

JŪLIJS/AUGUSTS 2014
Nr. 7/8 (229/230)

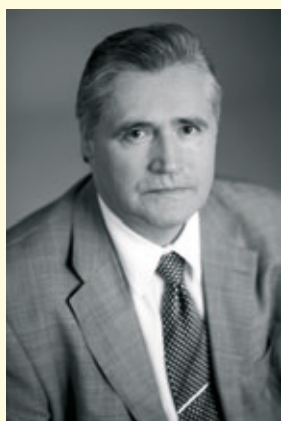
LOGS

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBAS IZDEVUMS

SĒLIJĀ

Sēlijas novadu vadītāju "lieliskais septiņnieks" – (no kreisās) STEFANS RĀZNA, EDVĪNS MENĶIS, JĀNIS DIMITRIJEVS, IRĒNA SPROĢE, VIJA DZENE, GUNTIS LIBEKS un ARVĪDS KVIESIS

POLITIKA UN DEZINFORMĀCIJA

Katram pazīstams teiciens, ka ir “mazi meli, lieli meli un statistika”. Tas ir aizvainojoši statistiķiem un nav taisnība. Statistikas nozarē strādā godīgi un zinoši cilvēki, kas cenšas savu darbu izdarīt pēc iespējas labāk. Un tomēr kāpēc šis teiciens ir tik populārs?

Pēdējā desmitgadē Latvijas statistika pārdzīvoja divus kritiskus momentus.

Iestājoties Eiropas Savienībā, noteicošie kļuva pēc vienotas metodikas apkopojamie EUROSTAT dati. Kopš 2004. gada par ticamiem uzskata datus, kas tiek saņemti no Briseles. Bet Briselei pēdējais to interesējošais dalījums ir Latvijas iedalījums sešos trešā līmeņa statistikas reģionos.

Daudz lielāku Jaunumu nodarīja administratīvi teritoriālā reforma. Līdz tam tika vākti dati par rajoniem, pilsētām un pagastiem. No statistikas varēja gūt priekšstatu par ekonomiskajiem un sociālajiem rādītājiem gandrīz 600 administratīvajās vienībās un varēja uzzināt, kādas atšķirības ir pilsētās un laukos.

Diemžēl pēc reformas ekonomiku un sociālo jomu raksturojošus datus pat par administratīvajām vienībām (kuru skaits pieckārt sarucis) taupības nolūkos praktiski neapkopo. Daļēji šo robu cenšas aizpildīt Valsts reģionālās attīstības aģentūra, taču nozīmīgu, pašvaldības vadīšanai derīgu informāciju arī tai neizdodas iegūt.

Novadi nav homogēni veidojumi, kurus varētu vadīt pēc vidējiem rādītājiem. Lēmumi jāpamato ne vien ar intuīciju un vizuāliem novērojumiem, bet arī ar faktiem. Jāzina apdzīvotās vietas, ciema, novada pilsētas un novada pagastus raksturojošie rādītāji. Lai iedzīvotāji varētu vērtēt ievēlēto politiķu veikumu un lai varētu motivēt pašvaldības darbiniekus atbilstoši paveiktajam, nepieciešami rādītāji, kas raksturo vietējās politikas sekmes ne vien Eiropas statistikas reģionos, bet arī pašvaldības teritorijas daļās un atsevišķās pašvaldības darbības nozarēs.

Diemžēl centrālā vara ir pārāk aizrāvusies ar sabiedrības dezinformēšanu. Tiek sekots, lai pirms katrām vēlēšanām cilvēki saņemtu pēc iespējas mazāk informācijas par paveikto. Aizbildinoties ar dažādiem cēliem mērķiem, partiju un to programmu loma tiek minimizēta. Priekšvēlēšanu diskusijām izvirza tēmas, kas nav būtiskas Latvijas attīstībai.

Ne skolā, ne augstskolā nemāca, kādi pienākumi un atbildība ir Eiropas Savienībai, kādi Latvijas Republikai un kādi pašvaldībām. Tas atņem iespējas analizēt un izprast procesus gan pašiem politiķiem, gan vēlētajiem. Teritoriālās statistikas sagraušana bija tikai viens posms dezinformācijas politikā.

LPS ir uzsākusi savas datubāzes veidošanu Norvēģijas Finanšu instrumenta politikas ietvaros, kurā pašvaldības tiks lūgtas vākt informāciju par savām teritorijām. Arī valsts mērogā mēs rosināsim diskusiju par sociāli ekonomisko datu apkopošanu un pieejamību.

Andris Jaunsleinis,
LPS priekšsēdis

JŪLIJS/AUGUSTS ŠAJĀ NUMURĀ

Lāsma Prandes foto

REDAKTORE

Gunta Klismeta
67326634, 29428303
fakss 67212241
gunta@lps.lv
skype: guntaklismeta

REDAKTORES VIETNIECE

Daina Oliņa
67508530, 29130839
fakss 67212241
daina.olina@lps.lv
skype: dainolina

MŪSU ADRESE

Latvijas Pašvaldību savienība
Mazajā Pils ielā 1,
Rīgā, LV 1050

ISSN
1407-3560

Izdevējdarbības licence
Nr. 1740

Bez redakcijas atļaujas
pārpublicēt aizliegts

Publicētie raksti ne vienmēr
pauž LPS viedokli

Gunta Klismeta
redaktore

pie "Dieva auss" Staburagā

Daina Oliņa
redaktore vietniece

LPS 25. KONGRESĀ	
VAI LATVIJAI IR NĀKOTNE REĢIONOS?	2
LATVIJAS PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS VADLĪNIJAS	7
PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS VADLĪNIJU NOZĪME UN IZMAIŅAS	10
REZOLŪCIJA. PRIEKŠLIKUMI PRIEKŠVĒLĒŠANU PROGRAMMĀM	12

PĒC KONGRESA	
POLITISKO PARTIJU ATBILDES	13
LIETDERĪBAS REVĪZIJA NAV PAŠVALDĪBU BUBULIS	16

SĒLIJAS NOVADU APVIENĪBĀ	
SĒĻI PACEĻ GALVU	18
"SĒLIJA ROTĀ"	26

"LOGS" VIESOS	
SĒLIJA IR, BIJA, UN TAI – JĀBŪT!	28
JAUNJELGAVA – VĀRTI UZ SĒLIJU	30
SALAS NOVADA ZEMENĪTES UN CITAS "ODZIŅAS"	36
KUNGI, ĀŽI, IZKĀPIET! JEB PIETURVIETAS VIESĪTES NOVADĀ	42
VECĀ STENDERA DABAS TAKA	48
NERETAS NOVADS – MŪSMĀJAS SĒLIJĀ	50
VĒSTURISKĀS UN MŪSDIENU PARALĒLES AKNĪSTES NOVADĀ	56
PIECU GADALAIKU JEB ILŪKSTES NOVADĀ	62
JĒKABPILS NOVADA SAVDABĪGĀ "ĢEOGRĀFIJA"	68
JA DVĒSELI URDA SĒĻU GARS...	74

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ	
INFORMĀCIJAI UN DARBAM	76
LPS PĀRSTĀVNICĪBĀ BRISELĒ	80

PROJEKTI	
PIETEIKŠANĀS DALĪBAI PAŠVALDĪBU SADARBĪBAS TĪKLOS	82

EIROPAS GADA PAŠVALDĪBA 2014	
OTRAJĀ KĀRTĀ 14 PAŠVALDĪBAS	83

IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJĀ	
ŪDEŅAINA TIKŠANĀS ALŪKSNĒ	86
AR SAPNI PAR "SOMU PRINCIPU"	92

PIEREDZE	
LATVIJAS JAUNO ZEMNIEKU KLUBS	94

ZIŅAS	
LATVIJAS PILSĒTĀS UN NOVADOS	96

ANEKDOTES	
ATPŪTAI, ATELPAI, SMAIDAM	104

Žurnālu iespējams abonēt, piezvanot pa tālruni **67 508 530** vai **67 326 634**

Maija Pētermane
un Gunta Klismeta

30. maijā pašvaldību vadītāji no visas Latvijas uz savu kārtējo kongresu pulcējās Aizkrauklē – vietā, kur, pašu aizkraukliešu vārdiem runājot, Daugavā gaismā dzimst. LPS 25. kongresam par moto bija izvēlēti vārdi “Latvijas nākotne – konkurētspējīga ekonomika”, tā uzsverot, ka arī Aizkraukles pilsēta radusies un veidojusies, pateicoties ar hidroelektrostacijas būvi un ražošanu saistītajām likumsakarībām.

Sveicot Pašvaldību savienības 25. kongresu, mājastēvs – Aizkraukles novada domes priekšsēdētājs **Leons Līdums** atzina: “Aizkrauklei ir 47 gadi, bet tās vēsture –

senā. Cenšamies mainīt stereotipus, kādi savulaik izveidojušies par Stučkas pilsētu kā HES celtnieku apmešanās vietu. Šodienas Aizkraukles vēsture veidojas mūsu acu priekšā. Pēdējos gados esam ieguldījuši lielus līdzekļus izglītības un kultūras iestāžu renovācijā un pilsētvides sakārtošanā, mūsu daudzstāvu namu pilsētu padarot labiekārtotu un apzaļumotu. Aizkraukle neatlaidīgi meklē savu identitāti. Senais novads ar jauno pilsētu tajā ir kā rats laikmetu griežos. Mūsu jaunās identitātes simbols – rats, ritenis, velosipēds – atspoguļojas pilsētas vides objektos, ir mūžīgās kustības un mainīšanās dzinulis, virzība uz priekšu un zaļā domāšana.”

Kongresu ar savu klātbūtni pagodināja gan abas augstākās valsts amatpersonas – Valsts prezidents **Andris Bērziņš** un Ministru prezidente **Laimdota Straujuma**, gan divi ministri – vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs **Romāns Naudiņš** un labklājības

ministrs **Uldis Augulis**, gan sadarbības organizāciju vadītāji – Latvijas Darba devēju konfederācijas prezidents **Vitālijs Gavrilovs** un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētājs **Pēteris Krīgers**, kā arī Latvijas Olimpiskās komitejas prezidents **Aldonis**

Vrubļevskis. Apsveikumu LPS 25. kongresam bija atsūtījusi Saeimas priekšsēdētāja **Solvita Āboltiņa** un Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas priekšsēdētājs **Sergejs Dolgopolovs.**

Uzrunājot kongresa delegātus, Valsts prezidents **Andris Bērziņš** uzsvēra atslēgas vārdus, kas tiek minēti sarunās ar pašvaldību vadītājiem, vizītēs Latvijas novados un pilsētās un tiekoties ar cilvēkiem – izglītība, veselības aprūpe, ceļu stāvoklis, infrastruktūra un ar to saistītā nodarbinātība. Kā pārvaldīt savu teritoriju un panākt, lai cilvēki tajā vēlas palikt, nevis brauc prom, atbilde ir gauzām vienkārša un vienkāršus sarežģīta – pašvaldībām jādod rīcības brīvība autonomo funkciju izpildē un pietiekami jāfinansē valsts uzliktās funkcijas. Viens no šābrīža svarīgākajiem uzdevumiem ir labākā risinājuma meklēšana 5,2 miljardu eiro fondu naudas sadalījumam 2014.–2020. gadā. Prezidents uzskata, ka, lai pilnveidotu pašvaldību finansēšanas sistēmu, ir jāizveido principiāli jauns, racionāls un efektīvs pašvaldību funkciju finansēšanas un finanšu izlīdzināšanas modelis. Viņaprāt, nepiedodami ilgi aizkavējusies likuma izstrāde par pašvaldību izlīdzināšanas fondu – tas jāpieņem tuvākajā laikā. Valsts prezidents pašvaldību reformas tālāko attīstību saredz pašvaldību kooperācijas iespējās, īpaši veidojot tādas mūža arodizglītības iestādes, kas atbilstu šābrīža uzņēmējdarbības prasībām. *“Man šķiet, ka pašvaldībām vajadzētu daudz aktīvāk un, es pat teiktu, agresīvāk iestāties par savu interešu aizstāvību, bet tajā pašā laikā paraudzīties katram savā mājā,”* uzrunu noslēdza Andris Bērziņš.

Ministru prezidente **Laimdota Straujuma** uzskata, ka šobrīd pats svarīgākais ir drošība – gan nacionālā drošība, gan cilvēkdrošība, kas nozīmē ienākumus un darbavietas, gan darba drošība, gan pakalpojumu drošība. Nākamie prioritāšu sarakstā ir pensiju indeksācijas, veselības, skolotāju un policistu atalgojuma un citi jautājumi. Premjere apliecināja, ka šī valdība necels nodokļus nevienā pozīcijā un visām pašvaldībām būs iespēja konkursa ceļā iegūt

finansējumu no ES fondiem 37 miljonu eiro apmērā, arī tām, kas ir ārpus tā saucamā 9+21 modeļa.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs **Romāns Naudiņš** savu uzstāšanos veltīja vairākiem svarīgiem jautājumiem – Eiropas Savienības struktūrfondu apguvei (2014.–2020. gadam plānoti gandrīz 280 miljoni eiro pašvaldību uzņēmējdarbības infrastruktūrai, un galvenais uzsvars likts uz infrastruktūras attīstību – ceļiem, inženierkomunikācijām, pieslēgumiem un degradēto teritoriju sakārtošanu, plānotās investīcijas balstot uz pašvaldību attīstības programmām), publiskajiem īpašumiem – zemei un ūdeņiem (turpinot uzņemto kursu uz pašvaldību lomas palielināšanu publisko īpašumu pārvaldībā), nodokļu politikai (nepieciešams likumdošanā noteikt pašvaldību nodokļu ieņēmumu proporciju attiecībā pret visiem valsts nodokļu ieņēmumiem; tur, kur nav dabisku priekšnosacījumu uzņēmējdarbībai un ir tirgus ierobežojumi, jāievieš atšķirīgs nodokļu režīms, lai stimulētu uzņēmējdarbības aktivitāti), reģionu interešu pārstāvniecībai Latvijas parlamentā (jāpārskata Saeimas vēlēšanu apgabali, lai nodrošinātu pilnvērtīgu reģionu pārstāvniecību), vietējai un reģionālajai pārvaldībai – administratīvi teritoriālajai struktūrai, decentralizācijai, publiskajiem pakalpojumiem un valsts iestāžu teritoriālajam dalījumam (ministrija negrasās pašvaldības apvienot piespiedu kārtā līdz 2020. gadam, VARAM sagatavotajā likumprojektā piedāvāta pašvaldību brīvprātīgas apvienošanās procedūra), valsts pārvaldes darba organizācijai reģionos (ministrija uzsākusi vienas pieturas aģentūras koncepcijas ieviešanu, īstenojot pilotprojektus Rojā, Aucē, Valmierā un Daugavpilī, kuru ietvaros valsts iestādes un pašvaldības testē dažādus sadarbības modeļus un darba pieejas, lai sniegtu pakalpojumus reģionos iedzīvotājiem pēc iespējas ērtākā veidā) un ministrijas sadarbībai ar pašvaldībām – metodiskajam darbam un atbalstam ikdienā. *“Ministrijas prioritāte ir attīstīt pašvaldību iespējas uzņēmējdarbības veicināšanā, taču, lai to īstenotu, nepieciešama valsts iestāžu un pašvaldību savstarpēja uzticēšanās, vēlme saskatīt sistēmas trūkumus un tos konstruktīvi novērst. Viens ministrs nav cīnītājs, tāpēc aicinu uz sadarbību mūsu kopīgā mērķa sasniegšanai – cilvēku labklājības celšanai reģionos!”* aicināja R. Naudiņš.

LPS 25. KONGRESĀ

Labklājības ministrs **Uldis Augulis** pateicās par LPS un Labklājības ministrijas veiksmīgo savstarpējo darbu un uzsvēra svarīgākos problēmjautājumus, kas kopīgi jārisina ar sociālo dienestu vadītājiem un darbiniekiem: *“Mums priekšā stāv jauni izaicinājumi – minimālā ienākuma līmeņa noteikšana un bezdarbnieku atgriešana darba tirgū, lai, kombinējot visus valsts un pašvaldību resursus, varētu cilvēkiem gan palīdzēt, gan aktivizēt viņus atgriezties darba tirgū. Mēs nedrīkstam veidot sabiedrību, kas iet tikai pēc pabalstiem, bet nav gatava iet uz darbu un strādāt.”* Ar Eiropas Sociālā fonda palīdzību tiks veikta sociālo darbinieku apmācība un supervīzijas, lai labās prakses piemēri būtu pieejami pēc iespējas plašākam lokam. Ministrs solīja, ka cīnīsies par mērķdotācijām sociālajiem darbiniekiem.

Kā allaž spilgta bija Latvijas Darba devēju konfederācijas prezidenta **Vitalija Gavrilova** uzruna. Viņš akcentēja sociālo partneru, darba devēju, arodbiedrību un pašvaldību ciešo un konstruktīvo sadarbību, kas tiek sekmēta un īpaši atbalstīta trīspusējās sadarbības padomes ietvaros, un īpaši uzteica Jūrmalas, Jelgavas, Liepājas un Rēzeknes pašvaldības kā izcilus sadarbības partnerus. Vairākās pilsētās – Valmierā, Ventpilī, Jēkabpilī un citur izveidotas uzņēmēju konsultatīvās padomes, kurās uzņēmēji aktīvi iesaistās, atbalstot pašvaldību attīstības plānu veiksmīgu īstenošanu.

Gavrilova kungs ir pārliecināts, ka *“izaugsme reģionālā līmenī jārisina nacionālās attīstības kontekstā, nacionālā izaugsme – Eiropas kontekstā un Eiropas attīstība jāskatās globālā kontekstā”*, bet politiķiem, kuri grib uzrunāt uzņēmējus, *“ir jādomā par strukturālām reformām, nodokļu sloga samazināšanu un birokrātijas mazināšanu”*.

Pašvaldību un darba devēju organizāciju konstruktīvo sadarbību atzīmēja arī Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētājs **Pēteris Krīgers**. Vairākos reģionos sekmīgi darbojas konsultatīvās padomes, un sadarbības partneriem pievienojas aizvien jauni biedri.

Latvijas Olimpiskās komitejas (LOK) prezidents **Aldonis Vrubļevskis** LOK izpildkomitejas un vairāku sporta federāciju vārdā puda gandarījumu un pateicību vairākām pašvaldībām, īpaši Siguldas novadam par atbalstu ziemas olimpiskajās spēlēs un pārējam pašvaldībām par sportistu

atbalstu kopš bērnības. LOK Goda rakstu saņēma gan Siguldas novada, gan Kuldīgas, Dobeles un Ludzas novada domju priekšsēdētāji, kā arī LPS padomnieks sporta jautājumos Guntis Apinis.

Kongresam ziņojumu sniedza Pašvaldību savienības priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** un LPS komiteju vadī-

tāji. Ar tiem un pārējiem kongresa materiāliem intereenti var iepazīties LPS mājaslapā: www.lps.lv – LPS/Kongress/25. kongress.

No A. Jaunsleiņa uzstāšanās noteikti jāuzsver prasība pašvaldībām dot daudz plašāku varu pašām lemt par savas teritorijas attīstību – gan vērtējot investīciju ieguldīšanu, gan paplašinot iespējas veicināt uzņēmējdarbību, gan arī kopumā mazinot valsts centrālās varas iejaukšanos pašvaldību tiešajā darbā.

Atbilstoši LPS 25. kongresa moto “Latvijas nākotne – konkurētspējīga ekonomika” arī LPS priekšsēdis atzina, ka neredz citu veidu, kā nodrošināt mūsu valstij un tautai skaidru nākotni. Būtiska loma tajā ir pašvaldībām, taču ar stipru finanšu, politisko un lēmumu pieņemšanas autonomiju. Lai to panāktu, ir jāveicina valsts un pašvaldību savstarpējā uzticība, kas arī mazinātu nepieciešamību pēc birokrātiskā sloga. *“Bieži vien attīstību mazina tieši birokrātiskais slogs un neskaitāmais daudzums normatīvo aktu, kam burts burtā jāseko, turklāt noteikumi taču tiek izdoti visiem vienādi, lai gan situācijas un pašvaldības ir ārkār-*

tīgi dažādas. Jo mazāk būs ierobežojumu no centrālās varas un normatīvu, jo vienkāršāk būs veicināt attīstību,” sacīja priekšsēdis.

Savukārt runājot par Eiropas Savienības jaunā plānošanas perioda investīciju sadali, A. Jaunsleinis pauda, ka ir būtiski ņemt vērā katras teritorijas individuālās vajadzības un izsvērt, kāda būs reālā atdeve un labums iedzīvotājiem un uzņēmējiem no veiktajiem ieguldījumiem. Turklāt, lai visas teritorijas attīstītos mērķtiecīgi un līdzsvaroti, vienlaikus ar ES struktūrfondu finansējuma apguvi jāpieņem valsts investīciju programma uzņēmējdarbības atbalstam laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam, lai iztrūkstošais finansējums novadiem, ko nevar nosegt ar ES līdzekļiem, tiktu papildināts ar finansējumu no valsts budžeta.

Kopīgais spēks ir atkarīgs no pašvaldībām pašām, no spējas rast kompromisus iekšienē. Ja ir kopīga pozīcija, tad lielākas iespējas kaut ko ietekmēt – tāda ir Pašvaldību savienības vadītāja pārliecība. Pateicoties VARAM un Norvēģijas Finanšu instrumenta atbalstam, pašvaldības LPS vadībā mācīsies stratēģiski domāt un vadīt savu teritoriju, analizēt veiksmes un neveiksmes, apkopot informāciju, ātri pieņemt lēmumus un apmainīties ar labāko pieredzi. Projekta ietvaros tiks veidoti sadarbības tīkli kā līdzeklis vietējo inovatīvo ideju radīšanai un izvērtēšanai, tāpat arī taps salīdzināmā datubāze panākumu vai neveiksmju mērīšanai, un katra pašvaldība varēs izvēlēties piemērotu budžeta un attīstības vadības formu. *“Mūsu izvēle ir krustcelēs – nepieciešamas strukturālas pārmaiņas. Ja neizdosies politiskās partijas un jauno parlamentu pārliecināt, ka ekonomikā ir jāveic strukturālas izmaiņas, kas nodrošinātu konkurētspēju, tad nekas cits neatliek kā pašiem savās teritorijās sākt šīs strukturālas izmaiņas un pārņemt valsts varu savās rokās,”* rezumēja Andris Jaunsleinis.

LPS Izglītības un kultūras jautājumu komitejas daudzgadējo priekšsēdētāju **Ligitu Ginteri** tāpat kā pārējos pašvaldību vadītājus satrauc skolēnu skaita samazināšanās, taču viņa arī uzsvēra izglītības kvalitātes nozīmi. Domājot par izglītības sistēmas institucionālo tīklu, komitejas vadītāja aicina raudzīties ilgtermiņā, ko pašvaldības grib panākt, un pārdomāt resursu koncentrāciju, lai izglītības pakalpojums būtu jēgpilns.

Veselības un sociālo jautājumu komitejas atskaiti sniedza priekšsēdētāja vietniece **Vīta Pūķe**, kura uzteica komitejas paspārnē darbojošās profesionāļu organizācijas – Latvijas Pašvaldību sociālās aprūpes institūciju apvienību un Latvijas Pašvaldību sociālo

dienestu vadītāju apvienību un izveidoto veselīgo pašvaldību tīklu, kurā iesaistījušās jau 30 pašvaldības. Taču viņa neaizmirska arī sāpīgās problēmas, kas saistās ar pašvaldību sociālajā sistēmā strādājošo atalgojumu, pašvaldību tiesībām nodarboties ar sociālo uzņēmējdarbību, elektroenerģijas tirgus atvēršanu mājāsaimniecībām, veselības aprūpes sistēmu u.c.

LPS Tehnisko problēmu komitejas priekšsēdētājs vadītājs **Aivars Okmanis** savā ziņojumā akcentēja četras būtiskākās nozares, kas ir komitejas rūpju lokā – autoceļi, enerģētika, būvniecība un sabiedriskais transports. Viņš analizēja gan jau sasniegto tajās, gan turpmāk veicamos uzdevumus.

Savukārt Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas priekšsēdētājs **Gints Kaminskis** raksturoja pašvaldību un reģionu iespējas līdzsvaroti attīstīties un ilustratīvi informēja par Eiropas fondu un valsts investīciju naudu, kas laikposmā no 1995. līdz 2013. gadam ieguldīta Latvijā dažādās

LPS 25. KONGRESĀ

teritorijās. Viņš ir pārliecināts, ka jāpanāk izpratne par pašvaldību kā vienīgo saimnieku savā teritorijā, par pašvaldības iespēju nodarboties ar uzņēmējdarbību, par birokrātijas mazināšanu, par sociālo uzņēmējdarbību un veidu, kā varam pilnvērtīgi saimniekot savā teritorijā, un par valsts investīciju programmu uzņēmējdarbības atbalstam.

Atklāti balsojot, kongress vienprātīgi nolēma apstiprināt **Latvijas Pašvaldību attīstības vadlīnijas**. Jaunajās vadlīnijās saglabāti uzstādījumi, kas nav novecojuši kopš 1995. gada, un iekļautas aktualitātes, kas izriet no krīzes mācībām un reformu attīstības, no mērķa mazināt normatīvismu un veidot mazu, efektīvu pārvaldi un no nepieciešamības ieviest vienotu atbildības, vēlēšanu un budžeta ciklu.

LPS 25. kongress apstiprināja arī **rezolūciju "Par priekšlikumiem politisko partiju priekšvēlēšanu programmām"**, aicinot partijas savās priekšvēlēšanu programmās iekļaut virkni nosacījumu, kas būtiski valsts un pašvaldību sekmīgai attīstībai. Tas ir aicinājums politikajām partijām gan par nacionālo investīciju programmu ar kvotu katrai pašvaldībai, gan par teritoriju diskriminācijas aizlieguma principu, gan par ekonomikas veicināšanu, nevis taupīšanu un pieaugošiem ieņēmumiem kā papildu ienākumu avotu, gan par LPS 23. un 24. kongresa uzstādījumiem par vietējo demokrātiju, ceļiem, uzņēmējdarbības veicināšanu un finanšu izlīdzināšanu, gan arī par vienādu Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanu ciklu.

Ojāra Martinsona foto

LPS administrācijas tradicionālā pēckongresa kopbilde – šoreiz ar Ministru prezidenti Laimdotu Straujumu un "mūsu" ministru Romānu Naudiņu centrā.

LATVIJAS PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS VADLĪNIJAS

I. IEVADS

Pašvaldības – Latvijas Republikas valstiskās neatkarības garants. Pilnveidojot un attīstot pašvaldību iekārtu, pilsoņu vidū pieaug un nostiprinās atbildība par vietējo jautājumu izlemšanu.

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir brīvprātīga biedrība, kuru tās dalībnieces – republikas pilsētu un novadu pašvaldības – izveidojušas kopīgo interešu pārstāvēniecības un sadarbības attīstībai. Līdz šim LPS ir izdevies pozitīvi ietekmēt pašvaldību demokrātijas attīstības procesu.

Iespēja paust vienotu viedokli ir nozīmīgs Latvijas pašvaldību ieguvums. Lai šo iespēju saglabātu, LPS pastāvīgi jāapliecina šīs tiesības, pilnveidojot savu darbību.

Līdzšinējā valsts pārvaldes un likumdošanas attīstība ir raksturīga ar pārmērīga tiesiskā regulējuma un pārmērīgu birokrātisko procedūru attīstību. Jāpanāk tiesību normu atcelšana, kas mazina iedzīvotāju iespējas īstenot savu varu pašvaldībās, sadārdzina vai kavē pašvaldības pakalpojumu attīstību.

Pasaules ekonomiskās krīzes pārvarēšanai Latvijā pašvaldības solidarīgi uzņemas taupības pasākumus un ievieša sociāli orientētas īstermiņa programmas, kuru tālāka turpināšana kavē attīstību. Tāpēc jāpanāk pārorientācija uz attīstību, tajā skaitā atsakoties no krīzes perioda ierobežojumiem, motivējot darbiniekus un sekmējot produktīvu uzņēmējdarbību katrā pašvaldībā.

II. DEMOKRĀTIJAS PAMATPRINCIPU ĪSTENOŠANA

- Panākt, lai likumos un Ministru kabineta noteikumos tiktu izslēgtas normas, kas ir pretrunā ar Eiropas Vietējo pašvaldību hartu vai kavē mazas un efektīvas valsts pārvaldes izveidošanu.
- Panākt, lai Satversmē un likumos tiktu garantēti vismaz šādi demokrātiskās iekārtas principi:
 - pašvaldības princips,
 - subsidiaritātes princips,
 - varu kompetences nodalījuma princips,
 - proporcionalitātes princips,
 - finansējuma un atbildības atbilstības princips,
 - sarunu princips.
- Panākt, lai autonomajām pašvaldības funkcijām piemērojamais princips “atļauts tas, kas ar liku-

mu nav aizliegts” būtu ne vien atrodams Latvijā saistošos likumos, bet arī kļūtu sabiedrībai saprotams un ikdienā lietojams.

- Panākt, lai Satversmē un likumos pašvaldībām (vai vismaz LPS) tiktu garantētas likumdošanas iniciatīvas tiesības.
- Panākt tiesības LPS apstrīdēt likumu un valdības lēmumu atbilstību Satversmei un savstarpējo atbilstību.
- Panākt, lai jaunas funkcijas pašvaldībām tiktu uzdotas tikai Saeimas likumos un tikai vienojoties par finansējuma avotiem.
- Veicināt nevalstisko organizāciju izveidi un attīstību, atbalstīt pašvaldību sadarbību ar tām.
- LPS darbībā stingri ievērot visu pašvaldību tiesības.

III. SOCIĀLĀ DROŠĪBA

- Panākt, lai katram iedzīvotājam tiktu garantēts likumā noteikts un atbilstoši inflācijai regulāri indeksēts iztikas minimums (pensijas, valsts sociālie pabalsti, minimālā darba alga, stipendija).
- Nodalīt atbildību – valsts nosaka kārtību un finansē pakalpojumus, kuri visā valsts teritorijā veicami vienādi. Pašvaldības nosaka kārtību pakalpojumiem, kuru sniegšanā svarīgi ievērot teritoriālās atšķirības vai kuriem nepieciešams personas (ģimenes) stāvokļa individuāls izvērtējums. Valsts piedalās ar līdzfinansējumu to pašvaldības pakalpojumu veicināšanai, kurus valsts uzskata par prioritāriem.
- Panākt valsts finansiālo līdzatbildību par likumdošanā noteikto pašvaldībās sniedzamo sociālo palīdzību iedzīvotājiem.
- Panākt, lai valsts noteiktais garantētais minimālais ienākums tiktu finansēts mērķdotācijas veidā no valsts budžeta.
- Panākt pašvaldībām tiesības patstāvīgi noteikt līdzdalības pienākuma nosacījumus sociālās palīdzības saņēmējiem.
- Panākt, lai Ministru kabinets pārtrauc pašvaldības sociālo pabalstu regulēšanu un valdības viedokli pauž nevis noteikumu, bet ieteikumu formā.
- Panākt cilvēka cienīgu motivāciju pašvaldību darbiniekiem, atceļot nepamatotus ierobežojumus un panākot šīm mērķim pašvaldību ieņēmumu daļas pieaugumu valsts kopbudžetā.

IV. IZGLĪTĪBAS UN KULTŪRAS VEICINĀŠANA

- Panākt, lai izglītības sistēma kļūtu par cilvēkresursu avotu katrai pašvaldībai.
- Kompleksi risināt vispārējās izglītības, profesionālās un arodizglītības sistēmu pieejamību. Palielināt pašvaldību lomu augstākās un pieaugušo izglītības sistēmas attīstībā. Informēt iedzīvotājus par interešu izglītības iespējām un atbalstīt viņu pašizglītošanās iniciatīvas.
- Panākt valsts finansiālo atbildību par likumos noteiktajām izglītības garantijām.
- Nodrošināt likumu un Ministru kabineta noteikumu normatīvus ar valsts mērķdotācijām.
- Atjaunot mērķdotāciju pirmsskolas pedagoģisko darbinieku darba samaksai.
- Atbalstīt bērnu ar veselības un kustības traucējumiem integrāciju vispārīzglītojošās skolās.
- Garantēt pašvaldībām iedzīvotāju brīvā laika organizēšanas iespējas; veicināt kultūras un sporta pasākumus un mākslinieciskās pašdarbības iespēju attīstību, attiecīgi palielinot pašvaldību ieņēmumu bāzi.
- Pilnveidot pašvaldības darbu ar jaunatni, veicināt jaunatnei piemērotas karjeras izaugsmes iespējas un jaunatnei pievilcīgu sadzīvi pašvaldības teritorijā.
- Nodrošināt valsts mērķdotācijas vismaz pirmskrīzes līmenī mūzikas, mākslas un sporta skolām.
- Nodrošināt pašvaldību pārņemtajām profesionālās izglītības programmām un to pedagogiem finansējumu valsts mērķdotāciju formā.

V. VESELĪGS DZĪVESVEIDS UN DROŠĀ VIDE

- Panākt veselības aprūpes pakalpojumu tuvināšanu iedzīvotājiem. Slimnīcu tīklam jābūt daudzveidīgam un līdzsvarotam visos Latvijas reģionos.

- Veselīgai videi un katra iedzīvotāja fiziskajai un garīgajai veselībai jāklūst par pašvaldību politikas neatņemamu sastāvdaļu. Medicīnas pakalpojumiem jāklūst kvalitatīvi un kvantitatīvi vienlīdzīgi pieejamiem visiem valsts iedzīvotājiem.
- Veicināt sporta, tūrisma un kultūras aktivitātes, veselības izglītības pasākumus un ekoloģiskās situācijas uzlabošanu pašvaldību teritorijās.
- Panākt, lai veselības finansējums un medicīnas pakalpojumu organizācija būtu reģionālo pašvaldību kompetencē.
- Panākt, lai tiek atviegloti procedūras ierobežojumi izglītības, veselības un sociālajās iestādēs ēdināšanai izmantot veselīgu vietējās izcelsmes pārtiku.

VI. PAŠVALDĪBU PAKALPOJUMI

- Saglabāt pašvaldībai tiesības brīvi noteikt administrēšanas vai pakalpojumu sniegšanas formu.
- Novērst šķēršļus plašai publiskās un privātās partnerības izmantošanai pašvaldības pakalpojumu attīstībā.
- Panākt iepirkuma procedūru vienkāršošanu un novērst projektu īstenošanas aizkavēšanu nepamatotu sūdzību dēļ.
- Samazināt atskaitēm veltāmo laiku, radīt iespēju pievērsties pakalpojumu saņēmējiem.
- Novērst valsts pakalpojumu pārmērīgu koncentrāciju un izmantot pašvaldību vienas pieturas aģentūru (informācijas un pakalpojumu punktu) iespējas.

VII. PAŠVALDĪBU ĪPAŠUMS

- Panākt, lai tiktu atcelti ierobežojumi pašvaldību rīcībai ar tās īpašumu, nodrošinot iespēju maksimāli efektīvi rīkoties iedzīvotāju interesēs.
- Panākt, lai viss publiskais nekustamais īpašums, kas nav nepieciešams valsts funkciju veikšanai, tiktu reģistrēts kā pašvaldību īpašums.
- Panākt, lai pašvaldību īpašumā esošo nacionālas nozīmes objektu uzturēšanai un attīstībai būtu valsts budžeta atbalsts.

VIII. REĢIONĀLĀ ATTĪSTĪBA

- Panākt līdzsvaru ES, nacionālo, reģionālo un vietējo prioritāšu ievērošanā visu mērogu attīstības plānos, to finansēšanā un praktiskajā īstenošanā.
- Panākt, lai ES programmu īstenošana notiktu ne vien nacionālajā, bet arī vietējā un reģionālajā līmenī, nodrošinot pašvaldībām tiesības un iespējas pašām izvēlēties prioritātes un nepieciešamos resursus projektu līdzfinansēšanai.

- Panākt, lai attīstības plānošanā teritoriālais un nozaru princips kļūtu papildinošs, bet attīstības vadībā nozaru principu nomainītu ar vadību pēc reģionālā principa.
- Panākt tieši vēlētu reģionālo pašvaldību izveidošanu, ievērojot gan novadu, gan republikas pilsētu intereses.
- Novērst šķēršļus, kas kavē pašvaldību atbalstu vietējās uzņēmējdarbības attīstībai.
- Panākt valsts atbalsta pieaugumu vietējo ceļu un sabiedriskā transporta uzturēšanai un attīstībai, atzīstot tos par būtiskākajiem reģionālās attīstības līdzekļiem.
- Veicināt pāreju uz vienādu vēlēšanu, vidēja termiņa plānošanas un vidēja termiņa budžeta ciklu ES, nacionālajā un vietējā mērogā.
- Piemērot ikgadējo Ministru kabineta un pašvaldību sarunu procedūru ES programmu īstenošanas plānošanā kārtējam budžeta gadam.
- Pilnveidot pašvaldību tiesības noteikt vietējo nodevu veidus un nodokļu un nodevu likmes.
- Pastāvīgi sekot, lai
 - pašvaldību finanšu resursi būtu proporcionāli pienākumiem, kas pašvaldībām noteikti ar likumu;
 - valsts, deleģējot savu funkciju izpildi, paredzētu tām atbilstošu finansējumu.
- Panākt, lai pašvaldību daļa valsts nodokļu ieņēmumos (tajā skaitā iekļaujot sociālās apdrošināšanas obligātos maksājumus) ik gadu augtu, kamēr tiks sasniegti vismaz 25% no visiem nodokļu ieņēmumiem.
- Panākt, lai tiktu atjaunota valsts investīciju programma to mērķu sasniegšanai, kas neietilpst ES prioritātēs, nodrošinot šīs programmas īstenošanu katrā pašvaldībā.
- Novērst centienus nozaru problēmas (piemēram – veselības finansējumu) risināt uz pašvaldībām piekritošo nodokļu rēķina.

IX. E-PĀRVALDES ATTĪSTĪBA

- Panākt grozījumus likumos un Ministru kabineta noteikumos, atceļot tiesību normas, kas kavē e-pārvaldes īstenošanu.
- Nodrošināt pašvaldības ar tām nepieciešamo informāciju, tajā skaitā panākot attiecīgo reģistru pieejamību.
- Veicināt vienotu, unificētu principu ievērošanu, attīstot pašvaldību IKT sistēmas.
- Attīstīt e-pārvaldes ieviešanu un e-pakalpojumu sniegšanu pašvaldībās.
- Attīstot e-pārvaldi, nepieļaut pašvaldību administratīvās autonomijas samazināšanu, nodrošināt elastīgu pakalpojumu organizāciju atbilstoši vietējiem apstākļiem.

X. PAŠVALDĪBU BUDŽETS

- Panākt likuma garantijas, ka pašvaldību daļa valsts kopbudžetā ik gadu pieaug.
- Panākt, lai iedzīvotāju ienākuma nodoklis un nekustamā īpašuma nodoklis pilnībā kļūtu par pašvaldību nodokļiem. Paplašināt pašvaldību ieņēmumu bāzi ar daļu no saimnieciskās darbības nodokļiem.
- Pilnveidot pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmu, balstoties uz vienošanos starp lielajām pilsētām un novadiem, izmaiņu procesā panākot pieaugumu visām pašvaldībām.
- Pēc reģionālās reformas īstenošanas ieviest atsevišķas izlīdzināšanas sistēmas vietējām pašvaldībām un reģionālajām pašvaldībām, nesamazinot vietējo pašvaldību ieņēmumu bāzi.
- Atjaunot pašvaldībām tiesības brīvi izvēlēties vietējo vai starptautisko kapitāla tirgu aizņēmumiem, kā arī iespēju emitēt pašvaldību vērtspāpīrus infrastruktūras kreditēšanai.
- Panākt, lai Saeima ratificē Eiropas Vietējo pašvaldību hartas 9. panta 8. paragrāfu.

XI. PAŠVALDĪBU POLITIĶI UN DARBINIEKI

- Panākt, lai pašvaldību politiķu tiesības un pienākumi tiktu regulēti tikai likumos, nevis kādos citos normatīvajos aktos.
- Veicināt pašvaldību darbā izmantojamo mūsdienīgas vadības principu dažādību, maksimāli ievērojot vietējās īpatnības un teritorijas iedzīvotāju intereses.
- Panākt valsts atbalstu pašvaldību politiķu un darbinieku izglītībai.
- Paplašināt pašvaldību politiķu sociālās garantijas.
- Atcelt šķēršļus augsti kvalificētu un talantīgu darbinieku nodrošināšanā pašvaldībām.
- Nepieļaut tādas normas likumos, kas pretēji Eiropas Vietējo pašvaldību hartai samazinātu pašvaldības deputātu tiesisko aizsardzību.

XII. LPS ORGANIZĀCIJAS ATTĪSTĪBA

- Tālāk attīstīt visu Latvijas pašvaldību pārstāvniecību pastāvīgajās komitejās un darba grupās.
- Atbalstīt pašvaldību apvienību veidošanos pēc interesēm. Nostiprināt un attīstīt Latvijas Lielo pilsētu asociāciju, Novadu apvienību un citas pašvaldību kopējo interešu grupu sadarbības formas, to darbību savās un visu Latvijas pašvaldību kopējās interesēs.
- Pilnīgāka katras pašvaldību grupas interešu ievērošana panākama, meklējot savstarpēji pieņemamus kompromisus ar citām interešu grupām.

LATVIJAS PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS VADLĪNIJU NOZĪME UN IZMAIŅAS

Māris Pūķis,
Dr.oec., dr.phys.,
LPS vecākais
padomnieks

Viena no Latvijas Pašvaldību savienības pamatfunkcijām ir kopējas pašvaldību politikas veidošana. Kā tagad visi zinām, dažkārt tas nepavisam nav vienkārši.

Pašvaldībām ir kopējas intereses, kuru atrašana un formulēšana nerada īpašas problēmas. Visas pašvaldības viegli piekrīt, ka tām vajadzētu vairāk naudas investīcijām vai ka pamatfunkciju nodrošināšanā būtu labi iegūt lielākas autonomijas iespējas. Tomēr problēmas sākas, ja pastāv konkurence par vieniem un tiem pašiem resursiem, piemēram, valsts dotācijām vai par valsts nozaru resursu piesaistīšanu kādā no teritorijām. Katras pašvaldības deputāti ir solījuši saviem vēlētājiem, ka panāks attīstību savā teritorijā, tāpēc šajās jomās atrast visiem pieņemamus kompromisus ir daudz grūtāk.

Sarunas ar valdību, sadarbība ar organizēto pilsonisko sabiedrību un pašvaldību attīstības veicināšanas pasākumi notiek visu gadu. Taču ik reizi aicināt pašvaldību politikus uz jaunu jautājumu apspriešanu, kas rodas mainīgajā politiskajā vidē, nav reāli – pašvaldību vadītāji ir aizņemti ļaudis, viņiem daudz ikdienas rūpju un stratēģisku jautājumu, kas jārisina savā teritorijā un ar saviem iedzīvotājiem. Tāpēc kopš 1995. gada LPS kongresos tiek pieņemts programmatiskais dokuments – Latvijas pašvaldību attīstības vadlīnijas, kam ir kongresa mandāts un kas ļauj LPS darbiniekiem, kuri lobē pašvaldību kopējās intereses, nepieciešamības gadījumā rīkoties arī bez izvērstām konsultācijām ar pašvaldībām.

Paralēli pastāv tāda prakse, ka pašvaldības tiek informētas par likumdošanas un politikas plānošanas aktualitātēm, tiek izplatīti tekstu projekti un gaidītas atsauksmes viedokļu apkopošanai. Ja pašvaldības

domā citādi, nekā minēts kongresā apstiprinātajās vadlīnijās, tas ir iemesls plašākas apspriešanas rīkošanai un turpmākai vadlīniju maiņai.

Pašvaldību attīstības vadlīnijās ietvertie principi apvieno gan Eiropas tautu pieredzi, gan atbilst Latvijas pašvaldību izpratnei par labo un slikto. Tās formulē virzienus, kādos vajadzētu notikt pašvaldību attīstībai. Centrālā valdība šiem virzieniem bieži nepiekrīt. Daudzi 1995. gadā formulētie jautājumi vēl joprojām nav atrisināti.

Pamazām izveidojusies prakse, ka jaunu vadlīniju redakciju pieņem nākamajā gadā pēc pašvaldību vēlēšanām. Par pamatu tiek ņemts iepriekšējais teksts un tajā izdarītas izmaiņas. Atrisinātos jautājumus no vadlīnijām izslēdz. Tiek piedāvāti jauno jautājumu risinājumi. Vecajiem neatrisinātajiem jautājumiem meklē jaunus formulējumus, uz kuru pamata varētu vienoties ar centrālo valdību vai savā starpā.

LPS 25. kongresā neizvērsās plaša diskusija par vadlīniju tekstu, taču nepieciešamās izmaiņas tika apspriestas gan pašvaldību grupās, gan pastāvīgajās politiskajās komitejās. Vispirms pašvaldību politikus iepazīstinājām ar problemātiku un gaidījām priekšlikumus, pēc tam sēdēs ziņojām par piedāvātajām izmaiņām. Tika arī gaidīti priekšlikumi, par kuriem vēl varēja diskutēt kongresa redakcijas komisijā.

Salīdzinot ar iepriekšējo redakciju, jaunā vadlīniju redakcija ietver virkni papildinājumu.

Pagājušās četrpades galvenās atziņas sniegtas ievadā: *“Pasaulē ekonomiskās krīzes pārvarēšanai Latvijā pašvaldības solidāri uzņemas taupības pasākumus un ievieša sociāli orientētas īstermiņa programmas, kuru tālāka turpināšana kavē attīstību.”*

Tāpēc izvirzīta pamatproblēma: *“Panākt valsts un pašvaldību pārorientāciju uz attīstību, tajā skaitā atsakoties no krīzes perioda ierobežojumiem, motivējot darbiniekus un sekmējot produktīvu uzņēmējdarbību katrā pašvaldībā.”*

Sociālās drošības sadaļā izvirzīti reljefāki pašvaldību autonomijas nosacījumi:

“Panākt pašvaldībām tiesības patstāvīgi noteikt līdzdalības pienākuma nosacījumus sociālās palīdzības saņēmējiem.

Panākt, lai Ministru kabinets pārtrauc pašvaldības soci-

ālo pabalstu regulēšanu un valdības viedokli pauzt tikai ieteikumu formā.

Panākt pašvaldību budžeta pieaugumu, lai nodrošinātu cilvēka cienīgu motivāciju pašvaldību sociālajiem darbiniekiem."

Īpaši jāatzīmē, ka šajā sadaļā tiek iezīmēta vadlīnija, kā apkarot normatīvismu: *"Atteikšanās no centrālās valdības sekundārās likumdošanas un pāreja uz daudzveidību un atbildību katras pašvaldības mērogā."*

Virkne jaunievedumu ir *izglītības un kultūras, veselīga dzīvesveida un drošas vides un pašvaldības pakalpojumu sadaļās.*

Fundamentāls jauninājums ietverts *reģionālās attīstības sadaļā.* Tiek ierosināts:

"Veicināt pāreju uz vienādu vēlēšanu, vidēja termiņa plānošanas un vidēja termiņa budžeta ciklu (pieci gadi) ES, nacionālajā un vietējā mērogā."

Tūlīt pēc LPS 25. kongresa tika sagatavota kopēja LPS, Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) pozīcija šajā jautājumā, kas tika adresēta trīs augstākajām Latvijas Republikas amatpersonām, atbildīgajai Saeimas komisijai un visām politiskajām partijām. Šā

ierosinājuma izpratne un pieņemšana būtiski paātrinātu gan Latvijas politiskās sistēmas, gan ekonomikas attīstību.

Ja izdotos pāriet uz vienotu piecu gadu ciklu, tad būtu gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi ieguvumi.

Nosakot viena sasaukuma deputātu atbildību par noteiktu plānošanas un budžeta ciklu, vēlētajs iegūtu skaidrāku informāciju, ko tieši viņa ievēlētie pārstāvji ir izdarījuši, kādus mērķus tuvinājuši un kādus attālinājuši. Lielāks periods starp vēlēšanām ļautu lielāku laiku veltīt stratēģiskās vadības procesam, jo būtiski samazinātos partiju un sarakstu savstarpējās apkarošanas nozīme.

Nosakot vienotu ciklu visās trīs vēlēšanās, pieaugtu arī vēlētāju interese par vēlēšanām. Tāpat būtu mazāk atšķirību vietējā, nacionālajā un Eiropas Parlamenta deputātu politiskajā spektrā. Tādējādi tiktu radīti priekšnosacījumi iedzīvotāju uzticībai demokrātiskajām institūcijām. Vienlaikus arī tiktu radīti priekšnosacījumi atbildīgākai attīstības politikai ar sekojošu pozitīvu ietekmi uz ekonomiku.

Vadlīniju papildinājumi arī rosina novērst tipiskākos Eiropas Vietējo pašvaldību hartas pārkāpumus.

PAR PRIEKŠLIKUMIEM POLITISKO PARTIJU PRIEKŠVĒLĒŠANU PROGRAMMĀM

levērojot, ka

- iepriekšējo divu Saeimu darbības periodā panākumi pasaules ekonomiskās krīzes pārvarēšanā tika gūti, sadarbojoties valstij ar pašvaldībām;
- stabilizācijas periodā iezīmējušās vairākas negatīvas tendences, kas perspektīvā apdraud gan pašvaldību, gan valsts attīstību,

pieāvājot labot pieļautās kļūdas un kopīgi iesaistīties svarīgāko sociāli ekonomisko problēmu risināšanā,

Latvijas Pašvaldību savienības kongress aicina politiskās partijas, kas piedalās 12. Saeimas vēlēšanās, savās programmās iekļaut būtiskus valsts un pašvaldību attīstības nosacījumus.

- Turpmāk rīkot vienlaicīgi Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanas.
- Lai mazinātu depopulācijas tendences un novērstu šo parādību nākotnē, atteikties no diskriminējošas attieksmes pret lielu daļu Latvijas teritorijas, respektēt katras administratīvās teritorijas iedzīvotāju tiesības meklēt un izmantot piemērotākās attīstības iespējas un līdzekļus.
- Lai novērstu pēdējos gados raksturīgo attīstības resursu hronisku nepietiekamību un vienpusīgu izmantojumu (kas atbilst ES mēroga problēmu risinājumiem, taču bieži vien neatbilst vietējām un nacionālajām interesēm), nekavējoties atjaunot nacionālo investīciju programmu, kas nodrošinātu pašvaldību iespējas katrā teritorijā veicināt nepieciešamās strukturālās pārmaiņas.
- Lai pašvaldības turpmāk arvien lielākā mērā spētu pozitīvi ietekmēt valsts ekonomisko un sociālo attīstību, atteikties no līdzšinējā makroekon-

miskās politikas scenārija, kas paredz samazināt pašvaldību nodokļu proporciju kopējos nodokļu ieņēmumos. Likumdošanā nostiprināt precīzu regulējumu, ka, veicot grozījumus normatīvajos aktos, kuru rezultātā rodas negatīva ietekme uz pašvaldību budžeta ieņēmumiem (t.sk. plānoto ieņēmumu pieaugumu), tiek palielināta pašvaldību budžetos ieskaitāmā iedzīvotāju ienākumu nodokļa daļa, nodrošinot, ka grozījumi normatīvajos aktos nerada negatīvu ietekmi uz pašvaldību budžetiem. Valsts izdevumu pieauguma iespējas meklējamas, veicinot ekonomikas attīstību, nevis uz pašvaldību rēķina.

- Lai mazinātu birokrātijas negatīvo ietekmi uz pašvaldību darbības efektivitāti, nodrošināt valsts ierēdniecības (īpaši – uzraugošo un kontrolējošo iestāžu darbinieku) mācības par Eiropas Vietējo pašvaldību hartu, par pašvaldību tiesībām uz patstāvīgu politiku, uz dažādiem, katrai teritorijai optimāliem risinājumiem, par vietējās likumdošanas statusu un pašvaldības administrācijas atbildību domei.
- Lai pozitīvi risinātu reģionālās attīstības, pašvaldību finanšu izlīdzināšanas un uzņēmējdarbības veicināšanas jautājumus, izmantot LPS 22., 23. un 24. kongresā pieņemtās rezolūcijas šajos jautājumos ("Par demogrāfiskās krīzes ietekmi uz pašvaldību", "Par pašvaldību ieņēmumu bāzi", "Par pašvaldības tiesībām un spēju rīkoties ar pašvaldības īpašumu un veikt uzņēmējdarbību iedzīvotāju interesēs", "Par vidēja termiņa budžetiem", "Pašvaldību autonomijas deklarācija" u.c.).
- Lai nostiprinātu sabiedrības veselību un jaunās paaudzes gatavību aizstāvēt savu valsti, izmantot LPS 21. kongresa rezolūciju par sportu.

Pēc kongresa nosūtījām LPS 25. kongresa rezolūciju piecām vadošajām partijām – "Vienotībai", kas sevi dēvē par stiprāko partiju Eiropā, nacionālajai apvienībai "Visu Latvijai" – Tēvzemei un Brīvībai/LNNK, "Reģionu aliansei", kas pozicionējas kā Latvijas reģionus apvienošs spēks, Zaļo un zemnieku savienībai un politisko organizāciju (partiju) apvienībai "Saskaņas centrs", aicinot sniegt komentāru par šajā rezolūcijā izteiktajiem jautājumiem.

Rakstiskas atbildes saņēmām no četrām – "VL-TB/LNNK", ZZS, "Vienotības" un "Saskaņas".

"Reģionu alianse" atsūtīja šādu atbildi: "Reģionālo partiju apvienība "Latvijas Reģionu apvienība" savu viedokli minētajos un citos pašvaldībām saistošos jautājumos izteiks savā darbības programmā startam 12. Saeimas vēlēšanās. Šobrīd vēl nav notikusi lemsana par jūsu uzdotajiem jautājumiem, tāpēc nevaram sniegt oficiālas atbildes uz tiem."

POLITISKO PARTIJU ATBILDES

VL-TB/LNNK

Nacionālā apvienība (NA) ir pārliecināta, ka tādu mērķu sasniegšana kā nacionālā drošība, demogrāfiskās krīzes pārvarēšana un līdzsvarota visu novadu attīstība nav iespējama, ja valsts nesadarbojas ar pašvaldībām. Dialoga iespējamību apliecina NA deleģēto vides un reģionālās attīstības ministru Eināra Cilinska un Romāna Naudiņa darba stils, kura pamatā ir vēlme iepazīt katras pašvaldības problēmas, diskutēt un tikai tad lemt.

Nacionālā apvienība savā priekšvēlēšanu programmā iekļāvusi svarīgus valsts un pašvaldību attīstības nosacījumus, ko var īstenot tikai kopīgiem spēkiem.

Atbalsts ģimenēm sniedzams gan ar īpašu "trešā bērna" veicināšanas politiku, gan ar valsts nodrošinātām brīvpusdienām līdz pat vidusskolai, gan ar paplašinātu pirmā mājokļa programmu. Lai mazinātu nevienlīdzību, nosakāmas piemaksas pensijai atkarībā no bērnu skaita, kā arī valstij apmaksājot pirmās nepieciešamības pārtikas preču iegādi trūcīgajiem.

NA uzskata, ka līdzsvaroti jāattīsta dabiski izveidojušies reģionālie centri, īpašs atbalsts ekonomiski mazattīstītajos reģionos ir jāsaņem ražojošiem uzņēmumiem un ekonomiskajai izaugsmei jābalstās uz augstākas pievienotās vērtības radīšanu un emigrējušo tautiešu, nevis viesstrādnieku piesaisti.

Īpašs NA tautsaimniecības politikas akcents ir enerģētiskās neatkarības palielināšana – jaunās un rekonstruētās ēkās izmantojami energoefektīvi risinājumi, bet energoražotnēs – vietējie energoresursi, kā arī jānodrošina Latvijas tirgū pieeja alternatīvajai gāzei. Savukārt Latvija kā viena no zaļākajām valstīm pasaulē varētu būt labs priekšnoteikums dabas un kultūras tūrisma attīstībai.

NA neatkāpjas no tā, ka, lai garantētu Latvijas drošību, jāpārtrauc uzturēšanās atļauju izsniegšana par nekustamā īpašuma iegādi. Ikvienā pašvaldībā jāizveido Zemessardzes vienība, kas apmācīta un apgādāta tā, lai draudu gadījumā varētu rīkoties patstāvīgi. Jātiecas pēc tā, lai Latvijas iedzīvotājus vienotu cieņa pret Latvijas valsti, latviešu valoda, kultūra un kopīgs mērķis kļūst par bērniem draudzīgāko valsti.

Svarīgs uzdevums ir lauku skolu tīkla saglabāšana, kā arī latgaliešu rakstu valodas apguves iespēju nodrošināšana visās Latgales skolās. Nacionālās nozīmes kultūras

objektu sakārtošanā un izveidē ir jāpiesaista ES fondu un privātie līdzekļi, bet Deju svētkiem jānotiek rekonstruētā stadionā, kas piemērots arī augsta līmeņa sporta sacensību uzņemšanai.

Attiecībā uz valsts pārvaldi – jānodrošina lielākās daļas publiskās pārvaldes pakalpojumu pieejamība internetā, publiskajos iepirkumos jāliedz piedalīties pretendentiem ar ārzonu kapitālu, bet publiskajā pārvaldē jāveic funkciju audits, kā rezultātā izglītības, kultūras, veselības un iekšlietu darbiniekiem varētu nodrošināt konkurētspējīgu atalgojumu, sociālās garantijas un profesionālās pilnveides iespējas.

Pēc būtības varam atbalstīt divu vēlēšanu – Eiropas Parlamenta un pašvaldību – vienlaicīgu rīkošanu, kas palīdzētu paaugstināt vēlētāju aktivitāti, kā arī ļautu ietaupīt budžeta līdzekļus. Tas varētu notikt 2019. gadā, bet par detaļām būtu jālemj jau nākamajai Saeimai, īpašu uzmanību pievēršot 2013. gadā ievēlēto pašvaldību domju pilnvarām, kas beidzas 2017. gadā.

Protams, ka NA nevar būt nekādu iebildumu pret to, ka ir jārespektē katras administratīvās teritorijas iedzīvotāju tiesības meklēt un izmantot piemērotākās attīstības iespējas un līdzekļus, lai mazinātu depopulācijas tendences un novērstu šo parādību nākotnē, atsakoties no diskriminējošas attieksmes pret lielu daļu Latvijas teritorijas.

Nacionālā investīciju programma atjaunojama tik ātri, cik vien tas iespējams. NA ir stingri pārliecināta, ka nav pieļaujams samazināt pašvaldību nodokļu ieņēmumu proporciju kopējos nodokļu ieņēmumos.

NA uzskata, ka ierosinājums nodrošināt valsts ierēdniecības mācības par Eiropas Vietējo pašvaldību hartu un citiem pašvaldību tiesību jautājumiem ir labs un ņemams vērā.

Attiecībā uz LPS iepriekšējo kongresu rezolūciju ieteikumiem reģionālās attīstības, pašvaldību finansu izlīdzināšanas un uzņēmējdarbības veicināšanas jautājumos – tie vērtējami kā lietišķi un uzmanības vērti, tomēr katrs no ieteikumiem būtu izvērtējams atsevišķi, ņemot vērā tagadējo ekonomisko situāciju un budžeta iespējas.

Sporta jautājumos NA priekšvēlēšanu programma paredz to, ka ikvienam Latvijas jauniešiem jānodrošina plašas iespējas nodarboties ar sportu, iesaistīties jaunatnē vai citās nacionāla mēroga jaunatnes organizācijās.

ZZS

Zaļo un Zemnieku Savienība

Zaļo un zemnieku savienības (ZZS) Saeimas frakcija saņēmusi Latvijas Pašvaldību savienības šāgada 30. maijā 25. kongresā pieņemto rezolūciju

“Par priekšlikumiem politisko partiju priekšvēlēšanu programmām” un izvērtējusi tajā ietvertos priekšlikumus.

Attiecībā uz priekšlikumu turpmāk rīkot Eiropas Parlamenta vēlēšanas vienlaicīgi ar pašvaldību vēlēšanām ZZS uzskata, ka šāda iespēja dotu pozitīvus ieguvumus – ne tikai nodrošinātu lielāku vēlētāju aktivitāti, bet arī sekmētu iedzīvotāju iesaisti Latvijas kā Eiropas Savienības dalībvalsts kopējā Eiropas telpā lomas, tiesību un iespēju apzināšanu. Uzskatām, ka tas stiprinātu gan mūsu iedzīvotāju valstisko apziņu, gan sekmētu lielāku iedzīvotāju iesaisti lēmumu pieņemšanas procesā.

Tā kā 11. Saeimas termiņš tuvojas noslēgumam, ZZS nav uzsākusi diskusijas par šo jautājumu, uzskatot, ka šādu lēmumu pieņemšanai ir nepieciešamas vēlētāju pilnvaras jaunam sasaukumam, taču mēs esam gatavi šīs diskusijas aktualizēt līdz ar 12. Saeimas darba uzsākšanu.

Attiecībā uz pašvaldību iespējām pozitīvi ietekmēt valsts ekonomisko un sociālo attīstību ZZS vienmēr ir atbalstījusi pašvaldību prasības par to rīcībā un atbildībā esošās finanšu bāzes palielināšanu. Mēs esam kategoriski pret mēģinājumiem mazināt iedzīvotāju ienākumu nodokļa likmi uz pašvaldību rēķina: ja valsts samazina kopējo nodokli, tas valstij arī jākompensē. Jau šobrīd pašvaldību rīcībā nodotā iedzīvotāju ienākumu nodokļa daļa

nekompensē tos papildu uzdevumus un pašvaldību funkciju palielinājumus, ko valsts ir pakāpeniski tām noteikusi.

ZZS arī uzskata, ka viens no tuvākajiem valsts uzdevumiem ir nodrošināt budžeta ienākumu stabilitāti un prognozējamību ilgtermiņā, pretēji pašreizējai neziņai līdz pat katra iepriekšējā gada nogalei par atvēlēto līdzekļu daudzumu nākamajam gadam, kas neļauj plānot katras teritorijas attīstību un finanšu ieguldījumus, kuri pārsniedz kārtējo gadu.

Tāpēc, gatavojoties darbam nākamajā Saeimā, savā programmā mēs paredzam gan to, ka nodrošināsim ieņēmumu apjoma stabilitāti pašvaldībām arī tad, ja valsts šos nodokļus samazina, gan nodrošināsim taisnīgu un prognozējamu procentuālo iedzīvotāju ienākumu nodokļa sadalījumu starp valsti un pašvaldībām, nosakot šīs proporcijas vismaz vidējā termiņā.

ZZS atbalsta Latvijas Pašvaldību savienības prasības reģionālās attīstības veicināšanai. Mūs uztrauc pašreizējās tendences reģionu depopulācijā un nepietiekamā uzņēmējdarbības atbalstā, tāpēc esam par valsts atbalsta palielināšanu reģioniem, dodot iespēju katrai pašvaldībai izmantot piemērotākos attīstību veicinošus pasākumus un investīcijas, tajā skaitā atbalstot Latvijas Pašvaldību savienības kongresā prasīto valsts investīciju programmas atjaunošanu pašvaldībām, kā arī likumdošanā noteiktas iespējas pašvaldībām atbalstīt uzņēmējdarbību un arī tieši iesaistoties uzņēmējdarbībā un darba vietu radīšanā, īpaši teritorijās, kur ir nepietiekama (vai pat neiespējama) privātā biznesa piesaiste.

ZZS novērtē līdzšinējo pozitīvo sadarbību ar Latvijas Pašvaldību savienību, un esam gatavi uzklaut un arī turpmāk aizstāvēt pašvaldībām svarīgus jautājumus.

“VIENOTĪBA”

VIENOTĪBA

Rosinājums pašvaldību vēlēšanas rīkot vienlaicīgi ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām netieši

nozīmētu, ka pašvaldības tiek ievēlētas uz pieciem gadiem un tiek pārvēlētas pēc katriem pieciem gadiem. Pašlaik Latvijas Republikas Satversmē noteikts, ka Saeimu ievēlē uz četriem gadiem. Uzskatām, ka pašvaldību vēlēto domju darbības laiku būtu pareizāk piemērot nacionālā, nevis

Eiropas Savienības parlamenta darbības laikum.

Pilnībā piekrītam, ka nepieciešams respektēt katras administratīvās teritorijas iedzīvotāju tiesības meklēt un izmantot piemērotākās attīstības iespējas un līdzekļus. Šobrīd ievērojama izaugsmes potenciālu uzrāda gan lielākās pilsētas, gan arī salīdzinoši mazi novadi. No labajiem piemēriem ir jānācās un to pieredze jāpārņem.

Iedzīvotāju iesaiste novada dzīvē un ekonomikā, aktīvu sadarbības un uzņēmējdarbības iespēju meklēšana ir vērtības, ko esam atbalstījuši un vienmēr atbalstīsim ikviena novada darbā. Pilnībā

piekrītam, ka valsts izdevumu pieauguma iespējas meklējamas, sekmējot ekonomikas attīstību. Vienlaikus uzskatām, ka pašvaldību rokās ir ievērojams instrumentu klāsts, lai veicinātu uzņēmējdarbības piesaisti savam novadam, meklētu pārrobežu sadarbības iespējas, veicinātu jauniešu piesaisti

“SASKAŅA”

Iepazīstoties ar Latvijas Pašvaldību savienības rezolūciju, konstatējams, ka par galveno veidu, kā uzlabot situāciju Latvijas reģionos un paaugstināt ekonomiskos un sociālos

rādītājus, LPS redz pašvaldību pilnvaru paplašināšanu. Šāda nostāja pilnībā sakrīt ar “Saskaņas” uzskatiem.

Jau gadiem ilgi sociāldemokrātiskās partijas “Saskaņa” programmā ir teikts, ka partija iestājas par pašvaldību kā iedzīvotājiem tuvāko demokrātisko institūciju stiprināšanu un to pilnvaru paplašināšanu, deleģējot tām plašākas pilnvaras sociālo jautājumu, veselības aizsardzības, vidējās izglītības, kultūras, sporta, drošības un sabiedriskās kārtības jomā. Partija uzskata, ka jānodrošina samērīga

savam novadam, dodot tiem plašas iniciatīvas un uzņēmības iespējas. Novadiem savstarpēji jāpārņem labā prakse un pieredze un līdztekus kopējai, valsts politikai jāklūst par izaugsmes, piederības un uzņēmības veicinātājiem, īpaši novadu jauno cilvēku vidū.

starp pašvaldībām deleģētajām funkcijām un tām pieejamo finansējumu. “Saskaņa” atbalsta reģionu veidošanos un attīstību. Tāpat “Saskaņa” iestājas par pašvaldību finansējuma palielināšanu, pārdaļot nodokļu ieņēmumus par labu pašvaldībām, kā arī atbalsta pašvaldību brīvu pieeju kapitāla tirgum, vienlaikus garantējot stingru kontroli pār kredītu izmantošanu.

Partija “Saskaņa” arī turpmāk atbalstīs pašvaldību pilnvaru paplašināšanu kopumā. Līdz ar to var teikt, ka “Saskaņas” redzējums par valsts sadarbību ar pašvaldībām ir līdzīgs LPS viedoklim, atliek vien precizēt konkrētus soļus kopīgo mērķu sasniegšanai.

Šobrīd “Saskaņas” vēlēšanu sarakstos ir gandrīz 40 cilvēku no visdažādākajiem reģioniem, kuri strādā novadu vai pilsētu domēs un pašvaldību institūcijās un startēs Saeimas vēlēšanās, lai varētu pārstāvēt pašvaldību intereses.

SAEIMAS VĒLĒŠANAS – 4. OKTOBRĪ

* 2014. gada 4. oktobrī Latvijā notiks kārtējās parlamenta vēlēšanas, kurās vēlēsim 12. Saeimu.

* Saeimas vēlēšanas notiek piecos vēlēšanu apgabalos – Rīgā, Vidzemē, Latgalē, Kurzemē un Zemgalē un tajās jāievēl 100 Saeimas deputātu.

* Pirmā savu deputātu kandidātu sarakstu iesniedza partija “Suverenitāte”, un Centrālā vēlēšanu komisija (CVK) to reģistrēja 18. jūlijā. Šīs partijas saraksts reģistrēts visos piecos Saeimas vēlēšanu apgabalos, un tajā kopā pieteikti 43 deputātu kandidāti.

* 23. jūlijā CVK pieņēma otro sarakstu, un to iesniedza sociāldemokrātiskā partija “Saskaņa”.

* Līdz 1. augustam Centrālajā vēlēšanu komisijā bija iesniegti pieci saraksti.

* Partijas “Vienotība” deputātu kandidātu sarakstā ir arī pieci Latvijas pilsētu un novadu domju priekšsēdētāji un 19 pašvaldību deputāti. Vidzemes vēlēšanu apgabalā ar otro kārtas numuru tiek virzīts Valmieras domes priekšsēdētājs, Valmieras partijas pārstāvis Inesis Boķis, un sarakstā ir arī Salaspils novada domes priekšsēdētājs Raimonds

Čudars un Apes novada domes priekšsēdētāja Astrīda Harju. Zemgalē partijas Saeimas vēlēšanu sarakstā otrais ir Tukuma novada domes priekšsēdētājs, Tukuma partijas priekšsēdētājs Juris Šulcs. Savukārt Latgales vēlēšanu apgabalā sarakstā ar otro kārtas numuru iekļauts Preiļu novada domes priekšsēdētājs, Latgales partijas pārstāvis Aldis Adamovičs. Savu partiju kandidātu sarakstā ir arī Rundāles novada domes priekšsēdētājs Aivars Okmanis (VL-TB/LNNK) un Smiltenes novada domes priekšsēdētājs Ainārs Mežulis (ZZS). Par deputātu kandidātiem izvirzīti arī vairāki bijušie pašvaldību vadītāji.

* Saeimas vēlēšanās kandidātu saraksti tiek numurēti. Sarakstu numurus nosaka izlozē, bet lozes tiek vilktas kandidātu sarakstu reģistrēšanas secībā.

* Ar 12. Saeimas vēlēšanām pieteiktajiem deputātu kandidātu sarakstiem, priekšvēlēšanu programmām, ziņām par kandidātiem un statistiku iespējams iepazīties CVK mājaslapā www.cvk.lv, sadaļā [12.Saeimas vēlēšanas/Kandidātu saraksti, programmas, ziņas par kandidātiem, statistika](#).

LIETDERĪBAS REVĪZIJA NAV PAŠVALDĪBU BUBULIS

Aivars Ērglis,
Valsts kontroles
padomes loceklis

Nacionālā informācijas aģentūra LETA šāgada 30. maijā izplatīja informāciju, ka Latvijas Pašvaldību savienības vadītājs kritizē Valsts kontroles (VK) veiktās lietderības revīzijas.

LETA informēja, ka Andris Jaunsleinis LPS 25. kongresā, kas notika 30. maijā Aizkrauklē, paudis neizpratni par to, kas devis Valsts kontrolei pilnvarojumu veikt lietderības revīzijas pašvaldībās, vienlaikus atgādinot, ka pašvaldības deputāti ir atbildīgi savu vēlētāju priekšā, kuri viņus izvēlējušies darbam konkrētājā pašvaldībā.

Iepazīstoties ar LPS mājaslapā ievietotajiem LPS 25. kongresa materiāliem, nav atrodamas nekāda kritika par Valsts kontroles veiktajām revīzijām pašvaldībās. Tas arī saprotams, jo līdzšinējā VK un LPS sadarbība, kaut arī neliecina par pilnīgu viedokļu sakritību dažādu pašvaldības darbības jomu novērtēšanā, tomēr ir bijusi balstīta uz izpratni un abpusēju vēlmi saskatīt kopējo šajos viedokļos.

Tomēr, apzinoties, ka nav dūmu bez uguns, ar izdevuma "Logs" starpniecību vēlos vērsties pie pašvaldību vadītājiem un darbiniekiem, lai izklāstītu savu viedokli par, iespējams, satraukumu izraisījušo jautājumu – vai Valsts kontrole nav iesaistījies LPS identificētajā valsts pārvaldes piekoptajā pašvaldību patstāvības ierobežošanas kampaņā?

Par šādu bažu parādīšanos ekonomiskās krīzes pārvarēšanas seku nogurdinātajā pašvaldību korporatīvo interešu telpā liecina kongresā pieņemtās rezolūcijas "Par priekšlikumiem politisko partiju priekšvēlēšanu programmām" piektā punkta redakcija.

Lai kļiedētu jebkādas iespējamās pašvaldību darbinieku bažas par Valsts kontroles darbinieku nepie-

tikamu orientēšanos pašvaldību tiesiskajā statusā vai pašvaldību darbības principos, centīšos sniegt nelielu ieskatu Valsts kontroles darbībā.

Nepieciešamību iepazīstināt iedzīvotājus un citus interesentus ar VK darbības principiem apzinājāmies, jau gatavojot Valsts kontroles darbības stratēģiju 2014.–2017. gadam. Esam ieguvuši arī pirmo pieredzi šajā jomā, aicinot uz sarunu Daugavpils un Jelgavas pilsētu iedzīvotājus. Ar nožēlu nācās konstatēt, ka vienas pašvaldības vadība, šķiet, nebija gatava atbalstīt mūsu vēlmi klātienē izskaidrot iedzīvotājiem Valsts kontroles darbības mērķus, uzdevumus un principus, jo tikšanās telpa bija piepildījusi galvenokārt ar saviem darbiniekiem, kuri no mums gaidīja tiešas norādes viņu darba jautājumu risinājumiem.

Atbilstoši Latvijas Republikas Satversmei Valsts kontrole ir viens no septiņiem savstarpēji neatkarīgiem valsts varas orgāniem, un tai nodota valsts varas kompetence – pārbaudīt, vai valsts funkciju īstenošanai valsts rīcībā nodotie resursi (finansu līdzekļi un manta) tiek izlietoti tiesiski, ekonomiski un efektīvi.

Valsts ir noteiktu teritoriju apdzīvojošo iedzīvotāju izveidota organizācija, kurai šie iedzīvotāji uzdevuši rūpēties par šīs sabiedrības kopdzīvei būtisku jautājumu kārtošānu. Tā kā jārisina daudzveidīgi jautājumi, svarīga kļūst piešķirto resursu saprātīga izlietošana. Tā ietver ne tikai resursu likumīgu izlietošanu – atbilstošu likumdevēja noteiktajai kārtībai, bet arī ekonomisku – atbilstošu reālajām izmaksām un efektīvu – tas ir, rezultatīvu izlietojumu.

Saprotams, ka nodrošināt ticamu kontroli pār visu valsts funkciju realizēšanai piešķirto līdzekļu izlietojumu trīs dažādos griezumos var tikai no šo funkciju īstenotājiem pilnīgi neatkarīga institūcija. Tas arī nosaka Valsts kontroles statusu un vietu valsts pārvaldīšanai izveidotajā sistēmā – Valsts kontrole saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmi ir neatkarīga institūcija un nav padota valdībai.

Dažiem varbūt šķiet, ka šī kontrole nav attiecināma uz pašvaldībām un to izveidotajām iestādēm, jo pašvaldību funkcijas nav valsts pārvaldes funkcijas, un līdz ar to likumdevējs ir nepamatoti Valsts kontroles likumā iekļāvis pilnvarojumu Valsts kontrolei veikt likumības un lietderības revīzijas arī pašvaldībās.

Šāds viedoklis tomēr nav pamatots, jo pašvaldības kā publisko tiesību subjektus ir izveidojusi valsts, lai tās

konkrētās valsts administratīvā iedalījuma teritorijās organizētu tādu pārvaldes funkciju īstenošanu, kas neprasa centrālās izpildvaras tiešu iesaistīšanos. Tas, ka vietējās pārvaldes uzdevumi ir nosaukti par autonomajām funkcijām, nesvīturo šīs funkcijas no valsts pārvaldes funkciju loka. Tas, ka vietējās pārvaldes institūciju ierēdņu komplektācija ir nodota vietējo iedzīvotāju ziņā, nedos pamatu uzskatīt, ka šīs institūcijas nav valsts pārvaldes sastāvdaļa. Savukārt tas, ka valsts ir atļāvusi uzskaitīt daļu no valsts iedzīvotāju kopuma radītās mantas kā pašvaldību īpašumu, nozīmē tikai to, ka daļa no valsts iedzīvotāju kopuma radītajām vērtībām ir nodota konkrētās teritorijas pārvaldei vietējā līmeņa valstisku jautājumu risināšanas nodrošināšanai.

Dzirdēts arī tāds viedoklis – tā kā vietējās pārvaldes vadību nav iecēlusi centrālā izpildvara, bet gan vietējie iedzīvotāji, tad tikai vietējo iedzīvotāju kompetencē ir spriest, vai pašvaldības rīcība ir atbilstoša šo iedzīvotāju interesēm, tas ir, lietderīga.

Protams, īstenoto projektu atbilstība iedzīvotāju interesēm ir viens no rādītājiem, kas var raksturot, vai konkrētā rīcība ir lietderīga, bet tas ir tikai viens no rādītājiem. Tā ir jautājuma nepamatota vienkāršošana – iedzīvotāji atbalsta, tātad lietderīgi. Tikpat svarīgi ir saprast, vai iedzīvotāju interesēs realizētajam projektam nav pierakstīti nepamatoti izdevumi un vai ar iztērētajiem līdzekļiem mērķis sasniegts iespējami pilnīgāk.

Domāju, ka nekļūdīšos, ja teikšu – diez vai iedzīvotājiem būs visa nepieciešamā informācija, lai novērtētu, vai visas izmaksas ir pamatotas. Grūtības radīsies arī novērtēt, cik lielā mērā sasniegts plānotais rezultāts, jo ne vienmēr skaidri noteikts sasniedzamais mērķis un kritēriji sasniegšanas novērtēšanai.

Iedzīvotāji ir izveidojuši modernu demokrātisku valsti, lai atbrīvotos no nepieciešamības nepārtraukti sēdēt tautas sapulcēs un nodarboties ar strīdīgu jautājumu skaidrošanu, kā tas bija senajās demokrātijās. Arī katras konkrētās pašvaldības iedzīvotājiem ir tiesības sagaidīt no valsts institūcijām tām uzticētos pakalpojumus, vietējās varas finanšu un mantas izlietojuma gadījumā – ticamu informāciju par šo līdzekļu izlietošanas lietderību.

Lai nodrošinātu visiem valsts iedzīvotājiem viņiem interesējošo informāciju par pārvaldes (arī vietējās) rīcības lietderību, ANO dalībvalstis ir vienojušās, ka atbilstoši INTOSAI standartos noteiktajam veiks lietderības revīzijas, kas ietver:

- administrācijas darbības ekonomiskuma revīziju saskaņā ar pareiziem administratīvajiem principiem, praksi un vadības stratēģiju;
- cilvēku, finanšu un citu resursu izmantošanas produktivitātes revīziju, tajā skaitā informācijas sistēmu, izpildes pasākumu un uzraudzības organizācijas, kā arī revidējamās vienības veikto procedūru

- konstatēto trūkumu novēršanas pārbaudi;
- izpildes efektivitātes revīziju saistībā ar revidējamās vienības mērķu sasniegšanu, kā arī faktiskās darbības ietekmes un plānotās ietekmes salīdzinājuma revīziju.

Kā redzat, šajā definīcijā nav nekā tāda, kas varētu ierobežot Eiropas Vietējo pašvaldību hartā paredzēto vietējo pārvalžu neatkarību tām uzdoto pārvaldes funkciju īstenošanā vai *“tiesības un spēju likumā noteiktajās robežās regulēt un vadīt nozīmīgu valsts lietu daļu uz savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs”*.

Par to, ka iedzīvotāji tieši no Valsts kontroles gaida savu vietējo varu rīcības izvērtējumu, tajā skaitā arī no lietderības viedokļa, liecina vēstulju simti, ko katru gadu saņemam, un daudzie jautājumi, piemēram – cik lietderīgi ir izbūvēt pilsētas privātmāju rajonā centralizēto ūdensvadu vai kanalizāciju, ja iedzīvotāji nespēj segt pieslēgšanās izmaksas; cik lietderīgi ir izbūvēt kanalizāciju, ja nevar nodrošināt tās pozitīvu kritumu; cik lietderīgi ir izbūvēt autosporta trasi starp nodokļu maksātāju dzīvojamajām mājām; cik lietderīgi ir izcirst augošus kokus pilsētas parkā, iepriekš tos nenovērtējot un neuzskaitot kā pašvaldības īpašumu; cik lietderīgi ir atļaut privātiem uzņēmumiem izvest pašvaldībai piederošus, bet grāmatvedībā neuzskaitītus pazemes aktīvus; cik lietderīgi ir dibināt un ieguldīt ievērojamus līdzekļus kapitālsabiedrībās, kurām netiek uzdots veikt komercdarbību, vai iecelt valdes locekļus, kuru vienīgais uzdevums ir saņemt algu un atbrīvošanas kompensācijas utt.

Respektīvi, atbilde uz raksta sākumā LPS priekšsēža izvirzīto jautājumu – kas devis Valsts kontrolei pilnvarojumu veikt lietderības revīzijas pašvaldībās, ir vienkārša – pilnvarojumu veikt lietderības revīzijas, tas ir, pārbaudīt, vai valsts pārvaldīšanai nodalītie mantiskie resursi tiek izlietoti ekonomiski un efektīvi, Valsts kontrolei ir devusi tā pati sabiedrība, kas izveidojusi šo valsti, jo cilvēki grib zināt, vai valsts pārvaldītāji ar tiem nodotajiem resursiem rīkojas saprātīgi.

Gunta Klismeta

VII Sēlijas kongresā

Reizē ar LPS 25. kongresu tajā pašā dienā – 30. maijā pārdesmit kilometrus tālāk – Viesītes Kultūras pilī notika VII Sēlijas kongress, ko rīkoja Viesītes novada pašvaldība sadarbībā ar Latvijas Zinātņu akadēmiju, Daugavpils Universitāti un “Sēļu klubu” un kurā piedalījās vairāk nekā divsimt dalībnieku gan no visām septiņām Sēlijas novada apvienības pašvaldībām, gan “sēliski” domājošie no citām Latvijas vietām.

Atklājot kongresu, Sēlijas asociācijas vadītājs Viesītes novada domes priekšsēdētājs **Jānis Dimitrijevs** pauda prieku, ka šis kongress tāpat kā pirmais notiek Viesītē un kustība par Sēlzemes atdzimšanu turpinās, iegūstot jaunu saturu un jaunas formas. Jau 14.

gadu visos nozīmīgākajos pasākumos sēļi pulcējas zem sava oficiāli apstiprinātā sarkanbaltzaļā Sēlijas karoga – gan lielajos Dziesmu un deju svētkos, gan arī šoreiz.

Līdz šim Sēlijas kongresus rīkoja Sēlijas asociācija – pēc akadēmiķa Sigizmunda Timšāna ierosmes dibināta neformāla organizācija sadarbībā ar vietējām pašvaldībām, Latvijas Zinātņu akadēmiju (LZA) un *Letonikas* programmu. Šī asociācija netika reģistrēta oficiāli kā patstāvīga juridiska persona, bet darbojās LZA paspārnē. Tās biedru skaitā bijuši vietējo pašvaldību darbinieki, skolotāji, kultūras pārstāvji, ar Sēlijas problēmām saistīti zinātnieki un literāti. Kopš Sēlijas

1. kongresa asociāciju gandrīz deviņus gadus vadīja S. Timšāns, tad īsu laiku akadēmiķis Tālis Millers, bet kopš 2005. gada – Viesītes novada domes priekšsēdētājs Jānis Dimitrijevs.

Asociācijas Goda prezidents visus šos gadus ir akadēmiķis **Jānis Stradiņš**. Tieši viņš devis ļoti lielu ieguldījumu Sēlijas teritoriālās identitātes atdzimšanā. Arī šajā kongresā akadēmiķis uzstājās pirmais, uzsverot sēļu kustības pirmsākumus, asociācijas veikumu un nākotnes redzējumu, saistot to ar izveidoto Sēlijas novadu apvienību: *“Vienota Sēlija nav nereāla, un kongress varētu kļūt par pagriezienu, īpaši saimnieciskās dzīves sakārtošanā.”*

Sēlijas asociācijas darbības pārņēmēja – pirms pusotra gada izveidotās Sēlijas novadu apvienības priekšsēdētājs Jaunjelgavas pašvaldības vadītājs **Guntis Libeks** uzsvēra, ka vietējo varu uzdevums ir pārņemt un turpināt Sēlijas idejas tālāknešanu. Viņa sagatavotajā prezentācijā par Sēlijas novadu kopdarbību bija apkopota informācija gan par dažādiem ekonomiskajiem un finanšu rādītājiem uz vienu iedzīvotāju, salīdzinot ar kaimiņu un citu reģionu novadiem, gan Sēlijas pašvaldību nākotnes iespējām, apvienības paveikto un turpmākajām iecerēm.

Kā jau kongresa programma paredzēja, sarunas par Sēļļu bija daudzveidīgas – par šo vēsturisko novadu un tā pienesumu Latvijai interesenti varēja noklausīties II referātus, no zinātnieku, valodnieku, literātu, muzeju darbinieku, publicistu, vēsturnieku un politiķu skatpunkta raugoties, un par tādiem slaveniem novada cilvēkiem kā Vecais Stenders, kuram šogad aprit 300. gadskārtā, Jāni Jaunsudrabiņu un viņa “Balto grāmatu”, kas pirmo reizi iznākusi tieši pirms 100 gadiem, izcilo augļkopī Paulu Sukatnieku, kura simtgadi divtēsi aicina atzīmēt augustā, un fotogrāfijas lielmeistaru Mārtiņu Bucleru, kā arī viņu līdzgaitniekiem.

Uz kongresu sabraukušos “sēliski” domājošos vieno ne tikai vēlme apzināties savu identitāti un vietu Latvijā, bet arī rūpes par vēsturiskā mantojuma saglabāšanu, saimniecisko attīstību un apziņas stiprināšanu, ka Sēlijas reģionam ir nākotne – ja to nav iznīdējuši ne mēris, ne kari un dažādas ekonomiskas depresijas, tad tas neiznīks arī turpmāk.

No Sēlijas novadu apvienības priekšsēdētāja Gunta Libeka referāta

Līdz šim valstī par svarīgiem un atbalstāmiem atzīti vairāki reģioni, kuriem paredzētas īpašas attīstības programmas – attīstības centri, austrumu pierobežas un Baltijas jūras piekrastes pašvaldības. Salīdzinot Sēlijai tuvāko vai vēsturiski arī Sēlijā daļēji ietilpstošo četru Latgales pašvaldību ienēmumus, visās tie pēc izlīdzināšanas ir augstāki par 500 eiro uz vienu iedzīvotāju (piekrastes pašvaldībās vēl ievērojamāki), bet pirms izlīdzināšanas šo Latgales novadu ienākumi ir zemāki nekā Sēlijas novadiem. Tātad Latgales atbalsta programma ir ar skaitļiem un datiem pamatota. Pašvaldību starpā salīdzināšana šobrīd iespējama, pamatojoties uz galvenajiem ienākumu avotiem: iedzīvotāju ienākumu nodokli un nekustamā īpašuma nodokli. Vērtējot Sēlijas pašvaldību īpatnību iedzīvotāju ziņā (36 105 iedzīvotāji jeb 1,64% no kopskaita) un teritorijas ziņā (4134 km² jeb 6,4% no valsts teritorijas), jāsecina, ka tā ir neliela un diezgan trūcīga Latvijas daļa. Tā šogad nodokļu ienēmi septiņu Sēlijas apvienības pašvaldību vidū visaugstākie ir Jaunjelgavas novadā – 398 eiro uz vienu iedzīvotāju un Aknīstes novadā (393 eiro/1 iedz.), viszemākie – Jēkabpils novadā (318 eiro), bet vidēji Latvijas pašvaldībās šis rādītājs ir 455 eiro uz vienu iedzīvotāju.

Analizējot šos un LPS apkopotos datus par pašvaldību saņemtajām valsts, Eiropas Savienības un citām ārējām investīcijām, iespējams saskatīt vairākas likumsakarības un izdarīt secinājumus, ka valdības un arī Saeimas deputātu sarūpētais “papildpienesums” veicinājis pašvaldību attīstību un iedzīvotāju ienākumu pieaugumu, taču valsts investīciju politika ir subjektīvi noteikta, ko ietekmējusi politiskā piederība vai simpātijas, korporatīvi sakari un nejausības.

Nacionālā attīstības plāna (NAP) rīcības virzienu uzdevumos teritoriju atbalsta pasākumi ir plānoti šādās definētās nacionālās intereses telpās – reģionālās politikas mērķteritorijās: starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri, lauku attīstības telpa, Rīgas metropoles areāls, Baltijas jūras piekraste un austrumu pierobeža.

Sēlijas novadu apvienībā ietilpstošo pašvaldību teritorijas tiek kvalificētas kā lauku attīstības telpas sastāvdaļa, un saskaņā ar NAP 2020 šai teritorijai atbalsts plānots Zemkopības ministrijas Lauku attīstības programmas ietvaros (Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai finansējums). Tātad Sēlijas novadi var pretendēt tikai uz Lauku attīstības programmas LEADER piedāvātajām iespējām. Attīstības programmas un ES struktūrfondi paredzēti Rīgai, deviņām lielajām pilsētām un 21 lielajam novadam, kur ir tā saucamie reģionālas nozīmes attīstības centri, austrumu robežas, Pierīgas un Baltijas jūras piekrastes pašvaldībām. Sēlijas novadi līdzīgi citiem mazajiem novadiem un lauku pašvaldībām ir lemti turpmākai atpalicībai, kas nozīmē arī teritoriju iztukšošanu un degradāciju.

Reģionālās politikas mērķteritorijas politiski noteiktas ar domu, ka jēga ir ieguldīt un attīstīt tikai tur, kur jau notiek attīstība. Valsts politikas veidotāji faktiski deklarējuši, ka Sēlija ir neperspektīva teritorija investīcijām. Attīstības līmeņa atšķirības salīdzinājumā ar Latgali Sēlijai ir nelielas, un būtībā Sēlija pielīdzināma austrumu robežas reģionam, tāpēc arī būtu pelnījusi īpašus valsts atbalsta pasākumus.

Cīņa par politiskās domāšanas maiņu un Sēlijas nozīmīgumu un atpazīstamību būs Sēlijas novadu apvienības turpmāko gadu galvenais uzdevums. Sēļu prasība un aicinājums izteikts kongresa rezolūcijā.

VII Sēlijas kongresa rezolūcija Par Sēlijas novada attīstību

Kopš Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas Sēlijas kultūrvēsturiskajā novadā ir notikušas būtiskas ekonomiskās un sociālās pārmaiņas. Teritorijas saimnieciskā attīstība, iedzīvotāju ienākumi un nodarbinātības līmenis ievērojami atpaliek no valsts vidējā, kam iemesls ir neattīstīta infrastruktūra, ilgstošas sociālās problēmas un nepietiekams izglītības līmenis. Pēdējos gados negatīvās attīstības tendences ir sekmējusi valsts politika izglītības, veselības aprūpes un valsts pārvaldes iestāžu centralizācijā, simtiem darba vietu koncentrējot lielajās pilsētās vai likvidējot tās mazpilsētās. Sekas ir Sēlijas novadu depopulācija un ekonomiskā atpalicība, draudi Sēlijas identitātei un kultūras mantojuma saglabāšanai. Plānotajā Eiropas Savienības struktūrfondu izlietojuma programmā 2014.–2020. gadam Sēlijas teritorija definēta kā lauku attīstības telpas sastāvdaļa, kas uzņēmējiem un pašvaldībām dos iespēju realizēt tikai lauku teritoriju attīstībai pieejamos ierobežotus līdzekļus.

Apzinoties savu atbildību pret iepriekšējo paaudžu mantojumu, pienākumu iedzīvotāju, nākamo paaudžu priekšā, izvērtējot pēdējos gadu desmitos notikušos ekonomiskos un demogrāfiskos procesus Aknīstes,

Ilūkstes, Jaunjelgavas, Jēkabpils, Neretas, Salas un Viesītes novados un novērtējot valsts attīstības plānošanas dokumentos noteikto reģionālās attīstības politiku, VII Sēlijas kongress aicina:

- **politiskās partijas**, kas piedalās 12. Saeimas vēlēšanās, Saeimu un valdību – atteikties no diskriminējošas attieksmes pret Sēlijas kultūrvēsturisko novadu, respektējot tā tiesības uz līdzvērtīgu attīstību;
- **Latvijas Republikas Ministru kabinetam**:
 - valsts Nacionālā attīstības plāna īstenošanā radīt piemērotus apstākļus un programmas, kas veicinātu ražošanas pieaugumu un nodarbinātību, Sēlijas kultūras un identitātes saglabāšanu;
 - izveidot Sēlijas plānošanas reģionu un noteikt attīstības centrus Sēlijā;
 - iekļaut valsts autoceļu attīstības programmā pilnīgu valsts reģionālās nozīmes autoceļu P70 Svante–Lietuvas robeža, P72 Ilūkste–Bebrene–Subate un P73 Vecumnieki–Nereta–Subate atjaunošanu;
- **Sēlijas novadu apvienībai**:
 - Latvijas–Lietuvas pārrobežu sadarbības programmās veidot kopīgus Sēlijas (Latvija) un Augštaitijas (Lietuva) projektus.

SĒLIJAS NOVADU APVIENĪBĀ

Sēlijas novadu apvienībā

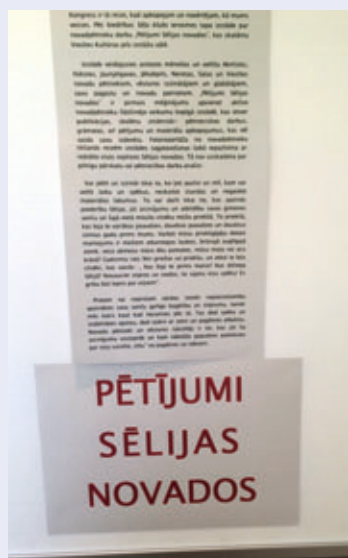
Sēlijas novadu apvienība tika izveidota 2012. gada nogalē, kopīgai sadarbībai vienojot **Aknīstes, Ilūkstes, Jaunjelgavas, Jēkabpils, Neretas, Salas un Viesītes novada** pašvaldības.

Ierosme par to radās, domājot par Sēlijas reģiona nākotnes izredzēm. Spēcīgu impulsu deva arī VI Sēlijas kongress un Jāņa Stradiņa raksts "Sēlija un tās reģionālās identitātes meklējumi", kurā tika paustas nopietnas bažas par šā reģiona saimniecisko nākotni un identitātes saglabāšanu pēc administratīvi teritoriālās reformas. Akadēmiķis atgādināja, ka reģionālās identitātes veidošanai, neapšaubāmi, jānotiek pašā reģionā, taču nepietiek ar vēsturiskajiem un etnogrāfiskajiem argumentiem, lai saturētu kopā jaunos novadus, un teritoriālais kaimiņu pārnovadu aspekts vien ir par vāju, lai uzturētu reģionālo identitāti – ir jāmeklē jaunas pieejas, jāizmanto katra iespēja veicināt Sēlijas atpazīstamību, uzturēt dzīvu garu un radīt jaunas Sēlijas attīstības koncepcijas.

Konsultācijas ar novadu pašvaldību vadītājiem aizņēma pavisam īsu brīdi, jo visi izteica nepārprotamu atbalstu sadarbībai un kopīgas organizācijas veidošanai. Pirmajā sanāksmē 2012. gada 12. oktobrī tika nolemts dibināt Sēlijas novadu apvienību kā struktūrvienību pie Latvijas Pašvaldību savienības, un pēc visu septiņu pašvaldību domju pozitīva lēmuma 14. decembrī notika dibināšanas sanāksme.

Par saviem **mērķiem** apvienība definējusi Sēlijas ekonomiskās attīstības veicināšanu, Sēlijas kultūrvēsturiskās identitātes saglabāšanu, nostiprināšanu, popularizēšanu un izmantošanu reģiona atpazīstamības un tūrisma attīstībai, kopīgu uzdevumu risināšanu un savu interešu aizstāvēšanu, sadarbību kopīgos projektos un kopīgu pasākumu organizēšanā.

Sēlijas novadu apvienība spēj vienoties un jau īstenojusi vairākas **aktivitātes**.

- Sēlijas kultūras mantojuma apzināšana –
- izveidota visu septiņu novadu muzeju speciālistu un novadpētnieku darba grupa, kas pulcējas kopīgās sanāksmēs jeb novadpētnieku saietos;
- šogad organizēta skolēnu novadpētniecisko darbu lasījumu konference, tiek apzināts kopīgais un vēstures mantojums,

tā popularizēšanas iespējas un izmantošana attīstībai;

- Aknīstes novads koordinē grāmatas veidošanu par Sēlijas ievērojamākajiem cilvēkiem, vēsturi un dabu un materiāla apkopošanu, kā arī skolēnu radošo darbu izvērtēšanu.
- Iedibināta jauna tradīcija un nolemts organizēt ikgadējus Sēlijas dziesmu un deju svētkus. Pērn notika pirmā kopīgā dziesmu un deju diena Ilūkstē, bet šāgada svētku diena "Sēlija rotā" Salas novada Sēlpils pagastā tika nosaukta jau par Sēlijas tautas svētkiem.
- Kopīga tūrisma piedāvājuma veidošana – tūrisma veicināšanai darbojas visu septiņu novadu speciālistu darba grupa, un tapis tūrisma buklets "Sēlija", kura veidošanu uzņēmas Jēkabpils novads.
- Sadarbība dažādos pasākumos un projektos Zemgales plānošanas reģionā – iecerēti kopīgi sporta pasākumi; pašvaldības vienojušās ciešākai sadarbībai kopīgos valsts mēroga un starptautiskos attīstības projektos nākotnē, piemēram, mazpilsētu attīstībā, tālākizglītībā, tūrisma stratēģijas un tūrisma produktu piedāvājuma izstrādē, vides aizsardzībā u.c.
- Politiskajā darbībā apvienība iesaistījusies diskusijās par Latvijas Nacionālo attīstības plānu, tā ieviešanas principiem un idejām un Eiropas Savienības 2014.–2020. gada plānošanas perioda mērķiem un struktūrfondu apguves plānu.

Ieguvumi un panākumi vēl nav lieli, taču aizvien vairāk Sēlijas novads sāk sevi iezīmēt kā patstāvīgs reģions līdzās vēsturiski tradicionālajiem – Vidzemei, Kurzemei, Latgalei un Zemgalei. Beidzamajos Vispārējos latviešu dziesmu un deju svētkos Sēlija pirmo reizi tika pie savas īpašas vietas gājienā, arī masu informācijas līdzekļos tā kļūst atpazīstamāka un ieņem vietu cilvēku apziņā. Sēlijas novadu apvienības dalībnieki kopīgiem spēkiem cīnīsies par Sēlijas nākotnes izredzēm, kas ir atkarīgas arī no saimnieciskās attīstības, nodarbinātības iespējām un tajā dzīvojošo turīguma.

Jaunjelgavas novada domes priekšsēdētājs GUNTIS LIBEKŠ:

– Pats esmu tāds pussēlis – īstajā Sēlijā neesmu dzimis un dzīvojis, bet tagad strādāju, tāpēc uzskatu par savu pienākumu gādāt par tās attīstību.

Sēlijas novadu apvienība pārņēmusi Sēlijas asociācijas darbību un uzdevumus. Ņemot vērā, ka asociācija bija neformāla un notiek arī paaudžu maiņa, mēs ar kolēģi Jāni Dimitrijevu sapratām, ka tā sēļu būšana jāņem savās rokās pašvaldībām. Es pat brīnos, ka tas neienāca prātā agrāk, un arī pārējie apvienības pašvaldību vadītāji teica to pašu.

Jau kopš savas darbības sākuma cenšamies apzināt Sēlijas kultūrvēsturisko mantojumu. Iesākumā bija doma izdot enciklopēdiju, tomēr nolēmām, ka tā būs grāmata. Gribam rakstiski fiksēt Sēlijas bagāto mantojumu, apzināt to un izmantot dzīvē, pārvēršot tūrisma objektos un katram novadam uzņemoties atbildību par tiem. Līdz šim mēs, septiņi novadi, ik pa laikam satiekamies, bet tagad to darām jau mērķtiecīgi un arī turpmāk sadarbosimies un centīsimies vairāk būt kopā – gan kultūrā un sportā, gan projektos un pārrobežu sadarbībā.

Sēlijas novadu apvienība uzskata, ka mūsu problēmas ir tādas pašas kā Latgalē un pierobežā un arī mūsu pašvaldības būtu jāiekļauj īpašā atbalsta programmā, ja reiz tādas tiek veidotas. Esmu paanalizējis pašvaldību ienākumus – tie gan dzīves līmeni un kvalitāti neatbilst pilnīgi, tomēr izsaka diezgan daudz – cik ir cilvēku, kas konkrētajā teritorijā strādā un maksā nodokļus, cik viņi nopelna un cik nomaksā. Kad to visu pārreķina uz vienu iedzīvotāju, redzams, ka attīstības līmeņa atšķirības Sēlijai un Latgalei ir nelielas un kopumā mēs stipri atpaliekam no Latvijas vidējā rādītāja.

Mūsu reģionam ir ļoti nepieciešams valstisks atbalsts. Turpmākajiem sešiem gadiem tiek paredzēta 37 miljonu programma uzņēmējdarbības attīstībai novados, tātad ap sešiem miljoniem gadā. Taču, ja arī tāda būs, šos līdzekļus piešķirs konkursa kārtībā, nevis reģionāli vai plānošanas reģioniem. Vajadzētu salikt galvas visiem kopā – gan zinātniekiem, gan uzņēmējiem, gan pašvaldībām un valstij un izdomāt, kādā veidā radīsim darbavietas un ne tikai lielajās pilsētās un centros, bet arī mazpilsētās un laukos.

Viesītes novada domes priekšsēdētājs JĀNIS DIMITRIJEVS:

– Nu jau divdesmit gadu pagājis kopš pasākuma, kas saucās “Sēlijas sarunas”, bet Lūcija Ķuzāne “Sēļu klubu” bija nodi-

binājusi jau pirms tam, mazliet vēlāk tika dibināta Sēlijas asociācija, un tā dzīvē iet: brīžiem augšā, brīžiem lejā, emocijas uzvilņo un noplok. Šobrīd sēļi atkal sasparojušies, un vadības grožus pārņēmušas pašvaldības.

Manuprāt, Sēlijas novadu apvienības modelis pagaidām sevi attaisno. Pērn, kad Ilūkstē notika pirmie Sēlijas dziesmu un deju svētki, nolēmām, ka tie jāriko katru gadu. Regulāri kopā sanāk visu septiņu pašvaldību novadpētnieki, kultūras speciālisti, tāpat sporta dzīves organizatori. Septembra sākumā Jaunjelgavā notiks pirmie Sēlijas bērnu un jauniešu sporta svētki, un turpmāk tie būs katru gadu citā novadā. Mēs visi septiņi esam vienojušies par rekonstruējamo ceļu tīklu un iesniedzām savus priekšlikumus Zemgales plānošanas reģionam. Šī starpnovadu sadarbība veidojas laba – sportisti turas kopā, un viņus koordinē pašu izvēlēts vadītājs, arī kultūras un mākslas jomu pārrauga viens līderis, un katram novadam ir konkrēta atbildības joma. Tā šobrīd tiek veidota grāmata par visu Sēliju – katram no septiņiem uzticēti savi pienākumi, bet par to kopumā atbildīgs ir Aknīstes novads, Viesītes novada pārziņā varētu būt kultūra, Ilūkstes novada ziņā – sports – kurš kādā jomā ir stiprāks, tas to arī pārrauga visas apvienības ietvaros. Šis modelis nav mūsu jaunizgudrojums, tas daļēji aizgūts no somiem – tur katram novadam ir sava specifika, viens reģiona centriņš atbild par kādu jomu, piemēram, sociālo darbu, bet ir atbildīgs par to visā reģionā, cits atbild par kultūru visa reģiona teritorijā, trešais ir atbildīgais par sportu visā reģionā, ceturtais – par veselību, piektais – par izglītību utt.

Sen jau tiek runāts, ka vajadzētu veidot vienu lielu Sēlijas novadu, un arī paši esam apsprieduši šo jautājumu, bet mums nav riktīga centra – Ilūkste atrodas malā, tāpat Jaunjelgava, Viesīte ģeogrāfiski atrodas centrā, taču ir pārāk neliela un maz iedzīvotāju. Tomēr galvenā problēma ir tā, ka Sēlijas novads nav ekonomiski spēcīgs, un, ja tagad šie septiņi novadi apvienotos, būtu septiņi nabagi.

Sēlija gan ir bagāta ar interesantiem tūrisma objektiem, savdabīgu ainavu un interesantām mazpilsētām, kurām katrai savs šarms, bet mums ir ļoti slikti ceļi. Tomēr gar Sunāksti, kaut tur nav asfalta, jau kopš piecdesmitajiem gadiem kursē Rīgas–Subates autobuss – viens no pēdējiem “mohikāņiem”, kas katru rītu un vakaru joprojām, kā dziesmā dzied, var aizvest veco sēli uz gadatirgu. Uzskatu, ka valstij jāsniedz atbalsts mūsu reģionam, kā tas ir citās Eiropas valstīs, lai mēs varētu arī attīstīt ražošanu un radīt darba vietas kvalificētam darbaspēkam. Ar bagātu cilvēku greznu vasaras mītņu iekārtošanu vien taču novadu nepacelsi.

Saka, ka Latgalē ir jāieliek lielas naudas, bet pabrauciet gar mūsu pierobežu, kaut vai pa Valles pusi un paskatieties – katra trešā māja ir sabrukusi! Ja valstsvīri un politikas “taisītāji” tur aizbrauktu un noņemtu “klapes” no acīm, varbūt viņu lēmumi būtu pavisam citādi. Tāpēc vietējo zemnieku cīņu ar likteni var nosaukt par fanātismu – te palikuši tikai patrioti.

SĒLIJAS NOVADU APVIENĪBĀ

Es pats esmu Sēlijā piedzimis, skolā gājis un tā arī palicis. Arī sieva tepat vien ir – vada projektus Jēkabpils novadā un “Sēļu zīli” Viesītē, kas nodarbojas ar pieaugušo izglītības programmām. Tāpat mani bērni palikuši Latvijā, un neviens nekad nav izteicis vēlmi pārcelties no šejienes.

Vai Sēlijai saredzu nākotni? Kā kultūrvēsturiskam reģionam noteikti! Joprojām aktīva ir studentu korporācija “Selonija” – viņi bija vieni no pirmajiem, kas uzsāka Sēlijas pilskalnu attīrīšanu. Mums arī palīdz “Mazā kavalērija” – draugu un domubiedru grupa, kurā darbojas daudzi Latvijā zināmi cilvēki, “Prāta vētras” pušus ieskaitot. Jau krietna pieredze ir apvienībai “Sēlijas paletē”, ko vada viesītiete Ligita Caune, un katru gadu notiek mākslinieku plenēri, tāpat Buclera dienas jeb fotogrāfu plenēri. Pēc Viesītes muzeja “Sēlija” iniciatīvas nodibinātā biedrība “Sēļu klubs” cenšas apvienot Sēlijā, Latvijā un visā pasaulē dzīvojošos Sēlijas atbalstītājus un patriotus, kas jūtas novadam piederīgi un vēlas darboties tā labā. Sēlijā ir unikālas vietas un fantastiski cilvēki. Ja tādi būtu arī Saeimā un valdībā, varētu kalnus gāzt!

Aknīstes novada domes priekšsēdētāja VIJA DZENE:

– Par Sēliju un tās unikālītāti patlaban top grāmata, kuras izdošanu uzņēmies Aknīstes novads. Tajā paredzētas septiņas nodaļas, aptverot gan Sēlijas dabu, gan arhitektūru, mūziku, tradīcijas un amatu veidus, gan, protams, cilvēkus. Visi septiņi novadi to gatavojam kopā. Šī grāmata stāstīs par Sēlijas septiņu

novadu bagātībām, par ko daudzi pat nenojauš, ka tas nāk no mums, piemēram, Aknīstē radusies plaukstiņpolka, ko danco visa Latvija – tā Aknīstei pierakstīta 1937. gadā, un tā ir mūšējā. Tāpat atgādināsim citas labi pazīstamas lietas, kas pieder Sēlijai. Celsim saulītē arī daudzas personības, kas saistītas ar mūspusi. Tā būs tāda smukumu grāmata ar skaistām bildēm un kompaktu informāciju, bet paralēli sagatavosim arī elektronisko versiju, kur satilpināsim to, kas grāmata “nesalīdīs”.

Tas tāds sirds darbs, lai remdinātu sāpi par Sēliju, kas atstāta novārtā. Nu, padomājiet – vienīgais, ko mums jaunajā plānošanas periodā sola – rekonstruēt nepilnus četrus kilometru garu grantētā ceļa posmu. Asfalts nav paredzēts pat ceļam no Aknīstes uz Lietuvas robežu, kas tik ļoti nepieciešams gan iedzīvotājiem, gan uzņēmējiem. Joprojām nav asfaltēta ceļa no Gārsenes pagasta centra un Asares pagasta centra līdz novada centram, tāpat pa asfaltu vēl aizvien netiekam līdz kaimiņnovadam – Viesītei. Kāda tur plānošana, tās vienkārši nav, jo mēs taču nezinām, vai pēc desmit vai divdesmit gadiem uz turieni vedīs asfalts.

Neretas novada domes priekšsēdētājs ARVĪDS KVIESIS:

– Mani ļoti interesē vēsture, arī Latvijas un Sēlijas pagātne. Aizpagājušajā sasaukumā vadīju Pilskalnes pagastu, bet pagājušajā pašvaldību četrgadē biju Neretas novada domes priekšsēdētāja vietnieks. Tad vēl ietilpām Aizkraukles rajonā, un esmu pateicīgs toreizējai rajona vadībai, ka izdevām manu veidoto grāmatu par bijušo Aizkraukles rajonu.

Līdzīgu domu neesmu atmetis arī par Neretas novadu.

Sēlijas apvienības izveide ir apsveicama un atbalstāma lieta. Kā kultūrvēsturisks novads Sēlija noteikti jā saglabā un jākopj, bet par vienu lielu pašvaldību, kas aptvertu visu šo reģionu, – grūti pateikt, manuprāt, tas nav šodienas jautājums. Mums jau arī nav savas “Rīgas”, kaut gan vēsturē zināmi gadījumi, kad galvaspilsētu izveido tukšā vietā, kā to darīja Kazahstānā vai Brazīlijā. No tagadējiem septiņiem novadiem centra lomai visvairāk derētu Viesīte, jo tā ģeogrāfiski atrodas apmēram viducītī. Tomēr galvenais jau nav tas, ko nosauksim vai veidosim par centru, bet neziņa par tuvāko nākotni – vai mēs, 89 pašvaldības, varēsim tikt pie kādas attīstības naudiņas.

Mēs visi vienā balsī prasām valstij piešķirt līdzekļus lielo autoceļu rekonstrukcijai, taču bēdīgā stāvoklī ir arī mazpilsētu un ciematu ielas, kas remontu lielākoties nav redzējušas kopš padomju laikiem. Paldies Dievam, prātam un labvēlīgai apstākļu sakrībībai, ka mums pirms apvienošanās izdevās sakārtot ielas Pilskalnes pagastā. Es uzskatu, ka ceļu infrastruktūra šobrīd ir pats svarīgākais un tai jābūt pirmajai prioritātei. Nu, nebūs uzņēmēju tur, kur nav normālu ceļu! Un nebūs pievilcīgas dzīves vides tur, kur nav sakārtota ceļu infrastruktūra, jo ceļi ir nepieciešami pilnīgi visiem, sākot no kājamgājēja un riteņbraucēja līdz pat visu transportlīdzekļu vadītājiem. Citi par savām sapņiem būvēm sauc gaisma pili, peldbaseinus vai sporta arēnas, bet mana sapņu būve Neretas novadā ir sakārtotas ielas un ceļi.

Viens gaišs cerību stariņš tomēr pavīdējis – nesen mūsu apvienības pašvaldību vadītāji tikās ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministru, kurš pavēstīja ļoti patīkamu jaunumu. Tā kā uz Lietuvu joprojām braucam pa putekļiem (lietuviešu pusē līdz robežai palikuši pieci, mums – 4,6 kilometri), beidzot tomēr nolemts šo ceļu asfaltēt, palicis vien saņemt Eiropas Komisijas akceptu. Ja tas notiks, tad 2016. gadā būs gatavs kārtīgs tranzitceļš. Tas ir ļoti svarīgs abām pusēm, turklāt atslodgotu Rīgas–Neretas–Daugavpils šoseju un dotu iespēju automašīnu vadītājiem no Jēkabpils un Aizkraukles puses ātrāk nokļūt mūsu dienvidu kaimiņvalstī – šeit ir vistaisnākais ceļš uz Lietuvu, un Eiropā iekšā.

Mēs ar lietuviešiem draudzējamies un sadarbojamies jau sen, īpaši ar Rokišķu un Biržu rajonu, kas mums

tuvākie kaimiņi. Arī viņiem ir tādas pašas problēmas kā mums – cilvēki izbraukuši un varbūt pat vairāk nekā mūsējo, vienīgi viņiem iedzīvotāju skaits lielāks. Salīdzinot šķiet, ka viņiem labāk organizēta veselības aprūpe, tā ir pieejamāka un nodrošināta arī mazākos ciemos, taču viņi mūs apskauž par kultūras iespējām un to, ka paši varam brīvi rīkoties ar finansēm. Lietuvā pašvaldības izveidotas bijušo rajonu robežās, tāpēc pagasti (seņūnijas) ar finansējumu paši nerīkojas. Tas tiek piešķirts no centra. Un vispār lietuviešu kolēģi uzskata, ka pašvaldību sistēma Latvijā ir labāka nekā pie viņiem.

Salas novada domes priekšsēdētāja IRĒNA SPROĢE:

– Kaut pati esmu šeit ienācēja (tas gan bija pirms daudziem gadiem), man sēļu “būšana” patīk un priecē, ka varam par daudzko vienoties, piemēram, izdot tūrisma bukletu uzņēmās Jēkabpils novads un to izdarīja, par grāmatu atbild aknīstieši – vieniem pašiem to izdarīt būtu daudz grūtāk. Savukārt svētkus “Sēlija rotā” organizējam mēs.

Jauna elpa bija arī Sēlijas kongresam. Tā kā mēs visi septiņi novadi esam atstāti ārpus ietekmes zonām – neesam ne Rīgas, ne pierobežas, ne piejūras, ne Latgales zonā, uzskatījām, ka jāatgādina par sevi.

Kā vērtēju iespēju, ka septiņi Sēlijas novadi varētu būt viena pašvaldība? Godīgi sakot, man ne visai tā gribētos, jo Salas novads ir gan saimnieciski attīstītspējīgs, gan arī pārredzams – vienvārdsakot, optimāls. Es zinu, kas kurā vietā notiek, kas tur ir primārais, kādas vajadzības, bet lielā novadā, domāju, tas nav iespējams un ir jau piedzīvots.

Tad, kad pārvalde tiek sadalīta vairākās kārtās vai departamentos, “nobīdās” arī atbildība. Labi atceros rajonu, kur biju galvenā agronome, un visu lielo teritoriju – tas bija pasmagi. To pašu saka arī mūsu kaimiņi no Rokišķu rajona. Lietuvā ir lieli rajoni, bet mēs draudzējamies ar nelielu pašvaldību, kas iedzīvotāju skaita un arī citādā ziņā līdzīga mūsu Sēlpils pagastam. Nu kā tur iet – ne viņiem tāda reāla nauda, ne var ko plānot, kultūrai vispār ir nulle. Visu nosaka un izlemj vēlētā vara no centra. Bet mums stāsta, ka Lietuvā viss ir labi.

Par sadarbību balsoju ar abām rokām – gan mūsu apvienības pašvaldību starpā, gan ar lietuviešiem. Arī Sēlijas kongresā izskanēja priekšlikums, ka apvienība varētu īstenot pārrobežu projektus ar Lietuvu, jo savā būtībā jau esam līdzīgi, ar lauku domāšanu.

Sēlijas apvienības pašreizējais modelis ir labs un tāds būs, ja vien valdība mūs nenīcinās.

Jēkabpils novada domes priekšsēdētājs EDVĪNS MENĶIS:

– Esmu Sēlijā dzimis, audzis, un viss mans mūžs aizritējis tepat uz vietas – Rubenes pagasta Slatē. Mana pagasta iedzīvotāji daudz izmanto kaimiņu – Ilūkstes novada pakalpojumus un infrastruktūru – daudzi bērni brauc turp uz skolu, pie dakteriem arī nav jāgaida tik garas rindas kā Jēkabpilī. Tāpēc izvirzītā ideja par Ilūksti kā Sēlijas reģionālās attīstības centru man nešķiet tik peļama, kaut gan reģionālā centra statusam ir vairāk ekonomiska, nevis administratīva nozīme.

Diemžēl pavasaros un rudenos daudzviet ceļš beidzas tur, kur beidzas asfalts, un bijuši gadījumi, kad pat lielie Jēkabpils autobusu parka satiksmes autobusi atsakās braukt. Tā kā pusi mūsu novada teritorijas aizņem meži, tos aktīvi izstrādā un izved, bet ceļu kvalitātei gan par labu tas nenāk.

Mūsu novadā nav īpašu perspektīvu tūrismam, kaut skatāmā netrūkst, bet visu nosaka ceļi. Šogad, pateicoties aktīvai iedzīvotāju nostājai, savācām 1500 parakstu par kritisko ceļu stāvokli, īpaši uz valsts autoceļa P72 (Ilūkste–Bebrene–Birži) un V783, kas ved no Jēkabpils uz Dignāju un Ilūksti. Šo vēstuli nosūtījām gan valsts augstākajām amatpersonām, gan partijām, gan Zemgales plānošanas reģionam, gan Satiksmes ministrijai, lūdzot veikt kaut virsmas apstrādi. VAS “Latvijas Valsts ceļi” valdes priekšsēdētāja Jāņa Langes parakstītajā atbildē teikts, ka valsts vietējo autoceļu ar grants segumu pārbūve (izbūvējot tiem asfaltbetona segumu) netiek plānota, savukārt valsts reģionālajiem autoceļiem tā plānota tiem, kas savieno nacionālās un reģionālās nozīmes attīstības centrus. Iespējas nākotnē plānot valsts autoceļu P72 un V783 asfaltēšanu būšot atkarīgas no valsts budžeta piešķirtā finansējuma autoceļu nozarei. Kāds tas ir – visiem ļoti zināms.

Šo problēmu aktualizējam nepārtraukti, jo ceļu kvalitāte arvien samazinās un samazinās un cilvēki neredz nekādu perspektīvu. Pagājušogad tika pieņemta ceļu sakārtošanas programma 2014.–2020. gadam. Mēs ar saviem grantētajiem ceļu posmiem esam tajā pieminēti, bet tikai tur, kur jau ir asfaltētais ceļa posms – tur notiks seguma uzlabošana un rekonstrukcija, bet tālāk, kur grantētie ceļi, šajā programmā nekas nav paredzēts. Tas jau ir tas skumīgākais, ka valdība pat priekšdienām nedod cilvēkiem nekādu solījumu. Tāpēc mēs piesaistījām gan Ilūkstes novadu, gan Latgales un Zemgales plānošanas reģionu un devāmies pie “Latvijas Valsts ceļiem”, kur mums teica, ka šo programmu esot iespējams izmainīt. Mums atliek vien cerēt.

SĒLIJAS NOVADU APVIENĪBĀ

Ilūkstes novada domes priekšsēdētājs STEFANS RĀZNA:

- Ja paskatās kartē, redzams, ka Daugavas kreisā krasta attīstība pārtraukusies vēl padomju laikos. Ar līdzekļu neieguldīšanu šīs puses ceļu sakārtošanā vien ir apturēta uzņēmējdarbības attīstība, līdz ar to veicināta sēliešu izbraukšana, lauku viensētu izmiršana. Ir arī kas pozitīvs šajā sāpīgajā

patiesībā – sakarā ar ekonomisko atpalicību Sēlijā saglabājusies tās identitāte ar savām patiesajām īpašībām, jo tajā atšķirībā no citiem reģioniem nav masveidīgi ieplūduši "imigranti" ar savām nacionālajām īpatnībām, kas, iespējams, vājinātu šobrīd tik izteikto sēlisko identitāti. Šobrīd Sēlijā nav neviena ne nacionālas, ne reģionālas nozīmes attīstības centra, tāpēc steidzami būtu nepieciešams par tādu iezīmēt vismaz vienu Sēlijas pilsētu. Manuprāt, Ilūkste, kas savā laikā bija apriņķa centrs, arī tagad varētu būt šīs attīstības centrs. Savādi, mums valstī pat nav tāda statusa kā vietējas nozīmes centrs, Latvijā ir tikai vietējas nozīmes ceļi, par kuru kvalitāti labāk nerunāsim, bet šādu centru nav.

Nebeidz pārsteigt tas, ka valdība nekaunas no savas tautas un valsts par to, ka Latvijā daudzviet nav kārtības. Kad pie mums uz novadu atbrauc ciemiņi, es sarkstu, ja kaut kas nav sakopts un ceļi bedraini, bet viņiem nav kauna un saka, ka līdzināties Eiropai. Ikviens Eiropas mazpilsēta taču sakopta kā konfekte!

Īstenībā mūsu valsts ir postā, un viss noticis pretēji tam, ko Latvijas vēsturē darīja vislabākais valstsvīrs Kārlis Ulmanis – jaunos speciālistus sūtīja uz nomalēm un maksāja viņiem labu algu, gar pierobežu tika būvētas skolas, kas vēl tagad stāv stingri un nav jāsiltina, bet atjaunotajā Latvijā skolas veram ciet. Kāpēc pašvaldībai jāatbild par to, ka novadā nav bērnu un tāpēc nepienākas mērķdotācija? Tā nav novada vaina, ka cilvēki brauc projām! Tā ir valsts vaina, glēvā, nepārdomātā un graužošā politika! Kā var atļauties ķerties klāt lauku pamatam – viensētām, tas ir mūsu zelta fonds, un būtu jādara viss, lai cilvēki tur dzīvotu un nepārdotu zemi. Tagad izjūtam sekas – lauki tukšojas, un viensētas palikušas vien kā vasaras mājiņas bagātiem cilvēkiem. Bet atbildību prasa no pašvaldībām: ja jums nav tik un tik bērnu skolā, tad jums pienākas mazāk.

To visu redzot, pārņem izjūta, ka apzināti tiek postīta mūsu valsts. Manuprāt, zemes pārdošana līdzinās okupācijai. Eiropa gan prasa brīvo zemes tirgu, bet kā rīkojas paši – pamēģini nopirkt gabalu Vācijā vai Francijā, bet te tūkstošiem hektāru izpārdots. Valdībai būtu jāsaprot, ka tas ir arī apdraudējums valsts drošībai un mūsu pastāvēšanai. Ja vēl izdomās, un likumā ietvert to nav grūti, ka referendumā var piedalīties ne tikai pilsoņi, bet arī zemes īpašnieki, tātad ārzemnieki, viegli paredzēt, kāds būs rezultāts. Un kā tad būs dzīvot?

Valstsvīri diemžēl arvien vairāk attālinās no tautas un arī no pašvaldībām. Katru rītu klausoties Latvijas Radio, man liekas, ka ir uzsākta kampaņa – vietējie žurnālisti kā lieli eksperti, neintervējot ne iedzīvotājus, ne pagastu vadītājus, stāsta par reformu, ka viss bijis nepareizi, ka pagastos aizsēdējušies vecie pagastveči, kas sargājot savu krēslu, tāpēc viņi jāpadzen, ka jāturpina reforma un jāapvienojas. Tā viņi "skalo smadzenes" un cilvēkiem dzen iekšā niknumu. Tā ir ļoti bīstama tendence.

Pēc Sēlijas kongresa medijos parādījās ziņa, ka visas septiņas Sēlijas pašvaldības grasās veidot savu plānošanas reģionu. Tas nav biedinājums, bet brīdinājums valdībai gan.

Nav iedomājams, ja atkal veidotu rajonus un būtu jāiet atpakaļ uz Daugavpils rajonu, jo materiālistiski domātāji teiktu: jums taču līdz tūrienei tikai 25 kilometri, bet daugavpīlieši: ko jums te darīt, jums ir Sēlijas identitāte un kultūra. Arī Daugavpils novads ir mākslīgi izveidots – abpus Daugavai. Mums blakus atrodas Sventes un Medumu pagasts, un mēs labprāt viņus būtu redzējuši savā novadā. Ilūkste savulaik bija apriņķa centrs, un šā apriņķa teritorija sākās pie Baltkrievijas robežas un aizgāja līdz Slatei un Aknīstei. Blakus bija Jēkabpils apriņķis un Jaunjelgavas apriņķis – uzskatu, loģisks izkārtojums. Apriņķa centros bija pilna infrastruktūra, slimnīcu ar visām nodaļām un tiesu namu ieskaitot, bet padomju laikā to varmācīgi nolikvidēja.

Sēlijas teritorija kartēs visādi zīmēta un "pielaikota", bet nav iezīmēta 9+21 koncepcijā. Ar to valdība sašķēlusi gan pašvaldības, gan bendē nost laukus, nedodot tiem iespējas attīstīties un visus līdzekļus koncentrējot lielajās pilsētās. Ja novadu veidošanā konsekventi būtu ievēroti sākotnēji izvirzītie kritēriji, ka jābūt vienam centram – pilsētai, kurā dzīvo vismaz 3000 cilvēku, un apkārtējā teritorijā pieci tūkstoši, tad šie centri automātiski iezīmētos. Mēs pēc šādas nostādnes arī vadījāmies, Ilūkstes novadu veidojot, bet liela daļa izveidoti bez kritērijiem. Šo reformu vajadzētu pielabot un palielināt vietējo attīstības centru skaitu – nevis 9+21, bet vēl +30 vai 40, iekļaujot arī mazās pilsētas.

Ceru, ka manas aizdomas par to, ka Latvijā nākotnē paredzētas tikai trīsdesmit (9+21) pašvaldības, nav pamatotas. Šobrīd gan lielākā daļa – 89 novadi atstāti ārpus attīstības, un tas nav pieņemami. Vislabāk būtu attīstības naudiņu pašvaldībām sadalīt pēc kvotām, balstoties uz iedzīvotāju skaitu, platību un citiem saprotamiem kritērijiem. Tad varētu strādāt kā saimnieks un pats izvēlēties, ko cilvēkiem un novadam visvairāk vajag.

Sēlijai valsts atbalsts nepieciešams arī, lai atjaunotu un stiprinātu saites ar sējiem Lietuvā, bet mums valstiskā mērogā kaut kā nesekmējas tā Baltijas vienotība. Faktiski kultūra un tautas svētki ir tas, kas satur visu nāciju un vairo patriotiskumu. Kad klausos lielos politikus, kuri visi vienā balsī saka: ekonomika, ekonomika, celsim ekonomiku, tad kļūst skumji – mums visam pāri stāv materiālais. Ja tādās kategorijās būvē valsti, tad ķīselis vien sanāk un pēcāk brīnāmies, ka notiek referendumu par svešas valodas valstiskumu. Bet tās jau ir sekas.

Izstāde “Pētījumi Sēlijas novados”

Pēc Viesītes muzeja “Sēlija” iniciatīvas pagājušā gada 26. oktobrī Viesītē notika pirmais Sēlijas novadpētnieku salidojums, kurā septiņu novadu kultūrvēstures zinātāji un pētnieki vienojās par sadarbību Sēlijas labā un nodibināja “Sēļu klubu”.

Viņi nolēmuši savākt un apkopot informāciju par Sēlijas vēsturi, tautas tradīcijām, etnogrāfiju, izcilām personībām un viņu sasniegumiem literatūrā, mākslā, arhitektūrā, mūzikā, dažādās zinātnēs un citās jomās. Tāpat Sēlijas novadpētnieki un vēsturnieki vienojās, ka darba sanāksmes notiks visos septiņos novados pēc kārtas, lai apmainītos pieredzē un iepazītos ar apkārtējo novadu kultūrvēsturi.

Katrs novads var lepoties ar savu pieredzi vietējās vēstures pētīšanā un glabāšanā, un katra novadpētnieku tikšanās paver iespēju iepazīt interesantus cilvēkus un uzklausīt kaut ko no viņu dzīves gudrības. Novadu vēstures zinātāji un kultūrvēsturisko vērtību pētnieki bieži vien ir arī šo vērtību kolekcionāri un saglabātāji, tā glābjot no iznīcības daudzas kultūrvēsturiski nozīmīgas priekšmetus. Tikpat svarīgs ir viņu darbs vēsturiskās atmiņas saglabāšanā, pārzinot sava novada notikumus, vietas un cilvēku dzīvesstāstus.

Tā Jaunjelgavas bērnu dārzā iekārtota Senču istaba, ko pārzina Valija Daudze, visu par komponistu Barisonu zina Skudru māju saimniece Jevdokija Bukša, bagāta ir vallietes Ginas Viegliņas, viesītiertes Ilmas Svilānes, Salas vidusskolas skolotājas Pārslas Stirnas, sēlpilieša Albīna Jēgermaņa, Neretas pensionētās skolotājas Mildas Bukas, Jēkabpils novada patriotu Inas Sēles, Arnolda Jakubovska un Benitas Kalniņas, Ilūkstes pensionētās skolotājas Annas Kuļikovskas un dvietietes Ārijas Grūbertes pieredze – visus ij nenosauksi.

Vietējo vēstures pētnieku astoņu mēnešu darbs vainagojies ar izstādi “Pētījumi Sēlijas novados”, kas Sēlijas kongresa laikā bija skatāma Viesītes Kultūras pils izstāžu zālē.

Izstāde veltīta Aknīstes, Ilūkstes, Jaunjelgavas, Jēkabpils, Neretas, Salas un Viesītes novada pētniekiem, vēstures izziņātājiem un glabātājiem. “Pētījumi Sēlijas novados” ir pirmais mēģinājums apvienot aktīvo novadpētnieku līdzšinējo veikumu kopīgā izstādē, kas ietver publikācijas, skolēni zinātniski pēt-

nieciskos darbus, grāmatas, arī pētījumu un materiālu apkopojumus, kas vēl gaida savu izdevēju. Fotoreportāža no novadpētnieku tikšanās reizēm izstādes sagatavošanas laikā iepazīstina ar redzēto visos septiņos Sēlijas novados.

Bet vislabāk viņu darbu raksturo vienā no izstādes stendiem lasāmais.

Var pētīt un izziņāt tikai to, ko ļoti pazīst un mīl, kam var veltīt laiku un spēkus, neskaitot stundas un negaidot materiālos labumus. To var darīt tikai tie, kas apzinās piederību Sēlijai, jūt aicinājumu un atbildību savas ģimenes senču un šajā vietā mitušo cilvēku mūžu priekšā. To priekšā, kas bija te vairākas paaudzes, daudzas paaudzes un daudzus simtus gadu pirms mums. Varbūt mūsu priekšgājēju dotais mantojums ir mežiem atkrotajos laukos, brūnajā auglīgajā zemē, veco akmeņu mūru ēku pamatos, mūsu matu vai acu krāsā? Gadsimtu rats lēni griežas uz priekšu, un atkal te būs cilvēki, kas vaicās: “Kas bija te pirms manis? Kas dzīvoja Sēlijā? Nosauciet stipros un viedos, lai sajūtu viņu spēku! Es gribu būt lepns par viņiem!”

Protam vai neprotam vārdos izteikt nepieciešamību apzināties savu senču garīgo bagātību un stiprumu, tomēr mēs katrs kaut kad tiecamies pēc tā. Tas dod spēka un stabilitātes apziņu, dod saikni ar zemi un pagātnes atbalstu. Novadu pētnieki un vēstures rakstītāji ir tie, kas jūt šo aicinājumu visstiprāk un kam nākamās paaudzes pateiksies par viņu uzcelto “tiltu” no pagātnes uz nākotni.

Vai zināt, ka Vecajam Stenderam pieder ne tikai pirmās latviešu ābece izgudrotāja, bet arī veļas mašīnas pirmatklājēja gods? Izstādes apmeklētājiem bija iespēja apskatīt unikālu priekšmetu, kas Latvijā ar Stendera palīdzību ienācis no Eiropas. Jau 1765. gadā Vecais Stenders sāka popularizēt veļas mašīnu, publicējot aprakstu par to. Tā uzskatāma par pirmo veļas mašīnas shēmu un lietošanas pamācību vācu valodā. Pirmo eksemplāru pēc angļu veļas mašīnas parauga Stenders licis izgatavot Krievijas sūtņa barona fon Korfa ģimenes vajadzībām Kopenhāgenā, kur strādājis par mājaskolotāju. Triju gadu laikā pārliecinājies par mašīnas lietderību un, kā pats norāda, “patiesu cilvēkmīlestības jūtu vadīts”, viņš nolēmis ar to iepazīstināt plašāku sabiedrību.

“SĒLIJA ROTĀ”

Nepilnu mēnesi pēc VII Sēlijas kongresa sēji atkal pulcējās kopā uz vienojošu pasākumu, bet šoreiz dalībnieku pulks bija daudz kuplāks – 28. jūnijā Salas novada Sēlpils pagasta Zvejnieklīcī notika jau otrie Sēlijas dziesmu un deju svētki, kas nosaukti par tautas mākslas svētkiem “Sēlija rotā”.

Dziesmu un deju dienu Daugavas krastā organizēja Salas novada pašvaldība ar Sēlijas novadu apvienības pašvaldību, Valsts kultūrkapitāla fonda un Zemgales plānošanas reģiona atbalstu. Ideja par vērienīgajiem svētkiem un dižkoncertu pieder Sēlpils pagasta kultūras nama vadītājai Anitai Gerasimovai, bet tos sagatavot viņai palīdzēja pārējās Sēlijas apvienības pašvaldības – Aknīstes, Ilūkstes, Jaunjelgavas, Jēkabpils, Neretas un Viesītes novads un jo īpaši mājinieki – Salas novada domes un Sēlpils pagasta pārvaldes darbinieki. Uz pasākumu labprāt pieteicās arī kaimiņi no Daugavas otra krasta – Krustpils novada “pārsēļi”. Svētku māksliniecisko un emocionālo saturu uzņēmas papildīt un godam to arī veica sēlpiliete virsdiriģente Agita Ikauniece.

Svētki pulcēja ap tūkstoti tautas mākslas un nemateriālā kultūras mantojuma kopēju – koru dziedātājus, dejotājus, folkloras ansambļu un pūtēju orķestru dalībniekus, viņu ģimenes, apkaimes iedzīvotājus un viesus, arī sabiedrībā zināmas personības ar sēju izcelsmi un Sēlijas “līdzjutējus”.

Jau rīta pusē pie krāsām ķērās Sēlijas novada mākslinieku plenēra dalībnieki. Šādi plenēri Sēlijas pusē tiek rīkoti regulāri un parasti notiek Daugavas krastu tuvumā. Šā plenēra organizatorisko sadāļu uzņemas Krustpils novadā dzīvojošā māksliniece Jolanta Ābele.

Sēlijas amatnieku un mājražotāju klāstā ir gan tradicionāli, gan citviet vēl visai maz zināmi produkti un izstrādājumi, piemēram, kafejas “Alīda” un “Paulīne”, Jaunjelgavas ziepes, Sunākstes vīni ar “Mirdzas šarmu”,

ko piedāvā **Mirdza Caune**, Viesītes karotes un visdāzādākie rokdarbi un noderīgas lietas saimniecībai.

“Sēlija rotā” nosaukums aizgūts no rotāšanas, kas ir īpašs, tikai Sēlijai raksturīgs daudz balsīgs dziedājums: viens iesāk, citi pārtver un daudz balsīgi izloka meldiņu, citi velk. Īpaši labi rotāšana padodoties pavasaros Sēlpils pakalnos un tā augstākajā virsotnē – Taborkalnā. Bet 28. jūnija Sēlijas rotāšanas koncertu ieskandināja piemiņas brīdis Sēlpils kapos Sēlijas mūzikas dvēselei – novadniekam Pēterim Barisonam, kuram šogad aprit 110. gadskārta.

Vakara lielkoncerta atklāšana sākās ar Aknīstes, Ilūkstes, Jaunjelgavas, Jēkabpils, Neretas, Salas un Viesītes, kā arī Krustpils novada ģerboņu skati, amatierkolektīvu gājienu, Sēlijas karoga svinīgu pacelšanu, Sēlijas dižgaru un tagadējo vadītāju sasaukšanos, folkloras kopu sadziedāšanos un svētku dižkoncertu. Sēlijas novadu apvienības vadītājs Guntis Libeks, uzrunājot svētku dalībniekus un viesus, uzsvēra, ka apvienība ir vienojusies kopdarbam labākai dzīvei Sēlijā un viens

no svarīgākajiem uzdevumiem ir kultūras mantojuma saglabāšana un kopšana un kopīga svētku svinēšana. Savukārt namamāte – Salas novada pašvaldības vadītāja Irēna Sproģe uzsvēra, ka šādi svētki veido patriotismu un piederības izjūtu šim reģionam.

Sēlpils Zvejnieklīci arī turpmākajām dienām pieskandināja koristu balsis no Salas novada jauktā kora "Sēlpils", Jēkabpils novada jauktā kora "Putni", Viesītes novada jauktā kora "Viesīte", Ilūkstes novada Šēderes pagasta Lašu kora, veseliem diviem Jaunjelgavas novada koriem – jauktā kora un sieviešu kora "Daudzese", kā arī Krustpils novada sieviešu kora "Luste". Līdz ar kora dalībniekiem gaviļēja vairākas folkloras kopas – "Dignōjiši" un "Kāre" no Jēkabpils novada, "Zīle" no Ilūkstes novada un Zīlāņu folkloras kopa "Lākači", tomēr visskaļākās "balsis" bija Ilūkstes novada kultūras centra pūtēju orķestrim "Sēlija".

Tautas mākslas svētkus "Sēlija rotā" krāšņoja starptautiski atzītā, daudzsoļošā operdziedātāja nerietie Elīna Šimkus. Gan viņai, gan koriem tovarak no

sirds uzgavilēja arī Maestro Gido Kokars – "sēlis no Bolderājas".

Savukārt dejotāji pārstāvēja visus Sēlijas novadus un visdažādākos vecumus – sākot ar jauniešiem (divi kolektīvi ar nosaukumu "Ance" un "Labrīt" no Ilūkstes novada, "Kodoliņš" no Jaunjelgavas novada, "Solis" un "Dzirnupīte" no Zasas un "Laude" no Rubeņiem

Jēkabpils novadā) un vidējās paaudzes kolektīviem ("Ieleja" no Aknīstes, "Atvars" no Jaunjelgavas, "Sēji" no Neretas novada, "Augšzeme" no Viesītes novada, "Letkiss" un "Sēļu zeme" no Salas novada, "Rasa" no Rubeņiem un "Deldze" no Leimaņiem Jēkabpils novadā, Ilūkstes novada Pilskalnes un Dvietes pagasta kultūras nama vidējās paaudzes deju kolektīvi, kā arī "Zīlānietis" no Krustpils novada) un beidzot ar Aknīstes novada senioru deju kolektīvu "Dejotprieks". Deju raksti un kopdancošana tika iestudēta Elitas Treilonas vadībā.

Latvijas Nacionālā teātra aktieris Gundars Grasbergs, kura saknes rodamas tepat Sēlpils pusē, vienlīdz labi tika galā ar diviem pienākumiem – dižkoncerta vadīšanu un pārtapšanu Vecā Stendera tēlā.

Koncerta īpašā "odziņa" – "Vienreizējais sēļu vīru ansamblis", kura rindās varēja atpazīt dziedošos Kreicburgas ziķerus, aktieri Arti Robežnieku, mūziķi Romānu Kielbicki, filozofu Ati Zakatistovu, brāļus Jāni un Armandu Veides un citus. Viņu sniegunā izskanēja sēlieša un pazīstamā dziesmu aranžētāja Edgara Lindes apdarē veidotā sēļu tautasdziesma "Tumsinā(i), vakarā", ko viņš speciāli radījis šiem svētkiem.

Pirms pasākuma radošā komanda aicināja sarīkojuma viesus atmiņā atsvaidzināt dziesmas "Kam raudi tu, ak daiļā Staburadze" septiņus pantus, ko dižkoncertā dziedāja visi kopā – gan dalībnieki, gan klausītāji, un Sēlpils Zvejnieklīci piepildīja īsta kopības un piederības izjūta.

Aloiza Savicka un Salas novada Jauniešu domes foto

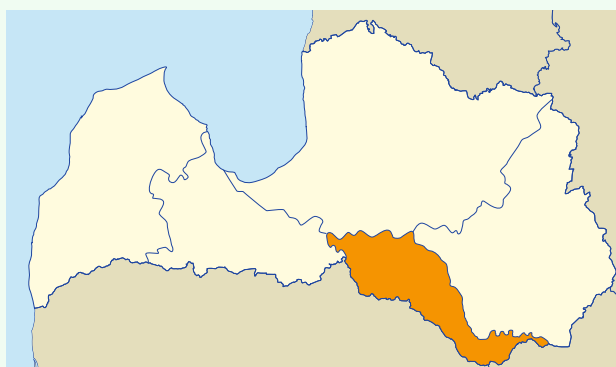
SĒLIJA IR, BIJA, UN TAI – JĀBŪT!

Gunta Klismeta

Šo žurnāla numuru gatavojot, “Logs” veica visgarāko un ilgāko ekspedīciju savā pastāvēšanas vēsturē un ciemojās visās septiņās Sēlijas novadu apvienības pašvaldībās – Aknīstes, Ilūkstes, Jaunjelgavas, Jēkabpils, Neretas, Salas un Viesītes novadā. Tiekoties ar pašvaldību vadītājiem un speciālistiem, allaž uzdevām trīs jautājumus:

- kas noteikti būtu jāzina par jūsu novadu;
- kas jāredz jūsu novadā;
- kādi ir “sēliskie” akcenti jūsu novadā.

Daudziem par Sēliju izveidojies priekšstats, ka tāda bijusi vien senlaikos, un vēl mazāk ir to, kas zina, kur Sēlija atrodas un kuram reģionam tā īsti piederīga. Visuzinošā *Vikipēdija* vēsti, ka Sēlija, agrāk Sēla (latīņu: *Selonia*) vai Sēlenes zeme, saukta arī par Augšzemi, ir kultūrvēsturisks novads Latvijā, kas ietver teritoriju Daugavas kreisajā krastā no mūsdienu Jaunjelgavas un Neretas novada pie Zemgales robežas līdz pat Krāslavas novadam Baltkrievijas pierobežā.

Pirmo reizi Sēlija pieminēta **Atskaņu hronikā**, kas, daļēji balstoties uz senākiem dokumentiem, min, ka jau no seniem laikiem tirgotājiem bija zināms, ka Daugavas krastos uz leju no Krievzemes mīt divas tautas – līvi un sēļi, pirmos raksturojot kā bezdievīgus un kaujā varen drošsirdīgus, bet sēļus – kā

niknus pagānus. Otra atsauce uz sēļiem ir **Kaupo un Teoderiha 1203. gada ziņojumā Romas pāvestam Inocentam III** par līvu kaimiņu tautām, kur pieminēts, ka sēļi ir “*pagāņu tauta bez tikumiem, kas tic elkiem un dara ļaunu*”. **Latviešu Indriķa** uzrakstītajā **Livonijas hronikā** sēļi nosaukti par lietuviešu sabiedrotajiem un Sēļu pils aplenkuma (1208. gada sākumā) un Kokneses nodedzināšanas sakarā pieminēts, ka Kokneses zemes blakus letgaļiem apdzīvoja sēļi.

Mūsdienu Sēlijas teritoriālā identitāte izsekojama kopš **Sēlijas bīskapijas** dibināšanas **1218. gadā**. Sēlijas teritorija līdz pat tās galīgajai sadalīšanai starp Livonijas ordeni un Lietuvas dižkunigaitiju 14. un 15. gadsimta mijā iestiepās tālu uz dienvidiem mūsdienu Lietuvas Republikas teritorijā. Livonijas ordeņa valsts pastāvēšanas laikā to kopā ar 14. gadsimtā uz laiku iekarotajām Aukštaitijas zemēm sāka dēvēt par “augšgalu” (no vācu: *Oberland* – Augšzeme).

19. gadsimta beigās Sēlijas nosaukums tika no jauna pieminēts **Augusta Bīlenšteina ceļojuma aprakstā par Augškurzemi** (1882. gadā) un viņa **grāmatā par seno latviešu cilšu robežām** (1892. gadā), **Skruzišu Mikus** populārajā **apcerē par sēļiem kā Kurzemes augšgala senčiem** (1889. gadā) un **studentu korporācijas “Selonija”** nosaukumā (1880. gadā).

Pēc Latvijas Republikas nodibināšanas Sēlija tika iekļauta Zemgales apgabala sastāvā, un to veidoja Ilūkstes apriņķis un Jēkabpils apriņķis. Šajā laikā zinātniskajā literatūrā sēļu jēdzienu nostiprināja lietuviešu valodnieks Kazimiers Būga un arheologs Eduards Šturms, kurš veica izrakumus Dvietes apmetnes vietā.

Padomju laikā Sēlijas teritoriālā identitāte atkal pieklusa. Pēc 1949. gada administratīvās reformas tās teritorijā likvidēja Ilūkstes un Jēkabpils apriņķus un nodibināja nelielos Grīvas, Ilūkstes, Aknīstes, Neretas,

Jēkabpils un Jaunjelgavas rajonus. Pēc 1956. gada mazos rajonus apvienoja ar Daugavpils un Jēkabpils rajoniem. 1967. gadā izveidoja Stučkas rajonu, ko 1990. gadā pārdevēja par Aizkraukles rajonu.

Pēc LR Saeimā 2008. gada 18. decembrī pieņemtā Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma Sēlijas kultūrvēsturiskajā teritorijā atrodas:

– viena republikas pilsēta – **Jēkabpils (daļēji)** un šādi novadi:

- **Aknīstes novads**, ko veido Aknīstes pilsēta un Aknīstes, Asares un Gārsenes pagasts;
- **Ilūkstes novads**, ko veido Ilūkstes pilsēta un Subates pilsēta un Bebrenes, Dvietes, Eglaines, Pilskalnes, Prodes (izveidots 2010. gadā) un Šēderes pagasts;
- **Jaunjelgavas novads**, ko veido Jaunjelgavas pilsēta un Daudzeses, Jaunjelgavas, Seces, Sērenes, Staburaga un Sunākstes pagasts;
- **Jēkabpils novads**, ko veido Ābeļu, Dignājas, Dunavas, Kalna, Leimaņu, Rubenes un Zesas pagasts;
- **Neretas novads**, ko veido Mazzalves, Neretas, Pilskalnes un Zalves pagasts;
- **Salas novads**, ko veido Sēlpils un Salas pagasts;
- **Viesītes novads**, ko veido Viesītes pilsēta un Elkšņu, Rites, Saukas un Viesītes pagasts.

Sēlijā **daļēji** atrodas arī:

- daļa no republikas pilsētas **Daugavpils** (Daugavas kreisajā krastā) – agrākā **Grīvas** pilsēta un jaunākās pilsētas daļas – **Nīderkūni**, **Judovka** un **Liginišķi**;
- **Daugavpils novads** (Daugavas kreisā krasta zemes), ko veido **Demenes**, **Kalkūnes**, **Laucesas**, **Medumu**, **Salienas**, **Skrudalienas**, **Sventes**, **Tabores** un **Vecsalienas pagasts**;
- **Krāslavas novads** (Daugavas kreisā krasta zemes), ko veido **Kaplavas pagasts** un daļa no **Krāslavas pilsētas – Priedaine**.

Sēliju var definēt kā īpatnēju kultūrvēsturisku novadu ar savu reģionālo identitāti, etnogrāfiskām atšķirībām, valodnieciskām īpatnībām un senās sēju cilts apdzīvotības areālu.

Arheoloģiski var pamanīt sēļus un latgaļus vienojošo, tomēr mūsdienās gan vieni, gan otri pamatoti iebilst – sēļi nav latgaļi!

Laiku pa laikam sēļi centušies par sevi atgādināt. Ja ne citādi, tad ar rakstītu vārdu. Sēlija un tās cilvēki ir iemūžināti rakstnieku un dzejnieku darbos. Sēļi saka – mūsējie ir **Gothards Frīdrihs Stenders** – Apgaismības laikmeta vācbaltiešu luterāņu teologs un izgudrotājs, Sēlpils un Sunākstes mācītājs, latviešu laicīgās rakstniecības dibinātājs un “Latviešu valodas vārdnīcas” autors, **Jānis Jaunsudrabiņš** – rakstnieks, gleznotājs, grāmatu ilustrators un viens no pirmajiem latviešu mākslas teorētiķiem un kritiķiem, **Jānis Akuraters** – dzejnieks, rakstnieks un politiķis, viens no neatkarīgās

Latvijas dibināšanas iniciatoriem un Tautas padomes dibināšanas sēdes 1918. gada 17. novembrī un Latvijas valsts dibināšanas akta 1918. gada 18. novembrī dalībniekiem, **Rainis** jeb **Jānis Pliekšāns** – dzejnieks, dramaturgs, tulkotājs, teātra darbinieks, sociāldemokrātiskais žurnālists un politiķis, rakstnieks **Jānis Veselis**, rakstnieki brāļi **Aleksandrs** un **Jānis Grīni**, dzejnieki **Velta Toma**, **Ārija Elksne** un **Imants Auziņš**, rakstnieks **Aivars Kalve**.

No Sēlijas nākuši arī mūziķi **Pēteris Barisons** un **Arvīds Žilinskis**, mākslinieku **Skulmju** dzimta, vēsturnieki **Andrievs Ezergailis**, **Heinrihs Strods**, **Alberts Varslavāns** un **Jānis Zutis**, filologi **Pēteris Ķīķauka** un **Jāzeps Rudzītis**, tāpat ievērojami zinātnieki un tautsaimnieki.

Sēlijā saknes ir profesionālās fotogrāfijas aizsācējam Latvijā **Mārtiņam Bucleram**, latviešu ķirurgam un Medicīnas vēstures muzeja izveidotājam **Paulam Stradiņam**, purvu pētniekam **Pēteris Nomalam**, kuru dēvē par Latvijas meliorācijas tēvu, dižajam selekcionāram **Paulam Sukatniekam** un daudziem citiem.

Un droši vien pēc daudziem gadiem arī par žurnāla tālākajās lappusēs aprakstītajiem ar lepnumu teiks: viņi nākuši no Sēlijas.

Žurnāls “Logs” saka lielu paldies visu septiņu Sēlijas novadu apvienības pašvaldību vadītājiem – Vijai Dzenei, Irēnai Sproģei, Jānim Dimitrijevam, Arvīdam Kviesim, Guntim Libekam, Edvīnam Meņķim un Stefanam Rāznam par atsaucību un sirsniību, “Logu” savā pusē uzņemot! Paldies pašvaldību darbiniekiem par sadarbību un jo īpaši sabiedrisko attiecību speciālistiem – Lāsmai Prandeī (Aknīste), Evijai Vectirānei (Jaunjelgava), Kristīnei Jucītei (Sala), Laurai Liepiņai (Viesīte) un Kasparam Sēlim (Jēkabpils novads)! Un vislielākais paldies cilvēkiem, pie kuriem ciemojāmies!

Ikviens vietu sākums sākas ar vārdu un piederības zīmi. Jaunjelgavai tas ticis dubultā – gan pilsētas (un arī novada) nosaukumu veido divi vārdi, kas vairāku gadu simtu ilgajā mūžā cieši saauguši, gan divkāršais svars kā pilsētas un novada centram, vienlaikus atverot vārtus uz Augšzemi, jo tieši šeit sākas Sēlija.

Jaunjelgavas vēstures un šodienas iezīmes

Jaunjelgavas vēsture sniedzas tālā senatnē. 13. gadsimtā Jaunjelgavas vietā atradās sena sēļu pils, ko nopostīja vācu krustneši. Tās vietā sāka veidoties apdzīvota vieta, un ap 1450. gadu te jau bija muiža. 1590. gadā Jaunjelgavai, kas savā pirmsākumā saukta par Sēreni, Jaunpilsētiņu vai Jaunpilsētu, vēlāk par Jelgaviņu, Jauno Jelgaviņu un Lubu Jelgavu, Kurzemes hercogs Frīdrihs piešķīra miesta tiesības.

Polijas–Zviedrijas kara laikā to nopostīja, bet 1646. gadā atjaunoto miestu hercoga Frīdriha atraitne Elizabete Magdalēna nosauca par Frīdrihštati un

uzdāvināja tai 2830 desetīnu zemes, tā izvirzot par otro lielāko pilsētu Latvijā aiz Rīgas. 1647. gada 14. jūlijā miestam tika piešķirtas pilsētas tiesības un ģerbonis. Jaunjelgava ir 14. vecākā pilsēta Latvijā.

Ģerbonim hercogiene izvēlējās savu senču dzimtenes Pomerānijas simbolu – sarkanu grifu sudraba vairogā. No turienes Latvijai tik neparastais putns “iesēdies” arī šodienas Jaunjelgavas atpazīstamības zīmē. Jaunjelgavas novada ģerbonim no pilsētas ģerboņa aizgūts grifs, bet no Staburaga pagasta ģerboņa – ūdens lāses, kopā simbolizējot novada sešas teritorijas – Jaunjelgavas pilsētu un Daudzeses, Seces, Sērenes, Staburaga un Sunākstes pagastu.

JAUNJELGAVA – VĀRTI UZ SĒLIJU

Pie Jaunjelgavas senajām iezīmēm pirmām kārtām jāmin atrašanās likteņupes krastos. Tā kā Daugavas ūdensceļam bija liela nozīme Rīgas tirdzniecībā ar austrumiem, līdz ar to varēja attīstīties arī Jaunjelgava, jo šeit atradās preču pārkraušanas vieta. 19. gadsimta sākumā Jaunjelgavā no importētajām izejvielām ražoja cigārus, ziepes, adatas un šokolādi. 20. gs. 20. un 30. gados Jaunjelgava izveidojās par tīru un sakoptu pilsētiņu. Tajā darbojās divas valču dzirnavas, zeltera un limonādes fabrika. No visiem strādājošajiem trešdaļa nodarbojās ar zemkopību un 8% – ar tirdzniecību.

Daugava reizēm nesusi arī lielu postu – tā lieli plūdi pilsētu piemeklējuši 1773. gadā un vairākas reizes arī pagājušajā gadsimtā. Lai pasargātu Jaunjelgavu no plūdiem, 30. gadu beigās uzcelts trīsarpus kilometru garš un trīs metrus augsts dambis, ko gan upe 1951. un 1952. gadā pārrāva, appludinot ielas un piespiežot iedzīvotājus pārvietoties ar laivām un pat evakuēties. Tikai pēc Pļaviņu HES uzcelšanas pilsēta ir pasargāta no plūdiem.

Pirms trim gadiem Daugavas krastā aptuveni divu kilometru garumā izveidota **Pastaigu taka**. Tā ved gar seno pārceltuves vietu un izbūvētu pietauvošanās

vietu laivām, kuriem un ūdens motocikliem, šeit ir arī vairāki rotaļu laukumi bērniem, peldvieta, atpūtas vietas, automašīnu stāvvietas un velonovietne.

Otra Jaunjelgavas īpatnējā iezīme saistās ar ebrejiem – līdz I pasaules karam Jaunjelgava bija vienīgā vieta Baltijā, kur iedzīvotāju absolūto vairākumu veidoja ebreji. 1881. gadā no pilsētas 5820 iedzīvotājiem 71% bija ebreji. I pasaules kara sākumā visiem Jaunjelgavas ebrejiem Krievijas valdība pavēlēja atstāt pilsētu, un daudz bēgļu pārcēlās uz Rīgu un vēlāk arī emigrēja uz ASV. 1935. gadā Jaunjelgavā pārsvarā dzīvoja latvieši, bet ebreju bija vairs tikai ceturtā daļa. 1941. gada vasarā holokausta laikā gandrīz visi pilsētas ebreji tika nogalināti – Totēnu priedēs bojā gāja 585 cilvēki, ko pēc kara pārbedīja no jauna izveidotajos nacistiskā terora upuru kapos.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Jaunjelgavas pašvaldība kopā ar ebreju reliģisko biedrību "Šamir" veica **ebreju kapsētas** sakopšanu. Kapu teritorijā par jaunu tika uzlikti ap simts nokritušu, sašķiebušos vai zemē iegrimušu pieminekļu, bet kādreizējās kapličas drupas iekonservētas kā piemiņas vieta.

Pilsētas vēsturiskais centrs un nākotnes ieceres

Jaunjelgava izvietojusies it kā uz vairākām terasēm: pirmā ir leņā pie Daugavas, otrā – vēsturiskais centrs, trešais līmenis ir tur, kur atrodas skola, un nākamā terase vēl augstāk.

Pilsētas vēsturisko centru, kas ir 17.–19. gadsimta valsts nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis, rotā viena no Latvijas mazpilsētās lielākajām un skaistākajām jūgendstila ēkām – 1912. gadā celtais **pilsētas valdes nams** ar skulpturāliem veidojumiem ēkas fasādē un

Jaunjelgavas simbols – **guļoša akmens lauvas skulptūra**, kam kādreiz no pamatnes tecējis ūdens, tātad tā reizē bijusi arī strūklaka.

*"Pie **strūklakas** mēs tomēr esam tikuši, jo šovasar ierīkojām savu Jaunjelgavas **Staburagu**, ko vēl papildinās apgaismojums un apstādījumi,"* priecājas Jaunjelgavas novada pašvaldības sabiedrisko attiecību speciāliste **Evija Vectirāne**. *"Vecpilsētas parks ir atjaunots un kļūst aizvien skaistāks, bet labiekārtošana turpinās."*

No senajiem laikiem pilsētas vēsturiskajā centrā saglabāties **Sadraudzības biedrības nams**, kas celts par dažādu biedrību naudiņām un iedzīvotāju ziedojumiem un dibināts 1895. gadā. Tolaik tur bija skatuve,

sarīkojumu zāle un tējnīca un darbojās dziedāšanas, teātra, ugunsdzēsēju pūtēju, grāmatu apmaiņas, dāmu, palīdzības un citas biedrības, bet tagad ir mājvieta kultūras namam un deju kolektīviem "Kodoliņš", "Atvars" un "Vīzija", jauktajam korim, bērnu popgrupām un amatiereteātrim, kā arī viens spārns atvēlēts bibliotēkai.

Turpat netālu centrā gozējas arī Brunavas (Hibšbergas) muiža, kas celta vienā laikā ar pareizticīgo un baptistu baznīcām. Pavisam Jaunjelgavā ir četras dažādu konfesiju baznīcas – Svētā Krusta Romas katoļu baznīca, Kristus Apskaidrošanas pareizticīgo baznīca, baptistu baznīca un Mārtiņa Baltā luterāņu baznīca – par hercoga Jēkaba līdzekļiem 17. gadsimtā būvētā 1947. gadā nodega, bet pēc desmit gadiem tika uzcelta jauna guļbūves beztorņa baznīca, kurai 1960. gadā piebūvēja mācītāja Mārtiņa Kartiņa projektēto torni, kurā atrodas viens no lielākajiem čuguna zvaniem Latvijā.

Savukārt jaunlaiku svētumus Jaunjelgavā veido Pēteris Graudulis. Viņa darbnīcā un ekspozīcijā "Daiļamatnieku sēta" var aplūkot koka, dzintara un brieža raga brīnumainās pārvērtības dekoratīvos šķīvjos, svečturos un cibiņās, kā arī meistars restaurē antīkās mēbeles. Grauduļa kungam par nopelniem latviešu daiļamatu mākslas un īpaši koktēlniecības attīstībā un popularizēšanā piešķirts Triju Zvaigžņu ordenis.

"Reizēm jau mēs visi iedomājamies, kāda pēc desmit vai piecdesmit gadiem būs tā vieta, kur dzīvojam. Jaunjelgavu es labprāt redzētu kā iepirkšanās vai izklaides centru, jo nav daudz tādu pilsētiņu, kur iebruca iekšā un viss ir – laukums, centrs, veikali, kā senāk te bija," teic Jaunjelgavas pašvaldības vadītājs **Guntis Libeks**. *"Ja atrastos kāds investors, kurš novērtētu šo potenciālu, šeit iespējams*

“LOGS” VIESOS

izveidot reģionālu iepirkšanās vietu kā, piemēram, Alpos – mazi veikaliņi, kafējiniņas, izklaides vietas.”

Novada nākotnes raksturojumā Jaunjelgava definēta kā jauniešu pilsēta, kas piesaista jaunatni aktīvās atpūtas baudīšanai un izglītošanai, un arī attīstības centrs, kurā izveidoti kokapstrādes uzņēmumi un ar kokapstrādi saistīti pakalpojumi. Nākotnei tuvāk jaunielgavieši tikuši ar otro uzstādījumu, jo viņu teritorijā reģistrēts ļoti spēcīgs uzņēmums – SIA “Billerudkorsnās Latvija”, kas ir ne tikai viens no lielākajiem Latvijā, bet saglabā arī līderpozīcijas Baltijas mežizstrādātāju vidū. Uzņēmums savulaik izveidojies uz SIA “Latsin” bāzes, tāpat kā četras granulu ražotnes – viena Jaunjelgavā, pārējās citos novados.

“Lielākā problēma tāpat kā visur – mums ir uzņēmumi, kas turas, bet brīvu darba vietu jauniešiem nav. Tā jau ir tā mūsu nolemība, ka jauni cilvēki nedzīvos tur, kur viņiem nebūs darbs, bet skolās tādēļ trūkst bērnu. Arī Jaunjelgavas vidusskola diemžēl ir apdraudēto sarakstā, neraugoties uz to, ka tā īsteno trīs izglītības un 14 interešu izglītības programmas un ka tai ir laba sporta zāle, stadions un treniņu zāle. Šogad vidusskolu absolvēja tikai deviņi jaunieši,” sarūgtinājumu pauž G. Libeks.

Šobrīd skola tiek siltināta projekta “Mācību korpusa un sporta zāles fasāžu vienkāršotā renovācija” ietvaros, kur 85% izmaksu sedz Klimata pārmaiņu finanšu instruments. Jaunjelgavā nesen nodota arī koģenerācijas stacija, taču apkure, vienalga, sanāk dārga, jo maz patērētāju un trasēs lieli zudumi, kaut tās ir jaunas. *“Tie, kas dzīvo daudzdzīvokļu mājās, sākoties apkures sezonai un saņemot rēķinu, par pašvaldību neko labu nedomā.”* Tam pretstats ir moderni renovēta ēka, kur katrā dzīvoklī uzlikts savs skaitītājs un arī rēķini ievērojami samazinājušies. *“Piespiest jau nevienu nevar, turklāt, ja mājās iedzīvotāji ir gados veci cilvēki, kas iztiek tikai no pensijas, tad kredīts viņu pleciem par smagu. Tomēr daudzdzīvokļu māju renovācija būs viens no turpmāk raisināmajiem svarīgākajiem jautājumiem,”* tā Guntis Libeks.

Jaunjelgavas novada vīzijas

Jaunjelgavas novadam ir skaista vīzija – sakoptā vidē un labklājībā dzīvo stipras un strādīgas ģimenes, un vietējo resursu izmantošana rūpnieciskajā ražošanā un lauksaimniecībā nodrošina stabilus ienākumus, pietiekamu nodarbinātību un iedzīvotāju skaita pieaugumu. Protams, tāpēc jau tās sauc par vīzijām, ka viegli rakstās tikai uz papīra, nevis dzīvē. Kas to palīdzēs sasniegt? Par novada priekšrocībām uzskatāma ģeogrāfiski ainaviskā teritorija, Daugavas un Rīgas tuvums, meža un bagātie zemes dziļi resursi, kultūrvēsturiskā mantojuma vērtības un nepiesārņota, tīra daba.

“Mūsu novadā tradicionāli pārstrādā dabas resursus, jo pie mums ir kūdra, smilts, dolomīts. Sērenes pagastā jau trīs uzņēmumiem pamatnodarbošanās saistīta ar dolomītu: viens ražo šķembas, granti un pārējos ceļiem nepieciešamos materiālus, otrs – betonu un dažādus pamata blokus un trešais gatavo bruģakmeni. Jaunjelgavas

novadā nodarbojas arī ar lauksaimniecību, mums ir lieli graudaugu audzētāji un fermeri, visā valstī zināma “Daudznozaru kompānija Daugava”, kas pirmām kārtām tomēr pārstrādā pienu un cep maizi, vairāki uzņēmēji pievērsušies zivju audzēšanai. Kā pašvaldība var viņiem palīdzēt? Censāmiem uzņēmējiem nodrošināt elektrības pieslēgumu, sakārtot ceļus un atrisināt zemes jautājumus,” teic pašvaldības vadītājs.

Jaunjelgavas novada attīstības vīzijas, kaut teorētiskas, tomēr ir konkrētas. Novada pagastu un ciemu nākotnes raksturojumā Sērene, piemēram, noteikta kā intensīvās ražošanas un Daugavas ielejas aktīvās atpūtas zonas teritorija, jo pagastā atrodas mazpārveidotais Lejasdaugavas senlejas posms, kas iekļauts Daugavas ielejas dabas parkā. Jau šobrīd Sērenes pagastā ir visaktīvākā uzņēmējdarbības vide, un turpmākajos gados šeit paredzēts attīstīt piena pārstrādi, zivsaimniecību, bioloģiskās pārtikas, būvmateriālu un mēbeļu ražošanu. Savukārt Daudzeses nākotne saistās ar meža nozares un dzelzceļa lomas palielināšanu uzņēmējdarbības attīstībai, veicinot to ar mežsaimniecības, kokapstrādes un loģistikas pakalpojumu palīdzību. Tāpat šeit jau ir iestrādes savvaļas dzīvnieku audzēšanai un medību tūrismam, akvakultūras attīstīšanai un meža ogu un sēņu pārstrādei. Sunākstes pagasts nākotnes redzējumā definēts kā daudzveidīgas lauksaimniecības teritorija, Sece – kā ekoteritorija ar izglītošanas un rehabilitēšanas iespējām, bet Staburaga pagasts – teritorija, kas ar savu vārdu piesaista novadam apmeklētājus.

Ieguldījumu Jaunjelgavas novada nākotnes kaldināšanā centīsies dot arī seši Rīgas Tehniskās universitātes studenti, kuri apvienojušies komandā “Lauvas spēks” un iesaistījušies pirmo reizi Latvijā organizētajā konkursā “Radām novadam”, kas tiek rīkots ar mērķi sekmēt uzņēmējdarbību kā jauniešu karjeras izvēli, veicināt uzņēmējdarbības attīstību visā Latvijā un radīt vismaz 100 jaunas darba vietas novados, dot iespēju īstenot inovatīvas, radošas idejas, kā arī sniegt zināšanu un darbaspēka atbalstu vietējiem uzņēmējiem, zemniekiem un citiem iedzīvotājiem viņu ideju attīstīšanā un īstenošanā.

Konkurss ilgs līdz 2016. gada jūlijam. Tajā piedalās pavisam 18 studentu komandas no desmit Latvijas augstākās izglītības iestādēm, pārstāvot 18 Latvijas

novadus, un viens no šiem novadiem ir Jaunjelgava, kur studenti vislielākās iespējas saskata pārtikas rūpniecībai un tūrisma nozarei.

Īpašais un "sēliskais" Jaunjelgavas novadā

Jaunjelgavas novadā ir gan īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un dabas pieminekļi, gan 17 valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi: no tiem 14 arheoloģijas un pa vienam vēstures, arhitektūras un pilsētībūvniecības piemineklim. Daudzeses pagastā ietilpst dabas liegums "Aklais purvs", kas iekļauts Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā – *Natura 2000* tīklā, un Ellītes sēravots, ko dēvē par dziedniecisku. Valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi ir Jaunjelgavas pilsētas vēsturiskais centrs, komponista Pētera Barisona dzimtās mājas Staburaga pagasta "Skudrās", vairāki senkapi, trīs pilskalni un Zīmogakmens – kulta vieta Staburaga pagastā. Tāpat novadā netrūkst akmeņu – ne jau parastu, bet, piemēram, Ādmiņu kalna dižakmens ir 23. lielākais Latvijā, un Secē ir vairāki

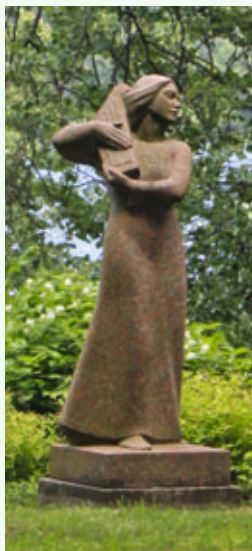

akmeņi ar tā saucamajām velna pēdām. Savukārt ar **Daugavas akmeni**, kas atrodas uz Seces un Staburaga pagasta robežas, iezīmēta vieta, kur Daugava *aiztecējusi secen*.

Pašvaldība vēlas saglabāt un aizsargāt Sēlijas reģionam raksturīgo kultūrvēsturisko ainavu, nosakot arī pašvaldības nozīmes dabas un kultūrvēsturiskos objektus un skatu punktus – novada augstāko – Grebļa kalnu, Degļu kalnu un Ziedānkalnu, ebreju kapos un pieminekli kriuša-

jiem Atbrīvošanās cīņās Jaunjelgavas kapsētā, luterāņu baznīcu un skolu Daudzesē, tāpat **Seces luterāņu baznīcu**, pie kuras ir dzejnieka un skolotāja Frīdriha Mālberga atdusas vieta, Seces pamatskolu, Šteinfeldes muižas kungu māju un mācītājmuižu, pieminekli cīnītājiem pret bermon-

tiešiem Stalānu kapos, Lipsēnu krogu un mežsarga sētu "Iecavnieki" Sērenes pagastā, Lejas Dopeļu un Ozoliņu senkapus Sunākstes pagastā un senkapus pie teiksmainā Piksteres Zilā kalna, Staburaga piemiņas zīmi "Dieva auss" un **skulptūru "Daina"** Vīgantes parkā.

Staburagā, Vīgantes parka estrādē, ik pavasari notiek tradicionālie Jaunjelgavas novada tautas mākslas svētki, kuros piedalās gan pašmāju, gan arī kaimiņu novadu amatnieki un mājražotāji. Šogad svētku

tēma bija zvejniecība, tādēļ apmeklētāji varēja klausīties makšķernieku stāstos, no ziediem aust tīkla gobelēnu, braukt ar kuģīti un izsalkumu remdēt ar zivju zupu. Lielkoncertā "... ar straumēm uz jūru" skatītājus priecēja ap 400 tautas mākslinieku no teātriem, kuriem, vokālajiem un deju ansambļiem.

Guntis Libeks: *"Liekas, ka krīze kultūras jomā ir beigusies un pašdarbnieki kļuvuši aktīvāki. Ja jau varam noorganizēt pat novada amatiereteātru salidojumu, kur nu vēl dziedāšana un dejošana! Visos pagastos spēlē teātri, ir sieviešu vokālie ansambļi un jauniešu deju kolektīvi, Jaunjelgavā un Daudzesē arī kori, Daudzesē deju seniori un Jaunjelgavā – dāmas."*

Jaunjelgavas domē vāra ziepes

Jaunjelgavas novada domes priekšsēdētājs smeļ: *"Mūs jau, protams, apceļ, ka domē vārām ziepes, bet šoreiz tas jāsaprot burtiski – ziepju vārītava atrodas domes ēkas pagrabā."*

Sēlijas ziepnīca ir vienīgā vieta Latvijā, kur vāra tradicionālas ziepes no taukiem un eļļām – tā, kā to darīja pirms simtiem gadu, turklāt tas notiek Latvijā vienīgā ziepniekmeistara **Andra Romanovska** vadībā.

"Šis nav industriāls, bet tūrisma objekts, turklāt sapratu, ka mums nav savu vietējo suvenīru. Savulaik esmu taisījis sveces, pamēģinājis arī zābaksmēru, bet man sirds visvairāk velk uz tām ziepēm. Ja dari ko, tad konkrēti kaut ko

“LOGS” VIESOS

vienu – kas tev vislabāk sanāk, par ko tev vislielākās atziņas, kas cilvēkiem visvairāk vajadzīgs vai patīk,” tādas ir A. Romanovska atziņas.

Viņš pats arī uzrakstījis vairākus baušļus jeb iemeslus, kāpēc Sēlijas ziepnīca patīk ekskursantiem un ciemiņiem.

- Sēlijas ziepnīca ir vienīgā vieta Sēlijā un Latvijā, kur var redzēt, dzirdēt un sasmaržot to, kā top tradicionāli vārītas ziepes no taukiem, eļļām un sviesta.
- Sēlijas ziepnīca ir populārākais amatniecības objekts Jaunjelgavas novadā, un Sēlijas ziepnieks ir viens no populārākajiem amatniekiem visā Latvijā.
- Sēlijas ziepnieka ziepju vārīšanas demonstrējumi ir atraktīvi un interesanti, viņam ir ko rādīt un stāstīt gan mazām grupiņām un ģimenēm, gan arī lielām ekskursantu grupām, gan skolēniem, gan arī pensionāru apvienībām.
- Tradicionālo ziepju vārīšanas process ir ļoti pārskatāms – ko nevar redzēt katlos, to var redzēt uz ekrāna.
- Vajadzības gadījumā Sēlijas ziepnieks spēj izmainīt programmu vai organizēt pasākumu ārpus jebkuras programmas ietvariem – īsts džeza improvizācijas meistars pie ziepju vārīšanas katliem.
- Sēlijas ziepniekam ir interesants blogs – www.ziepnica.lv, kas vilināt vilina atbraukt uz Jaunjelgavu un apskatīties, kā top tradicionālas ziepes.
- Kamēr pastāvēs Sēlijas ziepnīca, tikmēr tiks vārītas aizvien jaunas ziepes un radīti aizvien jauni ziepju veidi.
- Sēlijas ziepniekam vienmēr ir ko pastāstīt gan par ziepēm, gan par Jaunjelgavu un tās vēsturi, gan arī par Sēliju un citām vietām un lietām.

Sērenes apkaimē mīt... ūdensrijējs

Teika par Sērenes pilskalnu vēsta, ka senāk kalna virsotnē atradusies stalta pils, un pār to valdījis virsaitis, kurš ļoti mīlējis izpriecās. Dievam tas nepaticis, tādēļ viņš pili nogremdējis kopā ar virsaiti un viņa saaicinātajiem viesiem. Grimstošā pils izsitusi bedri kalna pakājē. Mūsdienās klusās vasaras pēcpusdienās varot dzirdēt mūzikas skaņas – ja kāds uzminētu muzikantu spēlētu dziesmu, tad pils celtos augšā.

Bija tā vai nebija, kas to vairs pateiks, bet arī mūsdie-

nās Sērenes apkaimē notiek dīvainas lietas. Un viena plašākai sabiedrībai kļuvusi zināma tikai šopavasār – **Korkuļu saugultne un pazemes upe ar karsta kriteni – Korkuļu ūdensrijēju**. To meklējiet Daugavas kreisā krasta pietekas Lauceses (Lauces) upītes tuvumā netālu no Jaunjelgavas–Jēkabpils šosejas iepretim Aizkraukles pilsētai.

Korkuļu jeb Kubuļu strauts atgādina nelielu, bet ļoti izteiktu upīti ar smilšainu gultni. Upīte tek pa ļoti izveidojušos 10–15 metru dziļu pirmatnīgu gravu. Korkuļupītē ir daudzas vietas, kur ūdens nevis iztek, bet ietek pazemē – pazūd ūdensrijējos, līdz tā kļūst pilnīgi sausa. No pazemes upīte atkal parādās Lauceses stāvkrastā, kur izveidojusi nelielu gravu. Vasaras sausajā laikā ūdens ceļš virszemē ir īsāks, tas ātrāk atrod vietu, kur ieklūst pazemē, un tālāk paliek vienas upes saugultne.

Latvijas Petroglifu centrs nominējis Korkuļu ūdensrijēju par Latvijas 2014. gada ģeoloģisko objektu, jo tas kopā ar saugultni ir rets ģeoloģisks un hidroloģisks objekts. Maijā jaunielgavieši kopā ar zinātniekiem pirmo reizi Latvijā veica publisku eksperimentu – ar īpašu krāsvielu izsekoja ūdensrijēja pazemes straumei – indikatoru ielēja Korkuļu upē aptuveni puskilometru no Sērenes karsta kritenes, un pēc nepilnām trim stundām tas parādījās virszemē Lauces senlejas pamatkrasta piekāvē vienā no ūdens izplūdes vietām. Tūristiem gan nav ieteicams veikt līdzīgus eksperimentus, lai noskaidrotu ūdens ceļa ilgumu caur pazemi. Toties rekomendējam ieskatīties šeit: <http://vfs/2014/te/> un sameklēt 22. epizodi.

Staburags bez Staburaga, bet ar “Dieva ausi”

Sēlpils pagasta daļa, ko vēsturiski pazina kā Vīgantes novadu, 1945. gadā tika nosaukta par Staburaga ciemu un 1990. gadā par Staburaga pagastu. Tas nodēvēts par godu teiksmainajai Staburaga klintij, kas atradās uz Seces–Staburaga robežas Daugavas krastā. 2016. gadā apritēs apaļi 50 gadi, kopš šis unikālais dabas objekts atrodas zem ūdens.

Staburags simbolizē latviešu dziesmoto garu, jo netālu no tā bija Vīgantes parka estrāde, kur notika Dziesmu svētki. Tā pazuda Daugavas dzelmē reizē ar Staburagu, bet parka atlikušajā daļā staburadzieši uzcēluši jaunu estrādi. Par kādreizējās Vīgantes muižas apbūvi, kuras īpašnieks 20. gs. sākumā bija barons Bērs, liecina klēts drupas, laukakmeņu mūra žogs, vairāki dīķi un vietējo un svešzemju koku sugu stādījumi. Pie kāpnēm, kas kādreiz veda uz Liepavotu un dziesmu estrādi, stāv Aleksandras Briedes skulptūras “Daina” kopija

(īstā savulaik saplīsusi, tad salīmēta un nu atrodas drošākā vietā Siguldā), kā arī 2011. gadā uzstādītas **Janča un Marča skulptūras** no Voldemāra Zālīša (Valda) grāmatas "Staburaga bērni".

Staburaga piemiņas vieta izveidota 1966. gadā appludinātās klints un tās apkaimē esošo dabas objektu atcerai. Vienības birzī, kas atrodas netālu no dzelmē dusošā Staburaga, 1935. gada pavasarī *Meža dienās* tika iestādīts pirmais ozols par godu Valsts prezidentam Kārlim Ulmanim (koku nopostīja vācu fronte). Vienības birzi atjaunoja 1995. gadā, kad toreizējais Valsts prezidents Guntis Ulmanis kopā ar toreiz vēl darbojošās Vīgantes pamatskolas mazpulcēniem iestādīja ozoliņu. Šo kociņu stādīšanas tradīciju Vienības birzī turpina arī pārējie Valsts prezidenti.

2003. gada 17. maijā Vienības birzī tika atklāta Staburaga piemiņas zīme "Dieva auss", kuras autore ir tēlniece Solveiga Vasiļjeva. "Dieva ausi" izdaiļo krāšņs dienliliju dārzs, un tā autors ir pazīstamais liliju selekcionārs Trīszvaigžņu ordeņa kavalieris Jānis Vasarietis. Pie "Dieva auss" atrodas Staburaga mājas, kur dzīvo rakstniece Māra Svīre – tieši viņai un pērn aizsaulē aizgājušajam Vladimiram Kaijakam jāpateicas gan par ozoliņu stādīšanas tradīciju, gan dienliliju dārza iesākumu.

"Jaunajos Trīskantniekos" cep stipru maizi

Staburaga pagastā ne tikai ir/nav Staburags un Daina, ir Jancis un Marčs, Vienības birzs, dienliliju dārzs un "Dieva auss", bet arī komponista, Dziesmu svētku himnas autora Pētera Barisona piemiņas istaba viņa dzimtajās "Skudrās", "Avotos" darbojas Diānas pinumu fabrika, kur var redzēt, kā top klūgu pinumi, un "Jaunajos Trīskantniekos" atdzi-

musi viena no latviskākajām nodarbēm – maizes cepšana.

"Sēļu maizi" Alda Paura un Ainārs Ķibilds cep īstā maizes krāsnī, ko mūrējis tas pats meistars no Neretas Jānis Pavlovičs, kurš būvējis krāsnis slavenajai "Lāču" ceptuvei. Maizes krāsns ideja Aldu aizrāvusi pirms

maize" aizgājusi tautās.

diviem gadiem, kad vietējās pārtikas un amatniecības festivālā "Gardēdis 2012" Aizkrauklē neviens nav piedāvājis vietējo iedzīvotāju ceptu maizi. Pirms gada viņa ķērusies pie šīs idejas īstenošanas, un šāgada 22. martā, kad Aizkrauklē atkal bija kārtējā Uzņēmēju diena, "Sēļu

"Jaunajos Trīskantniekos" kā sendienās vienā reizē krāsni sarūmējas 25–30 apmēram divus kilogramus smagi rupjmaizes klaipi. Ainārs bērnbībā reiz noskaņījies, kā vecāmamma Neretā cepusi, bet vispār viņš uzskata, ka maizes cepšanā viss balstās uz izjūtām: *"Šai maizei nav nekā, tikai milti, cukurs, sāls un ūdens, un mīcām ar rokām."*

Maizīte savu nosaukumu ieguvusi no saimniecības, kas saucas SIA "Sēļu zeme". Alda: *"Nosaukums ir spēcīgs, un tas uzliek lielu atbildību. Mums ir doma pašiem arī audzēt rudzus, lai varētu cept bioloģiski tīru maizi. Esmu Aizkraukles rajona partnerības vadītāja un visu laiku citus mācīju, bet tagad man nākas uz savas ādas izbau-dīt gan Pārtikas veterinārā dienesta, gan banku, gan citu iestāžu brīžam nepamatotās un neloģiskās prasības. Tomēr rokas nolaist nedrīkst!"*

SALAS NOVADA ZEMENĪTES UN CITAS “ODZIŅAS”

Salas novadu veido divi pagasti – Salas un Sēlpils, bet tajā ir trīs vēsturiskie pagasti – Birži, Sala un Sēlpils, tāpēc ģerbonis sastāv no trīs daļām. Pagastu teritorijas dažādu reformu gaitā ir mainījušās. Salas novads savu vārdu ieguvis no salas, ko veido Daugavas atteka Saka, norobežojot gandrīz 1000 ha lielu salu, uz kuras dzīvo un saimnieko cilvēki. Sēlpils bijusi apdzīvota jau I. gadu tūkstoši pirms Kristus – par to liecina Sēlpils pilskalnā iegūtās Latvijā vissenākās liecības par cilvēku. Savukārt Birži izvietojušies Ziemeļsusējas pietekas Podvāzes krastos pie bijušās Biržu muižas nozīmīgu ceļu krustojumā. 17. gadsimtā te darbojusies stikla manufaktūra, dzelzs kausēšanas ceplis, vara kausētava, enkuru un naglu kalve, virpotava un zvanu un lielgabalu lietuve.

Tā kā novads ir sēļu pils mantinieks, ģerboņa veidošanai izmantotas sēļu karoga krāsas: sarkana, balta un zaļa. Tā centrālajā daļā novietota novadā bieži sastopamā meža zemene – tās auglis, zieds un lapas ir sēļu karoga krāsā. Meža zemene simbolizē ikvienu novada iedzīvotāju un norāda cilvēku noteicošo un svarīgo lomu novada izaugsmē.

Salas novada domes priekšsēdētāja **Irēna Sprōģe**: *“Mums nebija ne vēsturiskā, ne jaunlaiku ģerboņa, tāpēc rīkojām skiču konkursu un pēc tam izvēlējāmies trīs labākos darbus, kurus vedu uz Rīgu atrādīt Heraldikas komisijai, lai kopā izvēlētos, kurš tad ir labākais un ar kuru mākslinieku tālāk strādāt. Komisija ieteica uzticēties viņu rekomendācijai, bet mēs – nē, veidosim paši! Tā nu nācās daudzas reizes gan braukāt, gan pārtaisīt, līdz aprūkās padoma. Izšķirstījām augu noteicējus un dažādu literatūru, bet likās, ka visi mums piemērotie augi jau aizņemti. Reiz māksliniece, kura bija uzņēmusies ģerboņa izstrādi, ar savu mazo bērniņu pastaigājoties, ieraudzījusi meža zemenītes – to mūspusē daudz, turklāt meža zemene ir sēļu karoga krāsās. Beidzot istais augš Salas novada ģerbonim bija atrasts! Mēs domājam, ka zemene simbolizē katru novada iedzīvotāju, kuri te var augt, dzīvot, ziedēt un dot augļus, ir mūsu odziņas.”*

Ģerboni kopā ar savu dēlu Ervīnu Apīni izstrādāja Krustpils novadā dzīvojošā māksliniece Jolanta Ābele, viņi abi ir tā autori. Cilvēkiem ģerbonis ļoti patīk, jo ir krāsains un priecīgs. Kad pērn pirms Vasarsvētkiem tika rīkoti Salas novada svētki, jaunais ģerbonis tika iesvētīts Biržu Sv. Annas evaņģēliski

luteriskajā baznīcā, un novada dome to uzdāvināja visām pašvaldības iestādēm.

“Salas novada jaunais tēls – zemenīte ir iedzīvojusies arī manā kabinetā,” priecājas I. Sprōģe. *“Šogad novada svētkos bija ieradusies dzīva Zemene, un turpmāk gribam šo tēlu vēl vairāk likt lietā. Esam jau māksliniekiem dāvinājuši zemeņu ievārījuma burciņas kā suvenīru, varbūt pat dibināsim savu Zemeņu ordeni.”*

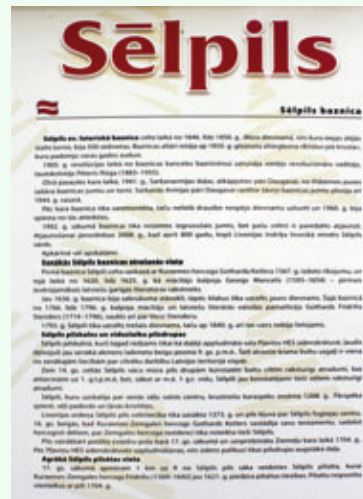
Sēlijas pirmās galvaspilsētas vēsturiskās liecības

Gan Salas novada, gan visas Sēlijas sākums ir Sēlpilī – pirmoreiz rakstu avotos Sēlpils jeb *Castrum Selonum* vārds minēts 1208. gadā sakarā ar Indriķa hronikā aprakstīto sēļu pils aplenkšanu un kristīgās ticības uzspiešanu. Pēc desmit gadiem Sēlpilī izvēlējās par Sēlijas bīskapijas pirmo galvaspilsētu, no kuras bija paredzēts pakļaut un kristīt visas Daugavas kreisā krasta sēļu, zemgaļu un aukštaišu zemes. 13. gadsimtā Sēlijas apgabals piederēja Jersikas karaļvalstij, bet 14.–16. gadsimtā tā bija Livonijas ordeņvalsts sastāvdaļa. Sēlpils izcilību 16. gs. otrajā pusē raksturo fakts, ka dokumentos Sēlpils pils dēvēta par vienu no “svaīgākajām galma apmetnēm”. 1559. gadā, visu izpostot, pāri Sēlpils teritorijai devās Ivana Bargā karaspēks. 16.–18. gadsimtā Sēlpils atradās Kurzemes un Zemgales hercogistes sastāvā. Šajā laikā visu tagadējo Augšzemi sauca par Sēlpils virspilskunga iecirkni, un Sēlpils bija tā pārvaldes centrs.

1621. gadā Sēlpils no hercoga Frīdriha Ketlera saņēma pilsētas tiesības. Tikai pēc pusgadsimta pilsētas tiesības tika piešķirtas arī Jēkabpilij, turklāt tas noticis tagadējā Salas pagasta teritorijā, jo šeit hercogs Jēkabs 1670. gada februārī medīdams nošāvis lūsi, kas iekļuvis Jakobštades (tautas valodā – Jēkabmiesta) ģerbonī.

18. gadsimta sākumā Lielā Ziemeļu kara laikā pa Sēlpili siroja zviedri un aizējot uzspīdzināja Sēlpils pili un pilsētiņu nodedzināja.

1866. gadā Sēlpils pagasts un Salas pagasts kļuva par patstāvīgām lauku pašvaldības vienībām. Lielu postu gan Salas, gan Sēlpils pusei nodarī-

ja I pasaules karš, un liela daļa iedzīvotāju devās bēgļu gaitās. Sēlpils pagastā no visām saimniecībām 98% tika izpostītas. Pēc II pasaules kara tagadējās Sēlpils apkārtnē 1947. gadā izveidoja kolhozu "Sēlija", kas bija pirmais kolhozs Jēkabpils rajonā un otrs – Latvijā.

No kādreizējās godības – **Sēlpils pils** palikušas vairs tikai **pilsdrupas**, kas redzamas Daugavā uz nelielas saliņas, un tām var piekļūt vien ar laivu. Pils mūri cieta I

pasaules kara laikā, jo pilsdrupās atradās pirmā frontes līnija. Pēc Pļaviņu HES uzcelšanas virs ūdens kā saliņa palikusi pilsdrupu augstākā daļa. Par godu Sēlpils astoņsimtgadei pretī Sēlpils baznīcas mūriem netālu no Daugavas 2008. gadā atklāta Raimonda Skudras gatavotā Sēlpils – 800 piemiņas zīme.

Arī no 19. gadsimta vidū celtās **Sēlpils baznīcas** palikusi tikai ārējā "čaula", ko drupina laikazobs. Sarkanā armija, 1941. gadā atkāpjoties, sašāva baznīcas torni, un baznīca vairākkārt sašauta arī 1944. gadā. Lai gan pēc kara dievnamu atjaunoja, tagad no tā saglabājušies tikai mūri un tornis. Jāpiebilst, ka no 1769. līdz 1796. gadam Sēlpils draudzē par mācītāju kalpoja Vecais Stenders, vēlāk arī viņa dēls – Jaunais Stenders.

Toties jaunlaiku godība – Zvejnieklīcis, Irēnas Sproģes vārdiem runājot, "apdzīvojas": *"Pirms appludināšanas tur, kur tagad ir pils drupas, bija pļavas. Tomēr šajā vietā ir īpaša aura, un Zvejnieklīcis kļūst arvien pieprasītāks. Pirms četriem gadiem ierīkojām estrādi, un ar laiku, es*

ceru, te varētu būt brīvdabas klasiskās mūzikas koncertzāle ar skaistu kupolu vecās baznīcas torņa vietā."

Sēlpils pagastā ir daudz ievērojamas cienīgu objektu – Ezernieku Velnakmens ar vairākiem dažādu lielumu iedobumiem, Baltiņu Velna akmens, kur senāk bijusi kulta vieta, Babrānu pilskalns, viens no ainaviskākajiem Sēlijas pilskalniem – Pormaļu Sudrabkalns, augstākais kalns Sēlpils apkārtnē – Taborkalns (Dabora kalns), kur atrodas viens no Strūves meridiāna loka punktiem, komponista Barisona priede, pie kuras viņš 1947. gada 13. jūlijā aizmiga uz mūžu un guldīts Sēlpils kapos, kur viņam uzstādīts mākslinieka Laimoņa Blumberga veidotais pieminēklis, piemiņas akmens bīskopības pamatlicējam profesoram Pēterim Rizgam, kurš dzīvojis "Ojos", Likumu muiža, kur iekārtots bāreņu nams, u.c.

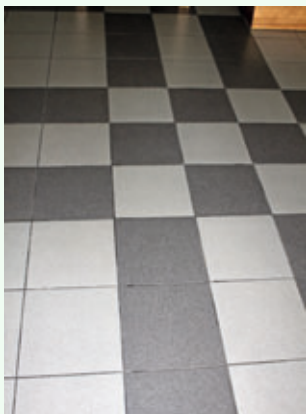
Sēlpils pagastā gan sēliskās, gan jaunlaiku tradīcijas kopj divas Anitas – **pagasta pārvaldes** vadītāja Bārdziņa un kultūras nama direktore Gerasimova. Tieši pagasta darbinieces pasākumos vāra un cienā viesus ar putru, kas īstenībā nav putra, bet īpašs sautējums, ko sauc par "Sēļu smeķi".

Novada veiktais pētījums par pašvaldības stiprajām un vājajām pusēm, kas tika veikts ar jaunas metodes - kartēšanas palīdzību, un iedzīvotāju "prāta vētras" visos trīs centros – gan Biržos, gan Salā, gan Sēpilī atklāja arī daudzas interesantas ieceres un iedzīvotāju priekšlikumus. Sēlpils pusē visvairāk ideju saistās ar Zvejnieklīci.

Sēļu krāsas Salas novada domē

Ienākot Salas novada domē, "sēliskais" uzreiz lec acīs – gaitenja grīdas segumam izvēlēts Biržu dreļļu raksts un sienu krāsojumam – mierīgās sēļu krāsas. Tā vispareizāk licies arhitektam Aināram Cikanovičam, kurš arī pats ir vietējais.

“Krāsu mums te ir pavisam maz, un sākumā likās, ka vajag ko košāku un spilgtāku. Taču nu jau ceturto gadu apdzīvojot šīs telpas, esam pieraduši un ļoti apmierināti,” atzīst Salas pašvaldības vadītāja Irēna Sproģe. “Un ar to sēliskumu un sava novada patriotiskumu ir tāpat kā ar Latviju – vai nu tas ir galvā un sirdī, vai nav. Sevi nevaru saukt par sēlieti,

šajā pusē ieprecējos, bet jūtos te kā mājās un citur negribētu dzīvot.

“Kas mums vēl tāds īpatnējs un atšķirīgs? Tad jau jāuzskaita gluži kā stabiņā,” un priekšsēdētāja noliec vienu pirkstu aiz otra.

- “Deputātu sastāvs – no deviņiem deputātiem domē septiņi ir no mana saraksta – tas ir viens no labākajiem rādītājiem valstī.
- Mēs nekīvējamies – ne deputāti, ne darbinieki (varbūt tāpēc, ka katram ir savs kabinets), arī iestādes savā starpā labi satiek. Tā šogad visa nauda aiziet skolai un budžets ir diezgan “nostiepts”, bet visi pieciš, jo esam tā vienojušies.
- Mums ir ļoti laba darbinieku un speciālistu komanda.
- Visas pašvaldības iestādes vada sievietes, izņemot vienu, turklāt “sievšķīgu” – Likumu bāreņu namu. Tā sanāk, ka galavārds lemšanā pieder daiļajam dzimumam, bet vīriešus vienmēr uz klausām un viņi visur ir klāt.
- Mums ir labi jaunie speciālisti. Ar **Arni Bau-meisteru** izdevies nošaut divus zaķus uzreiz – viņš ir izpilddirektors un ar būvnieka izglītību. Jauns cilvēks, salānietis, Rīgā izmācījies un atgriezies. Ja vien iespējams, priekšroku dodam vietējiem.
- Tāpat sabiedrisko attiecību speciāliste **Kristīne Jucīte** – arī tepat mācījusies, pēc tam vairākus gadus dzīvojusi ārzemēs un nu ar ģimeni atgriezusies Latvijā. Kad viņa atnāca uz pārrunām, biju pārsteigta, cik Kristīne tām labi sagatavojusies, kā pārzina novadu un visas iestādes. Tagad viņa izveidojusi jauniešu domi, organizē brīvprātīgos, veido jauniešu centru, un, kā pati smeļ – jaunieši pārņem varu savās rokās.
- Mēs esam bagāti ar uzņēmējiem un arī uzņēmīgiem

cilvēkiem.

- Divos ciemos – Sēlijā un Gravānos iedzīvotāju skaits ir palielinājies.
- Mums vienīgajiem šajā apkaimē ir krājaizdevu sabiedrība, kas dibināta 2001. gadā.
- Mums nav skolas busiņu, bet kompensējam vecākiem personīgā transporta izdevumus, ja viņi paši ved bērnu uz skolu vai bērnudārzu.
- Salā ir peldbaseins (tas gan pieder pilsētai), un mēs skolēniem apmaksājam peldēšanas nodarbības.”

Salas novadā ir pavisam piecas izglītības iestādes: novada centrā **Salā – vidusskola** un bērnudārzs, Biržos

– internātpamatskola, kur mācās ap 200 bērnu, un pamatskola, kurā ir 130 audzēkņu un arī bērnudārza grupas, kā arī “Likumu” bāreņu nams. Sēlpilī skolas nav, tā slēgta 2009. gadā, un pašvaldības vadītāja atzīst, ka tas bijis ļoti smags lēmums. Tagad māja stāv tukša un gaida kādu uzņēmēju, kuru, iespējams, varētu ieinteresēt blakusesošais kalns. Sēlpils skola pirms pieciem gadiem par sliktu liecināja arī tas apstāklis, ka tā neatradās pagasta centrā un jau tolaik daudzi Sēlpils bērni mācījās Salā. Liela daļa novada trūcīgāko ģimeņu savas atvases sūta uz Biržu internātpamatskolu, bet “Likumu” bērni sadalīti pa dažādām vietām – gandrīz puse mācās internātskolā Biržos, maziņie dzīvo uz vietas un vēl skolā neiet, bet pārējie atbilstoši veselības stāvoklim apmeklē dažādas iestādes un “Likumos” uzturas pa brīvdienām. Tur mājas ir ap 60 bērniem no divu gadiņu vecuma līdz 18 gadiem un ne tikai no Salas novada, bet no dažādiem Latvijas novadiem. Istie bāreņi gan ir tikai daži.

2014. gada prioritāte Salas novada pašvaldībai ir vidusskolas sporta zāles siltināšana, kam no budžeta atvēlēti vairāk nekā 300 tūkstoši eiro. “Mēs neesam skopi, bet

saimnieciski, tāpēc kredītu neņemam – cenšamies iztikt pašu līdzekļiem. Šogad vēl jāmaksā pēdējie vecie kredīti, taču nākamgad varēsim vieglāk atsperties,” ir pārliecināta I. Sproģe.

Dialogs ar uzņēmējiem

Uzņēmējdarbība Salas novadā ir patiesi plaša un daudzveidīga – te darbojas ap 300 dažādu veidu uzņēmēju, sākot ar zemnieku saimniecībām un beidzot ar kapakmeņu izgatavošanu. Viens no lielākajiem uzņēmumiem, kurš pazīstams arī Latvijā, ir maizes ceptuve “Dona”, kur top vairāk nekā 50 veidu plaucētās un rauga mīklas maizes un uzņēmuma lepnums – rudzu un saldskābās maizes, kas tiek ceptas pēc senlaicīgām receptēm un ir bez rauga. “Dona” nodrošina darba vietas vairāk nekā 100 pagasta un apkārtnes iedzīvotājiem. Tāpat iecienīti ir siltumnīcu kompleksā “Rītausma” audzētie gurķi un tomāti un zināmas kokapstrādes uzņēmuma “Paegliši un partneri” ražotās guļbūves. Novada teritorijā atrodas vēl citi lieli uzņēmumi – Jēkabpils autobusu parks, “Jēkabpils labība”, cūku kompleksi “Miķelāni” un “Sēļi”, granulu ražotne “Kontekss”, kūdras izstrādātājs SIA “Gargrode”. Tālā apkaimē iecienīts ir Salas profesionālais masieris un Biržu akmeņkalis, kurš izgatavo kapakmeņus, Sēlpils pagastā darbojas piensaimnieku kooperatīvā sabiedrība un zemnieku saimniecības “Vizbuļi” un “Strēlnieki”, kas nodarbojas ar augkopību.

“Es pat nevaru iedomāties, kā mums nav. Varētu žogu apjozt riņķi, un mēs dzīvotu. Mums ir sava hidroelektrostacija – Sankaļu HES, savs autotransporta uzņēmums, vienīgi lidostas nav, bet Biržos ir lidlauks ar 400 metru garu skrejceļu,” reizē nopietni un pa jokam bilst Salas novada saimiece.

Kā pašvaldība var palīdzēt uzņēmējiem?

- Pirmām kārtām ar savu attieksmi pret uzņēmēju. Ja uzņēmējs atnāk uz domi pēc kādas izziņas vai dokumenta, domes darbinieki cenšas to sagatavot nekavējoties vai pēc iespējas ātrāk.
- Salas pagasta ģeogrāfiskā sala atrodas plūdu zonā un tur neko nedrīkst būtēt. Bet kāds uzņēmējs iesniedza priekšlikumu, ka teritorijas plānojumā jāiestrādā iespēja pierādīt ar topogrāfiju, ka iepļānotajai būves vietai ūdens netiek klāt. Tad izziņa par ieceres atbilstību teritorijas plānojumam tiek izsniegta un attiecīgi – saņemta būvatļauja.

- Pašvaldības ceļu kopšanā netiek pirkti ārpalpojums, bet izmanto savu tehniku. Salas novadā to veic pašvaldības komunālais uzņēmums “Vīgants”, tādējādi iespējams nogreiderēt vairāk ceļu un biežāk, nekā tas būtu, ja šo pakalpojumu pirktu.
- Ja pašvaldībai nav jāriko obligātais iepirkums, Salas novadā vienmēr cenšas atbalstīt savējos, piemēram, mēbeles domei gatavojis vietējais uzņēmējs, tāpat puķes pērk no vietējā zemnieka, viss apzaļumošanai iegādāts no vietējā audzētāja.
- Iepirkumi, kas attiecas uz dārzeniem, pēc iespējas tiek dalīti lotēs, nevis salikti kopā, piemēram, banāni ar kartupeļiem, jo neviens vietējais audzētājs šo iepirkumu nevarētu vinnēt gluži vienkārši tāpēc, ka pie mums banāni neaug.
- Domes speciālisti palīdz arī sagatavot iepirkuma dokumentus un konsultē, teiksim, pēdējā laikā lauksaimniekus par aktuālo jautājumu – mēslu krātuvēm, tāpat par meža stādīšanas projektiem, jo tos parasti piesaka mazi uzņēmumi ar ierobežotiem līdzekļiem.
- Salas novadā ir kooperatīvā krājaizdevumu sabiedrība, kur zemniekiem iespējams saņemt apgrozāmos līdzekļus pavasara sējai, sēklai un dīzeldegvielai, arī projektu realizācijai.

“Pats galvenais sadarbībā ar uzņēmējiem tomēr ir dialogs,” atzīst Irēna Sproģe. “Un vēl liela loma ir zemnieku konsultantam. Mums paveicies, jo Ligita Kadzule prot ar zemniekiem sastrādāties un viņiem reāli palīdzēt.”

Rotaļvieta veļas žāvētavā, dārza spēles un cepures omēm

Lai gan liela daļa Salas iedzīvotāju dzīvo centrā un ar vienu kāju ir pilsētnieki, viņi tomēr sevi uzskata par lauciniekiem. *“Kad bērniem jautā: kur jūs dzīvojat, viņi atbild: mēs dzīvojam pilsētā uz laukiem. Tāpēc šeit visam jābūt tādā pašā līmenī kā pilsētās,”* uzskata zemnieku konsultante **Ligita Kadžule**, kura ir arī Salas novada pašvaldības projektu vadītāja.

Būt laukos, bet dzīvot kā pilsētā palīdz arī divas lieliskas programmas – KNHM fonds “Sabiedrība ar dvēseli” un LEADER projekti, kas tiek īstenoti ar nevalstisko organizāciju un iedzīvotāju apvienību starpniecību. Salas novadā reģistrētas 14 biedrības, un piecas no tām ir ļoti aktīvas.

Nīderlandes KNHM fondam idejas iesniedz paši iedzīvotāji. Pērn Salas bērnodārzā “Ābelīte” no vairs nevajadzīgas veļas žāvētavas, kur savulaik žuvuši mazuļu autiņi, radoši izveidots bērnu rotaļu namiņš ar vairākām istabām. Kamēr bērnu tēti to vēl tikai būvējuši, topošā namiņa īpašniekiem jau bijis skaids, ka vienā no istabām būs plaukts ar garu žirafes kaklu un ka namiņa sienas var padarīt raibas ar mazu rociņu krāsainiem nospiedumiem. Nu vecā veļas žāvētava dzīvo otro dzīvi. Šis Līgas Līvzenieces vadītais projekts saņēmis arī pašvaldības 500 eiro prēmiju, un bērnu vecāki sapulcē nolēmuši, ka par šo naudiņu atjaunos grupā rotaļu mēbeles. To paveicis galdniecības amata pratējs Agris Gruzniņš, kurš izgatavojis “īstu” rotaļu divānu, gāzes plīti, veļasmašīnu, izlietni un ledusskapī. Tā kā naudiņa vēl palikusi pāri, par atlikušo summu iegādāti divi rotaļu kartingi.

Savukārt skolas vecuma bērni un jaunieši šovasar priecājas gan par iegādātajām galda un dārza spēlēm, gan mikrofoniem un diskotēkas aprīkojumu. Dārza spēles ir pārnēsājamas, liela izmēra, un tās var spēlēt ārā zaļā zālītē, upes malā vai mežā. Spēļu komplektos ietilpst gan krokets, šahs, cirks, boulingš un ričuračs, gan *samezģlojies*, frisbijs, domino, lecammaisu komplekti, gan pludmales volejbola un strībola komplekti un galda spēļu un kombinējamo konusu komplekti. Pie tādām Salas novada bērni tikuši, pateicoties projektam “Krāsu virpulis”, ko atbalstījusi biedrība “Lauku partnerība Sēlijā” un Lauku atbalsta dienests. Projekta ietvaros iegādāti arī radio mikrofonu ar bāzes staciju, lai bērni un jaunieši varētu attīstīt spējas radoši izpausties, pilnveidotu runas kultūru, improvizētu, apgūtu dziedāšanas prasmes un māku uzstāties pasākumos, kā arī liela telts, kas lieti noder nelabvēlīgos laikapstākļos.

Uz jautājumu, kur tādas spēles noskatītas, Ligita atbild: *“Uzklausām visu, ko iesaka iedzīvotāji un pašpikojam*

arī no citiem novadiem – mums ir laba sadarbība ar Baldones, Jaunjelgavas un Viesītes novadu. Pati esmu “Lauku partnerības Sēlija” valdē, un tur šopavasār kā viena no aktivitātēm tika izvirzīta vasaras nometņu organizēšana. Kāpēc neiesniegt projektu? Ņēmām un uzrakstījām! Spēles atradām tur, kur visu var atrast – internetā.”

Šogad ar KNHM fonda atbalstu Salā bērniem vēl taps siena ar kāpšļiem, Biržu tautasnamam tiks iegādāta apskaņošanas iekārta un Sēlpilī ierīkos bērnu rotaļu laukumu. Prieka ziņa arī Sēlpils deju grupai “Omes un Voldemārs” – viņas un vienīgais viņš varēs štātēties jaunās cepurēs.

“Tikko esam saņēmuši apstiprinājumu, ka ir atbalstīts Lauku atbalsta dienestā iesniegtais projekta pieteikums par norāžu sistēmas izveidi, un ceram, ka nākamvasar, apceļojot Sēliju, nevienam nebūs jāmaldās, Salas novada 18 kultūras pieminekļus meklējot,” optimistiski noslēdz Ligita Kadžule.

Kas noteikti būtu jāredz Salas novadā

Salas novada pašvaldības vadītāja Irēna Sproģe abus pagastus vērtē kā ļoti atšķirīgus – Sēlpils bagātības ir Sēlijas paugurainā ainava, vēsture un kultūras vērtības, aktīvā kultūras dzīve, kori ieskaitot, te ir ļoti daudz viensētu, bet daudzdzīvokļu mājas var uz vienas rokas pirkstiem saskaitīt. Salas pagasts ir pavisam citādāks – raksturīgs ar aktīvu uzņēmējdarbību. Savukārt Biržu ciemā ir skaisti izremontēti kultūras nami un aktivizējusies arī kultūras dzīve, sakopta apkārtnē, un cilvēki arvien vairāk interesējas par dzīvokļiem un grib tur dzīvot. *“Katrš ar savu atšķirību mēs citu bagātinām. Bet tūrisma jomā vēl daudz darāmā. Ja jumti tek, tad tūrisma objektiem mazliet jāpagaida. Tā dzīve piespiedusi, ka ātrāk nevarējam ar šo jomu nodarboties, taču nu sākam nopietni par to domāt,”* atklāj Salas novada priekšiece.

Ligita Kadžule ir konkrēta: *“Ja interesē uzņēmējdarbība, tad noteikti aicinām uz “Donu”, “Rītausmu”, “Konteksu”, “Paeglišiem” un pie citiem lielākajiem uzņēmējiem, bet, ja gribas ko dvēselei, tad jāsāk ar Biržu avotiņiem un baznīcas torni, zemenītēm Salas mežmalās, apgaismoto promenādi un skaisto dambi Salā, un īstu veldzi Sēlpilī un “Boļānos”.”*

Apskates vērts noteikti ir Salas vidusskolas vēstures izpētes kabinets, kur bagātīgās ekspozīcijas klāstā izce-

Ļas zirga gāzmaska un ieroču soma no I pasaules kara, Boķu dzirnavas, kas ir kā savdabīga brīvdabas muzeja filiāle, visgarākais oriģinālā bruģa gabals, kas saglabāties Latvijā un palicis uz vecā Jēkabpils–Jaunjelgavas ceļa pie Pelītes upes, par Strūves meridiāna loka punktiem nemaz nerunājot. Interesantas uzziņas var iegūt arī Salas bibliotēkā, kas tāpat kā greznā Laulību zāle iekārtojies domes ēkā.

2000. gada maijā iznāca pirmais toreizējā Salas pagasta izdevums – avīzīte, kas saucās “Apkārtraksts”, kas laika gaitā pārtapusi par “Novada Vēstīm”. Pēdējo gadu katrā numurā ir pašas priekšsēdētājas raksts, turklāt tos viņa tiešām raksta pati. Bibliotekārite **Ruta Lavrinoviča** atzīst: “Šī uzruna ir vajadzīga, un cilvēki to gaida, jo katram jau liekas, ka priekšsēdētāja uzrunā tieši viņu.”

Vēl neuzrakstītajā uzrunā Salas novada vadītāja Irēna Sproģe gribētu pateikt: “Mums ir jākalpo cilvēkiem, un to arī darām. Vislielākais prieks man ir par to, ka apkopotie reitingi liecina – cilvēki pašvaldībām uzticas vairāk nekā valstij, rangu tabulā ierindojot tās trešajā vietā. Manuprāt, tas ir milzīgs pašvaldību sasniegums!”

Biržos cūkas vairs negana raudot

Ligita Kadžules ieteiktajā novada apskatē “dvēseles vajadzībām” par sākumpunktu izvēlēties Biržus “Loga” komandai nācās atstāt uz beigām, taču, ar apraksta autorei tiesībām atļaujoties kļūt personiska, atklāšu, ka tā bija atgriešanās bērniības zemē, jo Biržu skolīnā apgūtas ābece gudrības un iegūts pirmais izglītības dokuments.

Tolaik – tālajos sešdesmitajos un septiņdesmitajos **Biržu luterāņu baznīcā**, kurai vēl nebija piešķirts **Svētās Annas** vārds, darbojās vateļina cehs un mums nebija ne jausmas, ka pirmā, ar dēļiem apšūtā koka baznīca te tikusi uzbūvēta jau 1707. gadā. Otrā arī bijusi koka, ar salmu jumtu un mazu tornīti, bet 19. gs. vidū uzcelta

mūra baznīca. I pasaules karā tā stipri cietusi, bet atjaunota un iesvētīta 1930. gadā. Tagad no baznīcas skatu torņa iespējams vērot apkārtni, un tornī izstādīti materiāli par Biržu baznīcas celtniecību, būvmeistaru Heldu, pirmo latviešu dzejnieku un rakstnieku Ansi Līventālu, kā arī vēsturiskie materiāli un tālaika liecības par Biržiem un Biržu izcelsmes ievērojamiem cilvēkiem.

Biržu baznīcas dārzā ir dzejnieka **Anša Līventāla** un ilggadējā draudzes mācītāja un rakstnieka **Jakoba Lundberga** atdusas vieta. Ansis Līventāls kopš 1825. gada Biržu baznīcā 30 gadus darbojies par ķesteri un ērgelnieku. Viņš arī tulkojis grāmatas, lai palīdzētu vietējiem iedzīvotājiem apgūt lasītprasmi, un kādu laiku pildījis pagasta rakstveža amatu, tāpat piepelnījies ar drēbnieka amatu un pārstaigājis Sēlijas pagastus kā klavieru un ērģeļu tīrskatnētājs. Par godu viņa 50 gadu jubilejai 1853. gadā iznācis Līventāla dzejoļu krājums divās daļās “Vecas modes dziesmiņu un ziņģu līksmības”, kur bija iekļauti populārākie dzejoļi, arī “Cūkas ganot Matīsiņam”. Atceraties: *Cūkas ganot, Matīsiņam/ Dziedāt vis negribējās...?*

Jau daudzus gadus Biržos neviens Matīsiņš raudot cūkas negana, tās atrodas vienā no lielākajiem cūku kompleksiem Latvijā – “Miķelānos”, kur saimnieko ar modernām metodēm. Kā pretstats šim lieluzņēmumam ir Biržu mazie un tīrie dabas brīnumi Podvāzes upes krastā – Saules avots, kuram piemītot dziedinošas spējas un kurš neaizsalst arī ziemā, un Biržu Zeltene avots, par kuru teika vēstī, ka pie šā avota katru rītu mazgājusies Biržu Zeltene. Reiz pavasarī ziedošo ievu baltums un smarža apreibinājusi jaunavu tik stipri, ka viņa pakritusi un sākusi raudāt, un no viņas asarām izcēlies avots. Apkārtnes cilvēki kopš seniem laikiem nāk uz Zeltene avotu pēc ūdens veselībai un jaunībai.

Bet pie Biržu baznīcas vārtiem piestiprināti savdabīgi “glābējzvanu” numuri – arī **Bibelē** atrodami tālruņa numuri visām neatliekamām situācijām, piemēram: kad esi briesmās – psalms 91, kad esi bēdās – Jāņa 14, kad jūties nedrošs savā darbā – psalms 126.

KUNGI, ĀŽI, IZKĀPIET! JEB PIETURVIETAS VIESĪTES NOVADĀ

Uz Eķengrāvi pie Āža – ar bānīti

Aizbraukt uz Eķengrāvi jeb Āžu miestu var un noteikti vajag, tikai tagad to sauc par Viesīti. Braucamlīdzeklis gan jāizvēlas cits, jo bānītis jau vairāk nekā 40 gadus atpūšas muzeja depo, bet Āzis Viesītes centrā ieradies pavisam nesen – šovasar pirms Līgodienas. Lai nesapītos šajā kalambūrā, visu pēc kārtas.

Eķengrāve

Jau 1477. gadā rakstos atrodamas norādes par Eķengrāves muižu (tulkojumā no vidusleļvācu valodas Eķengrāve nozīmē ozolu audzi), vēlāk miestu. 1622. gadā muiža pirmo reizi pieminēta kā *Eichengrabe* (Ozolgrava) – no šejienes arī ozolzīles Viesītes novada ģerbonī. Muiža gājusi no viena īpašnieka rokām citās, līdz pēc 1920. gada agrārās reformas tās zeme 1333 ha kopplatībā sadalīta 29 jaunsaimniecībās.

Kā lielāka apdzīvota vieta Jaunjelgavas, Jēkabpils, Aknīstes un Neretas ceļu krustojumā Viesīte izveidojusies ap 1890. gadu. 1928. gadā izdots Latvijas Republikas valdības rīkojums par pilsētas tiesību piešķiršanu Viesītei, kuras vārds ņemts no upes un ezera vārda un, pēc akadēmiķa Jāņa Stradiņa pētījumiem, esot ļoti senas izcelsmes – tas nozīmējot lielu ūdensšķirtni. Savukārt senajā

sēļu valodā Viesītes nosaukums ir tipiski sēlisks – mīlīnāmā formā, un vārds “viesīte” nozīmē – “vīnogulāji”, “vieta”.

Attēlā redzamā karte tagad ieņem goda vietu Viesītes novada domes priekšsēdētāja Jāņa Dimitrijeva kabinetā, bet 1990. gadā, kad viņš sācis vadīt domi, atradis to gruzkastē iemestu un saburzītu. Karte izdo-

ta 1926. gadā – tieši tad, kad nelielais Āžu miests pārtapis par Viesīti, taču ir tik precīza, ka visi kadastra numuri der joprojām.

Bānītis

20. gadsimts ne tikai Viesītei, bet visai Sēlijai atnesa lielas pārmaiņas, dodot Augšzemei tehnikas brīnumu – savu dzelzceļu, kas izmainīja novada saimniecisko un kultūras dzīvi. Šaursliežu dzelzceļu uzbūvēja vācieši 1914.–1916. gadā, savukārt lokomotīve tapusi Berlīnes firmā “Schwarzkopf” 1918. gadā. Pēc I pasaules kara bānītis tika pielāgots arī pasažieru pārvadāšanai, bet padomju gados kalpojis koku izvešanai.

Mazā bānīša laiks beidzās 1972. gada 31. augustā, kad tas veica pēdējo reisu, bet pēc 30 gadiem sākās tā atdzimšana līdz ar Viesītes muzeja “Sēlija” veidošanos. Tagad muzeja Bānīša kompleksā var aplūkot gan lokomotīvi ar vagoniem un dzelzceļa fragmentus, gan depo, palīgēkas un citus apskates objektus. Kādreizējie

dzelzceļnieki vēl aizvien vecajā stacijā reizi mēnesī pulcējas uz vēlajām brokastīm, un katru gadu augusta pirmajā svētdienā Viesītē notiek Dzelzceļnieku svētki. Mazā bānīša ceļš, kur kādreiz atradušās sliedes, dabā saglabājies daudzviet.

Āzis

Savukārt Viesītes jaunais simbols – Āzis te vēl tikai sāk iedzīvoties, jo ar svinīgu ceremoniju un pūtēju orķestra dziesmām tika atklāts šāgada 22. jūnijā.

Skulptūras autors ir mākslinieks Andris Abiļevs, un viņš to veidojis no kompozīta materiāliem, kas ir ļoti izturīgi un nerūsē, un uz metāla armatūras pamata. Āzis ir īsts "basketbolists" – gandrīz divus metrus augsts. Cerams, ka tā kalpošanas mūžs būs ilgāks nekā bānītīm.

Bet teicienu "*Kungji, Āži, izkāpiet!*" zina katrs viesītiētis. Kad mazais bānītis tuvojies Āžu miestam, konduktors skaļā balsī brīdinājis, kāda stacija klāt: "*Kungji, Āži, izkāpiet!*" Kungjiem tas nav patīcis, bet nezin kādēļ konduktors šo teicienu nav papildinājis ar: "*Kungji, dāmas, Āži klāt!*"

Iedomāsimies, ka varam iekāpt bānītī un lēnām ar to pukšķināt uz veco Eķengrāvi un Āžu miestu: "*Dāmas, kungji, Viesīte klāt!*"

Vecais Āžu miests agrāk un mūsdienās

No tiem laikiem, kad Viesīte vēl saucās Eķengrāve un vēlāk Āžu miests, saglabājis Āžu krogs – pilsētas vecākā ēka, kas uzcelta ap 1840. gadu. Krogs un stādula zirgiem pastāvēja un darbojās arī Latvijas pirmās brīvvalsts gados, bet pēc II pasaules kara pārbūvēts un pārveidots ugunsdzēsēju depo vajadzībām, un savs ugunsdzēsēji Viesītei ir joprojām. Arī aptieka, ko 1884. gadā dibinājis tās īpašnieks Kārlis Osterhofs, ir viena no vecākajām aptiekām Latvijā un vēsturiskajā ēkā darbojas vēl aizvien.

Ar Viesīti nesaraucamām saitēm saistīta Stradiņu dzimta, tāpēc pilsētas vēsturiskajā centrā atrodas piemiņas akmens, un plāksne uz zaļās koka mājas vēsta, ka laikā no 1902. līdz 1914. gadam te dzīvojis izcilais latviešu ķirurgs, akadēmiķis, profesors un Medicīnas muzeja dibinātājs Pauls Stradiņš. Viņam arī iekārtota piemiņas istaba, kas patlaban pārtop par veselumu muzejmāju. Savukārt pie Viesītes vidusskolas lepni stāv **Paula Stradiņa krūšutēls**, kura autori ir tēlnieks Kārlis Jansons un arhitekts Edvīns Vecumnieks.

Piemiņas zīme uzlikta arī pie mājas Brīvības ielā 15 – par godu rakstniecei Annai Brodelei, kura šeit pavadījusi bērnību, bet vēlāk pilsētu slavenu padarījusi ar romānu "Klusā pilsētiņa" par 30. gadu Viesīti.

Pilsētiņā ir vēl trīs īpašas vietas – pieminēklis Viesītes atbrīvotājiem jeb brīvības, neatkarības un piemiņas simbols 1919. gada 14. oktobrim, kad Viesītes aizstāvji cīnījās pret bermontiešiem un guva uzvaru. Tas uzcelts par iedzīvotāju ziedojumiem un atklāts 1935. gada augustā. Padomju laikā šeit izveidoja Brāļu kapus, bet pieminēkli viesītieši noslēpa apstādījumu aizsegā. 1989. gada Lāčplēša dienā to atklāja otrreiz.

Otra īpašā vieta – Viesītes Brīvības baznīca, kas atrodas uz Valeskalniņa, ir pēdējais Latvijā uzceltais luterāņu dievnams pirms II pasaules kara. Arī baznīca tapusi par saziemojotiem līdzekļiem un iesvētīta 1939. gadā. Par pašu Valeskalniņu teika stāsta, ka reiz, diviem milžiem cīnoties un vienam no tiem kīrot, tas turpat apglabāts. Milža kaps tad nu arī esot Valeskalniņš, saukts arī par Āža muguru.

Un trešā vieta ir Mīlestības salīņa ar tajā izvietoto brīvdabas estrādi. No pilsētas vēsturiskā centra turp var nokļūt pa īpaši izveidotu Mīlestības taku, kas ved cauri purvainam mežiņam apkārt Mazajam ezeram. Šī vieta jau kopš 30. gadiem ir iecienīta mīlētāju tikšanās vieta un saglabājusies kā mūžīgās mīlestības un uzticības simbols. Uz salīņas zvērētai mīlestībai esot īpašs spēks.

Pašvaldības sabiedrisko attiecību speciāliste **Laura Liepiņa**, kura pārstāv to vecumu, kas bieži redzams uz salīņas, atklāj, ka visuvākajā laikā Mīlestības taka tiks "uzlabota" – tā sāksies pie domes un pa jaunizveidotu taku gar Mazo ezeru tālāk aizvedīs līdz estrādei. Viesītes novada domes projekts "Mīlestības takas rekonstrukcija Viesītes pilsētā, 1. kārtā" jau guvis apstiprinājumu un aplēsts gandrīz 10 000 eiro vērtībā. Šis projekts ir daļa no lielāka projekta, ko pašvaldība plāno īstenot tuvākajos piecos gados, izveidojot atpūtas vietas ezeriņa krastā un Draudzības kalniņā, no kura var novērot ūdensputnus.

Viesīte tiek dēvēta gan par kultūras salīņu, gan Sēlijas rotu un centru. Un tam ir pamats, jo te atrodas lielākais jaunuzceltais kultūras nams Latvijas laukos. Vērienīgajā ēkā ir koncertzāle ar 450 sēdvietām, atsevišķa kinozāle,

“LOGS” VIESOS

Tradīciju zāle, Deju zāle un dažādas telpas gan lielu, gan mazāku pasākumu rīkošanai.

Šo namu 80. gadu beigās sāka celt agrofirma “Daugava” un tika līdz karkasam, sienām un materiāliem, bet pēc lielajiem notikumiem un pārmaiņām valstī celtniecība apstājusies. Daudz netrūka, ka ar to viss būtu beidzies, jo vienurīt piebraukušas septiņas mašīnas, lai materiālus vestu prom. Jānis Dimitrijevs operatīvi sazinājies ar agrofirmas vadītāju un lūdzis to nedarīt. Tā viņi materiālus nosargājuši un vēlāk celtni un Kultūras pili pabeiguši saviem spēkiem, no valsts naudas tur nav ieguldīts ne santīms. To, cik šī celtnē nozīmīga, liecina aizpērņ veiktā interaktīvā balsojuma rezultāts – par Viesītes novada logo izraudzītajā attēlotā tieši Kultūras pils.

Kultūras pils direktore **Raisa Vasiljeva** lepojas arī ar ģerboni Tradīciju zālē, un iespējams, ka arī tas ir lielākais Latvijā. Ģerbonis gatavots no māla, un to veidojusi vietējā keramiķe. Savukārt lielās koka lustras Tradīciju zālē darinājis pazīstamā režisora Jāņa Streiča brālis koka mākslinieks Ēriks Streičs.

Protams, uzturēt šādu grandiozu celtni nav viegli, tāpēc tajā draudzīgi sadzīvot cenšas gan daudzie pašdarbnieku kolektīvi, gan bibliotēka, komunālā saimniecība, Valsts policijas iecirkņa, Valsts nodarbinātības aģentūras pārstāvji un robežsargi, gan arī kafējnīcas saimnieki un apmeklētāji. Laura un Viesītes jaunieši ar nepacietību gaida brīdi, kad varēs pievienoties šā skaistā nama apdzīvotājiem, jo patlaban šeit tiek iekārtota arī telpa jauniešiem. Domes priekšsēdētājs un arī vidusskolas direktors atzīst, ka, pateicoties Laurai, kurai otrs pienākums pašvaldībā ir organizēt darbu ar jaunatni, vietējie jaunieši kļuvuši daudz aktīvāki un īstenojuši vērā ņemamus projektus, piemēram, iekārtojuši hokeja laukumu, rīko konkursus un talkas, neaizmirst arī vecos ļaudis.

Tomēr visvairāk Viesīti augšupceļ gadsimtiem cauri saglabātās un arī mūslaikos koptās garamantas, kas bagātīgi rodamas Viesītes muzejā “Sēlija”. Tā pārzina ir gan Bāniša komplekss, gan Paula Stradiņa skola –

profesora piemiņas ekspozīcija, kā arī Latvijas fotogrāfijas pamatlicēja Mārtiņa Buclera kabinets Lonē. Muzeja darbinieki priecājas, ka ar katru gadu muzejs “apaug” – gan ar jaunām ekspozīcijām, gan telpām un sākusies arī muzeja parka veidošana. Pateicoties Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības projektiem, muzejmeitenes tikušas arī pie labiem kaimiņiem, jo muzeja teritorijā darbojas tūrisma informācijas punkts un Amatnieku centrs.

Viesītes Amatniecības centrs ir vieta, kur pulcējas adītājas, audējas un citu rokdarbu pratējas un arī kokapstrādes meistari. Viesītes vārdu ārpus novada robežām nes koktēlnieki brāļi Aigars un Ivars Rūrāni, kuru koka norādes zīmes un skulptūras ir sastopamas gan Viesītē, gan arī citviet Latvijā un kaimiņvalstī Lietuvā. Zem Amatniecības centra jumta aktīvi darbojas biedrība “Zile”, un veiklo roku īpašnieču uzadītās gan vienkāršās un ikdienā valkājamas zeķes un cimdi, gan darinājumi ar sēļu jeb tā saucamajiem putrainrakstiem “aiziet tautās”. Rokdarbnieces, protams, arī tamborē, auž un izšuj

un izveidojušas vietējo suvenīru – zīlītes, saskaņojot to ne tikai ar biedrības vārdu, bet arī ar Viesītes novada simbolu – ģerbonī attēlotajām zīlītēm.

Pašvaldības projekti un problēmas

Viesītes novada pašvaldība izveidota 2009. gadā, apvienojot Viesītes pilsētu ar lauku teritoriju un

Elkšņu, Rites un Saukas pagastus, un, kā uzsver Viesītes novada domes priekšsēdētājs **Jānis Dimitrijevs**, jaunā novada vērtības ir sirsnīgi un darbīgi cilvēki, bagāts kultūrvēsturiskais mantojums, tradicionālais lauku dzīvesveids, daudzveidīga, neskarta daba – pļavas, meži, purvi, ūdeņi, klušums un miers.

Paša "Klusajā pilsētiņā", kā to nosaukusi rakstniece Anna Brodele, pašlaik miera gan nav, jo visas ielas ir saraktas un gaida savu kārtu asfaltēšanai. Paralēli tiek realizēti ūdenssaimniecības, kanalizācijas un siltumsaimniecības projekti. Būvdarbus veic firma no Lietuvas, un viņiem ir citādāka koncepcija, nekā pie mums ierasts, jo viņi paši arī asfaltēs. Viss notiek ļoti ātros tempos, un, kaut projekts jānoslēdz nākamā gada aprīlī, būvnieki sola, ka viss būšot kārtībā jau šoruden. Tikko novadā pabeigti divi lieli energoefektivitātes projekti, un nu mazuļi un viņu vecāki var priecāties par nosiltinātajiem bērnodārziem Ritē un Viesītē. Šie un citi projekti tapuši un īstenoti, pateicoties pašvaldības Attīstības nodaļas darbinieču Ineses Vītolas un Agneses Kalniņas ieguldītajam darbam.

Smagākais jautājums pašvaldībā ir apkure un iedzīvotāju parādi. To summa visu laiku nemainīgi turas ap 100 tūkstošiem – Viesītes rocībai tas ir ļoti daudz. Nupat sagatavots projekta pieteikums, lai siltinātu pašvaldībai piederošu māju, kas ir viena no pēdējām Viesītē uzceltajām un arī vissliktāk būvēta. Pašvaldības dzīvojamais fonds veidojies no divu lielu uzņēmumu – "Jēkabpils meliorācijas" un agrofirmas "Daugava" dzīvojamā fonda, bet vissarežģītākā situācija ir ar vienu no divām piecstāvu ēkām, kas stāv tukša un izdauzītiem logiem. Tā nepieder pašvaldībai, citādi jau būtu nojaukta. Privatizācijas laikā saimnieks, kas to iegādājās, dzīvokļus iztirgoja tālāk, un kādi 20 pārdoti svešzemniekiem – viņi Viesītē nav deklarējušies, bet īpašums te skaitās. Tā kā pašvaldībai nav iespēju ne uzrunāt, ne ietekmēt šos "saimniekus", šobrīd tiek kārtota dokumentācija, lai uzsāktu tiesvedību.

Otra lielākā problēma saistās ar arodskolu, ko pašvaldība pārņēma savā īpašumā. Skolu slēdza pagājušā gada septembrī, bet vēl līdz šim Izglītības un zinātnes ministrija to oficiāli, ar dokumentiem nav nodevusi Viesītes novadam. Tomēr pašvaldība bijušās Viesītes aroddarbinieku teritoriju pamazām apsaimnieko, lai tā ātri neieiegtu tādu pašu paskatu kā nolaistā piecstāvu māja. Uz turieni pārvietoti abi pašvaldības uzņēmumi – SIA "Viesītes transports", kas ne tikai nodrošina skolēnu pārvadājumus, bet arī iznomā autobusus un veic ceļu uzturēšanu, un SIA "Viesītes komunālā saimniecība" ar visu tehniku, kā arī tur darbojas Viesītes Sporta skola.

"Arodskolas teritoriju piepildīt, apsaimniekot un savest kārtībā tādām mazām novadam kā mēs nav viegli, taču mani uztrauc vēl kāda lieta: gan arodskolas, gan skolas un bērnodārzi, gan mūzikas un sporta skolas, gan muzeji un kultūras nami pilsētā un novadā ir vajadzīgi arī tāpēc, ka tas veido vietējās inteliģences sastāvu," uzskata pašvaldības vadītājs. *"Mūsu reģions un novads profesionālās izglītības iestāžu reformā cietis vissmagāk, jo pirms tam jau slēgta Saukas skola, kaut gan uzskatu, ka to varēja pārveidot, teiksim, par apmācības centru grūti audzināmajiem. Toreizējā Saukas profesionāli tehniskās skolas vadība diemžēl tam nepiekrita. Tagad skola ir izdemolēta un tukša, un īpašnieks, kas to privatizēja, mēģina pārdot, taču nesekmīgi."*

Viesītes novadā ir četras kapitālsabiedrības – "Viesītes komunālā saimniecība", "Viesītes transports", "Viesītes veselības un sociālās aprūpes centrs" un kempings

"Pērlīte", kas netika nodots privatizācijai. Šogad pašvaldība ķērusies pie tā sakārtošanas, un pirmais projekts par piedzīvojumu takas izveidi jau apstiprināts. Taču tas ir tikai iesākums, jo gleznainajā vietā pie Viesītes ezera ir jāatjauno gan vecās kempinga mājiņas, gan galvenā ēka, gan atpūtas bāzes teritorija. Ne mazāk gleznaina ir arī Saukas ezera apkārtnē, kur izveidots Saukas dabas parks. Tuvākajā nākotnē tur tiks īstenots liels valsts mēroga projekts, kas paredz gan ezera apkārtnes labiekārtošanu, gan torņa un peldvietu atjaunošanu.

Ko viesītieši dara atšķirīgāk nekā citi?

- Neraugoties uz to, ka ir neliela pašvaldība, tomēr uztur savu Sporta skolu, ko apmeklē 230 bērnu (arī no apkaimes), un Mūzikas un mākslas skolu ar 70 audzēkņiem.
- Viesītes novadam ir vairākas sadraudzības pašvaldības – Rokišķi Lietuvā, Hobro Dānijā, Čeladža Polijā un Židačiva Ukrainā. Aktīvi draudzējas arī jaunā paaudze – tā šovasar futbola komanda jau pabijusi Slovērijā, četri jaunieši un pašvaldības jaunatnes lietu speciāliste Laura Liepiņa ar Sporta skolas direktoru Jāni Osi – Ukrainā, 15 bērni un divas audzinātājas kā katru gadu jūlijā devās uz nometni Polijā, bet poļu jaunieši uz Viesīti, turklāt abas grupas allaž izmanto vienu un to pašu autobusu – vienus atved, otrs aizved un tāpat atpakaļ, līdz ar to abām pusēm nav lieku tēriņu. Pateicoties sabiedriskajai organizācijai "Sēļu zīle", kas nodarbojas ar starptautiskiem projektiem, nesen iegūti jauni draugi arī Rumānijā.
- Jau divus gadus Viesītē ir savs kuģis un astoņi draugi "uz ūdens". Patruļkuģis, kam dots vārds "Viesīte", ir pirmais Latvijā būvētais karakuģis. Tam ir arī sava krustmāte – viesītiete Daina Vītola, un, pateicoties viņai, kuģa komandai izveidojusies cieša sadarbība ar Viesītes pašvaldību.
- Viesītē pagājušā gada augustā tika atklāts "Zaļais tirgus", kas darbojas zīmola "Mājtirgus" ietvaros. "Zaļais tirgus" dienas ir katru mēneša otrā ceturtdiena un ceturta sestdiena, bet pārējās dienās šeit tirgojas mājražotāji un amatnieki.
- Viesītē izveidotajā veselības un sociālās aprūpes centrā tiek sniegta gan īslaicīga, gan ilgstoša sociālā aprūpe un arī veselības aprūpe. Īstenībā tā ir neliela slimnīca

“LOGS” VIESOS

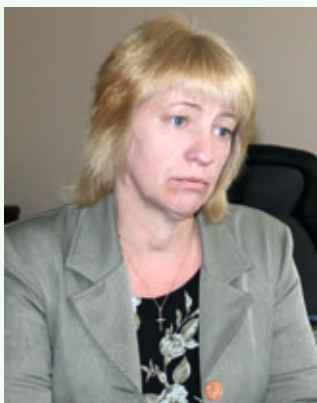
ar vairāk nekā 20 gultām, un vairums pacientu tur ir veci cilvēki un invalīdi.

- Vēl Viesītē ieviests jauns sociālā pakalpojuma veids sociālā dienesta darbā, kas ir popularizēšanas vērts.

Bērniem jāaug ģimenē!

Tas nav tikai sauklis, ikviens taču uzskata, ka bērnam vislabāk ir pie mammas un tēta, kaut reizēm ģimenē nogājis kas greizi. Tāpēc arī tad, ja nav citas izejas un bērns jāizņem no ģimenes, bāriņtiesas šo soli sper ar Joti smagu sirdi un cenšas sameklēt viņam jaunās mājas. Bet viesītieši izdomāja “pa savam” un bērnus, kas ievietoti bērnunamos no Viesītes novada, atveda atpakaļ pie īstajiem vecākiem.

“Šī ideja radās pērn, domājot, ko iesākt ar ģimeni, kurai bija atņemti seši bērni. Viņu vecāki nav nekādi alkoholiķi, tikai paši auguši bērnunamos un ir ar garīgu atpalcību, tāpēc viņiem pietrūkst sadzīves prasmju. Bet bērnus viņi mīl, un arī mazie, protams, mīl mammu un tēti. Tāpēc nolēmām palīdzēt,” stāstījumu aizsāk pašvaldības vadītājs Jānis Dimitrijevs.

“Ja tomēr esam spiesti bērnu no ģimenes izņemt, vispirms viņš nonāk krīzes centrā – tas ir brīdinājums vecākiem. Bet, ja arī tad vecāki nesaprot, kas viņiem jāmaiņa savā dzīvē, nekāds cits neatliek kā kopā ar psihologu un policistu vest bērnus prom no mājas,” stāsta Viesītes novada bāriņtiesas priekšsēdētāja Sandra Grigorjeva, kurai to nācies darīt vairākreiz.

“Pieminētajā sešu bērnu ģimenē mazajiem bija tikai viens lūgums: lūdzu, nedaliet mūs! Teicu: nē, bērniņi, man ir sarunāta vieta bērnunamā, kur jūs būsiet visi kopā, kamēr mamma ar tēti kārtos māju, tīrīs, kops un mazgās. Kad viņi to pabeigs, tad atgriezīsieties ģimenē. Savukārt vecākiem stingri pieteicu sazināties ar bērniem, jo aizvedot viņiem solīts, ka tas ir uz laiku, kamēr mamma ar tēti kārtos māju, nevis tāpēc, ka viņi nemīlētu savus bērnus.”

Vecāki arī mēģinājuši cīnīties, pat kaut ko remontēt un krāsot atbilstoši savai izpratnei, tomēr nekāda lielā kārtība mājā tā arī nav iestājusies un viss aizgājis vecajās sliedēs. Tad Sociālā dienesta vadītāja Sarmīte Matačina kopā ar bāriņtiesas priekšsēdētāju, domes priekšsēdētāju, izpilddirektoru, Sociālā dienesta vadītāju un galveno grāmatvedi sēdušies pie viena galda un nosprieduši, ka jāmeklē cits risinājums. Pašvaldība par saviem līdzekļiem pilsētā izremontējusi trīsistabu dzīvokli un izveidojusi štata vienību – aprūpētājs ar atbalsta personas pienākumiem, kurš katru dienu iet pie ģimenes un māca, kā pareizi dzīvot un tikt galā ar sadzīviskām lietām.

Sarmīte Matačina uzsver, ka metode, iespējams, izrādīsies tik veiksmīga, pateicoties sociālās darbinieces darbā ar ģimenēm un bērniem Sandras Nikolajevas un

aprūpētājas Ligitas Puras komandas darbam, pārraugot uzticētās piecas ģimenes.

Šīs ģimenes sociālais dzīvoklis iekārtots sadarbībā ar partneriem no Somijas. Pateicoties Sociālā dienesta darbinieku neatlaidībai, sarūpētas gan mēbeles, gan trauki, gan rotaļlietas un apģērbs.

Pa šo laiku Viesītes novada pašvaldībā izremontēti jau vairāki dzīvokļi un ģimenēs atgriezušies gandrīz visi novada bērni, kas bijuši bērnunamos.

J. Dimitrijevs: *“Tas pagaidām ir kā eksperiments, taču uzskatu, ka šis ir gan tālredzīgs solis, gan ekonomiski izdevīgs. Nu parēķiniet – par vienu bērnu, kurš uzturējās bērnunamā, mēs maksājām vairāk nekā četrsimt eiro mēnesī, pareizinot ar sešiem bērniem, sanāk divarpus tūkstoši mēnesī. Nav grūti saskaitīt, cik tas ir gadā. Bet, ja šādu bērnu daudz... Tomēr galvenais ieguvums nesaistās tikai ar naudu – lielākie vinnētāji ir bērni.”* Sociālā dienesta vadītāja Sarmīte Matačina piebilst, ka par šo metodi jau interesējušies kolēģi no citiem novadiem.

Skats no Ormaņkalna

Ciemos Viesītes novadā un neuzkāpt Sēlijas augstākajā virsotnē – Ormaņkalnā, no kura pārredzama ne tikai Saukas un Lones apkaime, bet pamalē jaušama arī Lietuvas pierobeža, būtu nepiedodami. Vēl jo vairāk tādēļ, ka ceļvedi pa Viesītes novadu teikts: *vai pa ceļu vai pa lauku, visi ceļi ved uz Sauku!* Ormaņkalns bijis seno senču pulcēšanās vieta, no kurienes speciāli saucēji pulcinājuši ļaudis no tuvākas un tālākas apkārtnes uz sapulcēm un svētkiem. No tā arī radies nosaukums – Sauka.

Saukas ezera ainavu pamatoti dēvē par Sēlijai vistipiskāko – ceļu līkloči, pauguri, ainaviski skati. Saukas ezers pēc izmēra ir 15. lielākais Latvijā. Ap to 1987. gadā izveidots Saukas dabas parks, kas ir īpaši aizsargājamā dabas teritorija un kam piešķirts arī *Natura 2000* – Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas statuss. Dabas

parks veidots Sēlijas paugurvaļņa ainavas un biotopu aizsardzībai. To apsaimnieko Saukas dabas parka biedrība, ko vada Gita Kļaviņa. Ar biedrības palīdzību apkaimē tiek veidoti jauni tūrisma produkti un pakalpojumi.

Saukas pusē ir daudz skatāma un ieraugāma ne tikai no augšas. Tā Kņāvu pilskalna apkārtnē konstatēts īpaši stiprs zemes magnētisms un ļaužu nostātos dzīvo leģenda par kalna spēju izkļiedēt lietus mākoņus, "Bincānu" Velniņu takā izvietotas brāļu Rūrānu veidotās koka skulptūras pēc Rūdolfa Blaumaņa pasakas motīviem, pie Indrānu mājām aug vairāki dižozoli, no kuriem viens ir lielākais Sēlijā, Tāļivalža gravā var pārbaudīt spēkus piedzīvojumu takā, ko veido vairāki tiltiņi un virvju šķēršļi, bet saimniecībā "Mazormaņi" tiek rīkotas izdzīvošanas nometnes. Šogad Saukā pie Dzirnava diķa izveidota arī jauna dabas taka – Krēslas stundas jeb Rūķa taka.

Savukārt Lonē atrodas fotogrāfijas pamatlicēja Latvijā **Mārtiņa Buclera** piemiņas istaba un **piemiņas akmens**. Jāpiebilst, ka viņš ir vienīgais fotogrāfs, kurš sāka ilustrēt Bibeli, izmantojot fotogrāfijas.

No Saukas pagasta Lejas Arendzāniem nācis komponists un mūzikas pedagogs Arvīds Žilinskis, kur viņa dzimtajās mājās izveidota piemiņas istaba. Jau laikus gatavojoties komponista 110. dzimšanas dienai, ko atzīmēs nākamā gada 31. martā, Viesītes novada pašvaldība kopā ar Saukas bibliotēkas vadītāju Veltu Lāci izdevusi grāmatu "Arvīds Žilinskis. Melnkaķītis baltķepītis. Dziesmas bērniem balsij ar klavierēm". Tajā apkopotas 65 pazīstamākās, mīļākās un jau folklorizējušās dziesmas bērniem, piemēram, "Lelles jaka", "Laba slava sniedzīnam", "Ziemas miegs", "Kaķīts mans", "Vai tu zini, eglīte?" u.c. Grāmatas sirsnīgās ilustrācijas zīmējusi māksliniece Dzintra Aulmane.

Elkšņos brūvē kafeju, bet Vārnavā audzē vīnogas

Braucot pa Viesītes-Aknīstes ceļu posmā starp Elkšņiem un Klauci nevar nepamanīt daudzžuburu priedes, un netālu no Elkšņu skolas aug 600 gadu vecs dižozols, kura apkārtmērs ir 6,3 metri. Tās ir dabas dāvanas šaipusei, bet nesen atvērtā Elkšņu pagasta "Atmiņu istaba" – veltījums Elkšņu pamatskolai, Alberta Eglīša mantojumam, mājvietām un ļaudīm, kas te dzīvojuši.

Turpat Elkšņu centrā, tieši kaimiņos luterāņu baznīcai, kur pirms četriem gadiem, veicot remontu, ēkas

pamatos tika atrasts iemūrēts galvaskauss, un līdzās īpašajam dabas un cilvēku veidotajam piemineklim izvestajām ģimenēm – piemiņas birzīj, kur par katru izvesto pagasta ģimeni nākamajā rītā pēc deportācijas palikušie iestādījuši vienu liepu, atrodas neliela fabričiņa. Tai gan nav nekāda sakara ar abiem baisajiem notikumiem, vienīgi "kaimiņu būšana".

Paulīne pati labprāt to dzer. Patlaban top kafejas trešā šķirne, kas sauksies otras vecāsmātes vārdā.

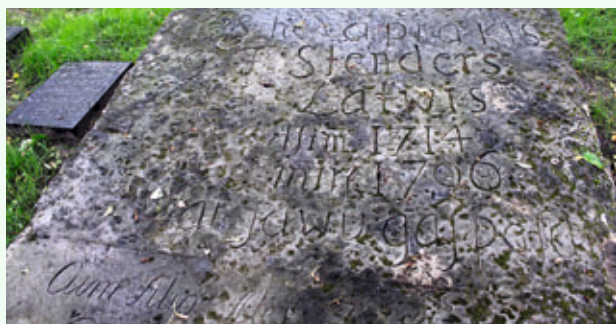
Savukārt Viesītes novada otrā malā netālu no Sperjāņu kalna, kas bijusi sena kulta vieta, un Sērpiņu pilskalna, ko sakopuši studentu korporācijas "Selonija" dalībnieki, ir vēl viens kalns – Ēvalda Pūpola vīna kalns Vārnavas "Rudzīšos". Tas ir lielākais vīna kalns Latvijā, un daudzi vīnogu audzētāju stādus ņēmuši tieši no šejienes. Arī Sabiles dārzs atjaunots no Pūpola izaudzētajiem stādiem, un liela daļa viņa vīnogulāju aizceļojuši arī uz Norvēģiju un citām valstīm. Vīnkopja mūža darbs šopavas ar augstu novērtēts, jo Ordeņu kapituls ilggadējam vīnogu audzēšanas speciālistam un selekcionāram Ēvaldam Pūpolam piešķirts Atzinības krusta V šķiru. Tagad stafeti no sirmā meistara pārņēmusi meitas Birutas ģimene.

Vecajam Stenderam – 300

Šogad nozīmīga gadskārta – 300 gadu – apīt ne tikai Viesītes novada, bet arī Sēlijas un visas Latvijas ievērojamai personībai – Gothardam Frīdriham Stenderam jeb Vecajam Stenderam, kurš savu mūžu veltījis ļaužu izglītošanai, gudrībai un zināšanu vairošanai. Latvijas Nacionālās bibliotēkas vadītājs Andris Vilks viņu nodēvējis par Latvijas Leonardo da Vinči.

Vecais Stenders bija vācu izcelsmes mācītājs, zinātnieks, alķīmiķis, rakstnieks, tulkotājs, pirmās latviešu ābece autors un devis izcilu ieguldījumu latviešu valodas gramatikā, valodniecībā un tautas izglītošanā. Pirmais lielākais Stendera veikums latviešu prozā bija Vecās un Jaunās Derības literārs pārstāstījums

bībelstāstu formā. 1774. gadā izdota “Augstas gudrības grāmata no pasaules un dabas” – pirmā populārzinātniskā grāmata latviešu valodā par ģeoloģijas, ģeogrāfijas, fizikas un astronomijas jautājumiem. Viņš bijis arī tehniski domājošs. Kad darbojies galmā Kopenhāgenā, izgatavojis Dānijas un Norvēģijas karalim Frederikam V divus globusus, kas ir saglabājušies un atrodas Kopenhāgenā. Jaunākais atklājums ir tāds, ka Vecajam Stenderam pieder arī veļasmašīnas izgudrotāja gods.

Vecā Stendera mūžs bija cieši saistīts ar Sēliju – viņš bija Sunākstes draudzes mācītājs, kā arī darbojies Sēlpilī. Tāpēc viņa atdusas vieta ir blakus Sunākstes baznīcai, kur Stenderu dzimtas kapos jeb Stenderu kapu kalniņā guldītas piecas Stenderu dzimtas paaudzes. **Vecā Stendera** kapu sedz Daugavas dolomīta **kapakmens plāksne** ar uzrakstu: “*Sche aprakts G.F.Stenders LATWIS dzim. 1714 mirr. 1796 ar sawu gafpafchu*” (*Še aprakts G.F. Stenders, latvis, dzimis 1714. g., miris 1776. g., ar savu gaspažu*”).

Pirms 25 gadiem pie Sunākstes luterāņu baznīcas, kas tiek saukta par Balto baznīcu, 1989. gadā atklāts piemiņas akmens Vecajam Stenderam. Tajā iecirstais uzraksts ir no “Augstas gudrības grāmatas”. Katru gadu augusta pēdējā svētdienā Sunākstes Baltajā baznīcā notiek Vecajam Stenderam veltīts dievkalpojums.

Mūslaikos Veco Stenderu vairāk zina kā pirmās ilustrētās latviešu ābece “Bildu ābice” autoru. Tā uzrakstīta un uzzīmēta 1787. gadā. Šopavasār pēc Pēteru Stradiņa un Valda Pīrāga iniciatīvas viesītieši kopā ar ieinteresētajiem talciniekiem no Rīgas (ārsti, mākslinieki, Nacionālās bibliotēkas pārstāvji) par godu Vecā Stendera trīssimtgadei izveidojuši Ābece taku, kas sākas pie Stenderu kapu kalniņa un aizved uz vietu, kur atradās mācītājmuiža. Takas garumā iespējams iepazīt Bildu ābece burtus un pamācības.

Pagājušā gada talkā viesītieši sakopuši arī Vārenbrokas (Vārnavas) muižas barona fon Bēra pašnāvībā mirušās meitas Angelas kapu, kas atrodas aiz kapu sētas bijušās robežas. Pērnā gada 16. augustā Stenderu kapu kalniņā uzstādīts restaurētais Angelas fon Bēras kapa pieminekļis – **baltais engēlis**, kas glabā stāstu par traģisku mīlestību.

VECĀ STENDERA DABAS TAKA

Dabas takā var ne tikai izlasīt Viesītes meža grāmatas noslēpumus, bet arī iepazīt veco ortogrāfiju Vecā Stendera “Bildu ābece” stendos

G **ga**

Gailis dzied, no miega modina:
Zelles, ej pie sava darbina.

G - G **ga - gā**

Gailis dzied, no miega modina:
Celies, ej pie sava darbina.

J **je**

Jēri rāmi, āšči bādīgi:
Labi bērni ir šaderīgi.

J - J **j - j**

Jēri rāmi, āži bādīgi:
Labi bērni ir šaderīgi.

K **ka**

Kohta gošs per augļem pašņtams,
Un per darbem gilroets nošņtams.

K - K **k - kā**

Koka gods pie augļiem pazistams,
Un pie darbiem cilvēks noskatāms.

M **em**

Magons smird, lai šeta, pulke ir:
Vē! Kad jauna meita maita ir.

M - M **em - em**

Magons smird, lai zelta puke ir:
Vē! Kad jauna meita maita ir.

P **pe**

Pils nesātīgu ne meerina:
Taisnam pietiek sava sētna.

P - P **pe - pē**

Pils nesātīgu nemierina:
Taisnam pietiek sava sētna.

S **es**

Skudra krāj uz zimu barību:
Pelnis, taupies tu uz vecumu!

S - S **es - es**

Skudra krāj uz zimu barību:
Pelnis, taupies tu uz vecumu!

T **te**

Tēklis aprāpj drošus zivtāus:
Krogs ievīl un posta dzērējus.

T - T **te - tē**

Tiklis aprāpj drošus zivtāus:
Krogs ievīl un posta dzērējus.

U **u**

Ugunsgrēks daždien no pipes nāk:
Tas ir kauns, kad knaukis smiekēt sāk.

U - U **u - u** **uh - ū** **uh - ū**

Ugunsgrēks daždien no pipes nāk:
Tas ir kauns, kad knaukis smiekēt sāk.

V **ve**

Vista klūst, kā saskrien cāliši!
Klausait vecākiem, jūs bērniņi.

V - V **ve - vē**

Vista klūst, kā saskrien cāliši!
Klausait vecākiem, jūs bērniņi.

Z **ze**

Zinges, danči iraid vēlēti,
Kad tie dienas darbi nobeigti.

Z - Z **ze - zē**

Zinges, danči iraid vēlēti,
Kad tie dienas darbi nobeigti.

2009. gadā, kad Latvijā notika lielā pagastu, novadu un pilsētu dalīšanās un vienošanās, ķīvēšanās un miera līgšana un izveidojās jauni novadi, to skaitā bija arī Neretas novads – tiesa gan, diezgan klusu un bez lieliem strīdiem. Tajā apvienojās četri bijušā Aizkraukles rajona pagasti – Mazzalves, Neretas, Pilskalnes un Zalves.

Jaunizveidotais novads uzreiz definēja savas pamatvērtības – novada iedzīvotāji un viņu intereses: ienākumu gūšanas iespējas, kvalitatīva izglītības ieguve, lietderīga brīvā laika pavadīšana, kā arī kvalitatīvu pakalpojumu pieejamība un iespēja dzīvot ekoloģiski labvēlīgā vidē. Tāpat domstarpību nebija par nākotnes attīstības perspektīvām, nosakot investīciju prioritātes.

Grūtāk gāja ar ģerboņa izveidi, ko neretieši uzsāka drīz pēc novada izveides, bet līdz apstiprināšanai tika 2011. gadā. Sakritīgi, ka sava ģerboņa nebija nevienam pagastam, kas ietilpst Neretas novadā.

Neretas pūce arī raksta

“Neretas novada ģerbonis ir izveidots pilnīgi no jauna. Izdomājām, ko savā simbolā gribam redzēt, bet nevarējām to salikt kopā, un skices nācās vairākas reizes pārstrādāt,” iesāk Neretas novada domes priekšsēdētājs **Arvīds Kviesis**. *“Sākotnējo ģerboņa skici zīmēja mākslinieks*

Vladimirs Ladusāns, purpura laukā attēlojot zelta pūci ar sudraba knābi, acīm un nagiem, bet līdz galam visu izveidoja Heraldikas komisijas priekšsēdētājs Laimonis Šēnbergs. Tieši viņš iedomājās, ka pūcei ķepā jāieliek rakstāmspalva, tā pozicionējot Neretas pašvaldību arī kā gaišu prātu un rakstnieku novadu.”

Pūce ir gan gudrības, gan visa labā simbols. Ar to neretieši vēlas uzsvērt, ka lepojas ar sava novada ļaudīm – gaišiem, labsirdīgiem un izpalīdzīgiem un ar pūces tēlu viņi arī piesaka sevi kā attīstītu novadu izglītības jomā, savukārt rakstāmspalva simbolizē novada dižos rakstniekus. Pirmo uzstādījumu neretiešiem jācenšas saglabāt arī turpmāk, pie otrā vēl ir jāpiestrādā, bet trešais ir akmenī iekalts, turklāt arī burtiskā nozīmē.

Ar Neretu cieši saistīts Jāņa Jaunsudrabiņa vārds, un dažreiz vispirms saka: Jaunsudrabiņš un tikai tad: Nereta. Viņa piemiņa iemūžināta gan muzejā “Riekstiņos”,

NERETAS NOVADS – MŪSMĀJAS SĒLIJĀ

gan arī Neretā – Jāņa Jaunsudrabiņa vārdu nes Neretas vidusskola, pie kuras ir rakstnieka vārdā nosauktā iela un uzstādīta piemiņas zīme, Jaunsudrabiņa pieminēklis, parks ar “Ganiņa” skulptūru un viņa 1937. gadā stādītā liepa, bet Sudmalu salīnā lepni stāv Induļa Rankas veidotais pieminēklis.

Akmenī iekalts varbūt mazāk zināmā trimdinieka Jāņa Veseļa vārds, taču viņš uzskatāms par talantīgu prozaitu ar savu īpašo stilu un savdabīgu pasaules skatījumu. Novadniece Lūcija Ķuzāne, kura dzīvo Neretas novada Pilskalnes pagastā, par viņu uzrakstījusi romānu, un Veselim uzstādīts pieminēklis krustcelēs pie viņa dzimtajiem “Āņiņiem”. Neretietie ir arī Velta Toma, un atdusas vietā Neretas Ķesteru kapsētā dzejniecei uzstādīts piemiņas akmens.

Noteikti jāpiemin arī Skruzišu Mikus. Tik liels rakstnieks kā Jaunsudrabiņš vai Veselis viņš nebija, tomēr, pateicoties Skruzišu Mikum un viņa pirms 115 gadiem izdotajai grāmatīnai “Sēji – Kurzemes augšgala senči”, sēļu vārds iedvesmojis un apvienojis Augšzemē un Rīgā dzīvojošos no Sēlijas nākušos ļaudis un sekmējis senās sēļu cilts vārda atdzimšanu pēc 700 gadiem – 19. gadsimta beigās, veidojot to par vienu no latvietības pašapziņas simboliem. Viņš īpaši pētījis dzimtās Sēlijas vēsturi un etnogrāfiju.

Taču vispamatīgāk dzimto pusi izpētījusi rakstniece **Lūcija Ķuzāne**, un aizpagājušajā vasarā iznākusi viņas veidotā grāmata “Mēs – neretieši”. Mūsu rakstnieku sai-

mē nav otra līdzīga autora, kurš ar tādu sirdsdegsmi radošo mūžu būtu veltījis dzimtai novada izpētei un cildināšanai. Un, lūk, ko viņa atklājusi un gaismā cēlusi!

Bez neretiešu veikuma Latvija nebūtu tāda, kāda tā ir. Iespējams, ka literārā valoda, kādā mēs rakstām, ir neretiska, jo pirmie latviski rakstītie teksti (no kuriem latviski mūsdienās rakstīt pārējie literāti) top Neretas mācītāja dēla Kristofora Firekera rokās un spalvā. Pirmā lauku bibliotēka Latvijā – Neretā. 1803. gadā Neretā mācītājs Mīlihs saraksta mācību grāmatu “Jauna skolas grāmata”, jo Neretā bija sava skola! Tas pats Mīlihs no oriģinālvalodas tulko Jauno Derību 1813. gadā, ko cara cenzūra gan izņēma no tirdzniecības.

Un tad paši latvieši, neretieši, lasot “Latviešu Avīzēs” savu mācītāju sūtīto informāciju par sevi, savu pusi, sāk darboties literāri. Arī kulturāli. Bez senāko Neretas puses dzimtu pēcteču veikuma Latvijā daudz kā nebūtu vai būtu citādāk. Viņi piedalījās Rīgas Latviešu biedrības darbā, pirmo latvisko operu uzvedumos, tulkoja slavenāko Rietumeiropas komponistu solodziesmas, lai tepat mūsu novadniekam no Mazzalves puses Ādolfam Kaktiņam būtu ko dziedāt. Rakstīt sāka daudzi. Skruzīšu Mikus vēl 19. gadsimtā gan kā rakstnieks, etnogrāfs. Tad gandrīz vienoti trīs Neretas puses ļaudis. Trīs Jāņi – Jaunsudrabiņš, Kļaviņš un Vainovskis. Viņus palasījis Andrejskolas bibliotēkā, pievienojās ceturtais Jānis – Veselis.

Mazliet jaunāka ir Marta Skuja – latgaliešu literāte, kura dzimusi Neretas pagastā. Rakstīja latgaliski un patriotiski, tāpēc 1945. gadā kā aktīva pretpadomju cīnītāja čekas arestēta un nošauta. Gandrīz vienu gadu vēl divas dzejnieces – Velta Toma un Zenta Lazda. Abas vairāk zināmas kā trimdas literatūras autore. Padomju gadu paaudze literatūrā ir dzejnieki Imants Auziņš, Velta Kaltiņa, Mirza Kļava, publiciste Lūcija Ķuzāne, arī Maija Briede. Un dramaturģe, vairāku amatierteātros iestudētu lugu autore Rīta Misūne. Ar izdoto grāmatu hronoloģiski visjaunākais autors, kurš arī nenoliedz Neretas nozīmi savā dzīvē – dzejnieks Vilnis Vietnieks.

Noteikti rakstīja arī citi. Un rakstīs. Un tas ir labi! Izskatās, ka Neretā lasīs un rakstīs, kamēr burtus pazīs! Un kamēr lasīs rakstīto.

Lūcijas Ķuzānes grāmatām par novadniekiem Jāni Jaunsudrabiņu, Jūliju Dievkociņu un Jāni Veseli ir izcila kultūrvēsturiska vērtība. Pašlaik top viņas astoņpadsmitā grāmata “Līdz Mūžībai aiziet un atgriezties” – tas būs stāstījums par viņas dzimtu, fotogrāfu Kristapu Medni un Mēmeles pagastu.

Grāmatas un rakstītu vārdu Neretā ciena arī mūsdienās un top jauni spalvas meistari. Viena no Neretas novada tradīcijām ir Grāmatu svētki, un šogad marta vidū Ērberģes muižā risinājās jau piektais Neretas novada Grāmatu svētki. Interesanta ir Neretas novada mājaslapā iekārtotā sadaļa novada dzimtu pētniekiem, un visi aicināti piedalīties tās papildināšanā. Jāpiebilst, ka spalva ir tuva arī novada domes priekšsēdētājam – viņš izdevis grāmatu par bijušo Aizkraukles rajonu un iepriekšējā sasaukumā veidojis novada mājaslapu un avīzīti.

Baltais tēvs un “Riekstiņu” Ilze

“Tā! Nu mēs esam te, Sēļuzemē, Neretas pagastā... Ma-ās, naratieši!” tā Ilze Līduma jau daudzus gadus

sasveicinās ar ciemiņiem un ekskursantiem, kas iegriežas Jāņa Jaunsudrabiņa muzejmājā “Riekstiņi”, ko nereti, ceļu taujādami, saucot par Mūsmājām. Pats muzejs pēc trim gadiem varēs svinēt pusgadsimta jubileju, bet Ilzei vēl dižāks mūžs, taču spriganums kā jaunai meitenei. Viņa “Riekstiņos” dzimusi un visu mūžu te dzīvojusi, pa starpām gan iegūstot izglītību toreizējā Ļeņingradas Kalnu institūtā un pastrādājot galvaspilsētā. Pirmo ekskursiju viņa “Riekstiņos” novadīja tad, kad pati vēl mācījās Neretas vidusskolā.

Muzejs tika atvērts 1967. gadā Jāņa Jaunsudrabiņa 90. dzimšanas dienā. Un Mūsmājas dzīvo, pateicoties Ilzei Līdumai. Ja viņa šeit neieliktu arī savu sirdi, diez vai apmeklētāju būtu tik daudz un nez vai viņi atgrieztos otro, trešo un vairākas reizes. Bet Ilze jau nav tikai muzeja vadītāja, arī viņas saknes ir šeit, jo Ilzes tēvs

ar Jaunsudrabiņu bija otrās pakāpes brālēni un “Baltajā grāmatā” pieminētais Pēterītis – viņas vectēvs. Turklāt šis nav tikai tūrisma objekts – “Riekstiņos” noris daļa no Neretas kultūras dzīves, tiek svinēti gadskārtnu svētki, notiek lielu un mazu mākslinieku plenēri, izstādes, iegriežas kāzinieki.

Rakstnieks, dzejnieks, dramaturgs un arī gleznotājs Jānis Jaunsudrabiņš, ko dēvē par latviešu literatūras Balto tēvu, “Riekstiņos” aizvadījis sešus bērnības gadus, ko labi paturējis atmiņā, lai pēcāk savos darbos

“LOGS” VIESOS

prastu novērtēt lauku cilvēka dzīves svaru, svarīgumu un ciešo saikni ar Latvijas dabas ritumu. Riekstiņu saimes Jaudis kļuva par prototipiem viņa sarakstītajā “Baltajā grāmatā”, kur tās sauc par Mūsmājām. Līdz pat mūsdienām “Balto grāmatu” uzskata par vienu no izcilākajiem latviešu literatūras meistardarbiem – tā ir vēsts par latviešu garu, raksturu, mentalitāti un mūžsenajām saknēm Dievā, dabā un darbā. Ilze teic, ka “Baltā grāmata” liekama uz galda blakus Bībelei.

Aizpagājušajā gada augustā tika atzīmēta Jāņa Jaunsudrabiņa 135. dzimšanas diena. Jau vairāk nekā pusgadsimtu Jaunsudrabiņš ir aizsaulē, taču pēdējos 15 gadus viņa dvēsele ir tepat tuvu Neretai un “Riekstiņiem”, jo 1997. gada septembrī no Vācijas tika pārbedīts

Neretas Ķišku kapsētā, kur atdusas arī viņa sieva, meita un citi Jaunsudrabiņu dzimtas piederīgie. Kapavietu grezno tēlnieka Ojāra Feldberga piemiņas zīme.

2014. gads ir “Baltās grāmatas” gads, jo pirmo reizi tā izdota pirms simts gadiem – 1914. gadā, un pa šo laiku iznākusi dažādos veidos – vienā grāmatā vai divās daļās, atsevišķās burtņīcās, tulkojumos – tā izdota vairāk nekā 60 reizes. Tāpēc Jāņa Jaunsudrabiņa “Baltās grāmatas” simtgadei šogad veltīts skolēnu literāro darbu un zīmējumu konkurss, kura uzvarētāju paziņos “Riekstiņos” rakstnieka **piemiņas pasākumā 23. augustā.**

Pirmie Neretas novada svētki

19. jūlijs Neretas novadā bija īpaša diena – atzīmējot piekto “saprecināšanās” gadadienu, kad Neretas, Mazzalves, Pilskalnes un Zalves pagasts teica cits citam jāvārdu un apvienojās vienā novadā, pirmo reizi tā pastāvēšanas vēsturē notika Neretas novada svētki.

Neretas novada pagastus vieno arī citas tradīcijas – Vienotās sporta spēles, Pašdarbības kolektīvu svētki, Muzeja dienas, Pļavas svētki un konkurss “Sakoptākā

sēta”, kura uzvarētāji dažādās nominācijās tiek apbalvoti 18. novembra svinīgā sarīkojumā. Šajos pasākumos aktīvi iesaistās visu pagastu iedzīvotāji. Viņu gan nav daudz – pēc datiem uz 2014. gada 1. janvāri, Neretas novadā kopā ir 4060 iedzīvotāju: Neretas pagastā dzīvo 1751, Mazzalves pagastā – 1171, Zalves pagastā – 686 un vismazākajā – Pilskalnes pagastā – tikai 452 iedzīvotāji. Par spīti tam, pirmie Neretas novada svētki norisinājās kuplā skaitā, jo ciemos bija atbraukuši gan plašumos aizklīdušie, gan tuvākas apkaimes interesenti.

Svētkos viss bija, kā jau pienākas – gan dienas koncerts, radošās darbnīcas, sporta aktivitātes ģimenēm un svētku kausa izcīņa pludmales volejbolā, gan daktera Ulda Grietiņa fotoizstāde kultūras namā un novada mākslinieku un rokdarbnieku darbu izstāde muzejā “Riekstiņos”. Paši mazākie varēja jautri pavadīt laiku piepūšamajā pilsētiņā, bet medicīnas nojumē darbojās studentu – topošo ārstu slimnīca rotaļlietām un dažu palīdzības veidu sniegšana arī pieaugušajiem. Puiši un vīri visbiežāk bija atrodami pie īsta sporta auto, bet “Sauls sporta kluba” lidlaukā gaidīja divas lidmašīnas, lai piedāvātu izbaudīt skatu uz Neretu no augšas. Vakarā Dzirnau saliņas estrādē skatītāju simpātijas centās iekarot vokāli instrumentālo ansambļu saieta dalībnieki no Jēkabpils, Aknīstes, Aizkraukles un Neretas. Balsojumā visvairāk punktu, protams, ieguva mājīnieki, taču no viņiem daudz neatpalika ansamblis “S.o.l.i” no Jēkabpils.

Svētki noslēdzās ar novada pagastu prezentāciju. Pirms savas uzstāšanās katra pagasta pārstāvji novietoja uz skatuves ziedu un zaļumu vītnes, tā simbolizējot novada vienotību, un radoši mākslinieciskā izpildījumā vēstīja klausītājiem par dzīvi savā pagastā. Pirmie sevi prezentēja mazzalvieši sarunā ar baronu Hānu jeb Elmāru Vectirānu. Pilskalniešus “aprunāja” divas draudzenes – Ineta Klimoviča un Aina Vadzīte un pārstāvēja sieviešu vokālais ansamblis Olgas Seškovskas vadībā. Par Zalves pagastu stāstīja pārvaldes vadītāja Dzintra Noreika un pensionētā skolotāja Ilga Cera, aicinot apmeklēt jaunatvērto novadpētniecības muzeja istabu. Savukārt Neretas pagasta kanti aizstāvēja pārvaldes vadītājs Juris Zālītis un mazais Jancis (Kristaps Grīķis) ar savu mammu (Aija Kalnāre) no Jaunsudrabiņa “Baltās grāmatas,” kā arī Neretas Jāņa Jaunsudrabiņa vidusskolas dejotājas.

Pamēģināsim šīs prezentācijas atkārtot vēlreiz.

Nirica, Narite, Nereta

Neretas miestniņš veidojies atstāts no Kurzemes hercogistes pilsētām. Jau 12. gadsimtā šī vieta ietilpa Selijā, ko 13. gs. savai varai pakļāva Livonijas ordenis. 1298. gadā senajos rakstos tā minēta kā Nirica. Kad Livonijas konfederācija beidza pastāvēt, Neretu iekļāva Kurzemes hercogistē, bet 1561. gadā izlēvoja Aizkraukles komturam Vilhelmam fon Efernam. Divus gadus vēlāk, apprecot Kurzemes pirmā hercoga Gotharda Ketlera māsiņu Agnesi fon Šveicenbergu, viņš saņēmis bagātīgas dāvanas – jaunajam pārim hercogs uzdāvināja Daudzesi un četras muižas Neretas novadā.

1564. gada rakstos Nereta minēta kā Narite pie Susējas upes, un šeit jau bija izveidojusies muiža ar apmetni. Īstenojot hercoga Gotharda Ketlera vēlēšanos, 1596. gadā Neretā tika dibināta latīņu skola, kas bija domāta muižas un mācītājmājas kalpotāju vajadzībām, zemnieku bērni te nemācījās. 1607. gadā Neretas muižkungs dibināja ķesterskolu, piešķirot tai 300 markas gadā skolotāja algošanai. Efernam Neretas muiža piederēja līdz pat nāvei 1617. gadā, kad par muižas īpašnieku kļuva kādreizējā Livonijas ordeņa mestra Valtera fon Pletenberga pēctecis – Eferna znots, arī Valters fon Pletenbergs.

1710. gada mēra epidēmijā gandrīz visi Neretas miestiņa iedzīvotāji gāja bojā. Apkārtne izdzīvoja vien 14 zemnieku. Lai iedzīvotāju skaitu palielinātu, muižu pārvaldnieki devās uz poļu pārvaldīto Latgali, pirka zemniekus un pārveda uz Neretu.

1753. gadā Neretas īpašumi nonāca Krustpils un Skaistkalnes dzimtkunga Nikolaja Korfa rokās, pēc kura nāves muižu mantoja viņa dēls Zigmunds Frīdrihs Korfs. Pēc 30 gadiem Neretas muižas sastāvā ietilpa arī Kalnamuiža, Susējas muiža un Frīdrihshofa (Buividu muiža). 1795. gadā Nereta līdz ar Kurzemes hercogisti tika iekļauta Krievijas impērijas sastāvā.

Neretai ir interesanta arī jaunāko laiku priekšvēsture. Pirmās Latvijas Republikas laikā tas bija ļoti aktīvs tirdzniecības centrs, bet Neretas pagasts – saimnieciskajā ziņā rosīgākais pagasts šajā pusē. Pagājušā gadsimta 50. gados Nereta neilgu laiku bija rajona centrs, tad atkal atsevišķa pašvaldība līdz 2009. gadam, kad pēdējās administratīvi teritoriālās reformas rezultātā kļuva par novada centru. Viens vēsturiskais pagasts (Mēmeles) jau ir izzudis no Latvijas kartes, bet Pilskalnes parādījies no jauna. Visu novada pagastu teritorijas laika gaitā ir stipri mainījušās.

Neretas lepnums ir **Neretas luterāņu baznīca**, ko uzskata par vecāko dievnamu Sēlijā. Baznīcā atrodas vairāki izcili mākslas darbi – Eferniem veltīti no akmens kalti kapakmeņu cilņi, turklāt viens no tiem ir izcilākais agrīnā ziemeļu manierisma mākslas darbs Latvijā, pusotru gadsimtu veca altārglezna, Knaufa būvētas ērģeles, Baijermana veidotas logu vitrāžas, 17. un 19. gs. griestu lukturi. No savdabīgā baznīcas astoņstūru torņa aplūkojama Neretas ainava.

Pagājušajā vasarā Neretas luterāņu baznīca svinēja 420 gadu jubileju, un viens no dzimšanas dienas pasākumiem bija izstāde "Trīsdesmit astoņi komats septiņi" baznīcas tornī – tieši tik metrus augstu slejas torņa smaile. Šogad, pateicoties apmeklētāju interesei, baznīcas tornī ierikota gluži "svaiga" izstāde, kaut gan patiesības labad jāsaka, ka daži eksponāti saglabāti no pagājušā gada. Baznīcas tornim ir pieci stāvi jeb platformas. Pirmajā izvietoti vēsturiski priekšmeti, otrs ir kā brīvības mākslas izstāde, trešā stāva ekspozīcija veltīta dabai un Bībelē pieminētajiem kokiem, bet ceturrtā platforma – Kopenhāģenas un Neretas ilggadējai draudzībai. Torņa 5. stāvā uzturas divas atšķirīgas māsas – Marta un Marija. Atceraties: "Baltās grāmatas" Jancis uz baznīcu tika, kad bija iemācījies skaitīt Tēvreizi, līdz tam viņš tikai vērās uz balto torni ar sarkano jumtu, kalniņā pakāpies. Un sestdienu vakaros dzirdēja tālu zvanišanu. Tāpat ir mūsdienās – Neretā zvana sestdienās, kad saule riet, tā iezvanot svētvakaru. Dievnamā ir izcila akustika, tāpēc te muzicējuši un dziedājuši vairāki ievērojami mākslinieki. Jādomā, ka izcili skanētu arī uzlecošās zvaigznes neretietes Elīnas Šimkus balss.

Otra baltā māja Neretā ir **Jāņa Jaunsudrabiņa Neretas vidusskola**, kas atklāta un iesvētīta 1936. gada oktobrī. Tavas ar to apmeklējis arī Valsts prezidents Kārlis Ulmanis. Tagad skola līdzīgi daudzām lauku vidusskolām nokļuvusi t.s. riska grupā skolēnu skaita dēļ, līdz ar to apdraudēta arī Neretas novada ģerbonī iekļautā

otrā pamatvērtība. Tomēr tai ir stipras tradīcijas, ko apliecina arī skolas muzejā savāktās vērtības. Un sava himna ar Jaunsudrabiņa vārdiem, kam mūziku komponējis Raimonds Pauls – *Kā sniegi kalnu galotnēs/Lai mūžam balti būtu mēs...*

Mazzalves pagasts un Ērberģe

Tagadējā Mazzalves pagasta teritorija bijusi apdzīvota jau pirms gadu tūkstošiem. Pagasts veidojies no kādreizējām Mazzalves un Vecmēmeles, Lielmēmeles un Ērberģes muižas zemēm. Ērberģes vārds pirmo reizi hronikā minēts 1465. gadā.

Ērberģe ir viena no skaidrākajām vietām ne tikai Neretas novadā, bet visā Sēlijā un pirmām kārtām muižas dēļ. Gar to tek rāmā Susējas upe, parkā stādītie koki ir vēl no barona laikiem, bet daudzās takas ierīkotas beidzamajos gados – Barona, Zilās dāmas,

“LOGS” VIESOS

Ganiņa, Jaunības, Noslēpumu, Kučieru un Veselības taka, un muižu sargā vairāk nekā 150 gadu vecs ozols, kurš ir labās auras devējs visiem, kas šeit iegriežas. Arī jaušu muižā ir gandrīz tikpat cik senlaikos, jo tajā atrodas Mazzalves pamatskola, un skolābērnu palīdz “noganīt” pats muižkungs, Zilā dāma, muižas pārvaldniece un Ragana, no kuras bērni dīvainā kārtā nemaz nebaidās.

Ticējumi, ko ērberģieši uzskata par baltu patiesību:

- ja esi iegriezies Ērberģē no agra rīta, tad Laimes māte tev dāvās tikšanos ar jautro raganīņu;
- ja Ērberģes muižā esi satīcis baronu Hānu, tevi pārņems vēlme kļūt par labu jātnieku;
- ja Ērberģes muižā esi redzējis dabas veidoto pulksteni, tad visur un vienmēr paspēsi bez kavēšanās.

Savukārt otra Mazzalves pagasta vizītkarte ir viens no lielākajiem novada uzņēmumiem – bioloģiskā saimniecība “Krausti – B”, kas nodarbojas ar gaļas liellopu audzēšanu un ko pārrauga Oskars Ādams, un izsoļu nams, kas ir dēla Kaspara pārziņā. Šeit reizi mēnesī ierodas pircēji no visas Eiropas, un Kaspars ņem rokās lielo āmuru, lai no apkaimes atvestos lopīņus tālāk

pārdotu par iespējami labāku cenu. Vienlaikus viņš sevi un savu saimniecību stāda priekšā kā mazu daļiņu no Latvijas, jo daudzi ārzemnieki te atbrauc pirmo reizi – kaut arī visai prozaiskā sakarā.

Pilskalnes pagastā pie Lietuvas robežas

Pilskalnes pagasts ir vismazākais novadā – gan teritorijas, gan iedzīvotāju skaita ziņā, bet to nevar teikt par vietējo aktivitāti un enerģiju. Pilskalniete ir arī Lūcija Ķuzāne, un lielākoties šeit tapušas viņas daudzās grāmatas.

Tā kā Pilskalne atrodas netālu no robežas ar Lietuvu un Pilskalne pie pašas robežas, nolemts atjaunot kādu

laiku novārtā atstātu tradīciju – kaimiņiem satīties biežāk un kopā svinēt svētkus. Atzīmējot desmitgadi, kopš esam Eiropas Savienībā, Pilskalnes estrādē 1. maijā pulcējās ne tikai Neretas novada ļaudis, bet arī draugi no Biržu pašvaldības Lietuvā (nevis Salas novadā). Pilskalnes estrādē skanēja dziesmas gan latviešu, gan lietuviešu valodā un braši dejoja Pilskalnes tautisko deju kolektīvs. Nesen Pilskalnes dejojāji bija atbildes vizītē Lietuvā.

Pilskalnes muiža izvietojusies pavisam nomaļā vietā gluži vai uz pašas Latvijas–Lietuvas robežas, tomēr tūristi te iegriežas, jo Pilskalnes naktsmītnes pieejamas arī populārajā *booking.com*. Un, ja esi ieradies, nebrauksi taču garām muižas graudu kaltei, kas pamazām tiek atjaunota, un apskatīsi graudu žāvēšanas krāsni, kas ir vienīgā tāda Latvijā.

Ja būtu Zalvē tādi Zubovi un Šuvalovi...

Arī Zalves vēsture saistās ar muižas pili, kas celta 1676. gadā Zalvītes upes krastā cietokšņa veidā un piedērijusi Krustpils īpašniekam baronam Korfam, bet Katrīnas II laikā uzdāvināta poļu grāfam Zubovam līdz ar kaimiņu pagastu Neretu un Daudzevas muižu, taču ar tādu noteikumu, ka jaunais triju muižu īpašnieks nedrīkst precēties. Zubovs bijis ļoti bagāts. Vēlāk viņš no Krustpils Korfa nopircis Rundāles pili, samaksādams par to vezumu zelta, ko knapi spējuši pavilkt divi zirgi. Kaut arī Zubovs jau bijis krietni gados, tomēr Katrīnas noteikumus pildīt nespējis un iemīlējies kādā astoņpadsmitgadīgā poļu augstmaņa skaistulē Teklā, un apprecējies. To uzzinot, Katrīna pavēlējusi Zubovam nekavējoties ierasties Pēterpilī. Pa ceļam viņš iegriezies Rundāles pilī un tur izdarījis pašnāvību noindējoties. Jauno atraitni Teklu Zubovu apprecējis grāfs Šuvalovs un kļuvis par Rundāles pils īpašnieku, kā arī par Neretas, Zalves un Daudzevas piļu pārmantotāju.

Pēc veco Šuvalovu nāves Rundāli mantojis viņu vecākais dēls, bet Neretu, Zalvi un Daudzevu – jaunākais dēls Pjotrs. Šuvalovu bagātība bijusi neizmērojama. Viņiem piederējušas 99 muižas, taču simto pirkt neuzdrīkstējušies. Ne jau naudas trūkums atturējis to darīt, bet gan toreizējie likumi, kas paredzēja, ka 100 muižu īpašniekam jāuztur savs karaspēks. Tāpat kā viņa senči arī jaunais Zalves muižas īpašnieks Pjotrs Šuvalovs ieņēmis ietekmīgu amatus Krievijas varas struktūrās, bet, kļūstot par Baltijas ģenerālgubernatoru, savās muižās ieradies arvien retāk, vienīgi rudenos medību laikā. Zalves

apkārtnes bagātie medību lauki interesēja daudzas prominentas personas, tādēļ, medību sezonu atklājot, uz šejieni devušies augsti Krievijas un Vācijas valstsvīri, starp tiem Zalves medību laukus izmēģinājis arī Vācijas augstāko politisko aprindu pārstāvis Herberts Bismarks.

Skola Zalvē darbojusies jau pirms 18.–19. gs. mijas, un skolotāja amatu pildījis ķesteris, kuru algojusi muiža. Pirmajos gados skolēnu skaits bijis neliels, bet 1864. gadā jau bija jābūvē jauna skola, lai uzņemtu visus gribētājus. Skolēnu skaits nepārtraukti palielinājies, tādēļ pieaudzis arī skolotāju skaits, un vēlāk uzcelta vēl viena ēka – internāts. Diemžēl skolu piemeklējušas ugunsnelaimes – 1903. gadā, kad šeit jau mācījās 150 bērnu, jaunais skolas nams nodega. Telpu trūkuma dēļ pagasts nolēmis nodegušā nama mūrus izlabot un piebūvēt otro stāvu. 1922. gada rudenī skolu atkal piemeklēja ugunsposts – šoreiz nodedzis vecais skolas nams, turklāt dienu pirms Kārļa Ulmaņa viesošanās Zalvē. Pašvaldība vēlāk iekārtojusi skolu muižas pilī, jo arī Latvijas pirmās neatkarības laikā Zalves skolā skolēnu skaits nepārtraukti pieaudzis.

Salīdzinājumam – pašlaik Zalvē skolas nav, jo Zalves pamatskola 2009. gada vasarā likvidēta. Pagasta teritorijā 8 km attālumā no pagasta centra atrodas Sproģu pamatskola – tā šopavasār akreditēta vēl uz sešiem gadiem, kaut arī tajā mācās tikai 39 bērni.

Domes priekšsēdētāja prezentācija

Novada svētkos prezentācijas sniedza tikai pagasti, tāpēc šoreiz šāda iespēja arī Neretas novada domes priekšsēdētājam **Arvidam Kviesim**.

– Jau pērn daudz padarīts visos pagastos: Neretā sakārtota brīvdabas estrāde un kultūras namam piegulošā teritorija, Mazzalvē – pamatskolas ēkas jumts un muižas kompleksā ietilpstošais pagrabs, Pilskalnes pagastā rekultivēta Strobuku atkritumu izgāztuve, un Zalves pagasta Sproģu ciemā labiekārtota Saieta nama apkārtnē. Vairākus mazākus projektus īstenojušas visas novada pagastu pārvaldes un nevalstiskās organizācijas. Arī šogad jau bijis daudz pasākumu un būs vēl, un deputātu pieņemtie lēmumi un mūsu apņemšanās nepārprotami liecina, ka laiks un Neretas novads nestāv uz vietas.

Šis gads Neretas novadā ir ļoti spraigs daudzo projektu izstrādes un realizācijas dēļ – tik daudz apjomīgu darbu vienlaicīgi līdz šim vēl neesam veikuši. Nozīmīgākie ir Neretas pirmsskolas izglītības iestādes “Ziediņš” un Neretas Jāņa Jaunsudrabiņa vidusskolas sporta halles ēku siltināšana un teritorijas labiekārtošana ap tām. Šie darbi jau pabeigti, un tūlīt Neretā sāksies arī ūdenssaimniecības attīstības projekta otrais posms. Remonts patlaban notiek Mazzalves pagasta pārvaldes ēkā, un to sagaidījusi arī skolas ēkas fasāde.

Vēlos paslavēt sabiedriskās organizācijas, kas veicina iedzīvotāju aktivitāti un līdzdalību novada dzīvē. Tā sadarbībā ar pašvaldību biedrība “Nirica” īstenojusi projektu “Lietišķās mākslas centra izveide”, biedrība

“Pumpuriņi” izveidojusi sabiedrisko aktivitāšu vietu Zalvē, bet “Saules sporta kluba” vadībā pie Neretas vidusskolas tapis skeitparks un Neretas parkā netālu no iemīļotā “Ganiņa” skulptūras šovasar iekārtots jauns bērnu rotaļu laukums. Atbalstīti arī Neretas pašvaldības projekti par skaņas un gaismas aparatūras iegādi un projekts “Mūsu iedzīvotājiem”, kā arī biedrības “Mednieku klubs “Vecmēmele”” projekts par pakalpojuma izveidi medību gaļas pirmapstrādē. Visaktīvāk projektu īstenošanas jomā darbojas sabiedriskā organizācija “Upmales mantinieki” – viņu ieviestais projekts “Pastāvēs, kas pārvērtīsies” dod iespēju Neretas novada senioriem attīstīt savu rokdarbnieku talantu, bet cita projekta ietvaros izveidotajā centrā “Saimnieču pasaule” vietējās sievas bieži pulcējas, lai atklātu jaunus kulinārijas “knifiņus”.

Lauksaimnieki Neretas apkārtnē visvairāk audzē govus un gaļas liellopus, ir vairāki aitu un cūku audzētāji, tāpat graudkopji un biškopji. Novadā ir 56 saimniecības, kas nodarbojas ar bioloģisko saimniekošanu. Otra nozīmīgākā joma ir mežizstrāde, kā arī darba vietas nodrošina valsts sociālās aprūpes centra “Latgale” filiāle “Mēmele”.

Neretā ir cieņā sportiskas tradīcijas, tiek rīkoti ikgadējie sporta svētki, šeit strādā talantīgi sporta treneri, tāpēc mums ir spēcīgi vieglatlēti un volejbola un florbola komandas. Un vēl mēs lepojamies ar savu mākslinieci – keramiķi Zandu Rageli.

“Katram novadam iet cauri visa Latvijas vēsture, savukārt visi vēsturiskie notikumi atbalsojas cilvēkos. Bet vairākums cilvēku, par kuriem stāstīts grāmatā vai kuri paši dalījušies savās atmiņās, jau staigā Mūžības ceļus. Mums, palicējiem, bet īpaši jaunajām paaudzēm ir svarīgi apzināties savas saknes,” tā grāmatā par Neretu saka Pilskalnes Goda pilsonē Lūcija Ķuzāne. “Šodien cilvēkiem vajag arī ko citu – ne vien visas valsts, bet arī novadu vēsturi. Ir vērts ieklausīties Jāņa Jaunsudrabiņa teiktajā, ka labi, ja varam ko ņemt no senatnes skaistuma, no tā, kas tajā bijis teicams un slavējams.”

Aknīstes novada ģerbonī no pilsētas vēsturiskā ģerboņa iekļaus briedis, jo apvidus bijis un ir bagāts ar mežiem, tāpēc purpura laukā nosēdināta zelta briedža galva. Savukārt sudraba laukā trīs savienotie zaļie gredzeni simbolizē novada trīs pagastus – Aknīsti, Asari un Gāršeni, kas par vienu novadu kļuva 2009. jūlijā. Gredzenu motīvs izmantots no Gāršenes barona fon Budberga dzimtas ģerboņa, bet purpursarkanā, zaļā un sudraba krāsa apliecina piederību Sēlijas novadam.

Jaunlaikos Aknīstes novadam nākušas klāt arī citas vērtības, un daļa no tām iemūžinātas jaunajā **novada logo**, ko izveidojusi vietējā māksliniece Eva Joča. Arī te apvienoti visi trīs pagasti, sākot ar Asari, vidū jeb centrā izvirzot Gāršeni un noslēdzot ar Aknīsti, tomēr vairāk uzsverot novada arhitektūru un dabu. Zem dižceltnēm redzamais valnītis nav nejausi izvēlēts – tas raksturo Aknīstes novada reljefu ar paugurainēm, pakalniem un upi. Visu vienā zīmējumā grūti attēlot, taču unikālākais tas, ka pie Asares, kur Dobes upe, ir dziļākā ieleja Baltijā – tās kritums ir 218 metri, un šo vietu mēdz saukt par Latvijas Tatriem. Vēl būtiski, ka Aknīstes novads atrodas Dienvidsusējas senlejā, kas aiz Gaujas un Abavas senlejas ir trešā lielākā un nozīmīgākā Latvijā, un vislabāk tā aplūkojama pie Gāršenes.

domes priekšsēdētāja **Vija Dzene**. Bet tūrisma darba vadītāja **Līga Jaujeniece** viņu lepni papildina: “*Sakiet vien, priekšsēdētāj, ka mūsu novads ir vienkārši unikāls.*”

“Mums, Aknīstes novadā dzīvojošajiem, palaimējies ar skaisto dabu, ko papildina arī cilvēku roku veidotie objekti,” saka Aknīstes novada

VĒSTURISKĀS UN MŪSDIENU PARALĒLES AKNĪSTES NOVADĀ

Kur vien skaties – viss ir skaistāks vai citādāks nekā visiem citiem.” Hmm, ja kadriem tāda pieeja, tad nav brīnums, ka tiks īstenotas arī vispārdrōšākās ieceres.

Aknīstes novadam tiešām pieder unikālas lietas: par Sēlijas pērli godātā Gāršenes pils, īpatnēji zilā krāsā, kas ieadīta cimdu rakstos, plaukstiņpolka un vēl. Bet labāk visu pēc kārtas.

Skaistākais

Daba Aknīsti apveltījusi ar garāko alu Zemgalē – Velna jeb Radžupes alu, kas ir sešus metrus gara, Vecmelderu pazemes avotiem, ko uzskata par vienu no Latvijas lielākajām pazemes avotu grupām ar lielu ūdens debītu – te ūdens plūst ar tādu jaudu, ka pat iesviesti nelieli akmeņi ripo pret slīpumu un tiek izmesti ārā, un **Saltupju Svētavotu**. Tas ir viens no garākajiem pazemes avotiem Latvijā un ūdeņiem tik bagāts, ka izveido mazupīti, kas pēc aptuveni 100 metriem ietek Dienvidsusējā. Tā gultne iekrāsojusies koši oranžā krāsā, kas piešķir avotam īpaši savdabīgu izskatu. Avota gravas nogāzes augšmalā aug ap 300 gadu veca liepa, ko uzskata par svētliepu.

Savukārt Gāršenes dabas takām, kas stiepjas pa Dienvidsusējas stāvkrastu septiņu kilometru garumā gar unikāliem dabas objektiem – ošu aleju, meandriem, zemestauku aleju, akmeņu aleju, āpšu alu labirintu, vienu no raženākajām Latvijas vīksnām, dižozoliem un dižakmeņiem, savu roku gan pielicis cilvēks, jo tās pirms vairākiem gadiem sākusi veidot Marta Brakovska, kura savā īpašumā ieraudzījusi visas šīs bagātības. Vēlāk talkā nākusi pašvaldība un “Latvijas valsts meži”, un tagad te ir gan labiekārtotas atpūtas vietas un tiltiņi, gan savs Gāršenes Staburags, gan lielas “sēnes” un mājiņa raganai, gan iespējams uzzināt, kas īsti ir Raganas slota un cik tālu rāda Raganas binoklis, cik resna ir Vistas kāja, vai Baronu krēsli vienmēr ir mīk-

sti un kas ir Trejmeitiņas. Bet, kā teic Līga, par dabas takām Gārsenē nav jāstāsta, tās ir jābauda...

Vienīgais, ko pateikšu – attēlā redzamajam dižakmenim ir veseli četri nosaukumi, un vārdu došana turpinās. Visbiežāk to dēvē par lielo **Lutausi**, bet citiem liekas, ka akmens atgādina Latvijas kontūras, trešais nosaukums ir “Lauztā sirds”, kas saplīsusi un dziļi, dziļi zemē iegrimusi, un vēl ceturtais apstiprinātais nosaukums – “Divi brālīši”.

Dīvainākais

Vairāki unikāli fakti saistās arī ar Aknīstes un novada vēsturi. Senči sēji novadu apdzīvojuši jau 2. gadu tūkstoši pirms Kristus dzimšanas, bet rakstiskos avotos Aknīste pirmoreiz minēta 1298. gadā.

Aknīste tāpat kā visa Sēlija uzplaukumu piedzīvoja hercoga Jēkaba laikā, un viņam bija lieli plāni. Novads būtu kļuvis par svarīgu hercogistes saimniecisko centru, ja tiktu īstenots projekts par Daugavas un Lielupes ūdensceļu savienošanu. Kanāla pamatu 1667.–1668. gadā apkārtnes zemnieki ar lāpstām izraka uz Asares, Gārsenes un Aknīstes robežas, savienojot Dienvidsusēju un Daugavas pieteku Eglaini. Kanāls būtu jāvis hercogam Jēkabam attīstīt tirdzniecību starp Eiropu un Krievzemi un kļūt par nopietnu konkurentu Zviedrijai piederošajai Rīgai, bet projektu nācies pārtraukt Zviedrijas protestu un draudu dēļ. Mūsdienās kanāla pamatu sauc par Vilkupi.

Otrs fakts apliecina, ka vairāk nekā simts gadu Aknīste bijusi Lietuvas sastāvdaļa. Aknīstes muižas zeme prozaisku iemeslu dēļ nokļuva Kauņas guberņā, kurā atradās līdz pat 1921. gadam. Tātad Latvijā Aknīste vēl nav nodzīvojuši pat pirmo simtgadi.

I pasaules kara beigās, kad tika pasludināta neatkarīga Latvijas valsts, sākās Brīvības cīņas, un to noslēgumā Latvijai saasinājās attiecības ar Lietuvu, kas sāka pretendēt uz Ilūkstes apriņķi un Daugavpili. Iejaucoties starptautiskai komisijai un Polijai, attiecības normalizēja. Pēc komisijas ieteikuma tika veidota un iztaisnota Latvijas robeža – Latvija ieguva Aknīsti, bet atdeva Lietuvai Palangu, Mažeikšus un dažas citas nelielas teritorijas.

Sarežģītākais

Novada mājaslapu atverot, vārdi “Aknīstes novads” ir pavisam maziem burtiņiem, bet lapas augšpusi grezno salikums “Aknīste – Gārsene – Asare”, tā vēlreiz apliecina, ka novadā visas trīs teritorijas ir vienlīdz svarīgas.

Nupat Aknīstes novads nosvinēja pirmo kopu piecgadi. Cilvēku skaits novadā gan ir mazs, nesasniedz pat trīs tūkstošus, un pēc iedzīvotāju skaita tikai 13 novadi Latvijā ir vēl mazāki par Aknīstes novadu.

Vai novads nešķiet par mazu? Pašvaldības vadītāja Vija Dzene tomēr uzskata, ka šādi var visu labāk pārzināt un tā vieglāk dzīvot. Līga Jaujeniece svārstās: “Mazam novadam ir gan labi, gan slikti, tomēr dažkārt man liekas, ka kļūstam sīkmanīgi, jo esam maziņi. Tas tāpat kā zemniekam – ja ir maz zemes, viņš var to apkopt, bet, ja daudz – var vairāk iesēt.”

Vija Dzene: “Esam piesaistījuši lielus līdzekļus, arī kredītu summa ir prāva. Patlaban tiek realizēts liels projekts, un visa Aknīste ir sarakņāta, jo rekonstruējam galveno – Augšzemes ielu, kā arī SIA “Aknīstes pakalpojumi” īsteno ūdenssaimniecības projekta trešo kārtu. Ceļš tiek remontēts par valsts naudu, taču arī mums jāņem kredīts, un pašlaik gatavojam pieteikumu par 760 tūkstošiem eiro, jo iepirkuma rezultātā tas pārsniedz sākotnēji plānoto summu. Iespējams, ka arī ūdenssaimniecības projektam būs papildu izmaksas. Mums bija tā – kad atraka, ieraudzīja plūstošās smiltis, un ūdens līmenis bija daudz augstāks nekā topogrāfiskajos mērījumos, jo pāris urbumu veidā to nevar konstatēt, tā tās izmaksas pieaug.”

Pašvaldības sabiedrisko attiecību speciāliste **Lāsmāi Prandeī** ir vēl otrs pienākums – viņa atbild arī par iepirkumiem: “Vieglī nav, taču interesanti, jo vai katru dienu gadās kas jauns un negaidīts. Līdz šim nav bijusi neviena sūdzība ne iepirkumu uzraudzības birojā, ne tiesas prāvas (jāpiesit pie koka), visu nokārtojot izruņānoties, un situācija atrisinās pati no sevis. Ja savu reizi nepiezvanītu un neizskaidrotu, kas zina, kā būtu, jo mēs

“LOGS” VIESOS

domājam vienu, bet cilvēki – otru.”

Uz valsts svētkiem novembrī galvenajai ielai beidzot vajadzētu būt kārtībā. Savu rindu gaida jau nākamais projekts – aknīstieši par pašvaldības budžeta līdzekļiem plāno celt kapliču. Tas bijis vairāku sasaukumu deputātu mērķis un izaicinājums, un nu šī komanda nolēmusi to neatlikt. Vēl tiek gatavots arī projekta pieteikums “Zema enerģijas patēriņa ēkas jaunbūve darbmācību un tehnoloģiju programmu apguvei Aknīstes vidusskolā”.

Cerīgākais

Aknīstē atrodas SIA “Nordtorf” – liels kūdras pārstrādes uzņēmums, kas dod darbu ļoti daudziem aknīstiešiem. Tur ir dažādas iespējas – gan biroja darbs gudrākajiem un valodu pratējiem, un tad viņi arī labi nopelna. Tur ir arī darbs ar tehniku, turklāt mūsdienīgu, jo traktori ir ļoti labi aprīkoti – brauc tik un stūrē. Un vēl tur ir fizisks darbs pie presēm cehā un purvā.

Aknīste ir bagāta ar kūdru. Kad fabriku uzcēla, teica, ka resursu te pietiekšot vismaz 30 gadiem. Nu jau pagājuši desmit, bet uzņēmums turpina paplašināties un izveidojis arī filiāli Cesvainē. Aknīstes kūdra tiek eksportēta gan uz Eiropas Savienības, gan nesavienības valstīm. Ekonomiskais ieguvums novadam no šā uzņēmuma ir liels, un arī darbinieki par atalgojumu nesūdzas. Vēl nozīmīgs darba devējs novadā ir psihiatriskā slimnīca Gārsenē, kas arī paplašinās – nesen tur uzcelta jauna piebūve.

Tad jau Aknīstē bezdarba nav? Līga, kuru kaitina gados jauni cilvēki, kuri sūdzas par darba trūkumu, ir šerpa: *“Kūdras fabrika dod darbu. Ja šajā pusē kāds grib strādāt, tad viņš var droši doties uz turieni, darbs vienmēr tur būs – tāds vai citādāks, bet būs. Mums te Aknīstē bija vairāki jauni, spējīgi un gudri puīši, un likās, ka viņi nu gan šeit nepaliks, bet, pateicoties kūdras fabrikai, neaizgāja nekur citur, strādā birojā, saņem ļoti labu algu un dzīvo te.”*

Pagaidām neizmaināmais

Arī Vija Dzene piekrīt: kas grib strādāt, tas darbu atrod vai vismaz meklē, bet paliels procents ir to, kuriem dažādu iemeslu dēļ trūkst motivācijas. Un parasti tie, kas nestrādā, neko nedara arī savā saimniecībā. *“Es domāju, ka tie lielle pabalstos izmaksātie tūkstoši aiziet tieši tiem nemotivētajiem, kuriem piedāvā, ko gribi, viņi tāpat nedarīs. Tāda psiholoģija jau izveidojusies gadu gaitā,”* viņa atzīst.

Dzīvojot tādā mazā novadā kā Aknīstes, visus pazīsti arī vaigā, tāpēc vēl jo pamatotāks ir priekšsēdētājas secinājums: *“Ja varētu izvēlēties – maksāt pabalstu vai*

nemaksāt, tad no šā skaita, kas patlaban ir tiesīgi saņemt, es atstātu tikai kādus desmit procentus. Uzskatu, ka faktiski pabalsts nevienam nepienākas, izņemot gadījumus, ja notikusi kāda nelaime, ir jāveic operācija vai lieli medicīniskie izdevumi, ārkārtas situācija un tamlīdzīgi.”

To, ka šāda politika maitā cilvēkus un īpaši jauno paaudzi, Aknīstes novada pašvaldības vadītāja pārliecinājums vairākreiz. Kad viņa mazākajās klasītēs pajautājusi, par ko bērni vēlas kļūt, cerējusi saņemt parastās atbildes – šoferis, aktrise, kosmonauts... *“Bet puika man lepnī saka: būšu bezdarbnieks! Tas ir skumjākais.”*

Priecīgākais

Visvairāk pašvaldība priecājas par jaunajiem – gan vietējiem uzņēmējiem, gan jauno paaudzi skolās. Un netrūkst arī labo piemēru.

Tā Gārsenes zemnieks Andris Zibergs audzē avenes un ābolus un ar savu ražu apgādā Aknīstes vidusskolu un Asares un Gārsenes pamatskolu. Viņš daudzus gadus nodzīvojis Bulduros, tomēr atgriezies dzimtajā pusē un saimniekošanu sācis, kā pats saka, zinātniski, pēc grāmatas. Un sanāk labi, turklāt paguvus iekļūt arī deputātos.

Savukārt **Santa Curikova** mājās atgriezusies pēc vairāku gadu prombūtnes ārzemēs, kur ieguvusi labu izglītību un darba pieredzi, un nu kopā ar māsu **Ievu** saimnieko ģimenes ierīkotajā viesu namā – kafejnīcā “Liepas”, kur galdā tiek celti gan tradicionāli, gan vecākiem piederošajā bioloģiskajā saimniecībā auguši dārzeņi, gan jēra gaļas, govs piens un pašmāju dīķi ķertu zivju ēdieni.

Arī “Loga” brigādei bija iespēja pārbaudīt gan virtuves, gan naktsmitņu piedāvājumu. Paldies, meitenes, un noteikti iegriezīsimies pie jums vēl kādreiz!

Sēliskais

- Sēlijas karoga krāsas Aknīstes novada ģerbonī un novada karogā.
- Aknīstes novads – Sēlijas novadu apvienības dalībnieks (skolēnu pētniecisko darbu lasījumi, piedalīšanās Sēlijas kongresā un tautas mākslas svētkos, darbs pie grāmatas veidošanas).
- **Sēļu parks** – stilizēts sēļu cietoksnis, kam cauri ved vienas no garākajām kāpnēm Latvijā ar 65 pakāpieniem.
- Sēlijas izloksne un nemateriālais mantojums. Aknīstē daudzās ģimenēs runā sēliski, un izloksne

te tomēr vēl dzīva.

- Aknīstes novadpētniecības muzeja ekspozīcija.

- Valdemāra Anciša piemiņas iemūžināšana – Valdemāra Anciša Aknīstes bibliotēka. Ancītis ir no

Aknīstes, un, ja ne viņa un brāļa, tad nebūtu Aknīstes izloksnes grāmatas.

- Sēlijas dižgari – Valdis Kupris (asarietis, augstvērtīgs trimdas mākslinieks), Jānis Indāns (gārsenietis, aviācijas dižgars) u.c.
- Sēļu tradīciju saglabāšana un veicināšana ar Lietuvas pierobežas sēļiem – projekts “Celebrate”, sadarbība ar Jodupes pašvaldību un citi pasākumi.
- Sēlijas krāsu un ornamentu popularizēšana interesu kopas “Adatiņas” adījumos.
- “Sēlijas kauss” volejbolā.
- Velosacensības “Sēlijas pērle”, Sēlijas kauss.

Neparastākais

Brīnišķīgās “Adatiņas”, kā viņas sauc pašvaldībā, ir senioru kundzes, kas darbojas interešu kopā un pensionētas skolotājas vadībā nodarbojas ar adīšanu un visādiem citādiem rokdarbiem. Tā kā Līga Jaujeniece ir novada galvenā tūrisma un reklāmas menedžere, viņa aicinājusi kundzes pievērsties tieši Aknīstes novada raksturīgākajam.

Un tie ir īpašie **cimdu raksti**, kas **unikāli** visas Latvijas mērogā – balts ar zilu. Šāda tipa rakstu un krāsu salikuma nav nevienā citā vietā, tas raksturīgs tieši šim mazajam reģioniņam. “Adatiņas” čakli ķērušās pie darba un, būdamas inovatīvas, jau pārkāpušas vēsturiskos nosacījumus un ieada šos rakstus arī zeķēs, tā ka Aknīstes saulišu raksts pamazām sāk aiziet tautās.

“Lielvārde lepojas ar savu jostu, kas ir Latvijas un varbūt arī pasaules mēroga lepnums, jo to Lielvārdes sarkano bija ļoti grūti dabūt. To ieguva no smalkajām, tievajām madaru saknēm, turklāt vajadzēja salāsīt veselu kvantumu, pirms ķērās pie krāsošanas,” atklāj Līga.

“Visus citus toņus dabūt ir viegli – brūno, pelēcīgo, zaļganus – novāri kaut kādas mizas, un viss, bet tieši Lielvārdes sarkano un Aknīstes zilo dabūt bija ļoti sarežģīti, tāpēc manā ieskatā mūsu cimdi ir līdzvērtīgi Lielvārdes jostai.”

Stāsts nebūtu pilnīgs, ja mēs noklusētu, kā tad pie tāda ziluma agrāk tika, un Līga ir ar mieru atklāt šo noslēpumu: *“Agrāk mūspusē auga suņu mēlene – tāds latvāņveidīgs, sulīgs, kreptīgs augšs. Tad, kad tas jau bija krūma lielumā, sievas šņakāja nost, lika lielās koka baļļās un ar biešu kapājamo sakapāja smalkos gabalos baļļu pilnu. Pēc tam seko pats svarīgākais – uz tualeti tolaik neviens negāja, bet visa ģimene mazās vajadzības kārtēja baļļā, kur tas viss rūga un puva. Kad baļļa bija, atvainojiet, piecūrāta pilna, to zināja visā apkārtnē, jo smaka bijusi briesmīga. Tomēr pati dūšīgākā sieva saņēmusies un gājusi pie baļļas, mērkusi rokas iekšā, no tās masas taisījusi pikas un likusi uz dēlīšiem, lai žāvējas. Kad saulē tās izkaltušas, nekas vairs nesmirdējis, tās bijušas vieglas, kā sakaltētu augu pikas. Pagājis vēl kāda laiciņš, un tad gājuši pēc tīra, skaidra avota ūdens, sievas vārījušas tēju un metušas tās pikas iekšā. Pēc tam šo novārījumu nokāsušas, lai nav nekādu biezumumu, un tad likušas tajā balto aitas dziju. Tā gan nekļuvusi zila un tai nemaz arī nebija jānokrāsojas, jo dzijai zilums parādotes tikai ultravioleto staru ietekmē, kad ārā spīd spoža saule. Gribēja zilāku – mērca vēl, ja vēl zilāku toni – mērca iekšā, vilka laukā un rādīja saulei, un tā varēja dabūt līdz tumši, tumši zilam.”*

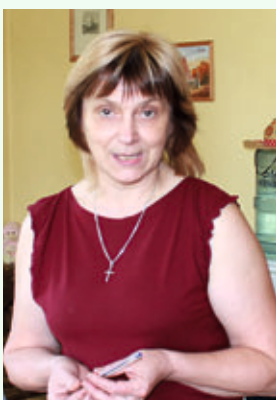
Ievērojamākais

Pati ievērojamākā vieta Aknīstes novadā ir **Gārsenes pils** – skaista neogotikas stila liecība lauku ainavā. Tā celta no 1856. līdz 1860. gadam pēc Vācijā noskatītas villas parauga. Sākumā uzcelta pils divstāvīgā daļa, bet otrs – zemākais spārns uzbūvēts 1885. gadā, jo pils pēdējam baronam un viņa jaunajai, skaistajai sievai angļu baronesei Vorsai pils likusies par šauru, tāpēc pils piebūve paplašināta. Reizē ar pils celtniecību veidoja muižas apbūves ansambli, pils parku un pastaigu takas.

1922. gadā pils pārgāja pašvaldības īpašumā. 1939. gadā pili pārbūvēja un pielāgoja skolas vajadzībām, un kopš 1940. gada tajā atrodas Gārsenes pamatskola. Ēkas svinīgajā atklāšanā 1940. gada 2. jūnijā savā pēdējā oficiālajā braucienā pa Latviju piedalījās Kārlis Ulmanis.

Dace Geida, kura vasarā vada tūrisma informācijas punktu, bet skolas laikā māca jaunāko klašu bērnus, uzsver, ka pagasta vēsture cieši saistās ar baronu Boninghauzenu-Budbergu dzimtas 11 paaudžu saimniekošanu Gārsenē un visas trīs senās celtnes, kas uzceltas pēdējā barona laikā, kalpo vēl tagad – pili ir skola, baznīca arī darbojas un tāpat kapliču var izmantot kā kapliču. Bet Gārsenes pili mītošā spocenīte esot vislabestīgākā no visām.

Dacei un pārējiem pils apdzīvotājiem ir savs redzējums un sapņi – par tējas namiņu, varbūt par peldbaseinu, jo dīķim ir betona pamati, par izstāžu zāli, kas pamazām top, un vasarā te ir brīnišķīgi – telpa ir jauka, te maksimāli izmantots viss vecais, un saulainā laikā arī logi rotājas un veido savus ornamentus. Bet tūrisma ekspertei Līgai ar šo vietu saistās vispārīgākās ieceres – viņa domā, ka nākotnē te varētu būt vides un kosmosa izglītības centrs. Kāpēc ne?

Lepnākais

Aknīstes Sv. Ignācija no Lojolas katoļu baznīca, kas celta modernā stilā, ir neraksturīga lauku ainavai. Tā būvēta 1940. gadā pēc samazināta Kauņas Kristus Augšāmcelšanās baznīcas plāna. Baznīcai ir viens tornis, kurā iekārts 180 kg smags zvans. Pati baznīca ir 28 metrus gara, 15 metrus plata un 10 metrus augsta ķieģeļu mūra celtnē.

Iepretim baznīcai atrodas vecās katoļu baznīcas vieta, kur kādreizējā altāra vietā novietots koka krusts. Vienīgā saglabājusies liecība par bijušo baznīcu ir sarkano ķieģeļu baznīcas vārti, kas kļuvuši par Aknīstes pilsētas vizuālās atpazīstamības simbolu.

Vecāka gadagājuma aknīstieši atceras, ka veco baznīcu ieskāva skaists sarkano ķieģeļu mūris un ka pati baznīca bija uzbūvēta no koka un sastiprināta bez skrūvēm.

Vecākais

Aknīstes novadpētniecības muzejs nav vecākais gadu nozīmē (tas dibināts 1998. gadā), bet tajā savāktie eksponāti, senlietu kolekcija un priekšmeti vēsta par apkārtnes ievērojamiem ļaudīm un sēju kultūru no ļoti seniem laikiem.

Daudzveidīgajā ekspozīcijā ir gan etnogrāfiski, gan sadzīves priekšmeti, gan piemiņas lietas, un apskates vērtā ir seno sēju trauku kolekcija. Pavisam muzejā glabājas aptuveni 2000 vienības par novada vēsturi – senie ikdienas piederumi, etnogrāfija, kara laika un deportāciju liecības. Muzejs piedāvā arī vairākas muzejpedagoģiskās programmas.

Muzejs atrodas vienā no Aknīstes muižas laika ēkām, un tā vadītāja jau ilgus gadus ir **Olga Vabeļa**.

No Sēju parka augšas var redzēt Eiropas trešo lielāko tiltu, kam ir ļoti liels līkuma leņķis.

Šarmantākais

"Asare ir mazs pagastiņš, bet fantastisks! Tur viss ir tik kompakti un ar tādu vēstures šarmu – senišķa baznīciņa,

pilsdrupas, senas mūra ēkas, dzirnavas, viena no lielākajām muižas vietām šajā pusē, kas palikušas,” jūsmo Līga. “Parkā ir tādas neogotikas liecības! Pilsdrupas no vecās kungu mājas palikušas, tur ir daudz ko stāstīt un rādīt – tur medījumu klēts, tur parastā magazīnas klēts, vēl kaut kāda klēts. Pārvaldnieka māja, kur tagad atrodas pagasta pārvalde, bibliotēka un novadpētniecības istabiņa, baznīca ar valsts nozīmes kultūras pieminekļiem, ar vitrāžām un baznīcas priekšmetiem, nesen atjaunotais kultūras nams, kas agrāk bija krogus māja, muižas kapi, un tas viss tā ļoti kompakti. Aizbrauc uz Asari, un tev nav jānoskrienas vai jānobraucas kilometru kilometriem, tu izkāp vienā laukumīnā un izej riņķi visu Asares vēsturi.”

Muižas parkā ir vairāk nekā 30 dendroloģisko stādījumu un īpatnējas koku sugas. Nesenos laikos izveidota **veselības taka** ar stādījumiem gar malām – tur ir vecmāmiņas dobe ar dažādiem ārstniecības augiem, dillēm, pētersīļiem, piparmētrām, tauksaknēm un citām zālītēm, tur ir ēnmiļu dobe un saulesmiļu dobe jeb ēnas dobe un saules dobe, tur vis nav šā tā sastādīts, bet uz zinātņi un zināšanām balstoties un katram augam pievienojot šilti, lai parka apmeklētāji mācītos atpazīt un iepazīt.

Asarē ir aktīva **zemnieku saimniecība “Āmuri”**, kas sevi pozicionē kā **sūnu skulptūru sētu**. Viņi arī audzē garšaugus un īpašo mētru tējas – šokolādes mētru, zemeņu mētru, citronmētru, piparmētru, tirgo tās un

piedalās izstādēs. To dara māte ar meitu – viena vairāk pa dobēm, otra ar sūnām. Kas tik viss tur nav – i čūskas pa kokiem un lāči, i zilonis un žirafe, i zirneklis un ziņkāriņš surikāts.

Radošākais

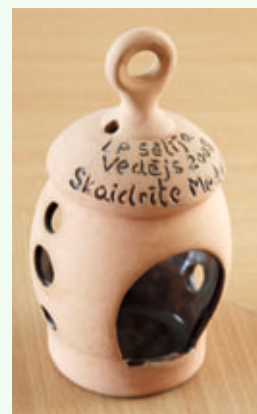
Biedrība **“Lauku partnerība Sēlija”** dibināta 2004. gada oktobrī Aknīstē. Tā apvieno bijušā Jēkabpils rajona teritorijā pēc reformas izveidoto Aknīstes, Jēkabpils, Krustpils, Salas un Viesītes novada pašvaldības, 43 sabiedriskās organizācijas un kopienas un 12 uzņēmējus lauku iedzīvotāju sadarbības un aktivitāšu veicināšanai. Lauku partnerību “Sēlija” vada **Skaidrīte Medvecka**.

Kopš 2006. gada biedrība rīko konkursu ar Joti jauku nosaukumu – “Vedējs”, ļaujot plašākai sabiedrībai uzzināt par darbīgiem cilvēkiem laukos, kuriem piemīt dzīves gudrība vadīt un vest sev līdzī citus cilvēkus. Neatkarīgi no tā, vai šis cilvēks tiek saukts no svešām valodām nākušajā vārdā “līderis” vai latviskajā “vedējs”, neatkarīgi no tā, vai viņš rītausmā savāc pienu no viensētām vai varbūt pat ved mēslus. Danču vedējs, dziesmu sākējs, joku plēsējs, gudru projektu vadītājs, organizāciju un biedrību vadītājs, arī uz aizsaules dārziem izvadītājs... Par viņiem visiem katru gadu biedrība aicina rakstīt pieteikuma vēstules, lai noteiktu Gada “vedēju”.

Arī šogad “Lauku partnerība “Sēlija”” rosināja izcelt tos lauku cilvēkus, kuri “spēj un vēlas vest citus, vest prom no pelēcības, neapmierinātības, vest uz aktīvu darbošanos – gan fizisku, gan garīgu”, un jau devīto gadu rīkoja radošo darbu konkursu “Vedējs”, lai mēs apzinātu šādus cilvēkus mums līdzās un par viņu labajiem darbiem pastāstītu citiem.

Kopš 2011. gada par tradīciju kļuvusi noslēguma pasākuma rīkošana iepriekšējā gada konkursa laureāta pagastā, viņa darbības vietā. Lai suminātu savus “vedējus”, šogad konkursa aprakstu varoņi un to autori kopā ar pagastu un novadu pārstāvjiem pulcēsies Aknīstes novada Asares pagasta Ancenes ciemā, jo tur dzīvo titula “Vedējs 2013” ieguvējs Jēkabpils novada izpilddirektors Jānis Subatiņš.

S. Medvecka ir paliecināta: tas, vai lauki arī šodien ir vide, kur vērts dzīvot, atkarīgs no mums pašiem – cik mūsos ir vedējiem un to atbalstītājiem raksturīgo īpašību, vai protam pateikt labu vārdu tiem, kas domā un darbojas plašāk.

PIECU GADALAIKU JEB ILŪKSTES NOVADĀ

Ilūkstes novads tika izveidots jau 2003. gadā, kad Ilūkstes pilsēta apvienojās ar Bebreņu, Pilskalnes un Šēderes pagastu, bet būtiskas izmaiņas nesa 2009. gads – novada administratīvā teritorija paplašinājās, jo tajā tika iekļauti arī Dvietes un Eglaines pagasts un Subates pilsēta ar lauku teritoriju. 2010. gadā reforma notika novada iekšienē – Subates pilsētu ar lauku teritoriju sadalīja divās administratīvajās vienībās – Subates pilsētā un vēsturiskajā Prodes pagastā.

Novada simbolam ilūkstieši par pamatu izvēlējušies vēsturisko Ilūkstes apriņķa ģerboni, atgādinot, ka Ilūkstes apriņķis tika izveidots jau 1819. gadā un, kaut bija vismazākais Zemgalē, tūlīt pēc Jelgavas ieņēma otro vietu iedzīvotāju skaita ziņā. Tagadējā Ilūkstes novada ģerbonī attēlotie divi ozoli, kas izaug no pamatnes, simbolizē gan dabas bagātības, gan izaugsmi un stiprumu. Savukārt melnā laukā uzslējies sudraba zirgs palicis no Ilūkstes pilsētas ģerboņa.

Ilūkstes novads izceļas ar gleznainu dabu, interesantu vēsturi un sadzīves kultūru, arhitektūras pieminekļiem, daudziem teikām apvītiem pilskalniem, seniem dievnamiem, noslēpumainiem piļu un muižu stāstiem, klusām mazpilsētām un ciemiem, atvērtiem un draudzīgiem cilvēkiem, un saimnieko viņi te pa savam.

Ilūkstes novada domes priekšsēdētājs **Stefans Rāzna**: *“Uzskatu, ka mēs esam optimāls modelis, kādam jābūt novadam, un ar savu darbību apliecinām, ka paši spējam ar visu tikt galā. Visas struktūras mums ir pašiem, būvvaldi un izglītības vadību ieskaitot, mēs pat savu pašvaldības policiju šogad izveidojām. Šaubos, vai uzturēt būvvaldi vai, teiksim, izglītības pārvaldi var atļauties novads, kas sastāv no viena pagasta, tāpēc tam nekas cits neatliek kā pirkt šo pakalpojumu. Manuprāt, viens no kritērijiem novada izveidei un pastāvēšanai varētu būt nosacījums, ka novadam pašam jāspēj nodrošināt visas uzliktās funkcijas. Taču, lai domātu par nākotni un attīstību, pašos pamatos jāmaina Latvijas attīstības plāni, jo šobrīd lielākā daļa pašvaldību atstātas ārpus attīstības. Tas taču galīgi nav pieņemami!”*

Viņu papildina pašvaldības izpilddirektore **Līga Dudare**: *“Tie, kas ir ārpus modeļa 9+21, ar laiku pakļauti pašiznīcībai. Ko lai domā vietējie jaunieši, ja iezīmēta tāda perspektīva? Mums izglītība un jaunatne ir viena no prioritātēm, un pašvaldība ieguldījusi daudz līdzekļu skolu sakārtošanā un modernizēšanā. Lai tas nebūtu velti, esam spiesti domāt savus risinājumus un turēt novada kanti.”*

“Pa savam, kā pašiem liekas pareizi,” turpina Izglītības, kultūras un sporta nodaļas vadītāja **Ilona Linarde**. *“Mēs cenšamies uzturēt skolas, lai nevienam nevajadzētu slēgt, esam nosargājuši savu profesionālo vidusskolu, mums ir stipras sporta tradīcijas, esam atjaunojuši velomaratonu, kas kādreiz bija lielā cieņā un arī tagad notiek katru gadu, tāpat atjaunots tradicionālais ielu skrējieni Ilūkstē. Mums ir daudz sporta entuziastu, mums ir motosports, slēpotāji, biedrības. Mums ir skaista estrāde un daudz pašdarbības kolektīvu – cilvēki tiešām ir ļoti aktīvi, un mūs uztur šī degsme. Reizi divos gados notiek novada svētki. Šogad Dvietē novada svētku ietvaros godināsim Paula Sukatnieka simtgadi un viņa devumu, tā mēģinot celt gaismā vēsturisko, piemirsto un mazāk zināmo. Ieklausāmies cilvēkos, kas viņiem ir svarīgs un ko viņi grib aktualizēt. Ja rīkojam kādus kopīgus svētkus vai pasākumus, gan abas pilsētas – Ilūkste un Subate, gan visi pagasti “sazobējas”. Par spīti graujošajai valsts politikai, mūsu novadā tas liek vairāk domāt par to, ko varam izdarīt citādi nekā valstī, lai mums šeit uz vietas būtu viss vajadzīgais un lai cilvēki gribētu te dzīvot.”*

Priekšsēdētājs, vērojot, ar kādu sparū savu novadu aizstāv jaunās speciālistes, smeļ: *“Pats esmu iedzimis sēlis, bebreņietis. Meitenes arī vietējās, tāpēc jau viņām acis spīd! Kad rīkojam konkursu uz kādu vietu, tad viens no nosacījumiem, ka pretendents jābūt sēlim.”* Tas, protams, joks, bet tā nu sanāk, ka lielākā daļa speciālistu ir vietējie, tāpat arī jauni cilvēki, kas izmācījušies, atgriežas Ilūkstē un novadā. Pagaidām...

Katrai novada teritorijai piemīt kaut kas savs un īpašs, un tas ņemts vērā, izstrādājot Ilūkstes novada stratēģiju

un attīstības plānus. *“Ja valstij būtu tāda politika, tad varētu virzīt arī laukus. Mums galvā sen viss skaidrs, ko un kur vajadzētu, daudz ko esam mēģinājuši bīdīt cauri, bet dabūjuši arī pa krāgu un izmesti no projektiem, un viss attālinās,”* sarūgtinājumu pauž S. Rāzna. *“Labi atceramies, kura partija iedibināja šodienas politiku. Visa vaina, ka mums nav spēcīgu reģionālo partiju. Ja tie pirmie iedīgļi būtu attīstījušies un nostāvētu līdz galam, tas varēja izaugt par lielu spēku, bet nu izšķaidīts. Žēl, ka tā notika.”*

Jautāts, ko Stefans Rāzna darītu, ja būtu pie teikšanas valstī, pieredzējušais pašvaldības vadītājs kā pirmo min ministriju samazināšanu: *“Atstātu trīs ministrijas, un pārējos – ārā! Tā struktūra varētu būt līdzīga kā mūsu pašvaldībā: Attīstības nodaļa ar visu šo jomu aptverošo paketi, Nekustamo īpašumu nodaļa attiecīgi ar savu un Kultūras, izglītības un sporta nodaļa. Mums domē tā arī*

ir, un ar visu tiekam galā un vēl papildus darām valsts darbu, brīžam bezjēdzīgu – nu kaut vai tās atskaites, ko krāmē virsū, visi tie papīru kalni – tagad, elektronikas laikmetā! Viena no lielākajām bezjēdzībām man šķiet ministriju pirktie ārpalpojumi – tur taču sēž daudz cilvēku, kāpēc viņi paši nedara, kāpēc nevērtē projektus, kāpēc nekontaktējas ar pašvaldībām, kāpēc nedod slēdzienus, bet tikai pasūta privātām firmām? Tas nozīmē, ka vai nu ministrijas neprot izmantot savus resursus, vai darbiniekiem nav atbilstošas kvalifikācijas. Tad kāpēc tādiem būtu jāšēž? Tā taču ir valsts naudas izšķērdēšana! Neatceros vairst, kura tieši, liekas, Rumānija referendumā pieņēma likumu, kas valdībai aizliedz pirt šādus pakalpojumus.”

Savs sakāmais par bezjēdzību TOP 3 ir arī Līgai, kura par aplamām uzskata pēcprojektu pārbaudes tādā formā, kā tās notiek šobrīd. Tāpat viņu neapmierina projektu konkursu pieteikšanās termiņi, piemēram, nupat izsludinātā siltināšanas projektu 5. kārtā projekta dokumentācijas sagatavošanai, tehnisko projektu ieskaitot, atvēl tikai vienu mēnesi. *“Tik īsā termiņā nevar sagatavot kvalitatīvu projektu! Turklāt konkursa nosacījumi visās kārtās nav vienādi – kāpēc tie būtu jāmaina? Tagad ir tā: kaut kur kādu projektu izsludina, un mēs skrienam pa galvu pa kaklu, lai tiktu tajā iekšā, bet varētu taču arī ministrijas saskaņot savās nozarēs paredzēto. Mēs, pašvaldības, esam noteikušas savas prioritātes, un loģiski būtu, ja šādā secībā arī tās īstenotu.”*

Šāgada darbu prioritātes Ilūkstes novadā ir Kultūras centrs, Subates skola un ielas, ko mēģina savest kārtībā paši par savām naudām. Ilūkstē septiņas izglītības iestādes jau sakārtotas, tāpat nosiltināta Subates pamat-

skola, kur sakārtoti arī sanitārie mezgli, sporta zāle un daļēji iekštelpas. Liels projekts, kam ilūkstieši cer dabūt kredītu, ir atpūtas un sporta bāzes peldbaseina būve, kam nepieciešams miljons. Pamati tur jau ielikti, jo ne tikai domes vadība, bet arī iedzīvotāji aptaujā apliecinājuši, cik šī būve Ilūkstei ir svarīga un vajadzīga.

1. Ir vasara – Subatē un “Siguldiņā”

Pašlaik ir vasara, un cilvēki veldzi meklē pie dabas un ūdeņiem. Ilūkstes novads ir bagāts gan ar ezeriem (kopā pašvaldībā ir 14 ezeri), gan upēm, Daugavu ieskaitot. Bet vietējie visvairāk iecienījuši Subates puses ūdeņus. Šīsvasaras svelmē pierobežas pilsētas Subates iedzīvotājus patiesi var apskaust – pašā pilsētiņā ir veseli divi: Lielais ezers un Mazais ezers, kas kā dzīsla vijas cauri visai pilsētas teritorijai. Subates Lielajā ezerā ir dabiski izveidojusies saliņa, un uz tās iespējams gan rīkot piknikus, gan makšķerēt zivis, gan, protams, peldēties. Iecienītākā subatiešu un pilsētas viesu atpūtas un izklaides vieta un jo īpaši šovasar ir Subates Ezermalas parks. Te uzturas i mazi, i lieli – pludmalē var spēlēt volejbolu, mest bumbu basketbola grozā, rotaļāties karuselī, šūpolēs, uz slīdkalniņa un smilšukastē. Ezermalas parka estrādē notiek dažādi pasākumi, arī tradicionālais Subates pludmales volejbola turnīrs.

Stefans Rāzna: *“Mūsu attīstības plānā Subate iezīmēta vairāk kā kūrorts, te ir sens klusums, skaista daba ar vairākiem ezeriem, tāpēc subatieši izmanto ar to saistītās iespējas – nodarbojas ar laivu iznomāšanu vasarā un slidu nomu ziemā, organizē pludmales volejbola sacensības. Katru gadu Subatē notiek arī ģitāristu saieti un citi interesanti pasākumi, piemēram, radošās darbnīcas, jo viņiem ir savs māla podniekmeistars.”*

Pilsētas rota ir 1685. gadā celtā **evanģēliski luteriskā baznīca** un tās greznais kokgriezumiem rotātais baroka interjers, ko 17. gs. beigās veidojuši Subates Stelmuižas kokgriežēju skolas meistari. Subates Sv. Jura luterāņu baznīcai nav līdzinieces visā Latvijā – tā

veidota kā kompakta kubveida celtne ar vienu, telpiski nedalītu zāli, ko sedz grandioza cilindriska velve. Ēka celta luterāņu būvniecībai neraksturīgā stilā – jumtu rotā pieci mazi tornīši. Celtne ir Eiropas nozīmes un valsts nozīmes aizsargājams kultūras piemineklis. Baznīca atrodas kalnā, un no tās paveras lieliska ainava uz Subati un tās krāšņajiem ezeriem.

“LOGS” VIESOS

Pilsētņēmniecības piemineklis ir arī Subates vēsturiskais centrs, kas veidojies 16.–19. gadsimtā, bet diemžēl līdz mūsdienām jau zaudējis daļu savas vērtības. Taču Subates **Romas katoļu baznīca**, kas celta 1831. gadā sv.

Miķeļa erceņģeļa godam, kalpo vēl tagad. Arī tā ir interesanta un katoļu baznīcām neraksturīga būve – celta no laukakmeņiem, bez torņiem, senbazilikas stilā.

Savukārt Pilskalnes pagastā un “Siguldiņā” arī šovasar, neraugoties uz lielo karstumu, iegriežas daudz tūristu. Tie, kas mazliet ko palasījuši par ceļamērķi, noteikti vēlas apskatīt pieminekli grāfienes sunītei Pilskalnes parkā. Šis stāsts par grāfienes Izabellas Helēnas fon Zibergas-Plāteres mīloto Foliju tiek nodots no paauzdes uz paauzdi. Reiz suņuks esot saslimis, un grāfiene savam sulainim samaksājusi 25 zelta rubļus, lai tas sirdzēju nēsātu uz rokām. Grāfam tas neesot paticis, un viņš samaksājis sulainim, lai nogalē dzīvnieciņu. Kad sunīte bija devusies uz labākiem medību laukiem, grāfiene likusi to apbedīt pie pils un uzlikt pieminekli ar marmorā atveidotu suņa galvu. Līdz mūsdienām marmora veidojums nav saglabājies, taču pieminekli rotā kokgriezēja Aleksandra Bjalkovska uzburts suņa tēls. Savulaik majestātisko Šlosbergas (Pilskalnes) muižas pili I pasaules kara laikā iznīcināja Krievijas armijas artilērija, bet sunīte te mierīgi var atdusēties vēl tagad.

Taču lielākas ievēribas cienīgs ir pavisam cits Pilskalnes objekts – meža ainavu parks “**Pilskalnes Siguldiņa**”. Tas ir dabas liegums krāšņā ielejā, ko izgrauzuši ledāju kušanas ūdeņi. Liegumā konstatētas Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājamas un retas augu sugas, un 17 no tām ierakstītas Latvijas Sarkanajā grāmatā. Tūristi te var izvēlēties vienu no pieciem mācību takas variantiem. Šeit izveidota pusotru kilometru garā Sprīdiša taka ar Annas Brigaderes pasaku varoņu koka skulptūrām, gandrīz četrus kilometrus garā meža ainavu mācību taka un 8 km (vienā virzienā) garā Augšzemes ainavu taka, kā arī Purva taka un taka “Vēstures liecinieki”.

2. Drīz rudens – Bebreņē

Pavisam drīz būs rudens, un Bebreņē vairākas ēkas atkal atdzīvosies, jo būs beigusies skolēnu vasara, un arī tehnikuma audzēkņi sabrauks uz jauno mācību gadu. Bebreņiešu vidējās profesionālās izglītības iestāde tāpat kā daudzas lauku arodskolas bija nonākusi “zem āmura”, taču pašvaldība neļāva tam notikt un pirmie valstī izdomāja, kā savu mācību iestādi saglabāt. Viņi abas izglītības iestādes apvienoja un izveidoja **Bebrenes vispārīgizglītojošo un profesionālo**

vidusskolu jeb, kā paši to sauc, skolu ar senām tradīcijām, bet jaunām iespējām. Tajā ir divas nodaļas: vispārējās izglītības nodaļa, kur mācās bērni no 1. līdz 12. klasei, un profesionālās izglītības nodaļa – faktiski jūmti ir divi, bet cepure – viena.

Mācību iestādes direktore **Ērika Šaršune**: “Mēs tagad esam viena skola. Kāds ieguvums no apvienošanas? *Profesionālās izglītības skolēni ir ieguvēji tādā ziņā, ka vidusskolā ir labi attīstīti materiāli tehniskā bāze vispārīgizglītojošajiem priekšmetiem un viņi tos iet mācīties, kā mēs sakām, uz augšas skolu – vidusskolu. Savukārt vidusskolas audzēkņi var izmantot profesionālās vidusskolas labi aprīkotos kabinetus mājturības nodarbībām, ekonomikas stundām, tiem priekšmetiem, kas krustojas. Labs aprīkojums un modernās tehnoloģijas ir gan vienā, gan otrā skolā – datorkabineti un interaktīvās tāfeles, datu kamera, un kā tikai te nav, viss ir.” Arī sporta zāli abas skolas izmanto kopīgi, tā ir siltināta, iekšā veikts remonts, un sporta laukumi atbilst visiem parametriem. Aiz tās atrodas siltināta dienesta viesnīca, un tur dzīvo arī vidusskolas bērni, ja kādam tas nepieciešams.*

Profesionālajā vidusskolā, kas padomju gados bija veterinārais tehnikums, sagatavo veterinārmedicīnas speciālistus. Te viss ir moderni aprīkots, ieskaitot ultrasonogrāfiju un anestēziju, un Daugavpils klīnikas speciālistu vadībā audzēkņi mācās veikt arī vienkāršākas

operācijas. Veterinārārstu asistenti parasti neaizbrauc uz ārzemēm, viņi visi atrod darbu tepat Latvijā, jo šis pakalpojums ir diezgan pieprasīts, turklāt veterinārmedicīnu Latvijā māca tikai divās skolās – Smiltēnē un Bebreņē. Vēl skolā sagatavo arī viesmīlības pakalpojumu sniedzējus, pavārus un ekotūrisma speciālistus, kā arī piedāvā apgūt galdniecību. Profesionālajā vidusskolā ir pusotrgadīga programma vidējo izglītību ieguvušajiem un četrgadīga programma tiem, kam ir tikai pamatskolas izglītība. Aizpērn skola atvēra arī mākslīgās apsēklošanas kursus cilvēkiem ar vidējo izglītību, un, kaut tie ir maksas kursi, atsaucība bija liela.

Pēc direktores iniciatīvas pedagogi tiek aicināti pievērsties humānajai pedagogijai – starptautiskai kustībai, kam pamatus licis gruzīnu speciālists Tomašvili. Tas nozīmē citu pieeju bērnam ar domu, ka viņu nevar visi audzināt, bērnam ir jāpalīdz izaugt, un tad viņš būs labi audzināts. Humānā pedagogija attiecas arī uz vecākiem, jo mums visiem kopā jāapzinās, ka nedrīkst bērnam tikai dzīt un dzīt iekšā zināšanas, viņš pirmām kārtām jāpagatavo dzīvei. *“Un kas vēl ir svarīgi – ja šobrīd tu esi skolotājs, tad vienlaikus esi arī skolēns, jo vari mācīties no kaķīša, no koka, no jebkā. Tajā brīdī, kad tu no kāda mācies, tu esi skolēns, neraugoties uz to, ka tava profesija ir skolotājs,”* tā uzskata Ē. Šaršune.

Vasarā profesionālo vidusskolu pabeidza 33 jaunieši, bet vidusskolu – 15. Diemžēl daļa no viņiem tomēr aizbrauks, jo jaunu cilvēku izvēli šobrīd nosaka atalgojums. *“Vai pati pieļauju domu, ka varētu aizbraukt? Es jau uz šejieni atnācu no pilsētas, kur man bija labāk atalgots darbs un stipri mazāk problēmu. Bet ko lai dara – man tie lauki ir tuvu pie sirds. Taču, ja man te nekas nesanāktu, laikam es arī brauktu prom. Uz Rīgu ne, jo tā vairs nav tā Rīga, kas bija pirms gadiem desmit. Kāds grib dzīvot sērkokčiņu mājā, kāds grib dubļus brist laukos... Tādi cilvēki vēl ir. Mēs, laucinieki, esam sīksti. Un daudzi ir no tās dullo sugas,”* tā skolas direktore.

Diemžēl smagākā problēma ir ceļi, un ilūkstieši atzīst, ka daudzas iespējas viņiem aiziet garām tieši sliktu ceļu dēļ. Kuram tad patīk braukt pa putekļiem, bet Bebreņē, kas attīstības plānā iezīmēta kā reģionālas nozīmes izglītības un kultūras centrs, nav asfalta ne uz vienu pusi. *“Mēs te dzīvojam gandrīz vai paradīzē, bet bez asfalta,”* ironizē Ē. Šaršune. *“Mūsu profesionālajā vidusskolā ir ieguldīti milzu līdzekļi, kas ļauj piedāvāt semināru un dažādu pasākumu vietas, un speciālisti ir gatavi pie mums braukt, bet, tiklīdz uzzina par ceļiem, tā atsakās un aizbrauc tur, kur ir asfalts, bet mēs paliekam aiz borta. Kad pērn savai audzināmajai klasei – divpadsmitajiem jautāju,*

vai viņi grib dzīvot laukos vai pilsētā, lai cik tas pārsteidzoši būtu, ļoti daudzi rakstīja – ja būtu tādas iespējas, ka šeit ir darbs un arī ceļi – jā, viņš paliktu laukos.”

Ilūkstes nākotnes stratēģijā Bebrene iezīmēta kā izglītības un apgaismības centrs, un uz to tā virzās. Tāpat Bebrenes bagātība ir zaļumi un vide. Bebrenes pagasta

pārvaldes vadītāja **Benita Štrausa** palīdz gādāt par 980 cilvēku labāku dzīvi pagastā un priecājas, ka te ienāk arī jaunie uzņēmēji. Tā pērn ar Eiropas Savienības īpašas programmas palīdzību saimniekot sākuši seši jaunie zemnieki – visi vietējie. Bet pats galvenais saimniekotājs Bebreņē, protams, ir **Bebrs**, kurš novadniekus allaž uzpāsē, no centra pozīcijām raugoties. Vietējie viņu

iedēvējuši vārdā, ko nav grūti iedomāties, jo arī citviet dažādi objekti tiek nokrustīti pirmo personu vārdā.

Bebrenes ciems ir viens no nedaudzajiem Latvijā, kura apbūve tieši piekļaujas muižas ansamblim un veido ar to kopēju plānojuma struktūru. Tajā noteicošā loma ir muižas ēku un baznīcas izkārtojumam uz vienas kompozīcijas ass, kas stiepjas dienvidu–ziemeļu virzienā – pils, kurā mācās skolasbērni, ir tieši pretī **Bebrenes**

Romas katoļu baznīcai vai arī otrādi. Īpašus pārsteigumus varot piedzīvot pils pagrabos, kur spokojas un notiek sīkspārņu “šovi”.

3. Būs ziema – Ilūkstē

Ilūkste var lepoties ar savu kultūras un izglītības vēsturi. Pirmā mācību iestāde – latīņu skola šeit atklāta jau 1596. gadā. Pirms vairāk nekā 110 gadiem te darbojies Krievu skolotāju institūts, vairākas skolas un bibliotēkas, par kuru vēsturi materiāli apkopoti Ilūkstes bērnu un jauniešu centra novadpētniecības muzejā,

“LOGS” VIESOS

kas saucas lepnā vārdā – “Sēļu istaba”. Savukārt tagadējā Ilūkstes 1. vidusskola atvērta 1927. gadā, un tās atklāšanā piedalījies toreizējais izglītības ministrs Jānis Rainis, kuram par godu pie skolas 1990. gadā uzstādīts tēlnieka Induļa Folkmaņa veidots piemineklis.

Ilūkste ir nozīmīga Sēlijas sastāvdaļa – reizē multikulturāla un multikonfesionāla. Tās vēsturiskajā centrā atrodas četrus reliģisko konfesiju dievnamus: katoļu, luterāņu, pareizticīgo un vecticībnieku. Kopš Ilūkstes novada izveides 2003. gadā Ilūkstes pilsēta ir novada administratīvais centrs un tās attīstība nav nodalāma no Ilūkstes novada attīstības, jo visi projekti un attīstības stratēģija tiek virzīti uz Ilūkstes kā stipra novada centra attīstību ar ekonomiski aktīviem un funkcionāli nodrošinātiem pagastiem.

Ilūkstes novadā ir 22 pašvaldības budžeta iestādes, un 14 no tām atrodas Ilūkstē. Pilsētā ir vairākas izglītības iestādes – 1. vidusskola un Sadraudzības vidusskola, kas ir divplūsmu mācību iestāde, Sporta skola un Mūzikas un mākslas skola, Kultūras centrs, bibliotēkas, Bērnu un jauniešu centrs un bērnudārzs “Zvaniņš”, kas nesen ieguvis jaunas krāsas.

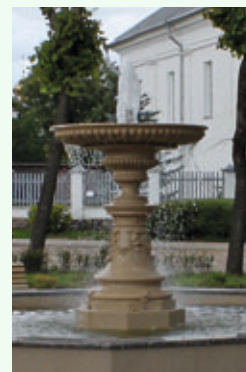

Bet novada domē, kas ir atvērta gan vasarās, gan ziemās, jau daudzus gadus apmeklētājus apkalpo pēc vienas pieturas aģentūras principa, ko tagad Latvijā cenšas ieviest pilotprojektu veidā. Ilūkstiešiem šo ideju no Austrālijas pārvedis Stefans Rāzna, kurš atzīst, ka Ilūkstes novada domes pakalpojumu centrs darbojas perfekti: *“Manuprāt, viss atkarīgs no tā, kāds speciālists šajā pakalpojumu centrā pieņem un sagaida apmeklētājus, cik viņš ir zinošs, lai spētu visu nokārtot pēc iespējas*

ātrāk. Mums ļoti paveicies, jo Rita Butkeviča ir zinoša visās jomās, un tas ir liels pluss, varbūt tāpēc mūsu centrs darbojas tik labi. Mēs šeit uz vietas veicam arī vairākas valsts funkcijas un būtu gatavi pārņemt vēl citas, jo galvenais – lai iedzīvotājiem nebūtu jābrauc uz Daugavpili, bet visu varētu nokārtot tepat uz vietas.”

Ilūkstiešu iecienīta tikšanās vieta ir pilsētiņas centrā – Vienības laukumā, kur ģeogrāfisko krustpunktu vietā iestādīts ozols un pērn atjaunota **strūklaka**, kas no pirmskara laikiem bija saglabājusies Stendera muzejā. Nu tā restaurēta, tiesa, ne pilnīgi tādā izskatā, kā bijusi agrāk – vēl tur būtu jāuzceļ tautumeita, kura turētu trauku ar ūdeni un lietu to lejā. Varbūt ar laiku...

Bet izpilddirektore Līgas Dudares lepnums un vieta, kur viņa Ilūkstē jūtas vislabāk, ir pie **jaunās estrādes**, kas tapusi tiešā viņas uzraudzībā: *“Tā ir akustiskā estrāde, un es ceru, ka te uzstāsies daudzas zvaigznes.”*

4. Nāks pavasaris – Dvietē

Domes kultūras joma galvenā pārzinātāja Ilona Linarde, raksturojot Dvietes pagastu, teic, ka šobrīd galvenā ass, ap kuru viss rotē, ir Pauls Sukatnieks un viņa simtgade, taču kopumā Dviete iezīmējas kā

klusuma un atpūtas centrs, kur paredzēts iekārtot arī pansionātu. Dvietieši esot izteikti māju cilvēki, varbūt tāpēc pagastā daudz mājražotāju un arī savi īpašie cilvēki, kuri kopj un māca vietējās tradīcijas un godā zemniekus un arājus – un varbūt tieši tāpēc **skulptūru kopa “Arājs”** mājvietu radusi Dvietes parka malā.

Pats ievērojamākais dvietietis ir selekcionārs, biologs, dārznieks, literāts un novadpētnieks Pauls Sukatnieks, kuram šogad apriņķi 100. Viņš radīja jaunas vīnogu šķirnes audzēšanai vēsākos klimatiskos apstākļos, izveidoja bezērķšķu cidonijas, ērkšķogas un jaunas meloņu šķirnes, piedalījās tomātu, arbūzu un kartupeļu šķirņu izpētē, kolekcionēja un izveidoja jaunas rožu šķirnes, krāja pasaku grāmatas, dažādus akmeņus,

sacerēja dzejoļus, daudz zīmēja. Pasaules slavu viņam atnesa tieši selekcijas darbs ar vīnogām.

Pirms vairākiem gadiem pašvaldība atpirka zemi un "Apsītes", kur dzīvojis slavenais novadnieks. Kopš viņš

pirms 25 gadiem aizgāja aizsaulē, dārzs bija paspējis pamatīgi aizaugt. Bet nu šeit ceturto gadu saimnieko **Vanda Gronska**, kurai ir dižas ieceres: *"Dārzu pama-zām sakopjam un atjaunojam, un nākamais objekts būs pagrabiņš, tad degustāciju zāle, un ceru, ka kļūsim par īstu vīnkopības centru."*

"Es pati esmu dvietiete piek-tajā paaudzē un Sukatnieku labi zināju," saka Vanda. *"Viņš bija kā liels bērns, kā dabas bērns, tāpēc te viss būs saistīts ar dabu, akme-ņiem, smilgām, vardītēm, jo viņš tā jutās šajā pasaulē."* "Apsītes" top gan kā muzejs, gan kā vīnkopības centrs, jo Vandas mērķis ir apmācībās unursos cilvēkiem mācīt, kā stādīt un audzēt vīnogas un kā vīnu darīt.

Nāks pavasaris, un Dvietes dārzos un "Apsītēs" atkal tiks sēts un stādīts. Arī vīnogas, kam no sēkļaņas līdz ogai paiet astoņi gadi. Kā tos pareizāk pārļaut un labu ražu dabūt, vislabāk zināja Pauls Sukatnieks, un tagad to turpina Vanda Gronska.

Viņa un pārējie dvietieši un Ilūkstes novada dārzu draugi aicina atbraukt uz Dvieti **22. un 23. augustā**, lai smeltos jaunas zināšanas un godinātu dižo vīnkopi Paulu Sukatnieku viņa 100. dzimšanas dienā.

5. Atbūdā – uz "Gulbjiem", Putnu, Dronku un citām salām

Citu pavasari noteikti derētu ieplānot laiku, lai atbrauktu uz Latvijā unikālu vietu, kur ir piektais gadalaiks – *atbūda*. Tad Dviete tek pretējā virzienā (vienīgā upe Latvijā), jo no Daugavas nāk iekšā lielas ūdens masas, un senleja darbojas kā Daugavas ūdeņu uzkrājēja. Tie ūdeņi nedēļu nāk iekšā, nedēļu stāv uz vietas un nedēļu iet ārā. Tas ir tāds dabīgs vārsts, kas aizsargā teritorijas Daugavas lejtecē, jo, ja nebūtu šīs kabatas, kur Daugavas ūdeņiem ienākt 20 kilometru garā līnijā, un viss gāztos uz leju, tad būtu lielas problēmas gan pilsētām un ciemiem, kas atrodas tālāk pa straumi, gan aizsprostiem.

Palu laikā pļavas pārplūst, un augstākās vietas, kas neapplūst, sauc par salām. Dvietes pusē daudzas vien-sētas atrodas uz "salām": Putnu sala, Sīļu sala, Zariņu sala, Pupiņu sala, Būku sala... Ūdeņinos pavasaros šeit redzamie skati nelidzinās nekam citam Latvijā – iedomā-jieties: vienlaicīgi te var redzēt 30 tūkstošus zosu vienā skatu punktā! Teritorijas aizsardzībai izveidots Dvietes palienes dabas parks, jo te ir unikāla, pasaules nozīmes migrējošo putnu pulcēšanās un ligzdošanas vieta.

Te ir arī Joti sena kultūrvēsture, cilvēki te dzīvojuši jau uzreiz pēc ledus laikmeta aiziešanas. Dvietes senleja atrastas 15 iespējamās seno cilvēku (akmens, bronzas, dzelzs laikmeta) apmetņu vietas un bagātīgs seno priekšmetu klāsts, kas liecina, ka cilvēks te dzīvojis jau pirms 10–12 gadu tūkstošiem. Putnu salā, Atālu māju rijā, Ārija Gruberte izveidojusi ekspozīciju "Koka priekšmets Dvietes palienes sētā", un "Atālos" katrs cie-miņš var skatīt lauku sētas darbus – labības kulšanu un maizes cepšanu, vērpšanu un aušanu, linu mīstīšanu un veļas mazgāšanu, apavu darināšanu un virvju višanu.

Viens no svarīgākajiem dabas parka izziņas objektiem, kas iekārtots simtgadīgā, Sēlijas vēsturiskajam novadam raksturīgā viensētā Dronku salā, ir **Dvietes senlejas informācijas centrs "Gulbji"**. Te var iepazīt parkam vel-tītu ekspozīciju, Bebrenes simbola un Dvietes palienes iemītnieka – bebra ekspozīciju, piedalīties vides klases nodarbībās, iegādāties vietējo amatnieku un zemnieku ražojumus, kā arī nobaudīt bebra dziedzeru uzlējumu!

"Gulbju" saimniece Benita Štrausa, kura prot gan sēliski runāt, gan sēļu ēdienus pagatavot, skumīgi atzīst: *"Drīz bebru Latvijā būs vairāk nekā cilvēku, jo taisnie, melio-rētie, bet neoptie grāvji tiem ir īsta paradīze. Bet mēs te mēģinām izdzīvot ar projektiem. Pašlaik tiek īstenots liels LIFE projekts, kura ietvaros attīrām pļavas no krūmiem un apmēram divu kilometru posmā atjaunosim upi vecajos līkumos. Lielie projekti tapuši sadarbībā ar Dabas fondu, mazos rakstu pati, un ar to palīdzību atjaunota klēts, esam sapirkuši laivas un teleskopus."* Klēti izstādīti vietējās novadpētnieces Ārijas Grubertes austie gobelēni un jostas un sadarbībā ar meitu Zani tapušie Bebrenes un Augšzemes tautas tērpi, bet klētiņas otrajā stāvā vēdinā-šanai un izrādīšanai izkeltas Bebrenes meitu pūra segas.

JĒKABPILS NOVADA SAVDABĪGĀ “ĢEOGRĀFIJA”

Jēkabpils novads izveidots 2009. gadā, apvienojot septiņus pagastus – Ābeļu, Dignājas, Dunavas, Kalna, Leimaņu, Rubenes un Zasas pagastu. Teritorijā nav nevienas pilsētas. Novada kopējā platība aizņem 90 441,7 hektārus, iedzīvotāju skaits – nedaudz pāri pieciem tūkstošiem.

Jēkabpils novadu caurvij divas stīgas: grantētais ceļš, kas vairāk nekā 60 kilometru garumā no Jēkabpils ved gar Daugavu Dvietes virzienā, un krietni labāka daļēji asfaltētā Biržu–Bebrenes–Ilūkstes šoseja, kas šķērso Kalna, Leimaņu, Zasas un Rubenes pagastu. Raugoties zīmējumā, novada kontūra pašiem vietējiem atgādinot bulli, kuram aste jau ir Bebrenes pagastā, bet lasītāji katrs pats var izdomāt savu tulkojumu.

Novada īpatnība ir tā, ka domes un novada administrācijas sēdeklis ir citas pašvaldības teritorijā – Jēkabpils pilsētā, vienā ēkā ar Krustpils novada domi. Lai tiktu līdz savam novadam, domniekiem un administrācijas darbiniekiem vispirms jāšķērso tilts pār Daugavu, pēc tam Jēkabpils pilsētas teritorija, un tad var izvēlēties – ja brauc pa pirmo stīgu gar Daugavu, tūlīt aiz pilsētas robežas sākas Ābeļu pagasts, aiz kura tālāk ir Dignāja un Dunava, bet, ja ceļš ved pa otro stīgu, tad aiz Jēkabpils pilsētas jāšķērso vēl viens novads – Salas novada teritorija, un tikai pēc krietna gabala pirms Kalna pagasta stāv Jēkabpils novada robežzīme. Sarežģīti, vai ne? Turklāt ne vienu vien mulšina arī novada nosaukums, jo tāds ir republikas pilsētai, un faktiski Jēkabpils novada stari uz pagastiem aiziet prom no nosaukumā ietvertā Jēkabpils vārda.

Jēkabpils novada domes priekšsēdētājs **Edvīns Meņķis** teic, ka novada izveide bijusi diezgan mierīga un bez lielām diskusijām: *“Daļēji tas bija ministrijas viedoklis – gan par nosaukumu, gan pagastiem, kas novadā jāiekļauj. Toreiz parādījās arī vairāki citi varianti, kā novads varētu saukties, – Raiņa novads, jo esam*

dižā dzejnieka dzimtene, Vidusdaugavas novads, kas atspoguļotu mūsu ģeogrāfisko atrašanos, vai Dignājas

novads, kas ir vēsturiski sens un savulaik tā teritorija bijusi ļoti plaša, taču domāju, ka tajā laikā vienprātība par nosaukumu nebūtu panākta, vislabāk būtu izdomāt ko jaunu.

Kāpēc novada vadības sēdeklis ir Jēkabpilī? Ģeogrāfiski viducī ir Zasa, bet tad, kad novads veidojās, Zasas pagastā nebija piemērotu telpu, kur varētu izvietot domes administrāciju, jo pagasta pārvaldes mājā atrodas arī Zasas vidusskolas pirmsskolas grupas, bet palielā Zasas muiža ir privātais īpašums. Šādam risinājumam droši vien nebūtu piekritis arī Ābeļu, Dignājas un Dunavas pagasts, kam visa attīstība un arī cilvēku pārvietošanās un intereses vērstas virzienā uz Jēkabpili – nevar taču daļai iedzīvotāju likt braukt pretēji, turklāt vairākos sabiedriskā transporta maršrutos autobuss iet tikai reizi nedēļā. Tomēr tagad esam atsākuši diskusijas par domes darbinieku izvietojumu novada teritorijā, un kā nākotnes variants tiek apsvērta doma par īpašumu apsaimniekošanas un pakalpojumu sniegšanas nodaļas pārcelšanu, lai būtu tuvāk iedzīvotājiem un ģeogrāfiski centrā.”

Jēkabpils novads – zaļā triju rakstnieku dzimtene

Jēkabpils novada teritorijā ietilpst 60 kilometri Daugavas krasta, un novads sevi dēvē par Raiņa dzimteni, kā arī zaļu, darbīgu un līdzsvarotu novadu. Arī izvirzītais sauklis un nākotnes attīstības vīzija paredz, ka Jēkabpils novads – laikmetīga, līdzsvarota, darbīga dzīve un gleznaina vide Sēlijā.

Jēkabpils novads ir bagāts ar mežiem, ezeriem, purviem un dabas objektiem. Novadā atrodas desmit Eiropas Savienības izveidotā aizsargājamo teritoriju tikla *Natura 2000* platības: deviņi dabas liegumi un daļa dabas parka “Dvietes paliene”. Ainavu arhitektūras pieminekļa statuss piešķirts Zasas muižas parkam, un krāšņs un kopts dabas parks ir arī Rubenes pagasta centrā. Dabas objekti, kam nav īpašās aizsardzī-

bas statusa, tomēr apskates cienīgi, ir šādi: Daugavas krāce "Gārde", Kaupres pilskalns Ābeļu pagastā, kur Napoleona kara laikā ierīkota franču un prūšu skanst, Dignājas pilskalns, kas bijis viens no seno sēļu kultūras centriem (pretējā upes krastā atrodas Jersikas pilskalns, un vecie Jaudis stāsta, ka otrpus Daugavai esošo Jersikas pilskalnu un Dignājas pilskalnu savienojot apakšzemes ala), Kaldabruņas pilskalns Rubenes pagastā, Ābeļu (Burkānu) sala, dižakmens "Velna pēda" un Latvijas un Baltijas reģiona Sarkanajā grāmatā ierakstītais peldošais ezerrieksts, kas aug Klaucānu un Priekulānu ezerā Kalna pagastā.

Vēl vairāk Jēkabpils novads lepojas ar trīs literatūras dižgariem, kuriem šeit dzimtene, – Raini, Aleksandru Grīnu un Jāni Akurateru. Rakstnieka Jāņa Akuratera piemiņa Ābeļu pagastā tiek godināta ar piemiņas akmeni, piemiņas ozolu un ekspozīciju pagasta muzejā.

jā. Pirms trim gadiem atklāta arī rakstnieka **Aleksandra Grīna piemiņas vieta** Kalna pagastā.

Bet Raiņa muzejs viņa dzimtajā vietā Dunavas pagasta Tadenavā ir dzejnieka būtības – viņa saules un mīlas

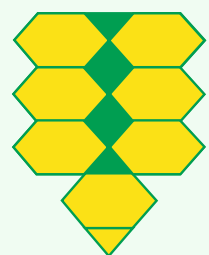

filozofijas šūpulis. Mežu un pļavu ieskaitā Tadenava staro pārlaicīgā mierā un klusumā. Pusmūižas gulbajļu **dzīvojamo ēku** 1865. gadā cēlis Raiņa tēvs Krišjānis Pliekšāns, un tā ir valsts nozīmes vēstures piemineklis. Šogad, pateicoties Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta programmas "Kultūras un dabas mantojuma saglabāšana un atjaunināšana" finansējumam, uzsākta muzeja rekonstrukcija un restaurācija. Jāpiebilst, ka kilometra attālumā no muzeja Eglaines upītes ielokā atrodas piemiņas akmens vecās pirtīņas vietā, kur pasaulē nāca Jānis Pliekšāns.

Jēkabpils novada saule un bites

Neilgi pēc novada izveidošanās 2009. gadā tika izsludināts Jēkabpils novada logo izstrādes un ģerboņa ideju konkurss, kurā kā ieteikumi ģerbonim dominēja Daugavas, mežu un zemes motīvi. Respektējot iesniegtos ierosinājumus, ģerboni izstrādājis mākslinieks Vladimirs Ladusāns, par ģerboņa centrālo figūru izvēloties sauli – Rainis savu dzimto pusi dēvējis par "Saules zemi". Likteņupi Daugavu, kas Jēkabpils novada teritorijā tek 60 kilometru garumā, attēlo ģerboņa vidējā, sudrabortā josla, bet sarkanā un zaļā krāsa simbolizē Sēlijas karoga krāsas.

Arī **logo** ideja radās izsludinātā konkursa gaitā, un tā pieder Rubeņu pamatskolas un Jēkabpils Mākslas skolas Zasas filiāles audzēknei Marikai Ošānei. Jēkabpils novada logo veido septiņas bišu šūnas, kas simbolizē septiņus pagastus, kuri 2009. gadā apvienojās vienotā novadā. Tāpat tajā atspoguļots novada cilvēku čaklums, vienotība un sadarbība, kā arī kopīgi paveiktā darba – medus piensuma – saldums. Logo robežlinijas veidotas zilā krāsā, kas simbolizē Daugavas ūdeņus.

Gandrīz pusi Jēkabpils novada teritorijas klāj meži, un tā ir viena no lielākajām novada dabas bagātībām. Savukārt lauksaimniecībā izmantojamā zeme aizņem 38% no novada kopējās platības un ūdeņi – 4%. Bēdīgāki ir rādītāji, kas raksturo pašvaldības ceļus un ielas – to kopgarums Jēkabpils novadā ir 488,3 kilometri, bet tikai 7 km jeb 1,4% no kopgaruma segti ar melno segumu.

Galvenās uzņēmējdarbības formas novadā saistītas ar lauksaimniecību (graudkopība, piena un gaļas lopkopība, dārzeņu audzēšana) un mezsaimniecību. Lielākie uzņēmumi novadā ir SIA "Alko" Kalna pagastā, kas sniedz dažādus transporta pakalpojumus, SIA "DL konstrukcijas" Ābeļu pagastā, kur ražo PVC un alumīnija logus un durvis, jumta logus, aizsargžālijas, garāžu vārtus un alumīnija un metāla konstrukcijas, SIA "MK dizains" Ābeļu pagastā, kas nodarbojas ar bērnu rotaļu un sporta laukumu aprīkojuma izgatavošanu, SIA "Landagro" Dunavas pagastā, kas piedāvā jaunu uz polimēru bāzes veidotu šķidro lapu mēslojumu "Zelenit", un SIA "Selko". Tāpat novadā ir gaļas liellopu audzētāji, nesen atklāta miliona vērtā modernā ferma Kalna pagastā, darbojas lopu kautuve Zasā, vairāki uzņēmēji piedāvā pašu audzētus augļus un dārzeņus, un gana daudz vietējo pievērsušies biškopībai – ne velti novada logo veido bišu šūnas. Nodarboties ar tūrismu novadniekus pagaidām attur sliktais ceļu stāvoklis.

“LOGS” VIESOS

Novads uztur piecas pamatskolas – Ābeļu, Dignājas, Dunavas, Bērzgala un Rubenes un vienu vidusskolu – Zasā. Jēkabpils novadā ir septiņi kultūras nami, brīvdabas estrādes Ābeļos, Dignājā, Rubeņos, Zasā un Leimaņos, 11 bibliotēkas, kā arī amatniecības centrs “Rūme” Zesas pagastā un Sabiedrisko resursu centrs Dunavas pagastā, kas aptver gan bērnus, gan pieaugušos. Nesen atvērta sabiedriskais centrs Dignājā, kur ļoti spārīgi rosās Ieva Dreimane. Slates skola 2006. gadā slēgta, bet tur ir vēlēšanu iecirknis, bibliotēka, sabiedriskais interneta pieejas punkts un sieviešu klubiņa mājvieta. Pašvaldībā ir aktīvi pašdarbnieki un arī nevalstiskais sektors, ko pārstāv 15 biedrības un interešu grupas. Patīkami, ka atdzīvojušies Kalna pagasta Dubulti, kur savulaik greznais kultūras nams bija pamests likteņa varā, bet tad pēc pašvaldības skubinājuma viņi pieteicās LAD projektam, un ar tā palīdzību nu kultūras nams savests kārtībā, tur notiek dažādi pasākumi, iekārtota bibliotēka un darbojas vietējā biedrība.

Pašvaldības vadītājs Edvīns Meņķis uzsver: *“Lai nodrošinātu pakalpojumus visiem iedzīvotājiem, ļoti svarīgs ir līdzsvarotais attīstības princips, ko arī ievērojam, izstrādājot projektus un veidojot infrastruktūru. Šajos gados novada teritoriju esam attīstījuši vienmērīgi, visos pagastos īstenoti kādi projekti, un vienmēr dodam zaļo gaismu arī biedrību projektiem, piešķirot pašvaldības līdzfinansējumu. Tā kā domes deputātu pārstāvniecība aptver visus pagastus, izņemot vienu, iedzīvotāji var būt droši, ka vietējo pagastu intereses allaž tiks aizstāvētas.”*

Jēkabpils novads no tuvējiem kaimiņnovadiem atšķiras ar to, ka katra pagasta pārvalde darbojas kā iestāde, tai ir savs budžets un sava grāmatvedība. Kā labāk – centralizēties vai atstāt pa vecam – šajā jautājumā vienprātības pagaidām nav, un domnieki turpina par to diskutēt. Šogad lielākie veicamie darbi, ko uzņēmusies Jēkabpils novada pašvaldība, saistās ar divu ūdenssaimniecības projektu īstenošanu mazākos ciematiņos (lielajos jau tas izdarīts), rindas kārtībā ir veco ļaužu pansionāta paplašināšana Leimaņu pagastā, ko pašvaldība veic par saviem līdzekļiem, tāpat jāpabeidz Zesas vidusskolas internāta rekonstrukcija (skolai šogad nomainīts jumts un veikta pamatu hidroizolācija). Ja rocība ļautu, daudz vairāk naudas Jēkabpils novada pašvaldība gribētu ielikt pašvaldības ceļos.

Pa pirmo stīgu

Ābeļu pagasta likteņstāstus vislabāk var “izlasīt” pagasta muzejā, kas mājvietu radis pagasta pārvaldes telpās. Tajā apkopotī materiāli par pagasta kultūrvēsturisko mantojumu dažādos laika periodos, slavenāko pagasta dzimtu vēsture, materiāli par sporta dzīvi pagastā. Plašākā ekspozīcijas daļa veltīta vispazīstamākajam Ābeļu novadniekam – dzejniekam Jānim Akurateram.

No Dignājas pagasta neparastumiem gribas izcelt daudzviet Latvijā jau piemirsto “transportlīdzekli” – pārceļtuvi Līvāni–Dignāja, kas savieno abus Daugavas krastus un ir vistaisnākais ceļš no Latgales uz Zemgali jeb, kā līvānieši saka, uz Kurzemi, jo zemes agrāk piederējušas Kurzemes hercogam. Senatni un tagadni savā dziesmotajā valodā savij tālu aiz pagasta un novada robežām aizskanējušās **folkloras kopas “Dignōjiši”** balsis. Šovasar klajā nācis viņu pirmais iedziedātais **kompaktdisks “Pī Daugavas loba dzeive”**, kura vāka dizainu konkursā izdomāja vietējie iedzīvotāji.

Sēlijas apceļotājam, kurš nav pārlieku steidzīgs, braucot pa ceļu Dunava–Ilūkste, nebūs grūti pamānīt gleznaino vietu, kur Dunavas pagastā likteņupes Daugavas krastā uzstādīts **piemiņas akmens Daugavas plostniekiem**. Turpat vēl viena pārceļtuve

“Dunava”, kas arī ved uz Līvāniem. Cik labi, ka pārceļtuves saglabātas, jo ne tikai noder eksotiskas izjūtas alkstošiem tūristiem, bet bija un ir nozīmīgs satiksmes līdzeklis abu krastu iedzīvotājiem, arī dažāda kalibra transportlīdzekļiem.

Pa otro stīgu

Kalna pagastā atrodas jau pieminētais “dižvīram” Aleksandram Grīnam veltītais pieminēklis.

Mūsdienās tik nepieciešamajai līdzietībai un atbalstam dzīves grūtdieniem pagastā uzcelts cits “pieminēklis” – nodibinājuma “Mārtiņa fonds” rehabilitācijas centrs “Dūjas”. Ar novada pašvaldības atbalstu fonds te iekārtojās atpūtas un spēku uzkrāšanas vietu bērniem ar onkohematoloģiskajām saslimšanām. Nometnes te notiek ne tikai vasarā, bet arī ziemā.

Leimaņu pagastā goda vieta ierādīta **Seno latvju zīmju parkam**, kas ir biedrības “Akācija plus” veikums no idejas līdz realizācijai. Tajā šobrīd skatāmas jau astoņas senlatviešu spēka zīmes – Jumis, Austras koks, Dieva, Laimas, Zvaigznes un Saules zīmes, Māras krusts, Zalktis, kā arī kokā veidots parka nosaukums, ko var uzskatīt par devīto apskates objektu. Biedrības

“Akācija plus” valdes priekšsēdētāja un idejas iniciatore ir Inita Poriete. Plānota Ugunskrusta uzstādīšana, bet tālākā nākotnē – arī Jāņa un Ūsiņa zīmes. Parks

nav vienīgais biedrības veikums. Tā iecerējusi saglabāt nākotnei vēl kādu liecību – Leimaņu pagastā ir apzinātas visas viensētas, izveidota karte ar esošajām un arī bijušajām, jau neapdzīvotajām viensētām, apzināti to nosaukumi, iedzīvotāji.

Zasas pagasta lepnums ir Zesas muiža un parks. Zasa savu pašreizējo nosaukumu ieguvusi no barona fon Zasa dzimtas (viņa vārdā nosaukta arī Rīgas apkaime – Zaslauks), kam senā Viesienas muiža piederēja no 17. gadsimta. Zesas muižas pils celta 18. gadsimtā. Karos un nemieros postīta, līdz mūsdienām tā atstājusi tikai drupas, saglabājušās vien vēlāk būvētās saimniecības ēkas – klētis, zirgu stallis. Tomēr ir vērts izstaigāt plašo parku, kur aug Latvijai raksturīgi un no tālām zemēm atceļojuši koki, atrast Vilkaču koku, Velna akmeni un svētavotu. Pāri Dzirnupītei, kas tek cauri Zesas parkam, ved vairāki tiltiņi. Kā jau katrs vecais parks, arī Zesas parks un tajā esošie objekti apvīti teiksmām un nostāstiem. Folkloras cienītājiem var ieteikt pirms vai pēc pastaigas pa parku izlasīt teiku par to, kā radies Velnakmens – kad nelabais nolēmis izjokot muižkungu. Parka teritorijā, pakalnā pāri dzirnavu dīķim, paceļas baltā 1750. gadā celtā Zesas evaņģēliski luteriskā baznīca, kurai līdzās atrodas Zasu dzimtas kapi.

Sēļu amatniecības centrā “Rūme” rūmes pietiek visiem – gan lieliem, gan maziem; gan profesionāliem aroda pratējiem, gan iesācējiem. Par to gādā idejas autore keramiķe **Anda Svarāne**, ko sēļu ideja urda jau vairāk nekā desmit gadus. 2001. gadā Zesas vidusskolas pagrabstāvā tika atvērta Jēkabpils mākslas skolas Zesas filiāle, kuras viens no darbības pamatmērķiem ir izzināt, saglabāt un popularizēt

seno sēļu kultūru. Anda bija filiāles vadītāja. Lai arī lielākā daļa sēļu apdzīvotās teritorijas atrodas Latvijā, sēļu kultūras tradīcijas tiek kopotas arī Lietuvā. Zasiēši šo faktu neatstāja bez ievēribas un jau 2002. gadā aizsāka rīkot abu valstu mākslinieku plenērus. 2008. gadā Zasā

notika plenērs “Latvijas un Lietuvas sēļu amatnieki lauku sētā”, kuru gatavojot, negaidītu interesi par seno amatu apguvi izrādīja zemnieki un citi vietējie ļaudis. Tika dibināta biedrība “Sēļu pūrs”. Kārtīgam pūram nepieciešama vieta, kur to glabāt. Biedrība izstrādāja sēļu amatniecības centra “Rūme” koncepciju, ko atbalstīja Zesas pagasta pašvaldība. Piemērots zemesgabals atradās Zesas centrā – bijušā Zesas vidusskolas mācību dārza teritorija. Projekts “Sēļu amatniecības centra “Rūme” izveide” tika iekļauts Latvijas–Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas projektā “Amatniecības sadarbības tīkls kā Latvijas–Lietuvas pierobežas pievilcības

veicinātājs”. Kopš 2010. gada jūlija “Rūme” ir atvērta ikvienam interesentam. “Sēļu pūra” uzdevums ir saglabāt sēļu kultūrvēsturisko mantojumu – amatniecības tradīcijas. Ēkā, ko uzbūvējusi pašvaldība, ir kārtīgi darbgaldi, un, ja kādam zemniekam, piemēram, vajag sazāgēt dēli, var droši atbraukt, un meistari visu izdarīs. Meistariem ir mācekļi, un, ja amats apgūts kārtīgi, darītājam ir gan darbs, gan iztika. Pati saimniece ir keramiķe, bet varu viņa nav uzurpējusi, tāpēc pirmajā uzceltajā ēkā ir ne tikai keramikas darbnīca, bet arī zīda apgleznošanai, aušanai un kokapstrādei nepieciešamais aprīkojums.

Amatniecības centra “Rūme” attīstības plānā iecerēts izbūvēt piecu etnogrāfiska stila ēku kompleksu un labiekārtot tam atvēlēto teritoriju. Šobrīd ir izbūvēts šķūnis–darbnīca, tāpēc visiem nākas mitināties zem

“LOGS” VIESOS

viena jumta. Perspektīvā paredzēts uzbūvēt klēti, kurā tiks izvietota audēju darbnīca, sēļu zāļu pirti – pirtnieka iemaņu apgūšanai, smēdi – kalēja amata apgūšanai. Noslēdzot šajā kompleksā būs “Saietu nams”, kas paredzēts amatnieku teorētisko zināšanu apgūšanai, konferenču, semināru organizēšanai un nodrošināšanai. Nopietni darbīgajā sēļu amatnieku pasaulē draiskumu ienes bērnu spēļu laukums “Raganas dārzs”. Skulptūras darinātas 2009. gada vasarā notikušā Latvijas un Lietuvas kokgriezēju plenēra laikā.

Meža muzejs “Liepas” ir viena no retajām ēkām Latvijā, ko nu jau pusotru gadsimtu apdzīvo mežkopji. 2009. gadā gan mežniecība likvidēta, un ēku pārņēmis Jēkabpils novads. Mežniecības muzeju izveidojusi Benita Kalniņa, kundze, kura šai mežniecībā nostrādājusi 40 gadus – viņu var saukt par meža vēsturnieci. Blakus mežinieku atribūtiem, dažādu putnu ligzdām, mežsargu pasta skapītim, ieročiem, fotostendiem plauktos, failos un pierakstos ir daudz vēsturisku materiālu par apkārtnes mežiem un mežiniekiem. Šie materiāli dod priekšstatu par visas Latvijas mežu un mežinieku bieži līdzīgajiem likteņiem.

Rubenes pagasta ļaudīm ir pašiem savs akmenī iekaltais **Rainis**, kurš, rāmi smaidot, vēro jaunāko rubeniešu un pagasta mazo ciemiņu liksmību netālu esošajā un izdomas bagātajā **Rūķu pļavā**. Bet neparasto un teiksmaino vietu cienītāji var piestāt pie Dronku Velnakmens (200 m no Kaldabruņas-Ritenišku ceļa)

– akmens plakaniskajā virsmā ir divas interesantas pēdas, kuras, pēc nostāsta, ieminis velns. Divi blakus esoši pēdu nospiedumi, ko velns atstājis, stāvēdams akmens malā, kopā veido Latvijas teritorijas kontūru, kur gandrīz vienmēr uzkrājas ūdens. Ūdens, kas uzkrājas pēdā, tiek uzskatīts par dziedniecisku. Varat pārbaudīt.

Sēļu lauku sēta “Gulbji” – jau vietas nosaukums apliecina piederību sēliskajiem objektiem. “Gulbji” atrodas senā apdzīvotā vietā – netālu no Dvietes upes senlejas sākuma. Te paaudzū paaudzēs ir dzīvojuši Skrējānu ģimene, “galvenie sēļi” ir Rita un Juris Skrējāni.

Jēkabpils novada vadītājs Edvīns Meņķis ar lepnumu stāsta par vietu, kur saglabāts lauku sētas sēliskais veidojums, kur ciemiņiem galdā ceļ sēliskos ēdienus (tie lielākoties ir sātīgi, un tajos jūtama kaimiņu lietuvišu virtuves ietekme), pat pirts izdarībās var samanīt sēlisko piesitienu. Saimnieki pamatoti lepojas ar savu saimniecību, jo šeit ciemiņiem dota iespēja iepazīt nelielu etnogrāfisko muzeju. Dzimtas vīrieši vienmēr ir bijuši prasmīgi amatnieki, tāpēc saimnieki ir lepnī par bagātīgo seno sadzīves priekšmetu krājumu, kurā atrodamas gan dažāda izmēra tīnes, lādes, vāceles, kubli un spaiņi, gan rati, ragavas un pat kuļmašīna. “Gulbju” mājas rota ir ne tikai skaistais dārzs, bet arī saimnieces viesmīlība.

Kaldabruņa iziet pasaulē ar sienu un pļavām. Biedrības “Ūdenszīmes” vadītāja **Ieva Jātniece** jau vairākus gadus darbojas **Kaldabruņas vecajā skolā**,

neļaujot simtgadīgajai šķelto akmeņu ēkai aiziet bojā. Ieva izglāba ne tikai ēku, bet daudz svarīgāk – arī pašus Kaldabruņas ļaudis no bēdīgās eksistences, kas te iemājoja pēc tam, kad 2004. gadā nācās slēgt skolu. Ievas nenogurdināmo rosmi un izdomas bagāto garu novērtēja vietējie, ievēlot viņu par deputāti. To novērtē arī Jēkabpils novada vadītājs Edvīns Meņķis: “Kaut vairāk mums būtu tādu aizrautīgu un gados jaunu ienācēju, kāda ir Ieva! Rubeņos izsenis bijusi atzīstama kultūras dzīve, bet Kaldabruņai izdevies īsā laikā kļūt par īpašu kultūras salīņu, kurp brauc arī tālāki apkārtnējie un piestāj ceļinieki.” Kā nepiestāsi, ja gar vecās skolas žogu “peld” dīvainas siena pilītes? Ja tālumā vīd dažnedažādi no siena uzburti tēli, jo izrādās, ka

Kaldabruņā katru gadu jūlijā rīko siena skulptūru ple-
nēru "Siena dienas", kas šogad jau kļuvis starptautisks. Senlaikos levā droši vien saskatītu kaut ko raganisku, jo viņa aizgūtnēm stāsta par katra auga un zālītes ārst-

nieciskajām spējām, pamāca, kā pārno Ziemassvētku egli izmantot barometra vietā. Viņa nemitīgi ģenerē jaunas idejas, raksta projektus, lai ieceres pārtaptu īstenībā, un pulcina ap sevi apkārtnes iedzīvotājus, modinot viņos ticību tam, ka Kaldabruņa izdzīvos. Izdzīvos līdzīgi Jēkabpils novada lielākajam dārgumam – **Kaldabruņas jostai.**

Viens no biedrības "Ūdenszīmes" nozīmīgākajiem veikumiem ir unikālās jostas digitalizācijas projekts, kuru saglabāt virtuālajā vidē un padarīt visiem pieejamu Jāva VKKF finansējums projektam "Lepojies, Kaldabruņa!". Citi, šķietami piezemētāki projekti ļauj kaldabruņiešiem justies civilizētāk – par projektu naudu iekārtota bērnistaba, duša, sauna, iebūvēts kamīns, iegādāta veļasmašīna, lai iedzīvotājiem atvieglotu mājas soli. Te darbojas lietoto mantu apmaiņas punkts. Bet līdzās gluži praktiskām lietām īstenojies arī ilgāku laiku lolots sapnis par **Pļavas muzeju** ar četrām sadaļām jeb vaina-

giem. Augšstāva zālē visa pētāmā un studējamā ir tik daudz, ka Kaldabruņā varētu nozust pat uz nedēļu, ij tad nebūtu izpētīti visi "smilgu vēstījumi", nebūtu noskaidrots, kādi "vadātāji" senāk veduši maldu ceļos, kādas zintības un ticējumus izstāstījuši šīs puses vecajie ļaudis. Muzejā jaunie izvēlas pat salaulāties – tik īpaša ir tā aura! Biedrība "Ūdenszīmes" kopš 2007. gada īstenojusi vairāk nekā 30 projektu. Bet netrūkst arī ieceru – tiks veidotas vides klases un telšu vietas, paplašināts ārstniecības augu dārzs, sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūru biedrībā darbosies jaunieši, bet sestdienās Kaldabruņas iedzīvotāji mācīsies angļu valodu, lai ārzemniekiem var pateikt, kur veikals un benzīntanks...

Puisis ar īpašo uzvārdu **Kaspars Sēlis** šogad sāka strādāt par Jēkabpils novada domes sabiedrisko attiecību

speciālistu. Konkursā (starp citu, pirms Kaspara sabiedriskās attiecības kūrēja Ieva Jātniece!) Kasparam izdevās apliecināt, ka ir labākais 15 kandidātu konkurencē. Vietējais kadrs no Leimaņu pagasta. Beidzis Zasas vidusskolu, par bakalauru kļuvis Tallinā, apgūstot audiovizuālo mediju prasmes. Kāpēc pirmās darba iemaņas nenoslīpēt dzimtajā pusē? Turklāt, vācot un saglabājot ziņas par Leimaņu pagasta viensētām, lieti noder augstskolā mācītais. "Liekas, ka Latvijā nav daudz cilvēku ar šo uzvārdu. Tā saknes gan esot meklējamas Vidzemē. Mani saista dzimtā sēļu puse, arī uzvārds rada papildu piederības sajūtu, es šeit ļoti labi jūtos. Katru dienu, ceļojot pa novadu, uzzinu kaut ko jaunu, daru to zināmu citiem mājaslapā, novada avīzītē, citos saziņas līdzekļos," atzīst sēlis Kaspars Sēlis.

JA DVĒSELI URDA SĒĻU GARS...

Tā pati par sevi saka “Boļānu” saimniece **Maija Daina Paegle**, kura ciemiņus sagaida, tērpusies Sēlpils tautas-tērpā, un lepni piebilst, ka viņai esot veseli divi.

“Šīs mājas ir senas, tajās dzīvojuši mana vīra senči. Kad mēs te ienācām, nospriedām, ka mūsu pienākums ir iezīmēt šo vietu ar to, kas šeit interesants. Un, kaut dzīvoju te jau daudzus gadus, visu vēl neesmu izpētījusi,” saka saimniece, izrādot mājas un pagalmu. *“Mēs, boļānieši, esam pateicīgi iepriekšējām paaudzēm, ka tagad varam art un sēt viņu tūrumos, maizīti jaukt vecāsmātes atstātajā abrā, uz aku, kūti, šķūni un lielceļu iet pa viņu iemītām celītēm. Un es, dzīvodama šajā vietā, gribu apzināt tās kultūras vērtības, ko 19. un 20. gadsimtā deva tie latvieši, kas dzīvoja Sēlpils pagastā, un pirmām kārtām folklorā.”*

2008. gadā, kad Sēlpilij atzīmēja 800. jubileju, nejaušība Maiju Dainu Paegli saveda kopā ar mazpulcēnu vadītāju Spodru Purviņu, un aprīli par godu Sēlpils astoņsimtgadei “Boļānu” Jaudis kopā ar mazpulcēniem izveidoja Zaļo ozolu taku. Viņi iestādīja 111 ozoliņus, un katru no tiem grezno tautasdziesma. Tā ir atsauce uz sēlpilieša Pētera Blauberģa devumu Krišjāņa Barona Dainu skapim – katrā no viņa iesūtītajām 111 tautasdziesmām minēts ozols. Bet jau nākamajā pavasarī “Boļānos” atklāja **Sēlpils lauku sētas dainu skapi** – kā pagodinājumu un apliecinājumu tiem sēlpiliešiem, kas 19. gadsimtā Sēlpilī pierakstīja un Dainu tēvam iesūtīja 3389 (!) tautasdziesmas. Arī jūs varat šajā skapī ieskatīties, jo Paegļu jaunākais dēls Didzis izveidojis greznu mājaslapu – www.bolani.lv.

Vienlaikus ar Sēlpils dainu skapja atvēršanu “Boļānos” aizsākta vēl kāda tradīcija – pavasara dziedāšana pakalnās jeb rotāšana. Katru pavasari birzīs, vecajos

ābeļdārzos, lejās un pakalnās iespējams sadziedāties, sasaukties un pretī dziedāt kopā ar tradicionālās dziedāšanas grupu “Saucējas” un to vadītāju Ivetu Tāli, kā arī pašu saimniecību, kura citos gadalaikos dzied Krustpils folkloras kopā “Rati”. Bet maijā, sacenšoties ar lakstīgalu treļļiem, skan slavenās Sēlpils rotāšanas dziesmas, par kurām Jurjānu Andrejs teicis: *“Tā ir skaislākā dziedāšana, kas latviešiem ir.”* Caur Jurjānu Andreju slavenas kļuvušas “Es karā aiziedams”, “Kur tu skriesi, vanadziņi”, “Upe nesa ozoliņu” – tās nāk no Sēlpils.

“Boļāni” ir apskates saimniecība, kur gandrīz pusi no lauksaimniecības zemes aizņem bioloģiski vērtīgo zālāju pļavas. Tāpēc saimniecību visvairāk apmeklē tie, kas grib būt tuvāk dabai, kam patīk nostāstīti tautasdziesmas, interesē senču dzīvesveids un apkaimes vēsture. Ekskursantiem tiek piedāvātas arī īpašas karašas, ko Maijas kundze cep no rupmalienā maltiem kviešu miltiem. Tās ir sēļu karašas, ko cep tāpat, kā to darīja dzimtas mātes un vecāsmātes.

Jau otro gadu Boļānu saimniecībā pietrūkst saimnieka Egila Paegļa darbīgo roku, taču mātei palīdz trīs dēli – Uģis, kurš tagad ir “Boļānu” saimnieks, Andis un pastarītis Didzis un, protams, mazbērni. Tāpēc Maija uzdrošinās arī startēt projektos – 2011. gadā atbalstītā “Sēļu elpa Sēlpils “Boļānos”, Saules koku meklējot” rezultāts ir izveidotā taka, kuras apraksts atrodams internetā: www.letonika.lv, bet gadu vēlāk Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstītais “Pa 20. gadsimta sēļu saimniecības pēdām Boļānu lauku sētā” ļāvis darboties vēl radošāk un pilnveidoties, lai tieši šeit – Sēlijas vaļņa ziemeļu gala augstākajā vietā, Daborkalna pakājē – celtu gaismā senču gara mantojumu.

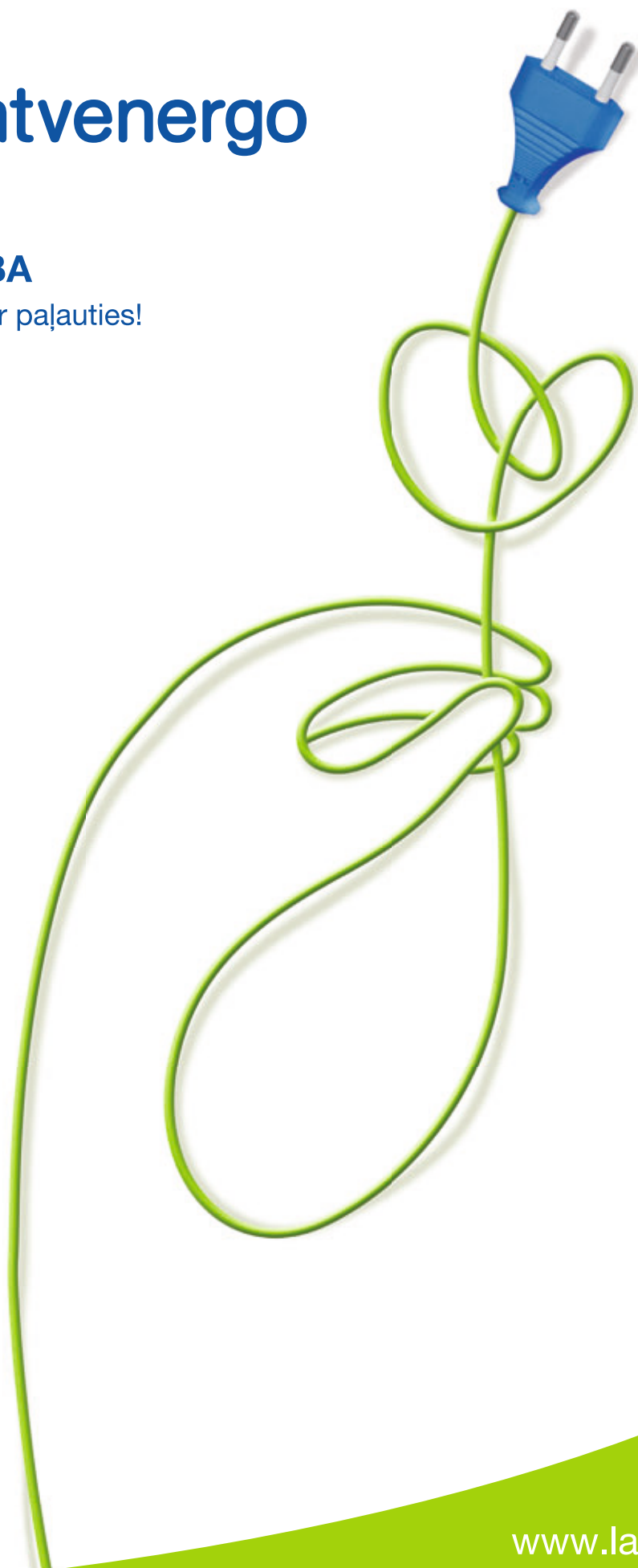
Pirms pieciem gadiem šīspuses augstākajā kalnā Taborkalnā, ko vietējie biežāk dēvē par Dabora kalnu, tika atpazīts 1824. gadā nodibinātais Strūves ģeodēziskā loka punkts “Daborkalns” – tāds pats kā Jēkabpīlī, Gaiziņkalnā, Arbidānkalnā un vēl 12 Latvijas vietās. Tas ir viens no UNESCO Pasaules mantojumā iekļautajiem 249 Eiropā esošajiem punktiem. Tagad uz šo Daborkalna punktu izveidota Zaļā taka ar norādēm un informācijas stendu, un Maija Daina Paegle neslēpj, ka viņai par šo vietu ir savi sapņu plāni.

Visi, kas apmeklējuši Boļānu lauku sētu un atstājuši atsauksmes viesu grāmatā, bijuši gandarīti par īpašo lauku pamatīguma auru, cauri gadsimtiem saglabāto savas zemes mīlestību, ticību darbam un cilvēka radošajam garam. Arī “Logs”, ierakstot savu vēlējumu, atzīst, ka laimīgi ir tie, kuri šo sētu var saukt par savējo.

ATBILDĪBA

Uz mums var paļauties!

INFORMĀCIJAI UN DARBAM

Maija Pētermane,
LPS padomniece
sabiedrisko attiecību
jautājumos

www.lps.lv

Sarunas ar ministrijām

Ar Aizsardzības ministriju

• **9. jūlijā** noslēdzās ikgadējās Latvijas Pašvaldību savienības un Aizsardzības ministrijas (AM) sarunas, kurās abu pušu pārstāvji puda vienotu viedokli – sadarbība starp ministriju, tās iestādēm un pašvaldībām ir vienlīdz būtiska abām pusēm.

Arī aizsardzības ministrs **Raimonds Vējonis** uzsvēra, ka ir nepieciešama informācijas apmaiņa starp ministriju un pašvaldībām, ciešāka sadarbība dažādās platformās gan ar civilās aizsardzības, gan jaunsardzes palīdzību, gan ņemot vērā mācību poligonus un Nacionālo bruņoto spēku bāzes, kas atrodas vairākās pašvaldībās.

Sarunu ievadā AM informēja par **vietējā ģeodēziskā tīkla** uzturēšanu, norādot, ka tā apsekošanas gaitā rodas problēmas, jo ģeodēziskie punkti atrodas privātās teritorijās, turklāt daudzviet nav pieredzes šā tīkla uzturēšanā. AM pārstāvji aicināja pašvaldības izmantot Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras pakalpojumus un tās rīcībā esošos datus – tie pieejami bez maksas, un pašvaldības aicinātas **pieprasīt datus elektroniski ģeotelpisko pamatdatu informācijas sistēmā**: <https://e-pieteikumi.lgia.gov.lv/>. Puses vienotās, ka jāizstrādā vienota pieeja vietējā ģeodēziskā tīkla uzturēšanai.

Pašvaldību pārstāvji vērsa uzmanību uz to, ka likumā “Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli” **nav precīzi noteikts tiesiskais regulējums, kas ļautu pašvaldībai pašai izsludināt ārkārtas situāciju tās administratīvajā teritorijā**, kā arī paredzēt īpašu tiesisku režīmu apdraudējumu mazināšanai un seku likvidēšanai stihisku nelaimju, dabas katastrofu un avāriju gadījumos. Pērnā gada pavasara plūdu novēršanas gaita liecina, ka valsts un pašvaldību institūcijām nav vienotas izpratnes, kam jāisteno likuma 18. panta 4. punktā minētā norma un konkrēti kura institūcija ir tiesīga veikt piespiedu pārvietošanu.

Sarunu dalībnieki pārrunāja arī valsts aizsardzības būvju saskaņošanas kārtību un izvērtēja iespēju uzstādīt vienota veida informatīvās zīmes kritušo karavīru apbedījumu vietās.

Noslēgumā ministrs izteica pateicību LPS un visām pašvaldībām par atbalstu jaunsardzei, kas ar pašvaldību palīdzību pārdzīvojuši krīzes gadu budžeta samazinājumus.

LPS komitejās

Reģionālās attīstības un sadarbības komitejā

• **10. jūnijā** notika kārtējā Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas sanāksme, kurā LPS padomniece **Sniedze Sproģe** iepazīstināja ar aktualitātēm Saeimā izskatāmajā **likumprojektā “Grozījumi likumā “Par zemes privatizāciju lauku apvidos”**”, bet padomniece **Ivita Peipiņa** ziņoja par **LPS sarunām ar VARAM** un tajās saskaņotajiem viedokļiem. Savukārt LPS padomniece **Gunta Lukstiņa** pastāstīja par aktualitātēm Saeimā izskatāmajā **likumprojektā “Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums”**.

Komitejā izvērtās diskusija par LPS izteiktajiem iebildumiem **MK noteikumu projekta “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”** sakarā, un dalībnieki uzklauzīja LPS padomniekus **Jāni Piešīņu**, **Guntu Lukstiņu** un **Ivitu Peipiņu** un VARAM Telpiskās plānošanas departamenta direktores vietnieci **Ilzi Aigari**.

Tehnisko problēmu komitejā

• **1. jūlijā** uz pēdējo sēdi pirms vasaras pārtraukuma pulcējās LPS Tehnisko problēmu komiteja, lai izskatītu Energoefektivitātes direktīvas pārņemšanu, aktualitātes siltumapgādē un citus jautājumus.

Diskutējot par Ekonomikas ministrijas (EM) piedāvājumu **Energoefektivitātes direktīvas pārņemšanai**, komitejas locekļi atzina, ka obligātā enerģijas ietaupījuma mērķa sasniegšana ar energoefektivitātes pieņākuma shēmu (EPS) var radīt būtiskas negatīvas sekas ne tikai energoapgādes uzņēmumiem, bet visai tautsaimniecībai un palielināt iedzīvotāju enerģētisko nabadzību. EPS īstenošana Latvijā radīs būtisku tarifu pieaugumu.

Siltumenerģijas jomā lielākā daļa uzņēmumu paredz tarifu pieaugumu par vairāk nekā 10%, atsevišķi uzņēmumi pat līdz 24,9%. Šīs prognozes ievērojami atšķiras no EM koncepcijā minētā, ka *“saskaņā ar ārvalstu pieredzi EPS ietekmē enerģijas lietotāju rēķini par siltumenerģiju, elektroenerģiju un gāzi vidēji pieaug no 2% līdz 4%”*.

Komiteja nolēma nesaskaņot grozījumus Enerģētikas likumā un aicināt Ekonomikas ministriju izslēgt likuma 50. pantu, kā arī papildināt 51. pantu ar jaunu trešo daļu šādā redakcijā: *“Pašvaldības nosaka kārtību, kādā notiek objektu pieslēgšana vai atslēgšana no centralizētās siltumapgādes.”* Ja ministrija šos priekšlikumus neiekļaus likumā, tad LPS padomnieks Aino Salmiņš pilnvarots kopīgi ar Latvijas Siltumapgādes uzņēmumu asociāciju un Rīgas Enerģētikas aģentūru sagatavot vēstuli Valsts prezidentam. Tāpat komiteja nesaskaņoja Energoefektivitātes likumu, atzīstot, ka tajā jādefinē atbilde par paaugstināta neracionāla enerģijas patēriņa izmantošanu arī galapatērētājam un tiesības pašvaldībām organizēt un finansiāli atbalstīt energoaudit veikšanu privatizētās daudzdzīvokļu mājās.

Informātikas jautājumu apakškomitejā

• **2. jūlijā** LPS Informātikas jautājumu apakškomitejas sēdē VRAA Elektronisko pakalpojumu departamenta direktors **Māris Junga** informēja par **dokumentu integrācijas vides (DIV) iespējām**, savukārt VARAM Publisko pakalpojumu departamenta Elektronisko pakalpojumu nodaļas vadītājs **Gatis Ozols** aicināja pieslēgties šai videi, jo tā nodrošina sensitīvas un ierobežotas pieejamības informācijas dokumentu apmaiņu starp valsts un pašvaldību iestādēm drošā, šifrētā veidā. Pilotprojektos ir izveidots sasaistes modulis ar DIV šādām programmatūrām: *Namejs, KAVIS, DocLogix, OpenKM, FIBU*. Ja pašvaldība izmanto kādu no tām, tad, sazinoties ar izstrādātājiem, var vienkārši pielāgot to darbam ar DIV un nav salāgošanas moduļa izstrādes izmaksu. Tajās pašvaldībās, kur ir citas dokumentu vadības sistēmas, to izstrādātājiem jāveic salāgošanas moduļa izstrāde par pasūtītāja līdzekļiem. Par darbu **Nacionālās IT drošības padomē un kibernetikas drošības pašvaldībās** ziņoja Jelgavas pilsētas IT pārvaldes vadītājs **Dainis Ruments**, kurš aicināja pašvaldību speciālistus pievērst lielāku uzmanību gan iekšējiem, gan ārējiem IKT apdraudējumiem savā pašvaldībā. DSS pārstāvis **Andris Soroka** iepazīstināja ar **mobilās infrastruktūras aizsardzības risinājumiem – DataSecurity Solutions** un aicināja pašvaldības 30. oktobrī piedalīties DSS organizētajā konferencē par IKT drošības jau-

tājumiem. Savukārt ar **ātru un ērtu datu glabāšanu vai apmaiņu** iepazīstināja *Faiļiem.lv* īpašnieks **Jānis Vilks**.

Piekrastes apvienībā

• **10. jūnijā** Latvijas Piekrastes pašvaldību apvienības (LPPA) vadība tikās ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministru **Romānu Naudiņu**, kā arī **Kultūras ministrijas** pārstāvjiem un sarunā uzstāja uz nepieciešamību Eiropas Savienības fondu līdzekļus pārdalīt proporcionāli taisnīgāk un lēmumu pieņemšanā ciešāk sadarboties ar pašvaldībām.

Nacionālajā attīstības plānā piekraste ir noteikta kā nacionāla vērtība un viens no Latvijas attīstības virzītājspēkiem. Sadarbībā ar VARAM izstrādātas un valdībā pieņemtas Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes 2011.–2017. gadam, kuru īstenošanai sākotnējā ES fondu sagatavošanas periodā bija paredzēts finansējums. Taču saskaņā ar koalīcijas lēmumu piekraste tika iekļauta Kultūras ministrijas pārziņā esošajā specifiskajā attīstības mērķī, kas paredz veicināt reģionālo attīstību, sekmējot starptautiski nozīmīga kultūras un dabas mantojuma un ar to saistīto pakalpojumu ilgtspējīgu attīstību. Līdz ar to piekrastes attīstībai paredzēta krietni vien mazāka summa, nekā sākotnēji plānots, un sarunā ar ministru izskanēja, ka no programmā iezīmētajiem 35 miljoniem eiro tie varētu būt apmēram 20% – piekrastes pašvaldību ieskatā nepieņemami maz.

LPPA priekšsēdētājs **Māris Dadzis** uzsvēra, ka Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam visa piekraste noteikta kā Latvijas tūrisma eksportam konkurētspējīga teritorija. *“Mūsu ieskatā šāda pieeja finansējuma pārdalei ir nepieņemama, turklāt nav arī skaidrs, kurš un kā par šo pārdali lemj, jo pašvaldības šajā procesā nav iesaistītas,”* atzīmēja M. Dadzis.

Pašvaldību pārstāvji uzsvēra, ka LPPA, līdzīgi kā VARAM, iestājas par divām atsevišķām kārtām programmas īstenošanā, nodalot noteikta apjoma finansējumu piekrastei. Publiskās infrastruktūras uzlabošana 496 km garajā piekrastē plānota kompleksi attīstāmās vietās, lai sekmētu uzņēmējdarbību, panākot, ka tiek izveidotas darbavietas saistībā ar tūrisma produktu izveidi, pakalpojumiem, tradicionāliem uzņēmējdarbības veidiem. Lai ieguvēji būtu gan iedzīvotāji, gan uzņēmēji un atpūtnieki, nepieciešama sadarbība starp valsti, pašvaldībām, komersantiem un visu ieinteresēto, tajā skaitā ES fondu atbalsts piekrastes pašvaldību attīstības programmās noteiktajiem teritoriāli integrētajiem attīstības pasākumiem.

Salacgrīvas novada domes priekšsēdētājs un LPPA valdes loceklis **Dagnis Straubergs** atzīmēja, ka šāda

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

pieeja finansējuma pārdalē rada īpašu neizpratni arī tadēļ, ka pašvaldības patlaban savu iespēju robežās apsaimnieko pludmales, kas juridiski ir valsts īpašums. Jautājums par pludmales īpašumtiesībām tiek risināts jau vairāk nekā desmit gadus, un pašvaldības cer, ka skaidrību tajā vismaz daļēji varētu viest Saeimā iesniegtais Zemes pārvaldības likums.

Citi notikumi

• **9. jūnijā** Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis **Andris Jaunsleinis**, Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) prezidents **Vitālijs Gavrilovs** un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētājs **Pēteris Krīgers** parakstīja vienotu **vēstuli valsts augstākajām amatpersonām** ar rosinājumu Latvijas pašvaldību vēlēšanas pielāgot Eiropas Parlamenta vēlēšanu ciklam un turpmāk tās rīkot vienā dienā reizi piecos gados.

“Esam pārliecināti, ka piecu gadu cikls pašvaldību darbā ļaus vairāk laika veltīt sociāli ekonomiskās attīstības vadīšanai, tajā skaitā uzlabojot plānošanu, budžeta un politisko atbildību par pieņemto lēmumu īstenošanu dzīvē,” uzsvērts vēstulē. Pie pozitīvajiem aspektiem jāmin arī pašvaldību deputātu atbildības palielināšanās par paveikto.

• **11. jūnijā** Latvijas Pašvaldību savienība uzņēmējdarbības atbalsta tīkla ietvaros aicināja pašvaldību pārstāvjus uz **diskusiju “Iespējas, ko piedāvā elektroniskā vide”**, lai spriestu par elektroniskās vides piedāvātajām iespējām un valsts iestāžu e-pakalpojumu pieejamību. Šo diskusiju ciklu LPS veido sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Latvijas Radio un televīzijas centru, Valsts ieņēmumu dienestu un Lauku atbalsta dienestu.

Šajā reizē pasākuma dalībnieki apsprieda aktuālāko, jaunāko un interesantāko elektroniskajā vidē, e-pakalpojumu pieejamību un priekšlikumus uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai, kā kļūt par VID elektroniskās deklarēšanās sistēmas EDS lietotāju, kā iegūt VID e-parakstu un parakstīt dokumentus, nodokļu maksātāju datu sistēmas (NMDS) iespējas un priekšrocības,

iedzīvotāju ienākumu nodokļa deklarācijas iesniegšanu EDS, e-grāmatīņas, LAD elektroniskajā pieteikšanās sistēmā pieejamos e-pakalpojumus un palīgmateriālus pakalpojumu pieteikšanai, Uzņēmumu reģistra jaunākos e-pakalpojumus, tāpat diskutēja, vai patlaban ir pietiekama izpratne par e-paraksta izmantošanu un priekšrocībām un kāda informācija tiek apkopota portālā www.latvija.lv.

• **20. jūnijā** Pašvaldību savienībā organizētā diskusija **“Proaktīva investīciju piesaiste pašvaldībām”** turpināja LPS un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) iesākto diskusiju ciklu par pašvaldības lomu uzņēmējdarbības attīstībā un investīciju piesaistes veicināšanā. Gada sākumā pirmās šā cikla diskusijas tika veltītas investīciju lomai reģionālās attīstības veicināšanā un LIAA darbam investīciju piesaistē, tajā skaitā “Polaris” procesa priekšrocībām un LIAA ieteikumiem. Šajās sarunās piedalījās arī VARAM pārstāvji, jo ministrija ir atbildīga par Reģionālās politikas pamatnostādņiem un konkrētām ES fondu aktivitātēm, kas paredz atbalsta instrumentus pašvaldībām.

Šajā reizē apsprieda nosacījumus, kas interesē investorus, kā noteikt savas konkurētspējas priekšrocības un veidot investīciju piesaistes plānu, kā arī pašu investīciju piesaistes procesu un veicamās aktivitātes, lai tas būtu veiksmīgs.

Diskusijā piedalījās **Inese Andersone** un **Mārtiņš Tiknuss**, kuri pārstāvēja uzņēmumu “GatewayBaltic”, kas ir vadošais eksporta pakalpojumu sniedzējs Baltijā, atbalstot uzņēmumus un organizācijas ārējo partneru piesaistē. “GatewayBaltic” izstrādātā metodoloģija ir praktiski izmantojama pašvaldībās investoru piesaistē.

• **No 26. līdz 30. jūnijam** Latvijā viesojās **Azerbaidžānas delegācija no Novhani pašvaldības**. Viņi apmeklēja gan Ventpils novadu, gan arī pabija Rīgā, kur tikās ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministru **Romānu Naudiņu**.

Šajā sarunā tika apspriestas Azerbaidžānas un Latvijas pašvaldību sadraudzības paplašināšanas iespējas un sadarbība gan Eiropas Savienības, gan valsts un pašvaldību līmenī. Ministrs un viesi bija vienprātīgi, ka īpaši svarīgi ir visos sadarbības aspektos iesaistīt jauniešus, veicinot studentu apmaiņu un iespēju abu valstu jauniešiem doties mācību praksē uz otru valsti.

LPS jau vairāk nekā piecus gadus aktīvi sadarbojas ar kolēģiem Azerbaidžānā. Organizētas daudzas pašvaldību vadītāju apmaiņas vizītes abās valstīs un noslēgti sadarbības līgumi starp Azerbaidžānas un Latvijas pašvaldi-

bām. Līgumu par sadarbību ar kolēģiem Azerbaidžānā noslēgusi Jēkabpils pilsētas pašvaldība un Ventspils, Cēsu, Amatas, Ķekavas, Stopiņu, Kārsavas, Preiļu un Salacgrīvas novads. Sadarbību plāno arī Rēzeknes pilsēta, Rēzeknes novads un Gulbenes novads.

• **1. jūlijā** ar svinīgu karoga pacelšanu Jūrmalā tika atklāta Itālijas–Latvijas–Luksemburgas trio prezidentūra Eiropas Padomē, un tās atklāšanas pasākumā LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** uzsvēra – daudziem šajā laikā veicamajiem uzdevumiem būs vajadzīga cieša valsts un pašvaldību sadarbība.

LPS kā Eiropas Municipālītāšu un reģionu padomes (CEMR) locekle pilda pašvaldību sadraudzības koordinatora funkcijas. LPS izstrādājusi un īstenojusi vairākus sadraudzības projektus ar Eiropas Komisijas finansiālu atbalstu, piedalījies daudzās pašvaldību sadraudzības aktivitātēs gan valsts, gan starptautiskā līmenī. Viens no lielākajiem LPS panākumiem sadraudzības jomā ir Vietējo pašvaldību sadraudzības tīkla izveide Latvijā.

Informācijai

• ES programmas “Nodarbinātība un sociālā inovācija” 2014.–2020. gadam ietvaros izsludināts **projektu konkurss “Call for proposals for social policy innovations supporting reforms in social services” (sociālās politikas inovācijas sociālo pakalpojumu reformu atbalstam)**. Atbalsts paredzēts sociālās politikas eksperimentēšanas projektiem, kas testēs un novērtēs inovatīvus risinājumus ar mērķi ieviest tos plašākā mērogā. Sociālo investīciju pieeja paredz atbalstīt inovatīvas reformas bērnu aprūpē, ilgstošā sociālajā aprūpē, valsts sociālajos dienestos, izglītībā un mūžizglītībā, veselības aprūpē, nabadzības novēršanā un sociālajā iekļaušanā. Projektiem jāorientējas uz vienas pieturas aģentūras pieeju, personalizētu pieeju un inovatīvām partnerībām. Projektu pieteikšanās termiņš – **28. augusts**. Plašāku informāciju meklējiet: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=629&langId=en&callId=408&urtherCalls=yes>. Kontaktpersona Latvijā ir Labklājības ministrijas ES Struktūrfondu departamenta vecākā referente **Elita Aleksandrovska (67021565; Elita.Aleksandrovska@lm.gov.lv)**.

• Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija aicina pašvaldības piedalīties Eiropas Padomes ģenerālsekretariāta organizētajā **konkursā “Eiropas Padomes Ainavu balva”**, kas Latvijā tiek izsludināts trešo reizi. Konkursa mērķis ir noteikt veiksmīgi īstenotos projektus un iniciatīvas ar reāli uztveramu ieguldījumu ainavu aizsardzībā, pārvaldībā un/vai plānošanā.

Projekta pieteikumu var iesniegt līdz **29. augustam**. Informācija par konkursu, nolikums un pieteikuma anketa atrodama: www.varam.gov.lv.

• Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra (EACEA) potenciālajiem projektu iesniedzējiem atgādina, ka šogad vēl var iesniegt projektus **programmas “Eiropa pilsoņiem”** 2.1. apakšpasākumā “Sadraudzības pašvaldību iedzīvotāju tikšanās (*Town Twinning*)”, 2.2. apakšpasākumā “Sadraudzības pašvaldību tīklojumi (*Networks of Towns*)” un 2.3. apakšpasākumā “Pilsoniskās sabiedrības projekti (*Civil Society Projects*)”. Projektu iesniegšanas termiņš – **1. septembris**. Projektu iesniegšanas kārtība un dokumentācija pieejama šeit: http://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens/funding_en.

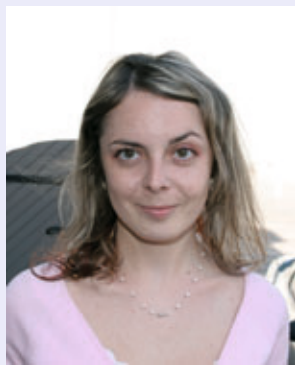
• Sabiedrības integrācijas fonds (SIF) sadarbībā ar Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē sekretariātu izsludinājis atklātu **projektu konkursu programmas “Atbalsts sabiedrības līdzdalībai Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē īstenošanā”** ietvaros, kas paredz atbalstīt vairākas biedrību un nodibinājumu aktivitātes – seminārus, konferences, diskusijas, forumus, radošās darbnīcas, interneta risinājumu izmantošanu un attīstīšanu diskusiju veicināšanai u.tml. Projektiem jāatbilst Latvijas prezidentūras trim prioritātēm, kā arī prezidentūras vērtībām – iesaistīšanās, izaugsme, ilgtspēja.

Projektu iesniegumu iesniegšanas termiņš ir **2. septembris**. Konkursa nolikums un iesnieguma veidlapa pieejama Sabiedrības integrācijas fonda interneta vietnē: www.sif.lv.

• Valsts reģionālās attīstības aģentūra izsludinājusi Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2009.–2014. gada perioda programmas “Nacionālā klimata politika” neliela apjoma grantu shēmas projektu iesniegumu atklātu **konkursu “Kapacitātes celšana pētījumiem un pasākumiem sabiedrības zināšanu uzlabošanai par klimata pārmaiņām un to radītajam sekām”**, lai atbalstītu apmācības, izglītības un studiju programmu moduļu izstrādi, izglītojošu projektu un informatīvu kampaņu organizēšanu, kā arī kapacitātes paaugstināšanu, izstrādājot pētījumus klimata pārmaiņu jomā. Projektu iesniegšanas termiņš – **19. septembris**. Papildinformāciju meklējiet Valsts reģionālās attīstības aģentūras tīmekļa vietnē: www.vraa.gov.lv, sadaļā *EEZ un Norvēģijas Finanšu instruments*.

• Eiropas Komisijas Patērētāju, veselības un pārtikas izpildaģentūra (CHAFEA) izsludinājusi 2014. gada **konkursu 3. rīcības programmā veselības jomā**, kur pieteikumu iesniegšanas termiņš ir **25. septembris**. Konkursa ietvaros pretendēt uz programmas līdzfinansējumu var arī pašvaldības, nevalstiskās organizācijas, komersanti, augstskolas u.c.

Plašāka informācija (angļu valodā) pieejama CHAFEA oficiālajā mājaslapā: <http://ec.europa.eu/chafea/health/index.html>. Kontaktpersona Latvijā ir Veselības ministrijas Budžeta un investīciju departamenta Finanšu analīzes un investīciju koordinācijas nodaļas vecākā referente **Elīna Praudiņa (67876045; elina.praudina@vm.gov.lv)**.

Agita Kaupuža,
LPS pārstāvniecības
Briselē vadītāja

Latvijas pašvaldību pieredze attīstības sadarbībā

4. jūnijā Briselē (Beļģijā) notikušajā sanāksmē diskutēja par 13 jauno Eiropas Savienības dalībvalstu pieredzi, panākumiem un problēmām attīstības sadarbības aktivitāšu īstenošanā, tādējādi iezīmējot pirmo ES aizvadīto desmitgadi. Diskusiju rīkoja Latvijas Republikas Pastāvīgā pārstāvniecība Eiropas Savienībā sadarbībā ar Eiropas nevalstisko organizāciju konfederāciju attīstības sadarbībai CONCORD.

Diskusiju atklājot, Latvijas pastāvīgā pārstāve **ES Ilze Juhansone** uzsvēra, ka laba pārvaldība ir svarīgs priekšnoteikums ekonomiskajai izaugsmei un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai. Savukārt ES attīstības komisārs **Andris Piebalgs** savā videosveicienā uzsvēra nepieciešamību arī turpmāk veicināt nevalstisko organizāciju un publiskās pārvaldes institūciju ciešu sadarbību attīstības sadarbībā, tādējādi efektīvi izmantojot iedzīvotāju zināšanas un prasmes šajā jomā.

Paneldiskusijā par labas pārvaldības stiprināšanu savā pieredzē dalījās arī Latvijas Pašvaldību savienība, atklājot savu attīstības sadarbības aktivitāšu pamatprincipu – uztvert partnervalstu pārstāvjus kā vienlīdzīgus partnerus un vairāk piedāvāt nevis teorētiskas lekcijas, bet gan iespēju iepazīties ar reāliem piemēriem. Pēdējo gadu laikā LPS sadarbībā ar Latvijas pašvaldībām organizējusi virkni mācību vīzišu partnervalstu pašvaldību pārstāvjiem, iepazīstinot tos gan ar pašvaldību sniegtajiem pakalpojumiem, gan pašvaldību administrācijas darbu un iedzīvotāju iesaistišanu. Latvijas Pašvaldību savienība sadarbībā ar daudzām Latvijas pašvaldībām līdz šim īstenojusi attīstības sadarbības aktivitātes kopīgi ar Armēnijas, Azerbaidžānas, Baltkrievijas, Gruzijas, Kirgizstānas, Tadžikistānas un Turkmēnistānas pašvaldību pārstāvjiem.

Diskusijā ar savu pieredzi tāpat dalījās nevalstisko organizāciju pārstāvji no Igaunijas un Rumānijas, stāstot par īstenojamām e-pārvaldības un antikoruācijas aktivitātēm attīstības sadarbības valstīs. Ukrainas delegācijas pārstāvji informēja, ka situācija valstī joprojām ir nestabila un turpinās karadarbība. Gruzijas vēstnieks Moldovā uzsvēra situācijas saasināšanos okupētajās teritorijās Gruzijā. Arī Moldovas valdības pārstāvji norādīja uz situācijas pasliktināšanos Piedņestrā.

Nemot vērā situācijas nopietnību, Monitoringa komiteja pieņēma politisko deklarāciju, kurā paustas bažas, ka pēc Krimas aneksijas izveidojusies situācija, kas apdraud vairāku valstu teritoriālo vienotību.

Vizītes laikā LPS ģenerālsēkretāre **Mudīte Priede** tikās ar Moldovas Vietējo pašvaldību kongresa vadību un pārrunāja Ārlietu ministrijas atbalstītā projekta “Fiskālā decentralizācija – pārvaldes reformas formas” ieviešanas gaitu. Projekta mērķis ir stiprināt lietpratīgu pārvaldību Moldovā.

Reģionu komitejai – 20 gadu jubileja

25. un 26. jūnija plenārsesijā Reģionu komiteja (RK) atzīmēja savu 20. gadadienu un šajā sakarā atskatījās uz paveikto, izvērtēja pašreizējo situāciju un izvirzīja jaunas turpmākās prioritātes. Šī plenārsesija bija pēdējā, ko vadīja līdzšinējais priekšsēdētājs Ramons Luiss Valkarsels, un tajā locekļi ievēlēja jaunu RK priekšsēdētāju – **Mišelu Lebrēnu**.

Plenārsesijā RK locekļi pieņēma rezolūciju, kurā noteiktas politiskās prioritātes, pēc kurām, kā uzskata RK, savā darbā vajadzētu vadīties nākamajai Eiropas Komisijai un Parlamentam jaunajā pilnvaru termiņā. Jaunievēlētais RK priekšsēdētājs norādīja: *“ES jaunā likumdošanas perioda priekšvakarā ļoti atzinīgi ir vērtējami Komitejas centieni ietekmēt šā jaunā pilnvaru termiņa politisko darba kārtību. Rezolūcijā iekļautās vadlīnijas veidos pamatu turpmākajai sadarbībai, ko es kā RK priekšsēdētājs šajā pilnvaru termiņā veidošu ar citām iestādēm.”*

RK locekļi apsprieda arī pilsētvides politiku un balsoja par trim atzinumiem, kuros apskatīta ES pilsētu ilgtspējīga attīstība – “Ceļā uz integrētu ES pilsētvides politiku”, “Tiesību aktu kopums par mobilitāti pilsētās” un lietuvietes Daivas Matonienes sagatavoto atzinumu “Septītā vides rīcības programma un ilgtspējīgas pilsētas”. Tika apspriesti arī budžeta jautājumi, konkrēti atzinumi par ES budžeta izpildi un atzinuma projekts par ES 2015. gada budžetu. Darba kārtībā bija arī ES stratēģija Adrijas un Jonijas jūras reģionam.

EK plāno lielāku atbalstu pašvaldību asociācijām partnervalstīs

4. jūlijā Parīzē (Francijā) notikušajā 5. Francijas pašvaldību starptautisko aktivitāšu forumā Latvijas Pašvaldību savienības Valdes loceklis un Ogres novada deputāts **Edvīns Bartkevičs** savā uzrunā uzsvēra, ka Latvijas pašvaldību interese iesaistīties attīstības sadarbības aktivitātēs ir arvien pieaugoša, taču vairāku objektīvu apstākļu dēļ mēs nevaram būt vienlīdzīgi partneri konkurences cīņā ar “vecu” Eiropas Savienības dalībvalstu pašvaldībām.

E. Bartkevičs savā runā uzsvēra, ka Latvijas pašvaldību iespējām izmantot Eiropas Savienības fondu finansējumu attīstības sadarbības aktivitātēm ir tikai desmit gadu ilga vēsture, savukārt, piemēram, Apvienotā Karaliste, Nīderlande, Francija un Vācija šajā jomā darbojas jau vairākus gadu desmitus. Tāpēc tikai pašsaprotami, ka “veco” ES dalībvalstu pieredze ir krietni lielāka, taču prasības projektu pieteicējiem vienādas. *“Mūsu pašvaldību kapacitāte ir daudz lielāka par to, ko patlaban darām,”* norādīja Bartkevičs. Viņš arī izteica ierosinājumu Eiropas Komisijai vairāk atbalstīt pašvaldību asociācijas partnervalstīs, jo pašvaldību lielums un budžets ir atšķirīgs, taču pēc iespējas būtu jāveicina visu pašvaldību attīstība. Šo priekšlikumu kā ļoti vērtīgu atzina Eiropas Komisijas *EuropeAid* Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāta pārstāvis Andželo Baljo, norādot, ka iepriekš Eiropas Komisija (EK) nav sniegusi īpašu atbalstu pašvaldību asociācijām, lai gan tas ir svarīgi: *“Domāju, ka tas ir risinājums. Ja vēlamies izveidot decentralizētu pieeju, tai jāaptver visas pašvaldības, ne tikai lielākās pilsētas. Pašvaldību asociāciju iesaistīšana būtu labs veids, kā stiprināt pašvaldību kapacitāti to sarunās ar centrālo valdību,”* uzsvēra Baljo.

Francijas pašvaldību starptautisko aktivitāšu forumu jau piekto gadu pēc kārtas organizēja Francijas pilsētu asociācija (*Cités Unies France*), un šogad līdztekus Francijas pašvaldībām forumā piedalījās arī 30 citu pasaules valstu pārstāvji – vēlētie politiķi un administrācijas pārstāvji, kuri ieinteresēti pašvaldību starptautiskajās un attīstības sadarbības aktivitātēs. Latvijas Pašvaldību savienība piedalījās forumā kā “PLATFORMA” – attīstības sadarbības jomā darbojošos pašvaldību un to asociāciju tīkla – pārstāve.

Latvijas delegācijas pārstāvis – pirmoreiz ziņotājs RK

15. jūlijā Briselē (Beļģijā) Eiropas Savienības Reģionu komitejas Ekonomikas un sociālās politikas komisijas sanāksmē apstiprināja Latvijas delegācijas pārstāvja Rīgas domes Drošības, kārtības un korupcijas novēršanas jautājumu komitejas priekšsēdētāja **Daiņa Turlā** sagatavoto **atzinumu par Eiropas platformu cīņai pret nedeklarētu darbu**. Viņš ir pirmais Latvijas delegācijas pārstāvis, kurš kļuvis par ziņotāju kādā no Reģionu komitejas skatītajiem jautājumiem.

Latvijas delegācijas pārstāvja sagatavotajā atzinumā pausts Reģionu komitejas viedoklis par Eiropas Parlamenta un Padomes ieceri izveidot Eiropas platformu, lai uzlabotu sadarbību nedeklarēta darba novēršanā un atturēšanā no tā. Kopumā D. Turlais atzīnīgi novērtējis Eiropas Komisijas priekšlikumu izveidot vienotu platformu cīņai pret nedeklarētu darbu, kas tiešā veidā negatīvi ietekmē arī vietējās un reģionālās pašvaldības. *“Nedeklarēts darbs nopietni ietekmē budžetu, jo samazinās nodokļu un sociālās apdrošināšanas ieņēmumi, kas savukārt negatīvi ietekmē nodarbinātību, produktivitāti, darba apstākļus, prasmju attīstību un mūžizglītību, kā rezultātā samazinās pensiju apmērs un tiek ierobežota piekļuve veselības aprūpei,”* uzrunā Reģionu komitejas pārstāvjiem uzsvēra ziņotājs.

Eiropas Komisijas pārstāve **Karita Rammusa** norādīja, ka šis ir praktisks priekšlikums, lai sekmētu ES dalībvalstu atbildīgo institūciju sadarbību un veicinātu ES un nacionālo likumdošanu, uzlabotu darba likumdošanu, drošību darba vietā, iedzīvotāju integrāciju ES darba tirgū un sociālo iekļaušanu. *“Mūsu galvenais uzdevums būtu veicināt labās prakses piemēru apmaiņu, analizēt problēmu un panākt, lai dalībvalstis uzticas cita citai un kopīgi iekļaujas dažādos pārrobežu pasākumos,”* informēja Rammusa.

D. Turlais uzsvēra, ka platformas mērķu sasniegšanai būtu jāizmanto pašvaldību zināšanas un pieredze, ņemot vērā, ka tās sadarbojas ar nodarbinātības dienestiem, sociālā nodrošinājuma iestādēm, formāliem un neformāliem iedzīvotāju tīkliem un tām ir tieša pieredze un zināšanas par ēnu ekonomikas cēloņiem vietējā un reģionālā līmenī. Tāpat viņš vērsa uzmanību uz nepieciešamību sagatavot un ievākt vairāk un kvalitatīvākus datus par nedeklarētu darbu, ietverot arī vietējā un reģionālā līmeņa datus, lai tādējādi uzlabotu izpratni par šo problēmu un sekmētu centienus to risināt.

Daiņa Turlā sagatavotais atzinums tapis sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību savienības padomnieci veselības un sociālajos jautājumos **Silviju Šimfu**, Labklājības ministrijas, Latvijas Republikas Pastāvīgās pārstāvniecības Eiropas Savienībā, Nodarbinātības valsts aģentūras, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, sociālo dienestu un Valsts darba inspekcijas pārstāvjiem. Atzinums par Eiropas platformu cīņai pret nedeklarētu darbu tiks pieņemts 6.–8. oktobrī Reģionu komitejas plenārsēdē.

PIETEIKŠANĀS DALĪBAI PAŠVALDĪBU SADARBĪBAS TĪKLOS TURPINĀS

Ilze Rukute,
projekta sabiedrisko attiecību eksperte

Latvijas Pašvaldību savienība projekta **“Lietpratīga pārvaldība un Latvijas pašvaldību veikspējas uzlabošana”** ietvaros organizē reģionālās diskusijas, kurās aicināti piedalīties pašvaldību pārstāvji, deputāti un darbinieki.

Projekta gaitā tiek veidoti pašvaldību sadarbības tīkli, kas būs “mācīšanās salīdzinot” diskusiju platforma. Tāpēc pašvaldības aicinām pieteikties dalībai šajos tīklos, lai novadi un pilsētas varētu apmainīties ar pieredzi konkrētās jomās, kā arī radīt inovatīvas idejas, kā efektīvāk vadīt dažādus procesus pašvaldībā.

Jūnijā diskusijas Valmierā un Preiļos jau aizvadītas, taču nākamās notiks **25. augustā Skrundā** un **26. augustā – Jelgavā**, un uz tām tiek gaidīti ieinteresēto pašvaldību pārstāvji.

Diskusiju laikā var gūt informāciju par iespējam pieteikties dalībai pilotpašvaldības statusā šādos tematiskajos tīklos:

- pašvaldību sociālā darba un veselības aprūpes pieejamības nodrošināšanas tīkls;
- pašvaldību sabiedrisko pakalpojumu un mājokļu politikas tīkls;
- pašvaldību izglītības un kultūras tīkls.

Lai vairāk izprastu dalības nozīmi tīklos, sanāsmēs tiek diskutēts arī par Latvijas pašvaldību sadarbības tīklu iespējamajām tēmām un diskusiju dalībniekus iepazīstina ar “mācīties salīdzinot” sistēmas Latvijas modeli. “Mācīties salīdzinot” (*benchlearning*) sistēma tiek veidota projekta gaitā. Tā balstās uz datubāzē apkopotas informācijas, pašvaldību pieredzes un zināšanu analīzi, lai meklētu katrai pašvaldībai piemērotu risinājumu konkrētā nozarē un pilnveidotu savas pašvaldības stratēģisko vadīšanu, līdz ar to veiksmīgāk sadarbojoties ar iedzīvotājiem, uzņēmējiem un apmeklētājiem.

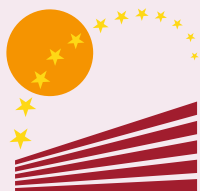
Dalībai sadarbības tīklos iespējams pieteikties ar anketas palīdzību, kas atrodama Latvijas Pašvaldību savienības mājaslapā. Pieteikšanās noritēs līdz septembrim.

Projekta vadošais eksperts **Māris Pūķis**: *“Produkts, ko veidojam projekta gaitā, ir domāts kā palīdzības (pakalpojuma) instruments tām pašvaldībām, kuru politiķiem būs vēlēšanās izmantot un attīstīt savu patstāvību. Projektā tiek izmantotas publiskā sektora stratēģiskās vadīšanas idejas, ko pagaidām māca tikai Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes Sabiedrības vadības maģistrantūrā. Praktisku šādas stratēģiskās vadīšanas piemēru pasaules līmenī varam atrast Ventpils pašvaldībā.*

Katrai pašvaldībai atsevišķi studēt patstāvīgas stratēģiskās vadīšanas pieredzi ir apgrūtināši, iegūt vadības procesam derīgus datus no valsts informācijas sistēmām vai budžeta praktiski nav iespējams. Tāpēc LPS uzņēmusies procesa veicinātāja un apkalpotāja funkcijas.

Līdzdalība pilotprojektos, tāpat kā turpmākā inovatīvo metožu kopīga atrašana tīkla sanāsmēs pēc projekta beigām ir un būs brīvprātīga. Taču ieguvumi būs abpusēji. Katra pašvaldība, kas iesaistīsies pilotprojektos, ne tikai gūs jaunas idejas un atziņas, bet arī palīdzēs pārējām pašvaldībām derīgas un ilgtspējīgas sistēmas izveidošanā.”

Projekts *“Lietpratīga pārvaldība un Latvijas pašvaldību veikspējas uzlabošana”* tiek īstenots, izmantojot 2,12 miljonu eiro piešķirumu no Norvēģijas Finanšu instrumenta 2009.–2014. gada perioda programmas *“Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm”*. Projekta mērķis ir stiprināt institucionālo kapacitāti un cilvēkresursu attīstību valsts, vietējā un reģionālā līmenī, izveidojot ilgtspējīgu *“mācīties salīdzinot”* sistēmu, kas balstīta uz salīdzināmās bāzes metodes principiem un izmanto salīdzināmo datubāzi pašvaldību veikspējas uzlabošanai. Lai nostiprinātu pašvaldību lietpratīgu pārvaldību, *“mācīties salīdzinot”* sistēmas ietvaros tiks iekļauta arī pašvaldību stratēģiskās vadīšanas ieviešana, par pamatu izvēloties pašvaldību mārketingu kā vienu no stratēģiskās vadīšanas formām.

Eiropas **2014**
Gada pašvaldība

KONKURSA OTRAJAI KĀRTAI IZVIRZĪTAS 14 PAŠVALDĪBAS

Ilze Rukute,
LPS projektu sabiedrisko attiecību speciāliste

No 23 pašvaldībām, kas bija pieteikušās uz konkursa "Eiropas Gada pašvaldība 2014" pirmo kārtu, plānošanas reģionu vērtēšanas komisijas izvirzījušas 14 pašvaldības, kuras sacentīsies konkursa otrajā kārtā, līdz 26. septembrī svinīgā apbalvošanas ceremonijā tiks suminātas Gada pašvaldības un arī pārējie konkursanti.

Plānošanas reģionos izveidotās vērtēšanas komisijas vērtēja pašvaldības gan pēc iesniegtā pieteikuma, gan arī apmeklēja pilsētas un novadus klātienē. Kurzemes plānošanas reģionā uz otro kārtu izvirzīts **Nīcas novads** un **Ventspils pilsēta**; Zemgales plānošanas reģionā – **Rundāles novads**, **Jelgavas novads** un **Jelgavas pilsēta**. Rīgas plānošanas reģionā otrajā kārtā sacentīsies **Jūrmalas pilsēta**, **Tukuma novads** un **Jaunpils novads**, savukārt no Vidzemes plānošanas reģiona otrajā kārtā piedalīsies **Valmieras pilsēta**, **Raunas novads** un **Smiltenes novads**. Latgales plānošanas reģionā uz otro kārtu izvirzīta **Daugavpils pilsēta** un **Viļakas novads** un **Dagdas novads**. Šogad atšķirībā no iepriekšējiem gadiem pašvaldības konkurēs trīs kategorijās: lielās pilsētas, novadu pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu līdz 7000 un ar iedzīvotāju skaitu virs 7000.

Konkurss tiek organizēts ar mērķi veicināt pašvaldību atbalstu iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanā, nodrošinot saviem iedzīvotājiem daudzveidīgas un kvalitatīvas izglītības, atpūtas un iesaistīšanās iespējas. Šogad noteiks gan uzvarētājus – Eiropas Gada pašvaldības, gan laureātus divās nominācijās – "Pašvaldība izglītotam, radošam un aktīvam iedzīvotājam" ar apakšnomināciju "Pašvaldība veselam iedzīvotājam" un laureātus nominācijā "Pašvaldība iedzīvotāju

iesaistīšanai" ar apakšnomināciju "Pašvaldība ES vērtību un iespēju popularizēšanai".

Arī otrajā kārtā vērtēs iedzīvotāju dzīves kvalitātes aspektus, kuru īstenošanā īpašu ieguldījumu var sniegt tieši pašvaldības, piemēram, personības attīstības veicināšanā, kas ietver izglītību, fizisko labsajūtu, mobilitāti, sociālo iekļaušanu, attālināto pakalpojumu pieejamību un citus kritērijus. Par tradīciju konkursa noslēguma pasākumā arī kļuvusi Eiropas Gada cilvēku sumināšana, kuri daudz darba, pūļu, nesavtības un sirsnības ieguldījuši gan kultūras, gan veselīga dzīvesveida, gan izglītības, gan iedzīvotāju iekļaušanas jomā, lai kopīgi celtu dzīves kvalitātes līmeni savā novadā vai pilsētā.

Otrajā kārtā vērtēšanas komisijā piedalīsies ministriju pārstāvji, Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā pārstāvis, Eiropas Parlamenta Informācijas biroja Latvijā pārstāvis, kā arī konkursa ģenerālsponsora AS *Swedbank* pārstāvis un konkursa sadarbības partnera pārstāvis no SIA "Lattelecom". Vērtēšanas komisijas vizītes sāksies 11. augustā.

Latvijas Pašvaldību savienība konkursu rīko sadarbībā ar Kultūras ministriju, Labklājības ministriju, Veselības ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Eiropas Komisijas pārstāvniecību Latvijā, Eiropas Parlamenta Informācijas biroju Latvijā un plānošanas reģioniem. Konkursa ģenerālsponsors ir AS *Swedbank*. Konkursa sadarbības partneri ir SIA "Lattelecom", VAS "Latvijas Dzelzceļš", *Latvenergo* koncerns. Konkursu atbalsta AS "Grindeks", Taipeijas misija Latvijas Republikā, AS "Valters un Rapa", AS "Latvijas valsts meži" un SIA "Tirdzniecības nams Kurši". Konkursa informatīvie atbalstītāji ir "Latvijas Avīze", Latvijas Radio 1, portāls DELFI un žurnāls "Logs".

Publikācijas precizējums

Žurnāla "Logs" 2014. gada Nr. 2 (224) 12. lpp. raksts par projektu "Lietpratīga pārvaldība un Latvijas pašvaldību veikspējas uzlabošana" tiek papildināts ar šādu informāciju:

Projekts "Lietpratīga pārvaldība un Latvijas pašvaldību veikspējas uzlabošana" tiek īstenots, izmantojot 2,12 miljonu eiro piešķirumu no Norvēģijas Finanšu instrumenta 2009.–2014. gada perioda programmas "Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm". Projekta mērķis ir stiprināt institucionālo kapacitāti un cilvēkresursu attīstību valsts, vietējā un reģionālā līmenī, izveidojot ilgtspējīgu "mācīties salīdzinot" sistēmu, kas balstīta uz salīdzināmās bāzes metodes principiem un izmanto salīdzināmo datubāzi pašvaldību veikspējas uzlabošanai. Lai nostiprinātu pašvaldību lietpratīgu pārvaldību, "mācīties salīdzinot" sistēmas ietvaros tiks iekļauta arī pašvaldību stratēģiskās vadīšanas ieviešana, par pamatu izvēloties pašvaldību mārketingu kā vienu no stratēģiskās vadīšanas formām.

KĀ SAMAZINĀT KOMUNĀLO PAKALPOJUMU RĒĶINUS LĪDZ PAT 30%

Gusts Muzikants,
Lattelecom Biznesa klientu daļas direktors

Liebritānijas pieredze liecina, ka attālināta skaitītāju nolasīšana ir veids, kā novērst komunālo pakalpojumu – ūdens, siltuma – zudumus, un dod iespēju ietaupīt līdz pat 30% no kopējām izmaksām. Tagad arī Latvijas iedzīvotājiem iespējams ietaupīt, nemaksājot par zudumiem kopējā tīklā. Kopš 1. jūlija *Lattelecom* piedāvā jaunu pakalpojumu – *Lattelecom Telemetrija*, ar kura palīdzību var ātri, ērti un precīzi veikt komunālo skaitītāju rādījumu nolasīšanu, kā arī pārraudzīt ūdensapgādes un apkures sistēmu darbību.

Ko iegūst iedzīvotāji?

Lattelecom novērojumi liecina, ka ikviena iedzīvotāja rēķinu par komunālajiem pakalpojumiem var samazināt. Rezultāts tiek panākts divos veidos. Pirmkārt, informējot iedzīvotāju par patērēto apjomu regulāri, iedzīvotājs var pieņemt lēmumu par komunālo

pakalpojumu izmantošanu. Redzot savu patēriņu, ir iespējams to samazināt.

Otrkārt, vienlaicīgi un automātiski skaitītāju mērījumu nolasījumi nozīmē, ka visu mērīerīču rādījums tiek fiksēts vienā laikā, tādējādi samazinot rādījumu nobīdes. Praktiski tas nozīmē, ka katra iedzīvotāja patērētais komunālo pakalpojumu apmērs viena mēneša periodā tiek noteikts precīzi, turklāt visiem iedzīvotājiem norēķinu periods ir identiskā garumā. Līdz ar to, salīdzinot iedzīvotāju kopējo patēriņu vienas ēkas ietvaros ar ēkai piegādāto apjomu, šo divu rādījumu starpība samazinās līdz minimumam, jo visi rādītāji tiek iegūti vienā laikā un tiek izslēgtas kļūdas nolasījumā. Rezultātā iedzīvotāju rēķinus uzrādītā summa par zudumiem vai koplietošanas patēriņu ir atbilstoša patērētajam.

Šāgada jūnijā veicām sabiedriskās domas aptauju, kurā noskaidrojās, ka trīs no četriem Latvijas iedzīvotājiem ik mēnesi namu apsaimniekotājiem iesniedz skaitītāju nolasījumus par kādu no komunālajiem pakalpojumiem, un katru ceturto šāda mehāniska rādītāju nolasīšana neapmierina.

Likumsakarīgi, ka ekonomiski un sociāli aktīvie iedzīvotāji vēlas izmantot tehnoloģiju iespējas – 83% iedzīvotāju atzinuši, ka labprāt sekotu līdzī savam komunālo pakalpojumu patēriņam internetā. Šādu vēlmi Rīgas un citu pilsētu iedzīvotāji izsaka biežāk nekā lauku reģionu iedzīvotāji.

Līdz ar to varam apgalvot, ka pasaules tendences gūst atsaucību arī Latvijā. Pakāpeniski telemetrijas risinājumi kļūs pieprasīti arī Latvijā, komunālo pakalpojumu nozarei izvirzoties par celmlauzi. Jāatzīmē, ka pasaulē automātisku datu nolasīšanas un apkopšanas sistēmu jeb telemetriju plaši izmanto arī medicīnā, īpaši kardioloģijas pacientu ārstēšanā un uzraudzībā, tirdzniecības, auto un citās nozarēs.

Uzskatu, ka pēc pieciem gadiem Latvijas iedzīvotāji uz lapiņām, kas ik mēnesi jāiesniedz nama apsaimniekotājam, raudzīsies kā uz vēsturi, analizējot savus komunālo pakalpojumu datus internetā – līdzīgi kā kalkulatori nomainījuši skaitīkļus, padarot cilvēku ikdienu vienkāršāku un izslēdzot cilvēciskās kļūdas faktoru.

Kādēļ *Lattelecom*?

Pašvaldības un iedzīvotāju interesēs ir tāda pakalpojumu sniedzēja izvēle, kas spēj apkalpot infrastruktūru gan Latvijas lielajās pilsētās, gan novados. Mēs skaidri apzināties, ka pašvaldību finansējums ir iero-

TELEMETRIJA

Mūsdienīgs risinājums
attālinātai mērījumu nolāšanai.

KĀDUS MĒRĪJUMUS VAR NOLASĪT?

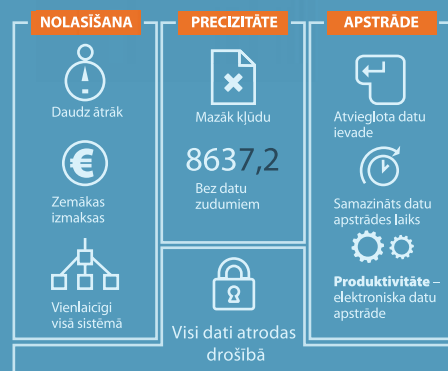
KO IEGŪST KLIENTS?

ietasupījums
līdz 30%
Vidēji – 15-18% gadā

ĒRTĀKA DATU IEGUVE UN APSTRĀDE

KO IEGŪST IEDZĪVOTĀJI?

bežots, tādēļ *Lattelecom Telemetrija*s pakalpojumu nodrošinām bez papildu maksas par ierīkošanu un iekārtu uzturēšanu. Klients par pakalpojumu maksā tikai abonentmaksu.

Gluži kā jebkuram internetam vai telefona pieslēgumam, *Lattelecom* nodrošina visu infrastruktūru līdz klienta galaiekārtai, tādējādi būtiski samazinot barjeras, kas saistītas ar komunālās saimniecības darbības modernizēšanu. Telemetrija's pakalpojums ļauj ekonomēt resursus un palielināt produktivitāti, neinvestējot IT sistēmās. Tas ir tik vienkārši kā sākt lietot internetu – *Lattelecom* ierīko telemetrija's infrastruktūru pie skaitītājiem, un klients var ērti aplūkot skaitītāju datus portālā internetā.

Mūsu novērojumi liecina, ka bieži vien, izvēloties modernus risinājumus, klientam pietrūkst specifisku zināšanu. *Lattelecom* nodrošina kvalificētu speciālistu atbalstu, tādējādi garantējot pakalpojuma darbības nepārtrauktību.

Tehnoloģiju brīvība

Ir vietā vaicāt, kā šodien pieņemtie lēmumi ietekmēs manas pašvaldības darbu un sabiedrības labklājību pēc četriem vai astoņiem gadiem? Taču mums ir jāsaprot arī pašiem pamatiem. Tā, piemēram, pašvaldībām joprojām lielākoties ir sava skaitītāju mērījumu sistēma siltumam, sava – karstajam un aukstajam ūdenim. Šādā situācijā katra sistēma darbojas atsevišķi, turklāt tie, visticamāk, ir slēgta veida risinājumi – katra sistēma “runā” savā valodā. Līdz ar to dati starp šīm sistēmām nav savietojami, nav iespējams veikt padziļinātu datu analīzi aprēķiniem un sistēmas modernizēšanai būs nepieciešams nomainīt visu tehnoloģisko infrastruktūru, nereti ieskaitot katru klienta dzīvokli vai mājā esošo skaitītāju.

Atvērto tehnoloģiju risinājumi, uz kuriem balstīts *Lattelecom Telemetrija*s pakalpojums, pieļauj modifikācijas un uzlabojumus neatkarīgi no to izstrādātāja. Tādējādi tiek izslēgti riski, kas saistīti ar iekārtu un sistēmu novecošanos un to savstarpējo savienošanos. Turklāt pāreja uz *Lattelecom* sniegto pakalpojumu neprasa papildu kapitālinvestīcijas, pietiek ar mērīerīci, kas lielākoties būs savietojama.

Pasaules tendences Latviju sasniedz salīdzinoši ātri, bet bieži paiet krietns laiks, pirms mūsu valsts iedzīvotāji, uzņēmumi un pašvaldības ir gatavas tās pieņemt. Tomēr biznesa vidē nav laika gaidīt – jau šobrīd ir jāmaina izpratne par tehnoloģiju nozīmi. Jā, iespējams, daļai būs nepieciešams atteikties no līdz šim ierastās uztveres un jāsaprot vairāk uzticēties tehnoloģiju un IT sistēmu priekšrocībām un drošībai. Taču, tikai izvēloties efektīvākas metodes, mūsdienīgas tehnoloģijas un uzticamus partnerus, visiem kopā ir iespējams panākt jūtamu izdevumu samazinājumu, kas likumsakarīgi ietekmē arī konkrētās pašvaldības iedzīvotāju.

Uzziniet vairāk www.telemetrija.lv

Daina Oliņa

Ūdeņainumam bieži piedēvē negatīvu nokrāsu, sevišķi runāšanas sakarā. Latvijas Pašvaldību izpildītāju asociācijas izbraukuma sēde 16. maijā bija izņēmums. Ne tikai tādēļ, ka todien acuskatām ne reizi vien pavērās Latvijas 11. lielākā – Alūksnes ezera spoži dzidrā zilgme, bet galvenokārt tāpēc, ka sanāksmes diskusijas caurvija publisko ūdeņu apsaimniekošanas problemātiku, kas tika iztīrīta, “nelejot ūdeni”.

Ziemeļu pagasta Māriņkalna kultūras namā Alūksnes novada domes priekšsēdētājs **Arturs Dukulis**, sveicot tālo ceļu mērojušos ciemiņus, neslēpa, ka izpildītāji uzskatāmi par pašvaldību “vadošo daļu”, un novēlēja visiem iepazīt skaisto Alūksnes novadu, kas turklāt atrodas pirmajā desmitniekā pēc platības un iedzīvotāju skaita. Maija sākumā novadā bija 18 095 deklarētie iedzīvotāji. To veido Alūksnes pilsēta un 15 pagasti, kuru dzīvi pārzina sešas pārvaldes. A. Dukulis izteica pārliecību, ka savstarpējās sarunas un pieredzes apmaiņa būs tik rosinoša, lai katra pašvaldība apgūtu citu pieredzi, nevis katra izgudrotu riteni no jauna. Visas prezentācijas interesentiem pieejamas LPS mājaslapā: http://www.lps.lv/izpilditaju_asociacija/?task=sessions&committee_id=1518.

Alūksnes novada Īpašuma nodaļas vadītājs **Ingus Berkulis** visus sveicināja zaļajā un tradīcijām bagātajā novadā, kur sākas Eiropa un satiekas trīs valstis – Igaunija, Krievija un Latvija. Interesanta ir iedzīvotāju skaita amplitūda pagastos – nedaudz vairāk par astoņiem tūkstošiem alūksniešu, lielākajā – Alsviķu pagastā

– dzīvo 1550, bet Kalncempjos – tikai 209! Novadam raksturīga bagātīga daba un kultūrvēsturiskais mantojums, saimnieciski neskarta vide un lielākā vērtība – darbīgi cilvēki. Alūksnes novadu pietiekami daiļrunīgi

ŪDENAINA TIKŠANĀS ALŪKSNĒ

raksturo skaitļi – 57% teritorijas aizņem mežs, 33,6% lauksaimniecībā izmantojamā zeme, 14% dabas lieguma teritorija. Nav brīnums, ka aktīvā uzņēmējdarbība (1113 ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības, 62 komersanti uz 1000 iedzīvotājiem) galvenokārt saistās ar mežizstrādi, kokapstrādi un lauksaimniecību. Novada centrs – Ziemeļvidzemes pērle Alūksne, kas vēstures dokumentos pirmoreiz minēta 1284. gadā, ar tās slaveno Tempļa kalnu ir visaugstāk novietotā pilsēta Latvijā – 217 metrus virs jūras līmeņa. Novads lepojas ar diviem valsts nozīmes vēstures pieminekļiem – joprojām darbīgo šaursliežu dzelzceļa līniju Alūksne-Gulbene un Alūksnes pilsētas vēsturisko centru.

No aktīvajiem uzņēmējiem neatpaliek sabiedriski rosīgi iedzīvotāji, kas izveidojuši 137 biedrības un nodibinājumus. Viņu ērtībām izveidots Alūksnes novada Sabiedrības centrs. Daudzo izglītības iestāžu darba nodrošināšanai tiek tērēta lauvastiesa no Alūksnes novada gada budžeta, kas šogad plānots 16 miljonu eiro. Kopš novada izveides pašvaldība jau īstenojusi projektus, kuru kopējā summa ir 25 miljoni eiro, un šobrīd realizācijā atrodas projekti par kopējo summu 14,8 miljoni eiro. Nozīmīgākie ir valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa “Vecā pils” renovācijas pabeigšana Alūksnes Mākslas skolas un novada iedzīvotāju vajadzībām, ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Alūksnē un novada pagastos – realizēti septiņi projekti un tikpat daudz pašlaik īsteno, piemēram, multifunkcionāla jaunatnes iniciatīvu centra izveide Alūksnē un hidrobūves “Tacis” rekonstrukcija uz Alūksnes upes.

Alūksnes novads pelnīti lepojas ar 74 amatierkolektīviem, 15 tautas/kultūras/saieta namiem un daudziem muzejiem. 2013. gadā bilancē ierakstīti 848 pasākumi! Arī šogad to būs daudz. Tikām laipni uzaicināti vēlreiz atgriezties Alūksnē, piemēram, Glikas dienās, atzīmējot Bībeles latviskotāja Ernsta Glikas 360. dzimšanas dienu, vai Līgosvētkos, kas šogad saskaņoti ar Zušu svētkiem “Bute zuti precēt brauc” un starptautiskām sacensībām pludmales volejbolā “Katrīnas kauss”. Par vasaras svinamdienu kulmināciju uzskatāmi pirmie Vispasaules malēniešu svētki, bet rudens pusē – Bānīša svētku piedzīvojumi un Ražas svētki Kalncempju pagasta Ates muzejā. Arī dažādi sporta pasākumi, piemēram, XVI starptautiskais Ziemassvētku džudo turnīrs decembrī.

Pašvaldības aģentūras “ALJA” direktors **Māris Lietuvietis** dalījās pieredzē par aģentūras darbību publisko ūdeņu apsaimniekošanā. Tā dibināta 2002. gadā kā Alūksnes pilsētas domes un Alūksnes rajona Jaunalūksnes pagasta padomes kopīga aģentūra, 2009. gadā pēc novada izveides to reorganizēja par Alūksnes nova-

da pašvaldības aģentūru. Piecus gadus "ALJA" vada M. Lietuvietis. Lai vieglāk pieņemt lēmumus, izveidota konsultatīvā padome. Senāk bija astoņi inspektori, tagad dažādu iemeslu dēļ darbojas divi. Publisko ūdeņu sardzē "ALJA" sadarbojas arī ar Valsts vides dienestu, Valsts policiju un pašvaldības policiju. Par galvenajiem uzdevumiem uzskatāma:

- zivju resursu, dzīvnieku un augu valsts aizsardzība un saglabāšana;
- zivju resursu atjaunošana;
- rūpnieciskās zvejas un licencētās makšķerēšanas organizēšana;
- mehānisko transportlīdzekļu kustības organizācija un citi.

"ALJA" apsaimnieko vairākus ezerus – Alūksnes ezers ir lielākais no publiskajiem ūdeņiem – 1540 ha, bet mazākais ar 9 ha platību – Ilgāja ezers, divu ezeru teritorija tiek dalīta ar Igauniju. Reizē ar aģentūras izveidi Alūksnes ezerā organizēta licencētā makšķerēšana, bet pilnībā aizliegta rūpnieciskā zveja, atļaujot tikai zušu zveju Alūksnes upes iztecē. Alūksnieši uzskata, ka licencētā makšķerēšana ievieš kārtību ezerā. Pārdoto licenču skaits pēc krituma krīzes laikā pērn atkal sasniedzis 2008. gada līmeni. Māris Lietuvietis atšķirībā no Ingus atzina, ka viņa vērtējumā novadā Eiropa nevis sākas, bet beidzas, jo aģentūrai daudz nozīmīgāka ir klientu piesaiste no Eiropas puses. Licenču bilance diezgan nepārprotami norāda arī makšķernieku dzīvesvietu – gada atļauju, protams, ir jēga pirkt vietējiem, citiem izdevīgāka dienas licence, ko nopērk ierodoties.

Aģentūras saimniekošanas pamatā ir Eiropas Zivsaimniecības fonda līdzekļi, kas atbalstītajos projektos palīdz gan pavairot zivis (zušus, zandartus, vienīgie Latvijā – sīgas, kas varētu būt īpaši interesanti ārzemniekiem), gan aizsargāt Alūksnes ezera bagātības, gan dod iespēju attīstīt zinātnisko darbību, lai saprastu, kuras zivis katrā periodā ir vairāk nepieciešamas. M. Lietuvietis mudināja arī pašvaldības aktīvāk izmantot projektu iespējas, jo, pēc viņa domām, to noteikumi nav sarežģīti. Ūdenstilpju ekosistēmas saglabāšanā prioritāte ir cīņa pret notekūdeņu ieplūšanu. Parasti daudzi (arī "ALJA" darbinieki) sākot no nepareizā gala – ņem zivis, tad pavairo, pēc tam skatās piesārņojumu, tad pēta! Vajag pilnīgi otrādi – izpētīt, kas tilpē atrodams, vai to vajag papildināt, un tikai tad rīkoties tālāk.

Maluzvejniecības apkarošana svarīgi ir izglītēt sabiedrību, pastāvīgi rīkot reidus, lai atklātu likumpārkāpumus un sodītu likumpārkāpējus. Kopā ar biedrību "C.ALBULA" aģentūra strādā ar bērniem un jauniešiem, organizē vairākdienu nometnes, mācot pareizi uzvesties pie ūdeņiem, makšķerēt utt. Citādi gadās dzirdēt bērna ieteikumu ķert zivis ar tīkliem, jo tēvs nesot mājās daudz lielākus lomus. Aģentūra organizē makšķerēšanas un ātru laivu

sacensības un piedāvā vizināšanos ar katamarānu (labā izklaide tūristiem, draugu un kolēģu grupiņām). Ziemā notiek minirallijs uz Alūksnes ezera ledus.

Izpilddirektoru daudzie jautājumi M. Lietuvietim droši vien skaidrojami ar vēlmi izprast aģentūras darbības principus, lai nākotnē kaut ko radniecīgu veidotu savās pašvaldībās.

Vai paši audzējat zivju mazuļus? – Nē, pērkam lētāko un labāko. Tā, piemēram, labākie zandarti ir Igaunijā.

Vai nodarbojaties arī ar peldvietu apsaimniekošanu? – Jā, Alūksnes peldvieta jau gandrīz labiekārtota.

Kāda ir sadarbība ar Valsts vides dienestu? – Likumā noteiktajos ietvaros. Konfiscētie rīki jānodod VVD. Viņi arī sastāda protokolu, ja izdevies pieķert negodīgu makšķernieku.

Un ar BIOR? – Jā, mums ir laba sadarbība pētnieciskos jautājumos.

Kāds ir finansējums? – Finansē pašvaldība.

Vai novadā notiek pārpurvošanās? – Mums nav šādu problēmu, jo ezeri ir dziļi, turklāt esam augstu virs jūras līmeņa.

Kā tiek galā ar niedrēm? – Necināties, jo mums to nav. Plānojam iegādāties niedru plāvēju, bet izmantot to tikai īpašos gadījumos.

Vai visi limiti netiek zvejniekiem? – Alūksnes ezerā nav rūpnieciskās zvejas. Šo lēmumu pieņēma pašvaldība. Pārējos ezeros limitus cenšamies sadalīt starp vienu vai diviem saimniekiem.

Vai pašvaldība Alūksnes ezeru ir pārņēmusi savā valdījumā? – Vēl ne. To gribam darīt, jo tad iespējams startēt projektos, taču mazliet baidāmies, ka, nonākot pašvaldības īpašumā, atbalsts būs daudz niecīgāks. Un ja vēl visas pašvaldības to izdarīs!

Par ezeru apsaimniekošanu, balstoties uz zinātniskiem datiem, izpildidirektoriem skaidroja Vides risinājumu institūta pārstāvis **Matīss Žagars**. Aktuāli domāt par pareizu katra ezera apsaimniekošanu, jo cilvēks daudz ietekmējis dabu, sevišķi pēdējos gados. Piesārņojumu sateces baseinā rada neattīrīta kanalizācija, lauksaimniecības mēslojums, nocirsti meži; ezeru posta pārmērīga zvejas un makšķerēšanas slodze, pārmērīga vai neadekvāta krastu izmantošana, plēsīgo zivju sugu savairošanās. Latvijā palicis ļoti maz dabīgo ezeru, tikai dabas liegumos vēl daži (piemēram, Teiču rezervātā).

Visiem pamācošs ir Burtņieka piemērs. Ilgus gadus neprasmīgi apsaimniekots, ezers ir aizaudzis, vasarās zaļš. Tā rezultātā sarūk zivju skaits, un patērētājiem zūd interese par makšķerēšanu tik "neauglīgā" vietā, nav iespēju saņemt cerētos līdzekļus, pārdodot licences. Pērn institūta pētnieki kopā ar pašvaldību uzsāka projektu, lai glābtu Burtņieka ezeru. M. Žagara prezentācijā uzskatāmi bija redzams, kāpēc ezerā izzudušas zivis. Šī tēma viņam kā ihtiologam sevišķi mīļa,

IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJĀ

tāpēc cenšoties skaidrot arī pārējiem, kādām jābūt samērīgām proporcijām starp zivīm nepieciešamajām barības vielām (fitoplanktons, zooplanktons u.c.), sīkajām karpveidīgajām jeb ēsmas zivtiņām un plēsīgajām zivīm. Apgrīztā proporcija, kāda bija Burtnieka ezerā, noveda pie intereses zuduma par to gan kā atpūtas, gan maksšķerēšanas vietu.

Ezers pats neatjaunojas, aplami cerēt, ka tas pats sevi sakārtos, cilvēku spiediens ir pārāk agresīvs, tādēļ vajag plānveida darbības: pats pirmais – saprast ezeru, jo tā sistēmas ir sarežģītas, ietekme no ārpuses liela. Tikai tad var izstrādāt stratēģiju, iesaistot sabiedrību, pašvaldību, pētniekus. Stratēģiju ar sabiedrību vajag apspriest *dzīvi*, nevis zinātniski sausi. Datus zinātniekiem var iedot tikai vietējie eksperti! Sadarbojoties ar Burtnieka ezera saimniekiem un vietējiem iedzīvotājiem, pētnieki guvuši daudz vērtīgu materiālu. Noslēgumā Matīss Žagars minēja dažus veiksmes stāstus no citu valstu pieredzes, piemēram, par Vašingtonas ezeru, kas bija ļoti aizaudzis, līdz valdība sapratusi, ka jāattīra, un tagad tas ir tīrs un zivīm bagāts ezers.

Sarunu par ūdeņiem LPIA priekšsēdētājs **Guntis Kalniņš** pamanījās noslēgt uz humorpilnas nots: radioraidījumā esot dzirdējis maksšķerņieku sievu viedokli, ka šis hobijs esot ne mazāk kaitīgs par dzeršanu, vienīgi viss notiek ar gumijas zābakiem kājās...

Latvijas Pašvaldību savienības padomniece **Sniedze Sproģe** nepastāvīgi mainīgos ūdeņus atgriezta uz daudz stabilākiem – zemes pamatiem, informējot par Zemes pārvaldības likumu. Dažreiz šķiet, ka publiskajiem ūdeņiem nav saimnieka. Civillikums nosaka, ka tie pieder valstij. Faktiski sanāk –

nevienam! Inspektoru skaits Latvijā nav liels, ap 40, un negodprātīgie zivju bendes jūtas nenotverami. Tāpēc priecē pašvaldības, kas, sekojot Burtnieka ezera saimnieku paraugam, ir gatavas pārņemt ezerus savā aprūpē, kļūstot par šo publisko ūdeņu saimniekiem. Kaut formāli īpašnieks skaitās valsts, tieši pašvaldībām bieži nākas uzklaut iedzīvotāju pārmetumus par nesakoptām, piesārņotām vai nepieejamām ūdenstilpēm. Sākotnēji bijusi neticība, ka vietējā vara tiešām vēlas gādāt par publiskajiem ūdeņiem sabiedrības interesēs, nevis naski privatizēt kopējo mantu. Lielākie iebildumi skanējuši no maksšķerņiekiem. Arī Saeimā, lemjot par ūdeņu apsaimniekošanu, saduras maksšķerņieku un zvejnieku intereses. Lai kā zinātnieki cenšas skaidrot pareizas apsaimniekošanas pamatpatiesības, parasti uzvar maksšķerņieku vēlmēs, kaut arī viņiem nerūp ezeru apsaimniekošana, bet tikai un vienīgi brangs loms. Tomēr Matīss Žagars uzskatāmi demonstēja, kas notika, kad Burtnieka ezeru apsaimniekoja nezinātniski. Diemžēl interešu un tiesību jūklī pazuda ezers kā vērtība un kā iespēja prasmīgiem

saimniekiem. S. Sproģe izteica cerību, ka pašvaldību pārraudzībā nākotnē izdosies saskaņoti darboties kopējās interesēs. Prezentācijā iespējams sīkāk izpētīt atšķirības starp dažādo īpašumu formām (īpašums, valdījums, turējums), ko sanāksmē laika trūkuma dēļ neanalizēja. LPS padomniece vēlreiz atgādināja datumu – 2012. gada 24. jūlijā Ministru kabinets pieņēma protokollēmumu Nr. 41 par publisko ūdeņu īpašuma tiesībām, kas vietējai varai deleģē tiesības pārņemt savā valdījumā publiskos ūdeņus.

Būtu svarīgi iespējami ātrāk:

- * **atrast saimnieku** piekrastei un iekšējiem ūdeņiem;
- * saredzēt **nozāres un visu teritoriju** attīstības iespējas un paredzēt tam finanšu līdzekļus;
- * sabalansēt intereses – rūpes par **dabu**, veidojot vidi **uzņēmējdarbības** attīstībai un **kvalitatīvai dzīvei** (apsaimniekot aizsargājamo un atbalstīt esošos uzņēmējus, kā arī rosināt zvejniekiem un pie ezeriem dzīvojošos attīstīt biznesu).

Mirdzošā diena bija kā radīta, lai “izkāptu” no zāles sienām un zinošu gidu – pašvaldības speciālistu pavadībā autobusa ekskursijā tuvāk iepazītu Alūksnes novadu, papildinot sanāksmē uzklauto informāciju. Arī to, ka nekur citur Latvijā Jaudis tā neprot svinēt dzīvi kapsētā kā Alūksnes pusē, kad reizē ar pilsētas svētkiem notiek kapu svētki. Uzzinājām, ka Alūksnes novada pagasti atšķiras ne tikai pēc iedzīvotāju skaita, bet arī pēc ezeru daudzuma – Veclaicenes pagastā to ir 24, turpretim novada citā stūrī – Pededzes pagastā nav neviena ezera. Par novada skaistulēm tiek godātas Pededze un Vaidavas upe. Ar pēdējo gan saistās visai negatīva publicitāte saistībā ar **Karvas HES** būvatļaujas apstrīdēšanu. Tomēr vietējie uzskata, ka ar šo objektu viņiem

ir pamats lepoties. Karvas HES ekspluatācijā nodeva 2012. gada septembrī, pēc mēneša tā sāka ražot elektrību. Ūdens objektu izmanto ne tikai elektroenerģijas ražošanai, bet arī rekreācijai. Izveidotās ūdenskrātuves virsmas laukums pie normāla uzstādīnājuma līmeņa sasniedz 45 ha, izbūvēts 385 metrus garš zivju ceļš. Svarīgi atcerēties, ka nekustamo īpašumu vērtība HES apkārtnes īpašumiem ir pieaugusi. Vēlāk savām acīm pārliecinājamies, ka velti tas nav.

Viena no Alūksnes novada īpašajām atšķirības zīmēm ir armijas klātbūtne jau kopš pirmajiem Ulmaņlaikiem, kad 7. Siguldas kājnieku pulks Alūksnes ezera krastā uzcēla kazarmas, ko pelnīti var uzskatīt par vēstures pieminekli. Tagad te atrodas **Nacionālo bruņoto spēku kājnieku skola** – viens no lielākajiem darba

devējiem novadā. Vietējie saraduši ar militārās formās ģērbtajiem ļaudīm. 1992. gada 11. novembrī ar LR aizsardzības ministra pavēli te tika izveidots mobilo strēlnieku bataljons. Laikā no 1998. līdz 2006. gadam Alūksnē apmācīja vairāk nekā 9000 obligātā dienesta karavīru. Izpilddirektoriem bija iespēja novērtēt un rokā paturēt mūsdienu kareivju ekipējumu un bruņojumu, izstaigāt garnizona muzeju un pat nobaudīt karavīriem domātās pusdienas. Tomēr pats emocionālākais bija brīdis, kad izpilddirektoriem par godu 7.

Siguldas pulka pieminējamā kalna pakājē defilē priekšnesumus sniedza E. Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas pūtēju orķestris kopā ar "sadarbības partneriem" no deju kolektīva "Virpulītis".

Pie **Zušu tača jeb hidrotehniskās būves "Zušķērājs"** vēleiz satikām Māri Lietuvieti. 2012. gadā Alūksnes novada pašvaldība saņēma finansējumu Eiropas Zivsaimniecības fonda pasākumā "Zveja iekšējos ūdeņos", lai rekonstruētu un modernizētu hidrotehnisko būvi – zušķērāju "Tacis" uz Alūksnes upes, kas iztek no Alūksnes ezera. Nu to varēs izmantot gan zušu loma iegūšanai, gan nozvejoto zivju uzglabāšanai.

Uzņēmums **SIA "4PLUS"** tematiski bija vienīgais ar ūdeņiem nesaistītais apskates objekts, tomēr novadā tas ir viens no stabilākajiem. Kopš dibināšanas 1994. gadā daudzus gadus veiksmīgi nodarbojies ar apaļkoku tirdzniecību, mežizstrādi un mežsaimniecību. Šobrīd "4PLUS" pamatnodarbošanās ir apsēs pārstrāde – te ražo dēļišus saunas sienu apdarei un lāvām, līmēto materiālu un citus saistītos produktus (neparasti šķita divus kilogramus smagie briķešu rullīši

ar cauru vidu labākai degšanai). Ražotne tika izveidota Alūksnē, jo apkārtnē atrodas vienas no veselīgākajām apsēs audzēm Latvijā. Kopš ražotnes izveides bijušā Alūksnes MRS teritorijā te sakārtota infrastruktūra, izremontētas ēkas, uzstādītas mūsdienīgas iekārtas, to ražotos produktus eksportē uz 14 valstīm.

Kad pirms trim gadiem "Logs" ciemojās Alūksnes novadā, valsts nozīmes arhitektūras piemineklis "Vecā pils" gleznainā vietā Alūksnes ezera krastā, no kurienes paveras skats uz Pilssalu un tajā esošajām Livonijas ordeņa pilsdrupām, vēl bija nākotnes vīzijās. Kopš 2013. gada 1. septembra pirms 230 gadiem celtajā barona Fitinghofa dzimtas dzīvojamajā ēkā pilntiesīgi saimnieko **Alūksnes Mākslas skolas** 160 audzēkņi. Šim sapnim kolektīvs

tuvojās deviņus gadus, izmantojot visu iespējamo finansējumu – VKKF, valsts investīcijas un beidzot ERAF. Pie lepnajām ārdurvīm izpilddirektors sirsnīgi sagaidīja skolas dibinātāji – direktors **Ojārs Vēliņš** un viņa kundze **Anita**, kura līdztekus mākslas priekšmetu pasniegšanai pilda arī direktora vietnieces pienākumus. Viņu vadībā iepazīnām skolu, kā arī baudījām lielisko skatu (raksta sākumā) pāri ezeram no terases, kas laikam spēj nomierināt vissatrauktāko prātu.

Ceļojumu kulminācijas brīdis bija pievakarē, visiem trim autobusiem no jauna satiekoties **Tempļa kalna** pakājē, kur izpilddirektori katrs sev izkala īpašu monētiņu, atjaunoja enerģijas krājumus kalna maģiskajā rotundā un izkārtos kopbildei, kas publicēta jau LPS 25. kongresam velētājā numurā.

*Paldies Alūksnes novada sabiedrisko attiecību speciālistei **Evitai Aplokai** par līdzdalību materiāla tapšanā!*

“Bureau Veritas”, kas dibināta 1828. gadā, ir kompānija ar gadsimtu pieredzi atbilstības novērtēšanā. Mūsu pakalpojumi palīdz pilnveidot organizāciju darbību, samazinot biznesa riskus, un veicināt to ilgtspējīgu attīstību. “Bureau Veritas” pamatvērtības ir konfidencialitāte, ētiska darbība, objektīvs novērtējums, uz klientu vērsts skatījums un drošība darbā. “Bureau Veritas” grupas uzņēmumu tīkls ietver vairāk nekā 1300 biroju 140 pasaules valstīs ar vairāk nekā 60 000 darbiniekiem. Latvijā “Bureau Veritas” darbojas jau kopš 1858. gada, pirmsākumos strādājot jūrniecības sektorā. 1998. gadā tika izsniegts pirmais ISO 9001 sertifikāts. Vadības sistēmu sertifikācijas jomā klientu skaits turpina palielināties, un šobrīd ir sertificētas vairāk nekā 940 iestādes un organizācijas.

2013. gadā “Bureau Veritas” piešķirts augstākais zīmola novērtējums kā ilgtspējības pakalpojumu piegādātājam pēc starptautiska, neatkarīga analītiķu uzņēmuma – “Verdantix” datiem. Uzņēmums datu iegūšanai bija aptaujājis 250 vadītājus, kuru atbildībā ir uzņēmumu ilgtspējas jautājumi lielākajos pasaules uzņēmumos (ar apgrozījumu virs 250 miljoniem dolāru, 21 industrijā, 13 valstīs).

“Bureau Veritas Latvia” piedāvā:

- **nodrošināt projektu vadību būvniecībā** visās nozarēs, sākot ar projektēšanu, darbu izpildes grafiku un darbu daudzumu, izmaksu analīzi, kvalitātes kontroli līdz pat objekta nodošanai ekspluatācijā. “Bureau Veritas Latvia” zināšanas ir apvienotas ar iespēju izmantot “Bureau Veritas” tehniskos centrus pasaulē, kur strādā vairāk nekā 5000 inženieru un speciālistu darba aizsardzības, vides likumdošanas (HSE), celtniecības u.tml. jomās. Šāda kombinācija ir ļoti nodrošīga kvalitatīvai būvniecības projektu realizācijai. Nodrošinām atbilstības novērtēšanu un uzraudzību, saistītu ar drošības un kvalitātes standartiem ēku un infrastruktūras projektiem visā dzīves ciklā. Informācija par “Bureau Veritas Latvia” kā notificētas iestādes tiesībām veikt novērtēšanu atbilstoši regulai No 305/2011 ievietota arī Eiropas Komisijas informācijas sistēmā “Nando” (saīsinājums no New Approach Notified and Designated Organisations). Vairāk: <http://ej.uz/nando>;
- **uzraudzību iekārtu/ produktu ražošanas un piegādes procesā** (*shop inspection*). Nodrošinām pilnu pakalpojumu klāstu visā piegādes ķēdē. BV var novērtēt ražotāja spēju ražot un piegādāt klienta vēlmēm (specifikācijas, standarts, CE marķējums u.tml.) atbilstošu produktu, pārbaudīt produktu (piemēram, minerālie materiāli ceļu būvei, caurules, vārsti un krāni, katli, tvertnes, lifti, elektroniskās ierīces, sarežģītas ražošanas iekārtas u.tml.) kvalitāti, piegādes komplektāciju, kontrolēt piegādes grafiku. Uzraudzība iekārtu/produktu ražošanas/iegādes procesā nodrošina mūsu klientu pārliecību par pasūtījuma izpildes atbilstību noteiktajām kvalitātes prasībām;
- **nodrošināt nesagraujošo (NDT) un sagraujošo testēšanu, veikt būvmateriālu paraugu testēšanu.**
 - NESAGRAUJOŠĀ TESTĒŠANA: nosakām plaisas, sakusumus, porainību, piemaisījumus, kausējuma nepilnības, pretkorozijas pārklājumu kvalitāti u. c., izmantojot ultraskaņas, virpuļstrāvu, magnētisko daļiņu metodes, kā arī veicam radiogrāfisko testēšanu un penetrācijas testus u.c.
 - SAGRAUJOŠĀ TESTĒŠANA: nosakām metāla mehāniskās un ķīmiskās īpašības, metināto savienojumu atbilstību, bojājumu iemeslus kausējumos, cauruļvados un citos celtniecības pamatmateriālos un aprīkojumā;
- **veikt izpildīto būvdarbu un izpildedokumentācijas atbilstības pārbaudi**, t.sk. pārbaudām un sniedzam atzinumu par izpildīto būvdarbu atbilstību projekta prasībām, būvuzraudzības deklarēto ekspluatācijas īpašību atbilstību standartos, tehniskajos noteikumos, normatīvajos aktos noteiktajām prasībām u.tml.;
- **nodrošināt būvniecības iepirkumu tehniskos ekspertus** savas kompetences jautājumos;
- **aplīdzināt enerģijas patēriņa līmeņus.** Veicam novērtējumus saskaņā ar ražotāju tehniskajām prasībām. Mēs varam aplīdzināt, ka ražotāju deklarētā attieksme pret vidi ir patiesa;
- **veikt bīstamo iekārtu inspekcijas** liftiem un eskalatoriem, celtnēm un cilvēku pacelājiem, vienkāršām un karsējamām spiedieniekārtām, transportējamām spiedieniekārtām, slēpošanas pacelājiem.

Apmācības

- Standartu prasību skaidrojums – ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001, ISO 27001
- Iekšējais auditors, kvalitātes vadības sistēmas vadītājs
- Vides likumdošanas prasības
- Piedāvājam dažādas apmācības par jūs interesējošiem standartiem

**BUREAU
VERITAS**

Move Forward with Confidence

SIA "Bureau Veritas Latvia"
Duntes iela 17a, Rīga, LV-1005
riga@lv.bureauveritas.com
inese.tamane@lv.bureauveritas.com
Tāl. +371 67323246

Organizācijas ieguvumi, sertificējoties atbilstoši dažādiem standartiem

ISO 9001	Kvalitātes pārvaldība	Ieviešot un sertificējot kvalitātes pārvaldības sistēmu, organizācija nosaka savas darbības procesus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu klientu prasībām atbilstošus pakalpojumus un preces. Kvalitātes pārvaldības sistēmas sertifikāts apliecina, ka organizācijā ir noteikta kārtība, kā tiek izpildītas klienta prasības, sākot ar pasūtījumu pieņemšanu līdz tā izpildei.
ISO 14001	Vides pārvaldība	Sertificēta vides pārvaldības sistēma apliecina organizācijas atbildīgu attieksmi pret vidi, tās darbību ietekmes uz vidi mazināšanu. Potenciālie sadarbības partneri, izvēloties izejvielu piegādātājus, pakalpojumu sniedzējus, ir noteikuši, ka sertificēta vides pārvaldības sistēma ir priekšnoteikums sadarbības uzsākšanai.
Jaunums! ISO 50001	Energoapārvaldības sistēma	Šobrīd liela uzmanība tiek pievērsta energoresursu un enerģijas izmantošanas efektivitātes paaugstināšanai. Sertificēta energoapārvaldības sistēma ir instruments racionālai un efektīvai enerģijas izmantošanai, lai samazinātu organizācijas izmaksas un paaugstinātu konkurētspēju. Efektīva energosistēma ir apliecinājums tam, ka organizācijas darbība balstīta uz ilgtspējīgas attīstības principiem.
OHSAS 18001	Darba drošības un arodveselības pārvaldība	Sertificēta darba drošības un arodveselības pārvaldības sistēma apliecina, ka organizācija pievērš īpašu uzmanību darba drošības jautājumiem un dara vairāk, nekā nosaka normatīvie akti, demonstrējot rūpes par darbiniekiem kā nozīmīgāko organizācijas resursu.
SA 8000	Sociālā atbildība	Sertificējot atbilstoši sociālās atbildības standartam SA 8000, organizācija apliecina atbildīgu pieeju pret visiem iesaistītajiem darbiniekiem, kas ir organizācijas ietekmes un kontroles sfērā, ieskaitot personālu, kas nodrošina organizāciju ar precēm vai pakalpojumiem. SA 8000 balstās uz starptautiskajiem cilvēktiesību aktiem un vietējiem normatīvajiem aktiem, un tā mērķis ir uzlabot darba apstākļus organizācijās visā pasaulē.
ISO 27001	Informācijas drošības pārvaldība	Informācija ir viens no svarīgākajiem organizācijas biznesa aktīviem. Sertificēta informācijas drošības pārvaldības sistēma ļauj organizācijai novērtēt informācijas apdraudējumu riskus, palīdz izveidot, ieviest un uzturēt atbilstošu to kontroli, tādējādi saglabājot konfidencialitāti, informācijas aktīvu integritāti un pieejamību.
FSC	Mežu ilgtspējīga apsaimniekošana, koksnes piegādes ķēdes sertifikācija	Saņemot FSC sertificētu koksni, sertifikācijas process sniedz uzņēmumiem papildu tirgus iespējas, kā arī apliecinājumu un atbilstību legālas koksnes ieguves avotu verificācijai.
MSC COC/ MSC zivsaimniecībā	Ilgspējīgas zivsaimniecības standarti	Sertificēta ilgtspējīga zivju resursu apsaimniekošana, to dabiskās vides aizsardzība, ietekmes uz ekosistēmu mazināšana un efektīva, plānota pārvaldība apliecina atbildīgu organizācijas darbību.
Jaunums! EUTR	Eiropas Kokmateriālu regula (EK Regula 995/2010)	Atbilstības un koksnes ieguves risku novērtējums, importējot (ievdot) koksni vai koksnes izstrādājumus Eiropas Savienības teritorijā.

Iveta Lazdiņa,
"Bureau Veritas Latvia" vadītāja:

"Bureau Veritas Latvia" vienmēr ļoti lielu uzmanību ir pievēršusi akreditācijai, kas ir vispārliedzošākais apliecinājums kompānijas darbībai ar auditu norises atbilstību piemērojamiem standartiem. Esam uzņēmums, kas stingri pieturas pie pārliecības, ka klientam ir jāsaņem kvalitatīvs pakalpojums, kuru sniedz kompetenti auditori un kuru apliecina sertifikāts ar akreditācijas zīmi. Tāpēc par akreditāciju runājam, gan tiekoties ar jauniem klientiem, gan stāstot par izmaiņām, iespējām sarunās ar jau esošajiem klientiem. Tāpat publiski nu jau labu laiku atklāti stāstām par tendencēm un riskiem, kad klienti tiek apzināti maldināti, saņemot sertifikātus, kurus izsniedz organizācijas, kas nav akreditētas konkrētā sfērā, taču klientam tas tiek noklusēts.

Mūsdienās sadarbības partneri vēlas būt pārliecināti, ka iestādes un organizācijas ne vien seko līdzīviem saviem procesiem, bet zina arī to, kā pieņemts strādāt noteiktās nozarēs. Sertifikācija apliecina specifisko prasību izpratni un izpildi. Labā prakse ceļo starp nozarēm. Un kāpēc nebūt pirmajiem?

Vadības sistēmas sakārtošana dažādās nozarēs sekmēs pašvaldību resursu efektīvu izmantošanu, infrastruktūras sakārtošanu, investoru piesaisti, kā rezultātā paaugstinās iedzīvotāju apmierinātību ar pašvaldības darbu.

AR SAPNI PAR "SOMU PRINCIPU"

Sniedze Spróge,
LPS padomniece

Ievērojot seno tradīciju, arī šovasar **no 15. līdz 22. jūnijam Latvijas Pašvaldību izpilddirektoru asociācijas** 40 biedru grupa devās kopējā pieredzes semināru braucienā. Šoreiz – uz **Somiju un Zviedriju**. Aplams izrādījās priekšstats, ka ar šīm labklājības un demokrātijas valstīm mums ilgi vēl nebūs radniecīgu problēmu. Arī ziemeļu kaimiņu zemēs vēl ne visi darbi padarīti, piemēram, Somijā vienlaicīgi plāno veikt trīs reformas: vietējo pašvaldību, valsts pārvaldes, kā arī veselības un sociālās aprūpes jomā.

Ierašanās somu citadelē **Helsinkos** sākās ar pieņemšanu Latvijas vēstniecībā, kur tikāmies ar mūsu brauciena "aizgādņiem" – vēstnieku **Uģi Bambi**, kā arī ar kolēģi – Somijas Vietējo un reģionālo pašvaldību asociācijas Ārvalstu nodaļas pārstāvi **Helēnu Johansonu**, kura bija mums izplānojuši un perfekti noorganizējuši daudz izziņošu ceļojumu uz dažādu līmeņu pašvaldībām, sarūpējot seminārus par Latvijas izpildvarai būtiskām problēmām. Pieņemšanā guvām pirmo vispārējo priekšstatu par Somiju. 1995. gadā Somija iestājās

Eiropas Savienībā, bet kopš 2002. gada te lieto eiro. Sevišķi atmiņā iespiedās stāstījums par "somu principu", kas vēsta, ka likuma priekšā visa tauta ir vienlīdzīga – ne tikai vārdos, bet arī darbos! Ne mazāk svarīga aksioma somiem saistās ar dabu – jau bērnībā katram ieaudzina izpratni, ka dabas bagātības nav nopērkamas, tās pārmanto no paaudzes paaudzē, tāpēc attieksmei pret apkārtējo vidi jābūt īpaši saudzīgai.

Somijā ir 320 pašvaldības (16 no tām Olandu salu provincē): 43 iedzīvotāju skaits nepārsniedz 2000, bet 56 dižpašvaldībās to ir daudz vairāk nekā 20 tūkstoši. Vēl cits iedalījums liecina, ka valstī ir 107 pilsētu un 213 lauku pašvaldības. Asociācija pārstāv pilsētu, lielpilsētu un lauku pašvaldību intereses.

Vienu no Somijas lielpilsētām – **Kuopio** dēvē par salu un "piecu vēju" pilsētu. Tā atrodas 400 km no galvaspilsētas Kallavesi ezera krastā. Katram iedzīvotājam pieder 45 m no ezera krasta līnijas. Senāk ceļš uz ezera salām bija garš un sarežģīts, tagad jaunuzceltais tilts ceļu saīsinājis četras reizes. Kuopio ir viens no valsts tehnoloģiju un izglītības centriem, Alūksnes sadraudzības pilsēta. Mūsu grupas ceļojuma galvenais mērķis bija iepazīt Latvijā joprojām risināšanas un strīdu stadijā esošo atkritumu apsaimniekošanas

problēmu. Seminārā Kuopio Rātsnamā somu pieredzi izklāstīja pilsētas Atkritumu pārvaldes direktors **Peka Hiverinens**, vēlāk to pašu acīm skatījām atkritumu apsaimniekošanas centrā (AAC) un poligonā.

Somijā ir desmit poligoni. Kuopio centru un poligoni 2001. gadā kopīgi nodibināja 17 pašvaldības, tagad tas apkalpo vairāk nekā 200 tūkstošus iedzīvotāju, gada apgrozījums – 17,5 miljoni eiro. No 20 ha platības astoņus hektārus aizņem noglabājamie atkritumi. 2016. gadā poligons būs jāslēdz, jau tagad apmēram 15 km tālāk tiek lūkota jauna vieta. 2003. gadā AAC sāka veidot loģistikas sistēmu, izmantot programmatūru, GPRS u.c. Apkalpojuma teritorija ir sadalīta sešās zonās, katru apkalpo sava firma, kas uzvarējusi AAC rīkotajā konkursā un darbosies piecus gadus (pēdējā iepirkuma reizē katrai zonai bija astoņi piedāvājumi!). Iedzīvotāji ar uzņēmumu norēķinās saskaņā ar savākto atkritumu tilpumu. Infrastruktūra pieder pašvaldībai, AAC rīcībā paliek septiņi procenti no iekasētās summas. Tikai 20% atkritumu ir nešķiroti. Somijā jau sen ieviesta depozītsistēma, kas pilnībā apmierina iedzīvotājus. Kuopio poligonā darbojas astoņi pārstrādes uzņēmumi, piemēram, vecā asfalta pārstrāde otrreizējai lietošanai, būvgružu šķirošana, komposta ražošana, biogāzes ražošana (no atkritumiem un dūņām) un citi rūpali. Katrs iedzīvotājs šurp drīkst atvest nestandarta atkritumus, gadā poligoni klātienē apmeklē 40 tūkstoši vietējo. Kuopio pārliecinājāmies, ka Latvijas pašvaldību iecerētie risinājumi, par kuriem cīnāmies jau daudzus gadus, ir pamatoti. Arī Somijā atkritumu apsaimnieko-

šanā galvenie noteicēji ir pašvaldības, kas visu organizē, par visu atbild un ir savāktu atkritumu īpašnieces. Tāpēc arī šajā ceļojuma aprakstā tik daudz vietas veltīju mūsu valstī pārlietu ilgi muļļātajai problēmai.

Oulu ir sestā lielākā Somijas pilsēta, tā dibināta 1605. gadā Botnijas līča krastā. Tās vēsturi simbolizē paraupjie tēli, kas raksturo iedzīvotāju nodarbošanos laimētu ritējumā. Jūras tuvums paver lieliskas iespējas gan

dzīvei, gan atpūtai, tāpēc te dzīvo daudz jaunu cilvēku, vidējais vecums – 36 gadi. Vietējā vara šajā faktā saredz ne tikai plusu, bet arī mīnusu – jauniem ļaudīm augstākas prasības brīvā laika izmantošanas iespējām. Oulu demogrāfiskie rādītāji te pārsniedz valsts vidējos skaitļus – Somijā ģimenēs ir vidēji 1,8 bērni, turpretim Oulu – 2,1 bērns. Īpaša nozīme Oulu vēsturē ir laivu darvai, kas radīja pamatus šīspuses turīgumam. Rūpnīcā joprojām ražo vērtīgo materiālu, kā arī kokogles. Tomēr lielāka nozīme pilsētā ir mūsdienīgajām ražotnēm, kas “apdzīvo” tehnoloģisko ciematu. Interesanti, ka vēl nesēn slaveno “Nokia” telefonu ražotne atradās Oulu, galvaspilsētā bija tikai administrācijas mājvieta. Žēl, ka jaunie saimnieki no “Microsoft” atlaida tūkstoši darbinieku, tomēr pamazām Oulu rodas jauni augsto tehnoloģiju uzņēmumi. Oulu lepojas ar savu universitāti, kur apgūt nevarot tikai teoloģijas un advokatūras zinības. Viens no Oulu attīstības galvenajiem “trumpjiem” ir valstī izstrādātā “ziemeļu politika”, kas paredz jūtamu atbalstu. Oulu mērījā par godu mūsu vizītei bija sarīkota īpaša pieņemšana pie pašvaldības vadītājas **Rikas Moilanenas**, kura pēc piecu pašvaldību apvienošanās pārvalda 190 tūkstošus iedzīvotāju. Pilna laika darbs te ir tikai mēram. Pilsētas menedžeris nav politiska figūra, bet administrācijas vadītājs, kuru neievēl, bet ieceļ uz nenoteiktu laiku. Viņš arī vada pašvaldības reālo ikdienas dzīvi. Te vietā pastāstīt, ka Somijas pašvaldību menedžeriem ir sava asociācija līdzīgi kā mūsu LPIA. Tajā ir 300 biedru, deviņu cilvēku valdi arī viņi izvēlas reģionāli. Menedžerim ir tiesības pašam lemt par tēriņiem, kas nepārsniedz 10 tūkstošus eiro, par lielākām summām lemj dome.

Pašpietiekamā **Tervola** ar 3300 iedzīvotājiem, kas apdzīvo diezgan prāvu teritoriju, mūsu delegācijai likās īpaši tuva un saprotama. Izpildvaras vadītājs **Mika Simoska** atzina gan nelielās pašvaldības priekšrocības (savstarpēja pazīstamība, speciālistu fleksibilitāte, katram pārzinot vairākus jautājumus; ātra lēmumu pieņemšana un reakcija uz iedzīvotāju vajadzībām), gan izaicinājumus – grūti piesaistīt gados jaunus cilvēkus, pašai nav pa spēkam sniegt visus pakalpojumus.

Tomēr somi mums tikuši tālu priekšā, veidojot pašvaldību sadarbību visdažādākajās jomās – katram reģionam ir kāda prioritāte (ūdens kontrole, pārtikas nekaitīgums, pieaugušo izglītība un citi). Ievēribu pelna lauksaimnieku serviss. Septiņu pašvaldību apvienība ne tikai gādā par konsultācijām un palīdzību lauksaimniekiem, bet svarīgs uzdevums tai ir organizēt lauksaimnieku aizvietošanas, kurus algo no sociālās apdrošināšanas iemaksām. Lopkopim, kurš aprūpē vairāk nekā septiņus liellopus, ir tiesības uz 15–20 brīvdienām!

Arī otrā ziemeļzemē Zviedrijā turpinājām pētīt atkritumu apsaimniekošanas stratēģiju, un arī te pašvaldībai pieder 100% monopols. Sīkāk to vērojām **Luleo** pilsētā. Tā kā Latvijā ne mazāk svarīga ir meža problemātika, kuras izpratnei LPMC mācībuursos izpilddirektori

pirmajā pusgadā veltīja lielu vēribu, lietderīga bija tikšanās ar Zviedrijas valsts meža uzņēmuma “Sveaskog” pārstāvjiem ekomežā (valstī ir pavisam pieci ekoparki un daudz teritorijas, kur noteikts īpašs saimniekošanas režīms). Turpmāk ekomeža bagātības papildinās arī daži mūsu stādītie kociņi.

Viena no lielākajām Botnijas līča ostām **Jēvle** ar 115 tūkstošiem iedzīvotāju atrodas 80 minūšu braucienā no Stokholmas un stundas attālumā no Arlandas lidostas. Bez pašsaprotamās zvejniecības un kuģu būves pilsētā tās ideālā novietojuma dēļ ienāk arvien jauni uzņēmumi. Šobrīd Jēvlē darbojas ap 6500 dažādu kompāniju. Šī ir tradīcijām bagāta pilsēta, kur 20% iedzīvotāju gados jauni, jo Jēvle ir arī studentu pilsēta. Atkritumu apsaimniekošana te organizēta sadarbībā ar vēl četrām pašvaldībām, bet iepirkumus kopīgi organizē desmit pašvaldības. Zviedri uzskata, ka, tikai apvienojot resursus un spēkus, var izveidot pietiekami spēcīgu juristu un citu speciālistu komandu atbildīgam uzdevumam.

Protams, ka ceļojumā apskatījām arī slaveno Upsālu un Stokholmu, no kurienes mūsu tālos ceļus mērojušo komandu prāmis pārveda dzimtenē. Iespaidiem, pārdomām bagātinātus un jaunam darba cēlienam gatavus.

LATVIJAS JAUNO ZEMNIEKU KLUBS – PIEMĒRS VEIKSMĪGAI SADARBĪBAI AR NOVADA PAŠVALDĪBU

Baiba Bērziņa,
Jauno zemnieku kluba izpilddirektore

Biedrība "Latvijas Jauno zemnieku klubs" (JZK) ir nevalstiska organizācija, kas darbojas jau 23 gadus. Laika gaitā biedrības vadībā nomainījušās vairākas paaudzes, kas ievieš arvien jaunus darba uzdevumus, mainījusies arī atrašanās vieta – no Rīgas uz Jelgavu, bet nemainīgi svarīgs palicis biedrības mērķis – atbalstīt jaunus lauksaimniekus un celt Latvijas lauku reģionu labklājību.

JZK darbība ir balstīta uz brīvprātības principu. Tieši tāpēc, lai spētu noturēt jauniešu interesi un vēlmi darboties, būtiski ir biedriem nodrošināt regulāru informācijas apriti, iespējas izglītoties un pilnveidoties, apmeklējot dažādus seminārus, kursus un konferences gan Latvijā, gan ārvalstīs, kā arī kopīgi atpūsties un izklaidēties, tā veidojot piederības izjūtu noteiktai sabiedrības grupai. JZK apvieno to visu, un lielā mērā ilgstošais un veiksmīgais darbs panākts, pateicoties citu organizāciju atbalstam – Zemkopības ministrijai, Latvijas Lauksaimniecības universitātei un Jelgavas novada pašvaldībai.

Biedrība apvieno jaunus un topošos lauksaimniekus un jauniešus no lauku reģioniem. Tās darbība notiek divos virzienos –

- jauno lauksaimnieku pārstāvniecība – līdzdalība Zemkopības ministrijas konsultatīvajā padomē, aktīva līdzdarbība citu lauksaimniecības organizāciju darbībā (LOSP, ZSA), kā arī iesaistīšanās Eiropas Jauno lauksaimnieku organizācijā CEJA;
- lauku jauniešu motivēšana – dažādu semināru un pasākumu rīkošana, pieredzes apmaiņas braucienu organizēšana, piedalīšanās dažādos starptautiskos projektos un jauniešu lide-

ru apmācībās, dalība Eiropas Lauku jauniešu organizācijā RYE un sadarbība ar citu valstu jauniešiem lauksaimniekiem.

Pērnā gada decembrī, atsaucoties Jauno zemnieku kluba ierosmei, JZK pārstāvji Zemkopības ministrijā

tikās ar toreizējo ministri Laimdotu Straujumu un CEJA prezidentu Mateo Bartolini.

Biedrībā var vērsties pēc informācijas, kas saistīta ar jauno lauksaimnieku projektiem, var meklēt un atrast padomus par saimniekošanas uzsākšanu, var iegūt kontaktus un sadarbības partnerus, kā arī caur JZK paust savu politisko nostāju un ietekmēt likumu virzību. Jaunieši tajā iesaistās, lai iegūtu zināšanas par lauksaimniecības nozari un uzzinātu, vai šī profesija būs īstā viņu nākotnei, lai aktīvi un saturīgi pavadītu brīvo laiku izglītojoties un atpūšoties, kā arī iegūtu jaunus domubiedrus.

Tā kā organizācijas biedri pārsvarā ir vecumā līdz 30 gadiem, galvenokārt studenti vai nesenie absolventi, liela loma ir dažādām radošām aktivitātēm, un, tieši pateicoties sadarbībai ar citām organizācijām, JZK biedriem iespējams tādās piedalīties. Esam bijuši gan valsts mēroga projekta "Lauki ienāk pilsētā"

dalībnieki, gan piedalāmies ikgadējās *Traktordienās*, tāpat atbalstām mūsu pašu Jelgavas novada pašvaldību, katru gadu iesaistoties pilsētas Piena, maizes un medus svētkos, apmeklējot jauniešiem domātus seminārus un prezentējot JZK, kā arī atsaucoties pagastu aicinājumiem palīdzēt viņu pasākumu rīkošanā. Arī mēs pretī saņemam pašvaldības atbalstu – gan finansiāli (atbalsts bērnu nometņu “Lauki – manas mājas” rīkošanā), gan morāli (uzklausīts mūsu viedoklis par jauniešu neformālo izglītību un ņemts vērā).

Viens no šāgada pozitīvākajiem kopīgajiem pasākumiem bija Jelgavas novada Virčavas pagasta alternatīvās aprūpes dienas centra “Kamenītes” atklāšanas pasākuma organizēšana. Tajā JZK biedri iesaistījās kopš idejas rašanās brīža līdz pat tās īstenošanas noslēgumam svarīgajā dienā – 28. martā. “Kamenītes” veidotas kā vieta, kas ikdienā apvieno iedzīvotāju grupas, radot iespēju katram augt un pilnveidoties.

Tāpat JZK biedrs **Māris Šnickovskis** ticies ar Virčavas senioriem, lai iepazīstinātu ar situāciju lauksaimniecībā Latvijā un sniegtu zināšanas par dabas veltēm un to vērtīgu izmantošanu uzturā un veselības uzlabošanā (Māris darbojas vecāku zemnieku saimniecībā “Klīves”, kas nodarbojas ar augļkopību un graudkopību).

JZK sadarbībā ar Valsts Lauku tīklu piedalījās arī seminārā par jauniešu aktivizēšanu lauku reģionos, kur tikās ar Jelgavas novada domes pārstāvi un citu novadu jauniešu konsultantiem.

Sadarbība ar pašvaldībām sniedz abpusēju labumu – mums kā biedrībai dota iespēja paust savu viedokli un aicināt jauniešus palikt laukos, savukārt pašvaldībām un citām nevalstiskajām organizācijām tādā veidā iespējams bagātināt sabiedrisko un kultūras dzīvi.

Jauno zemnieku klubs rīkojis arī ļoti veiksmīgu semināru ciklu, kura laikā apmeklētās deviņas skolas, lai

mudinātu jauniešus apsvērt domu par studijām ar lauksaimniecību saistītās fakultātēs.

Atzinīgi par pašvaldības un tās iestāžu sadarbību ar NVO izsakās arī alternatīvās aprūpes pakalpojumu centra vadītāja **Gunita Buse**. Viņas sacītais raksturo JZK un sava – Jelgavas novada attiecības: *“Pašvaldības un nevalstisko organizāciju sadarbība, manuprāt, ir viens no galvenajiem noteikumiem veiksmīgas vides radīšanai un iedzīvotāju dzīves kvalitātes celšanai. Tā kā NVO aktivisti ir tie paši iedzīvotāji, kuru labā strādā pašvaldības, tad, kopīgi darbojoties un esot ciešā saskarsmē, gan vieni, gan otri var labāk izprast otra vajadzības un kopīgi rast risinājumus dažādās situācijās. NVO vidū ļoti populāra ir neformālā izglītība, ar tās metodēm vieglāk aktivizēt un aizraut iedzīvotājus, lai viņi kļūtu par aktīvu sabiedrības daļu. Izveidojot aktīvu pilsonisko līdzdalību, ieguvēji ir abas puses, jo pašvaldība var plānot savu darbu, balstoties uz reālām vajadzībām, savukārt NVO sektors spēj apvienot vairāk domubiedru, ar kuru palīdzību veicināt savu mērķu sasniegšanu. Kopīgi sadarbojoties, arī iedzīvotāji pilnveidojas, paplašina savu redzesloku un dod lielāku pienesumu gan savai pilsētai, novadam, pagastam, gan sev personīgi. Lai Latvija plauktu un zeltu, mums ir nepieciešami izglītoti un elastīgi iedzīvotāji ar plašu redzesloku.”*

Jauno zemnieku klubs ļoti cer, ka mūsu veiksmīgais, vairāku desmitgažu ilga darbs iedvesmos arī citas pašvaldības atbalstīt savas nevalstiskās organizācijas, savukārt biedrībām tas liks darboties vēl aktīvāk un apjomīgāk, jo ar darbu iespējams panākt, ka domas izskan tālu un nonāk pareizajās ausīs.

LATVIJAS PILSĒTĀS UN NOVADOS

Rīga – Eiropas Wi-Fi galvaspilsēta!

Uz Rīgas robežas piecās vietās uzstādītas ceļazīmes, kas apliecina, ka Rīga ir kļuvusi par Eiropas bezmaksas Wi-Fi galvaspilsētu, kā arī informē pilsētas viesus un iedzīvotājus par brīvpieejas Wi-Fi iespējām. Šīs zīmes "Lattelecom" valdes priekšsēdētājs **Juris Gulbis** svinīgā pasākumā pasniedza pilsētas mēram **Nilam Ušakovam** kā apliecinājumu kopīgajam sasniegumam.

Rīga nodrošina trīs "Lattelecom" bezmaksas Wi-Fi punktus uz vienu kvadrātkilometru jeb vienu Wi-Fi punktu uz 750 iedzīvotājiem. Tallinā viens brīvpieejas punkts pieejams vidēji uz 1263 iedzīvotājiem un divi – uz vienu kvadrātkilometru, pārspējot tādas lielpilsētas kā Stokholmu, Vīni, Parīzi un Helsinkus.

"Esmu gandarīts par pašvaldības sadarbību ar Juri Gulbi un viņa vadīto "Lattelecom", kas vainagojusies ar lieliskiem panākumiem – Rīga ir izvirzījusi priekšā citām Eiropas pilsētām Wi-Fi bezmaksas pārklājuma ziņā," sacīja Rīgas domes priekšsēdētājs Nils Ušakovs.

"Lattelecom" valdes priekšsēdētājs J. Gulbis informēja: "Jau tagad visā valsts teritorijā ir teju 4000 bezmaksas Wi-Fi punktu, kuru skaits vēl pieaug. Latvija jau ir kļuvusi par valsti ar sesto ātrāko internetu pasaulē, bet esam pārliecināti, ka varam sasniegt jaunus rekordus."

Rīgā, Imantā, atklāts lielākais jaunuzceltais sociālo dzīvojamo māju komplekss

24. jūlijā Rīgas domes priekšsēdētājs **Nils Ušakovs**, vicemērs **Andris Ameriks** un Mājokļu un vides komitejas priekšsēdētājs **Vjačeslavs Stepanenko** atklāja jauno sociālo kompleksu Imantas 8. līnijā 1a. Šeit uzbūvētas trīs pašvaldības sociālās dzīvojamās mājas ar 287 dzīvokļiem, kā arī plašas telpas veselības centram "Imanta". Te atradīsies Rīgas Sociālā dienesta teritoriālais centrs un dienas centrs.

"No septembra šeit darbu sāks Imantas bērnu poliklīnika. Viss rajons tiks attīstīts kompleksi – esam uzsākuši Anniņmuižas meža sakārtošanu, tiks remontētas ielas, kā arī palielināts sabiedriskā transporta reisu skaits, lai iedzīvotājiem ir ērti nokļūt uz jauno, moderno poliklīniku," uzsvēra Rīgas domes priekšsēdētājs Nils Ušakovs. Līdzās jauno sociālo dzīvojamo ēku kompleksam ir izveidota autostāvieta 80 automašīnām, kā arī novietnes 48 velosipēdiem.

Babītes novadā jau 10 000 iedzīvotāju

Babītes novada pašvaldības Dzimtsarakstu nodaļa informē, ka šovasar Babītes novadā dzīvesvietu deklarējušo iedzīvotāju skaits pirmoreiz pašvaldības vēsturē pārsniedzis 10 000. Piecu gadu laikā (kopš novada izveides) Babīti un tās apkārtni par savu mājvietu izvēlējušies vairāk nekā 1100 iedzīvotāju. Ņemot vērā, ka pieaug arī laulību skaits (2010. reģistrēja 36 jaunizveidotas ģimenes, 2013. gadā – pat 84!), var cerēt, ka pozitīvās iezīmes turpināsies, atbalstot novada vīziju "Babītes novads kā vienota ģimene draudzīgā vidē".

Babītes pašvaldība cenšas darīt visu, lai radītu patīkamus dzīves apstākļus: domes apmeklētāju ērtībām izveidota jauna, plašāka **autostāvieta** ar 20 vietām. Tiek rekonstruēta Liepu aleja un izbūvēts mūsdienīgs ielu apgaismojums.

Jūrmalas pašvaldības bērnodārzos būs bezmaksas ēdināšana

Jaunajā mācību gadā bezmaksas ēdināšanu Jūrmalas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs saņems ikviens bērns no pusotra gada vecuma. Jūrmalas skolās brīvpusdienas visu klašu audzēkņiem ieviestas jau pagājušajā mācību gadā. Jūrmala ir vienīgā pašvaldība Latvijā, kas sedz ēdināšanas pakalpojumu izmaksas tik plašai mērķgrupai.

Jau veidojot 2014. gada budžetu, par vienu no svarīgākajām prioritātēm tika izvirzītas sociālā atbalsta paplašināšanas iespējas. *“Domāju, Jūrmalā mums ir izdevies izveidot vienu no labākajām sociālā atbalsta sistēmām valstī – mums ir bezmaksas sabiedriskais transports skolēniem, studentiem un pensijas vecuma cilvēkiem, izglītības iestādēs visi bērni līdz 12. klasei saņem bezmaksas pusdienas. Un, sākot ar 1. septembri, bezmaksas ēdināšana būs arī pilnīgi visiem pirmsskolas izglītības iestāžu bērniem. Vidēji rēķinot, katra jūrmalnieku ģimene ar bērniem saņems apmēram 60 eiro atslogu no ikmēneša tēriņiem,”* uzsver Jūrmalas pilsētas domes priekšsēdētājs **Gatis Truksnis**.

Jurģi Tukuma novada Dzimtsarakstu nodaļai

Tukumā atklātas jaunās Dzimtsarakstu nodaļas telpas. Ikdienā apmeklētāji izmanto ieeju no pagalma puses, kur ērti var iekļūt arī cilvēki ar kustību traucējumiem. Galvenā ieeja no laukuma puses tiek izmantota īpašākajos brīžos – laulībās, zelta un dimanta kāzās. Svinību

zāle ir gaiša un romantiska. Turpmāk ceremonijas laikā jaunlaulātie sēdēs baltos krēslos ar skatu pret zāli, lai emocijas un izjūtas, kas atspoguļojas laulājamo sejās, būtu redzamas ne tikai ceremonijas vadītājam, kā tas bija līdz šim, bet arī kāzu viesiem.

Latvijas Ordeņu brālības biedru tikšanās Talsos

Šovasar Talsos notika Latvijas Ordeņu brālības 16. salidojums, kurā satikās 135 dalībnieki no visas Latvijas.

Patlaban brālībā ir 321 biedrs no visiem Latvijas novadiem, kā arī ārvalstīm – Lietuvas, ASV, Kanādas, Zviedrijas, Anglijas, Vācijas, Izraēlas un Austrālijas. Ordeņu brālība apvieno cilvēkus, kuri par izciliem nopelniem Latvijas valstiskās neatkarības atgūšanā, saimnieciskās dzīves, kultūras, zinātnes, mākslas un citu jomu attīstībā apbalvoti ar Triju Zvaigžņu ordeni, Viestura ordeni, Atzinības krustu vai šo ordeņu Goda zīmi. Kopš 1999. gada brālības salidojumi katru gadu notiek kādā Latvijas novadā, šogad gods uzņemt brālības biedrus tika uzticēts Talsu novadam.

Tikšanās iesākās ar piemiņas brīdi pie pieminekļa “Koklētājs”, pēc tam viesi pulcējās Talsu tautasnamā. Svinīgajā sēdē augsti godājamus viesus uzrunāja Talsu novada domes priekšsēdētājs **Aivars Lācarus**, atzīmējot šo cilvēku nopelnus valsts izaugsmē. Savukārt Latvijas Ordeņu brālības priekšsēdētājs **Juris Griķis** sacīja: *“Mums valsts ir uzticējusi nest to, ko visu mūžu esam darījuši Latvijas labā!”* Pasākuma oficiālo daļu emocionāli noslēdza mācītājs, teoloģijas doktors **Guntis Kalme**, rezumējot: *“Jūs esat zemes sāls! Nācijai un valsts elite! Apbalvots cilvēks ir kas īpašs. Apbalvojums ir gan novērtējums, gan jauns uzdevums – vērtību nešana un vērtību apliecināšana. Jūsu uzdevums ir palikt tādiem, kādi jūs esat – augstāko vērtību nesēji!”*

Vēlāk brālības biedri devās ekskursijā pa Talsu novadu. Eiropas Savienības dalībvalstu koku stādījumā “Eiropas birzs” viesi kā Latvijas stipruma simbolu iestādīja ozolu.

Ventspils nosvinējusi Jūras svētkus

No 11. līdz 13. jūlijam Ventspilī plaši atzīmēja Jūras svētkus, pasākumus apmeklējuši vairāk nekā 32 000 ventspilnieku un pilsētas viesu. Ostas ielas promenādē tradicionāli ieradās pats jūras valdnieks Neptūns un viņa krāšņā svīta. Muzikāli priekšnesumi svētku apmeklētājus priecēja uz vairākām skatuvēm – ar īpašu koncertprogrammu pie Spiķera uzstājās Dailes teātra aktieri “Mirage Jazz Orchestra” pavadībā, bet par Jūras svētku dienas programmas kulmināciju parūpējās solists Normunds Rutulis kopā ar Slaveno Rīgas orķestri. Akrobātikas, uguns žonglēšanas un citus trikus rādīja cirka trupa “Firebirds” no Ungārijas. Svētkos varēja dzirdēt un redzēt arī metālpūšamo instrumentu ansambli “Ventspils Brass”, džeza ansambli “Intro”, Ventspils džeza sekstetu un popa studiju “Jūras

akmentiņi". Danču placī pie kuģīša "Hercogs Jēkabs" piestātnes Ventspils amatiermākslas kolektīvi izdejoja programmu "Zvejnieks mani aicināja Jūras svētkos Ventspilī". Zvejnieku placī bija iespēja mieloties ar gardu zivju zupu, iemācīties siet kādu jūrnieru mezglu, kā arī paklausīties dziesmu ansambli "Ventņi" un Ventspils blūmizeristus.

Jūras svētku noskaņu Ostas ielas promenādē radīja arī vēsturisku lielformāta fotogrāfiju izstāde "Senā zvejnieku Ventspils", kā arī Jaunrades nama un Mākslas skolas veidotā izstāde "Koku zivis" uz Livonijas ordeņa pils vaļņa.

Sporta aktivitāšu cienītājiem bija iespēja vērot Ventspils Brīvostas kausa izcīņu burāšanā un "Pūķu laivu" sacensības. Savukārt "Mazie Jūras svētki", kā ierasts, tika atzīmēti svētdienā Bērnu pilsētiņā un bērnu parkā "Fantāzija".

Raibumi Ventspils novadā

- Iznācis **pirmais Ventspils novada tūrisma buklets**. Informatīvajā izdevumā ir ziņas par katru no 12 pagastiem, pievēršot uzmanību ne tikai interesantiem un vēsturiskiem apskates objektiem, bet arī naktsmītnēm un kafejnīcām, dažādiem lauku labumiem, laivošanas un velomaršrutiem, kā arī kultūras pasākumiem.
- **Puzes pagasta Blāzmas ciemā** pirmo reizi svinēti **Sesku ielas svētki**. Ielas nosaukums ir neoficiāls un tautas dots, jo tā ved zvērsaimniecības virzienā, bet visiem 20 namiem ir mājvārdi. Vecākā Sesku ielas māja uzcelta 1880. gadā, nākamā – 1940. gadā, savukārt pārējās 18 uzbūvētas kolhoza laikos – apmeklējot arhīvu, izpētījis svētku rīcības komitejas pārstāvis Ivars Štrombergs, kurš Sesku ielā dzīvo 30 gadus.
- **4. Starptautiskajā burdona festivālā** suitu novados piedalījās arī Ventspils novada pašvaldības sadarbības

partneri no Azerbaidžānas Novhani pašvaldības. Viesi izpildīja ne tikai azerbaidžāņu, bet arī latviešu tautas dejas. Viņu temperamentīgais priekšnesums iepatikās ne vienam vien festivāla dalībniekam, savukārt viesi Joti atzinīgi novērtēja citu kolektīvu uzstāšanos. Ciemiņi arī apmeklēja Kuldīgu, Alsungu, Usmu, Anci un Jūrkalni, iepazīstoties ar vairākiem uzņēmējiem.

Starptautisks LMA studentu plenērs Kuldīgā

Šovasar Kuldīgā notika Latvijas Mākslas akadēmijas (LMA) glezniecības studentu plenērs, kura darbus vēlāk varēja aplūkot izstādē Mākslinieku rezidences galerijā. Šogad projekts bija starptautisks, izstādē piedalījās vairāk nekā 40 studentu no Latvijas, Čehijas, Igaunijas, Lietuvas, Somijas un Ukrainas. Tajā bija redzami darbi, kas tapuši LMA profesora Ivara Heinrihsona, Kaspara Zariņa un Vijas Zariņas meistarklasēs. Katru nedēļu projekta dalībniekiem pievienojās starptautiska komanda no ārvalstu mākslas akadēmijām.

LMA glezniecības studentu vasaras plenēri Kuldīgā un tās apkārtnē ir vēsturiska tradīcija. Šā projekta mērķis ir veicināt tehnisku iemaņu un glezniecības prasmju pilnveidošanu, kā arī risināt konceptuālus uzdevumus un iegūt pieredzi, strādājot starptautiskā komandā. Kuldīgas novada pašvaldības Mākslinieku rezidence izveidota 2013. gadā, lai veidotu Kuldīgas kā radošas pilsētas tēlu, veicinātu profesionālas mākslas pieejamību reģionos, atbalstītu jaunradi mākslā un īstenotu projektus radošo industriju jomā. Pērn uzsāktas sarunas starp LMA, Kultūras ministriju un Kuldīgas novada pašvaldību par ieceri Kuldīgā atvērt LMA filiāli. Šogad pilsētā ir paredzēti četri LMA studentu projekti.

Zvejnieku svētki Pāvilostā

12. jūlijā svētku rīts iesākās ar tirdziņu, kurā varēja iegādāties zivis, īstu lauku rudzu maizi un saldējumu, kā arī dažādas amatnieku darinātas lietas. Pāvilostas jūrmalas smiltīs norisinājās pludmales volejbola un futbola mači. Tajos piedalījās komandas no visa Liepājas reģiona. Kā katru gadu, arī šogad Pāvilostas kapsētā notika atceres brīdis tiem jūrnieriem un zvejniekiem, kuru kaps ir jūras dzelmē. Svētki turpinājās pludmalē ar Liepājas teātra aktiera Edgara Pujāta un dziedātāja Kristapa Pujāta koncertuzvedumu "Tāpēc jau, ka nevar

zināt, kāpēc". Svētku viesi varēja vizināties ar laivām un kuģīšiem pa jūru un upi. Šogad īpaši skaista bija kuģu un laivu parāde, ar katru gadu tajā piedalās arvien vairāk dalībnieku. Dienas notikumu kulminācija bija jūras valdnieka Neptūna sagaidīšana. Trīs daiļu nāru pavadīts un svētku viesu aicināts, jūras valdnieks iznāca no

jūras dzelmēm, lai ar svētku uzrunu sveiktu klātesošos un kuplinātu svētkus. Pēc svētku uzrunām varēja sākties sportiskās aktivitātes zvejnieku stilā. Liela piekrišana bija glābšanas riņķa mešanai, kas nav nemaz tik vienkārša – vien daži vīri spēja riņķi aiznest līdz ūdens malai. Pati pēdējā, bet noteikti interesantākā disciplīna bija slapjo skrējieni, kur puisim, skrienot jūrā, bija uz rokām jānotur meitene. Šai disciplīnai pieteicās pieci drosmīgi pāri. Protams, neiztika arī bez krišanas un kārtīgas saslapināšanās jūrā. Jau vakarpusē pēc jautrām izklaidēm Pāvilstas jūrmalā daudzi pulcējās Upesmūizas parka estrādē, kur notika grupas "Bet, bet" koncerts un balle kopā ar grupu "Mākoņstūmēji".

Liepājas Lutera baznīcai – 80!

Liepājas Lutera baznīcai pamatakmens ielikts 1914. gadā, baznīca celta 20 gadus un iesvētīta 1934. gada 8. jūlijā. Par godu dievnama 80 gadu jubilejai 4. jūlijā tika atklāts baznīcas muzejs ar unikālām vēstures liecībām par draudzes pirmsākumiem, baznīcas tapšanu un Mārtiņa Lutera dzīvi un darbiem. Muzeja ekspozīciju veidojusi Lutera draudzes bibliotekāre un jaunā muzeja vadītāja **Vita Pētersone**. Muzeja svinīgajā atklāšanā Liepājas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks **Vilnis Vitkovskis** teica: "Par vēsturi var runāt tikai tad, kad tā ir piedzīvota un pieredzēta, kad ir bijušas gan grūtības, kurām kopīgiem spēkiem jātiek pāri, gan prieka brīži, ar kuriem lepoties savas baznīcas sienās un arī ārpus tām. Par to tagad stāstīs šis Liepājas Lutera draudzes muzejs. Es varu tikai piekrist tiem, kuri saka, ka Lutera baznīca pārsteidz ar saviem kontrastiem. No ārpuses tā šķiet koku ieskauta, ēnaina un smagnēja, taču, sperot soli pāri sliek-

snim, pārsteidz ar savu gaišumu un vieglumu. Domāju, ka gaišums galvenokārt staro no draudzes un cilvēkiem, kuri te ik dienas nāk ar savām idejām, savu kalpošanu, saviem gaišajiem darbiem un lūgšanām."

Priekules novada Ģimeņu dārzā jauni stādījumi

Starptautiskajā bērnu aizsardzības dienā Priekules novada domē pulcējās ģimenes, kurās aizvadītajā gadā piedzimis bērniņš. Svarīgajam notikumam par godu topošajā Ģimeņu dārzā tās kopīgi iestādīja jaunus kociņus. Dārza tapšanā šī bija ceturrtā sezona.

Aizvadītā gada laikā novadā reģistrēti 35 jaundzimušie, kuri ar vecākiem tika aicināti uz pasākumu. Jaundzimušo skaita līderis jau otro gadu ir Virgas pagasts, tam pa pēdām seko Bunkas pagasts. Jāsecina, ka pirms gada stādītāju bijis vairāk. Astoņu meitiņu vecāki šogad stādīja Korejas baltegli, bet desmit puīšu – balto vītolu. Vecāki parakstījās speciāli izveidotajā koku stādīšanas reģistrā, lai nākamajām paaudzēm saglabātos ziņas par to, kā tapis šis dārzs.

Priekules novada pašvaldības priekšsēdētāja **Vija Jablonska** solīja: "Kad dārzam svinēsīm piecus gadus, pie katra kociņa tiks piestiprināta plāksne ar precīzu tā šķirnes nosaukumu un to bērnu vārdiem, kam par godu koks stādīts."

Iesvētīts Baldones novada karogs

27. jūlijā Baldones evaņģēliski luteriskajā baznīcā dievkalpojuma laikā tika iesvētīts Baldones novada karogs. Pēc dievkalpojuma klātesošie tika aicināti piedalīties

gājienā uz Baldones novada pašvaldības ēku. Karogu paceļot, Baldones jauktais koris "Tempus" dziedāja Baldones himnu. Klātesošos cienāja ar šim notikumam par godu cepto torti. Baldonieši ir lepni par savu Baldones novadu – "vietu, kur justies kā mājās".

Jauna piebūve Staļģenes vidusskolai

Jelgavas novada Jaunsvirlaukas pagastā šovasar ar vērienu un lepnumu vēra Staļģenes vidusskolas jaunās piebūves durvis, jo izveidots mūsdienīgs, ērts un estētiski gaumīgs izglītības iestādes komplekss. Jaunā piebūve ietver modernu sporta halli ar vairākām ģērbtuvēm, vingrošanas un trenāžieru telpām, kā arī omulīgu un šodienas prasībām atbilstošu ēdnīcu. Starp skolu un ēdināšanas bloku izveidots iekšējais pagalms, kas noderēs kā atpūtas vieta starpbrīžos siltajā laikā. Te

iespējams organizēt arī nelielus pasākumus. Otrā stāva līmenī izbūvētas divas laipveida pārejas no skolas uz tribiņu zonu un papildu telpām, kur sacensību vai skolas apmaiņas projektu dalībniekiem būs iespēja palikt pa nakti. Staļģenes vidusskola ir viena no lielākajām un skolēnu skaita ziņā noslogotākajām izglītības iestādēm Jelgavas novadā – šogad tajā mācās 338 skolēni. Daļa skolas ir kultūrvēstures piemineklis, kurā vēl pašlaik norit siltināšanas darbi. Rudenī, uzsākot jauno mācību gadu, skolas komplekss būs pilnībā izveidots, tehnoloģiju un mācību aprīkojuma ziņā tā būs viena no modernākajām izglītības iestādēm visā Zemgalē.

Tā svin Koknesē!

Kokneses novada svētku nedēļā aizsākās jauna tradīcija – **4. jūlijā** Kokneses kultūras namā svinīgā sarīkojumā "Man blakus tava sirsniņa" sumināja 2013. gadā un šāgada pirmajā pusē pasaulē nākušos mazos novadniekus. Gaviļņiekus sirsnīgi sagaidīja jau pagalmā un aicināja uz fotografēšanos ar visskaistāko Kokneses sirsniņu, kuru darinājis koknesietis Bruno Cīrulis. Kokneses novada domes priekšsēdētājs **Dainis Vingris**, uzrunājot mazo novadnieku vecākus un vecvecākus, teica: "Novada svētkus mēs svinam jau piekto gadu, bet šodien ir īpaša svētku diena, jo pirmo reizi suminām vismazākos novadniekus. Paldies vecākiem, kas audzina savas atvasītes šeit – mūsu mājās, Kokneses novadā. Pusotra gada laikā piedzimuši 77 bērni: 44 meitenes un 33 zēni, tāpēc ar lepnumu varam sacīt: aug bērni, aug mūsu nākotne!" Dāvanā mazie novadnieki saņēma fotoalbumu ar vēl-

jumu vecākiem tur ierakstīt skaistus un neaizmirstamus notikumus savu bērnu dzīvē. Krāšņos albumus ar katru mazuļa iniciāļiem un Kokneses ģerboni veidojušas amatniecības centra "Mazā kāpa" amatnieces.

5. jūlijā notika krāsains svētku dalībnieku gājiens uz svētku mājvietu – Kokneses estrādi. Pie Kokneses luterāņu baznīcas gājējus sveica sirmā dievnama zvans. Kokneses estrādē novada uzņēmēji par saviem sasniegumiem vēstīja izstādē-tirdziņā. Novada pašdarbnieki savu varēšanu izrādīja koncertā "No visas sirds", bet bērni pulcējās radošajās darbnīcās. Īsti reizē bija izbrauciens ar vikingu liellaivu "Lāčplēsis" gar pilsdrupām un Likteņdārzu. Vislielākās vīru kaislības virmoja virves vilkšanas sacensībās, kuras jau kļuvušas par tradīciju novada svētkos. Populārie dziedātāji brāļi Auzāni dāvāja gan neaizmirstamu svētku koncertu, gan līksmu zaļumballi līdz rīta ausmai, ko pusnaktī uz laiku pārtrauca SIA "Kūdras enerģija" finansētais salūts.

Neparasta laipa Pļaviņās

Pļaviņu novadā ekspluatācijā nodota uz Daugavas peldoša moduļu tipa laipa, kuras laukums ir 100 m².

Preiļu novada jauniešiem – sava diena!

Kopš pagājušā gada februāra Preiļu novadā aktīvi darbojas novada jaunatnes lietu speciāliste. Aizvadītajā gadā jauniešiem durvis vēra "Jauniešu informācijas punkts" – tā ir vieta jauniešu sanāksnām, kurās top radošas idejas, jo katrs var brīvi paust savu viedokli un vēlmes. Te reģistrējušies un brīvprātīgi darbojas vairāk nekā sešdesmit novada aktīvāko jauniešu. Tagad JIF ir sava pazīstamības zīme – logo, kas izraudzīts skiču konkursā. Aktīvie jaunieši izveidojuši lapas sociālajos tīklos. 11. jūlijā Preiļu pilsētas parka pludmalē jau otro reizi notika Preiļu novada Jauniešu diena. Jācer, ka šī diena kļūs par tradīciju un katru gadu jūlijā Preiļos satiksies

ne tikai šeit dzīvojošā jaunatne, bet arī tie, kas devušies studēt. Jauniešu dienas gaitā bērni, pusaudži, jaunieši un ģimenes varēja aktīvi darbināt muskuļus komandu sacensībās, piedalīties orientēšanās sacensībās pa Preiļu pilsētas parku, uzmeistarot sev kādu interesantu mūzikas instrumentu "Skaņas darbnīcā", parādīt vokālās dotības karaoke, uzzināt ko jaunu "Papardes zieda" teltī, izbaudīt jaunsargu paraugdemonstrējumus, kā arī noslēgumā izdziedāties un izdejojies. Dienas izskaņā labākās komandas tika apbalvotas ar diplomiem un saņēma vietējo uzņēmēju sarūpētās balvas.

Rēzeknes novadā aizvadīta 15. Lauku diena

16 laukaugu kultūru, 153 dažādas šķirnes, 80 tirgotāju, vairāki desmiti traktoru un aptuveni tūkstotis apmeklētāju – tā skaitļos var raksturot Lauku dienu, ko 10. jūlijā jau piecpadsmīto reizi rīkoja Rēzeknes novada pašvaldība sadarbībā ar Latgales Lauksaimniecības

zinātnes centru. Šāgada Lauku diena ir zīmīga arī ar kādu jubileju – 27. jūnijā apritēja 50 gadu, kopš Latgales laukos strādā **Veneranda Stramkale** – Lauku dienu organizatore, lauksaimniecības zinātni doktore un Latgales Lauksaimniecības zinātnes centra vadītāja. Gadu laikā Lauku diena ir izvērtusies par pasākumu, kas tiek ievērots visā Latvijā. No malu malām sabraukušie apmeklētāji varēja vērot tehnikas paraugdemonstrējumus, apskatīt dažādus augsnes apstrādes agregātus, izmēģināt metināšanas aparātus un motorzāģus, kā arī iepazīties ar jaunumiem laukaugu audzēšanā. Neiztrūkstoši liela interese bija par graudaugu izmēģinājumu sējumiem un īpaši ziemājiem, jo, kā atzina Veneranda Stramkale: "Gaudi, kas iztur aukstās Viļānu ziemas, augs jebkurā Latvijas malā."

Kārsavā atklāta brīvdabas estrāde

20. jūnijā svinīgi tika noslēgts Kārsavas novada, Viļānu novada un Krievijas pilsētas Šliselburgas vērienīgā projekta "FORGET A HURRY" posms, kurš vienoja pierobežas pašvaldību radošos talantus. Kārsavas novadam nozīmīgā diena tika atklāta ar starptautisku preses konferenci Kārsavas Mūzikas un mākslas skolā, kurā projekta dalībnieki vēstīja par projekta laikā padarīto un iegūto. Katrā pašvaldībā izveidota vai atjaunota kultūrai nozīmīga telpa, Kārsavas novadā ierīkota brīvdabas estrāde. Atklāšanā sadarbības pašvaldību viesi vienotās kopīgā koncertprogrammā, sniedzot skatītājiem

bagātīgu kultūras kontrastu klāstu. Koncertu atklāja mājinieki ar latviešu tautu deju ritmiem un skanīgajām latgaliešu balsīm. Otrajā daļā uzstājās Viļānu deju kolektīvs "Austra" un vokālais ansamblis "Sudaruški", bet noslēgumā kārsaviešus priecēja košie Šliselburgas deju mākslinieki, vokālie talanti un jaunieši ar teātra un akrobātiskiem uzvedumiem. Malnavas muižas parkā ciemiņi tika iepazīstināti ar latviešu saulgriežu tradīcijām. Projekta "FORGET A HURRY" gaitā Kārsavā tika organizētas starptautiskas meistarklases literātiem un māksliniekiem, kur kopīgi gatavoja materiālus dzejoļu krājumam un interneta vietnes shlb-library.livejournal.com izveidei. Kultūras programmu savdabīgi papildināja "uzņēmējdarbības piesitiens" – ekskursija uz ziemas siltumnīcu "Mežvidu tomāti", kur viesi tika iepazīstināti ar jaunajām tehnoloģijām un siltumnīcas specifiku.

Valkas un Ibillinas sadarbības līgums

26. jūlijā Valkas novada dome noslēdza sadarbības līgumu ar Izraēlas pilsētu Ibillinu – arābu pilsētu, kas atrodas Izraēlas ziemeļu daļā. Līguma mērķis ir attīstīt un padarīt ciešāku Valkas novada un Ibillinas pilsētas sadarbību un kontaktus. Abas pašvaldības plāno rīkot kopīgas sporta sacensības un kultūras pasākumus, kā arī organizēt mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu uzstāšanos un kultūras grupu apmaiņas braucienus. "Līguma noslēgšana ir loģisks daudzu gadu draudzības turpinājums," stāsta pašvaldības vadītājs **Vents Armands Krauklis**. "Svarīgi, ka mēs vienotājiem par turpmākiem kopīgiem projektiem. Nākamgad organizēsim tēlniecības simpoziju, būs vēl ciešāka sadarbība sporta jomā. Partnerus interesē arī ekonomiskā sadarbība, un to mēs noteikti attīstīsim. Pētīsim iespējas veikt skolēnu apmaiņu ģimnāzijas audzēkņiem. Un, protams, stiprināsim cilvēciskos kontaktus, lai labāk saprastu, kas īsti notiek Izraēlā. Mūsdienu pasaulē tieši cilvēciskie kontakti jeb tautas diplomātija palīdz kļiedēt mītus un stereotipus."

Alojas novadā nodibināta Uzņēmēju konsultatīvā padome

11. jūnijā Alojas novadā tika pirmo reizi sasaukta un dibināta Alojas novada Uzņēmēju konsultatīvā padome, kas veidota sadarbībā ar Alojas novada domi un Latvijas Darba devēju konfederāciju, kā arī ar Latvijas Pašvaldību savienības atbalstu. Sanāksmē piedalījās visu Alojas novada administratīvo teritoriju uzņēmēji, pārstāvot tautsaimniecībā būtiskas nozares – lauksaimniecību, pārtikas pārstrādi, mežizstrādi, tirdzniecību. Jaunās padomes izveide ir būtisks solis sociālā dialoga stiprināšanā un sadarbības veidošanā biznesa vides attīstībai novadā. Dibināšanas sanāksmē LPS un LDDK pārstāvji informēja par labās prakses piemēriem un ieguvumiem sociālā dialoga jomā citās Latvijas pašvaldībās. LDDK ģenerāldirektore **Līga Meņģelšone** uzsvēra: *“Sociālā dialoga dzinējspēks ir pašvaldības izpratne par tās lomu uzņēmējdarbības izaugsmē, nodrošinot atbilstošu infrastruktūru un atbalstu uzņēmējiem.”* Alojas novada domes priekšsēdētājs **Valdis Bārda** solīja vispusīgu tehnisko atbalstu jaunās padomes darbam un uzņēmēju iesaisti novada stratēģiskās plānošanas dokumentu izstrādē un lēmumu pieņemšanā.

Aizvadīti Burtnieku novada svētki

28. jūnijā Ēveles muižas parkā liksmi un krāšņi aizvadīti Burtnieku novada svētki. Dienas pirmajā pusē katrs Burtnieku novada pagasts prezentācijā “Ražots Burtnieku novadā” rādīja savu amatnieku un mājrāžotāju veikumu. Ikviens interesents varēja iemēģināt roku meldru pišanā, ziedu veidošanā no atlasa lentām, akmeņu apgleznošanā un šaušanā ar loku. Muižas klētī bija apskatāma lietišķās mākslas studijas “Rencēni” darbu izstāde un amata prasmju demonstrējumi. Pēcpusdienā svētku apmeklētāji varēja noskatīties Rencēnu amatiereteātra izrādi “Skapis”, kas veidota pēc A. Milna grāmatas “Vinnijs Pūks un viņa draugi” motīviem. Neatrūka interesentu, kuri gida pavadībā devās iepazīt Ēveli. Ikvienam bija iespēja aplūkot **fotoizstādi “Burtnieku novada ainavas”**. Aprīlī un maijā Burtnieku novada pašvaldība aicināja ikvienu iedzīvotāju un novada viesi ņemt rokā fotoaparātu vai pārskatīt foto arhīvus un atklāt skaistākās Burtnieku novada ainavas dažādos gadalaikos. Savu dalību konkursā pieteica 14 fotogrāfu ar kopskaitā 46 darbiem. Izstādes atklāšanā tika sveikti fotokonkursa dalībnieki un paziņots, kuras trīs fotogrāfijas iemantojušas vislielākās balsotāju simpātijas. Svētku kulminācija bija novada pašdarbības kolektīvu koncerts “Stāsts par Jaudīm Burtnieka krastā”, ko kuplināja arī viesi no Pāvilostas.

Āra vingrotava Valmieras SOS ciematā

Valmieras SOS bērnu ciematā atklāta āra vingrotava. Ciemats tika atklāts 2007. gada 25. augustā. Tas ir simtais bērnu ciemats Eiropā un otrais SOS ciemats Latvijā. Ciemata SOS ģimenēs pašlaik savas jaunās mājas un ģimenes mīlestību ir raduši 64 bērni no visas Latvijas. Jaunizveidotā vingrotava ir vērtīgs ieguldījums gan SOS bērnu ciematā dzīvojošo bērnu izaugsmei, gan pārējo

Valmieras jauniešu attīstībai, jo vingrotavu apmeklēt aicināts ikviens. Āra vingrotava izveidota par līdzekļiem, kas tika saziesti pērn “Labdarības vakariņū” laikā. Tajās piedalījās gan pašvaldības uzņēmumu vadītāji, gan privātā sektora pārstāvji, kuri vēlējās dot savu ieguldījumu Valmieras SOS bērnu ciemata attīstībā. Valmieras SOS bērnu ciemata direktors **Edijs Pētersons** uzskata, ka labdarības pasākums jāriko arī šoruden: *“Cilvēki novērtē to, ka viņu ieguldītie finanšu līdzekļi tiek gudri izlietoti un projekti īstenojami par visiem simts procentiem.”*

Jauna Dziesmu svētku ekspozīcija Dikļos

Noslēgumam tuvojas Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Kocēnu novada domes finansētā projekta “150 gadu, kopš latviešus Dikļos dziesma kopā sauc!” īstenošana. Sadarbībā ar vēsturnieku Albertu Rokpelni izveidota ceļojošā izstāde, kas veltīta Dziedāšanas svētku sākotnei Latvijā. Astoņas planšetes ar bagātīgu teksta materiālu, ko papildina vēsturiskās fotogrāfijas, ļauj ne tikai iztēloties, bet arī izprast laikmeta kopainu. Tajās izvietota informācija par Juri Neikenu, Dziedāšanas svētku tradīciju Dikļos,

latviešu tautas atmodu un Dziesmu svētku tradīciju uzplaukumu 19. gadsimta otrajā pusē, Dziesmu svētku tradīcijām un atce-ri Dikļos pēc II pasaules kara, Vispārējiem latviešu dziesmu svētkiem un Dziesmu svētku tradīcijām novados. Papildināts arī muzeja aprīkojums – izgatavots Jura Neikena krēsls, identiska kopija oriģinālam, kas glabājas Dikļu baznīcā, iegādāta

recepcijas lete ar galdu, apģērbu statīvs, bukletu stends, vitrīna dažādu ekspozīcijas priekšmetu glabāšanai un priekšmetu izvietošanai aiz slēgtām durvīm, kā arī ekspozīcijas sistēmas, uz kurām izvietoti vēsturiskie materiāli. Projekts īstenots, lai saglabātu latvisko identitāti un pilnveidotu vietējo iedzīvotāju kultūrvīdi, saglabājot vienu no senākajām un izcilākajām tradīcijām Dikļos – kordziedāšanu.

Mārkuličos noslēdzies Baltijas čempionāts loka šaušanā

6. jūlijā Pārgaujas novadā noslēdzās trīs dienu ilga Baltijas čempionāts loka šaušanā. Mastā plīvoja septiņi karogi – Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Somijas, Krievijas, Velsas un sporta kluba “Pārgauja”. Kopā čempionātā piedalījušies 88 dalībnieki no sešām valstīm. Visvairāk pārstāvēta Latvija. Sacensību pirmajā posmā *Animal Round* vajadzēja precīzi trāpīt dzīvniekiem attēlos (trasē mērķi bija izvietoti dažādos attālumos un augstumos). Otrajā dienā sacensības notika posmā *Field Round* un trešajā dienā – *Hunter Round*. Dalībnieki tika vērtēti atsevišķās vecuma, dzimuma un loka tipu grupās. Izcilus panākumus guvuši vietējie pārstāvji no Straupes

lokšāvēju biedrības "Free Wind Archers" – par Baltijas čempionu vīriešu grupā (AMBU) kļuva Uģis Zavadskis, bet bērnu grupā Dina Palsa (CFLB) un Mārtiņš Kūlītis (CMLB). "Mūsu biedru skaits kopš pirmsākumiem ir palielinājies septiņas reizes," stāsta Straupes lokšāvēju biedrības "Free Wind Archers" dalībniece **Jūlija Gaspersone**. Viņa čempionātā piedalījās kopā ar vīru un dēlu un lokšāšanu atzīst par ģimenes sporta veidu, kurā vecumam nav nozīmes. Jūlija uzskata, ka "Mārkulīči" ir laba vieta, jo plašā teritorija ļauj veidot patiesi sarežģītas un dalībniekiem interesantas trases.

Jauns dzimstības rekords Siguldas novadā

2014. gada pirmajā pusē Siguldas novadā reģistrēti 136 jaundzimušie Siguldas novada iedzīvotāji – par 15 mazuļiem vairāk nekā šajā laika periodā pērn! Ja vairākus gadus – kopš 2006. gada – Siguldas novadā dzimstības un demogrāfiskie rādītāji ir ar pozitīvu tendenci. "Dzimstības pieaugums un tas, ka aizvien vairāk jauno ģimeņu izvēlas Siguldu par savu dzīvesvietu, liek arī pašvaldībai nopietni domāt par kvalitatīvas izglītības nodrošināšanu jauniešiem iedzīvotājiem – pērn atvērām jaunu sākumskolu, šāgada sākumā durvis vērā vēl viens jauns bērnu dārzs, savukārt Siguldas Valsts ģimnāzijai un Allažu pamatskolai tiek gatavoti renovācijas tehniskie projekti. Jaunās novadnieku ģimenes atbalstām ar vienu no lielākajiem jaundzimušo pabalstiem Latvijā 320 eiro apmērā, arvien plašāku pašvaldības atbalstu var saņemt arī ģimenes, kas iesaistījušās daudzbērnu ģimeņu atbalsta programmā," stāsta Siguldas novada domes priekšsēdētājs **Uģis Mitrevics**. Kopš 2012. gada Siguldas novada vadītājs sveic jaundzimušos novadniekus un viņu ģimenes svinīgā pasākumā "Esmu dzimis Siguldas novadā". Mazie novadnieki kā dāvinājumu no pašvaldības saņem īpaši veidotas monētas, kurās iegravēts novada ģerbonis un mazuļa dzimšanas gads.

Ādažos uzstādīti āra trenāžieri

Šovasar pie Ādažu vidusskolas, kur koncentrēti lielākie novada sporta aktivitāšu objekti (Sporta centrs, peldbaseins, basketbola laukums, futbola laukums ar stadionu un skeitparku), izveidota jauna fizisko aktivitāšu vieta. Pavisam kopā uzstādīti astoņi trenāžieri – kombinētais gurnu un vēdera muskuļu, slēpošanas, velotrenažieris, dubultais pievilkšanās stienis, vingrošanas līdzeklis, kombinētais, kā arī roku un plecu

trenažieris, ko var lietot arī cilvēki ar kustību ierobežojumiem, un trīs soli vēdera preses trenēšanai. Ādažu vidusskolas skolotājas Sarmas Jēkabsones ideju īstenot palīdzēja skolas atbalsta biedrība, bet finansējumu nodrošināja Eiropas Zivsaimniecības fonda programmas "Zivsaimniecības attīstības iespējas" līdzekļi.

Pētera Brūvera piemiņai

29. jūnijā, Pēterdienā, Ulbrokas Meža kapos notika dzejnieka un atdzejotāja Pētera Brūvera kapa plāksnes atklāšana. Pagājušās vasaras nogalē izskanējušajam aicinājumam Pētera Brūvera draugiem, domubiedriem un dzejas mīlētājiem ziedot viņa kapa plāksnes izveidei un uzstādīšanai atsaucās gandrīz 70 ziedotāju no Latvijas un Lietuvas. Kapa plāksnes atklāšanas pasākumu vadīja tulkotāja Maima Grīnberga. Vārds tika dots kapa plāksnes autoram Aivaram Vilipsōnam un dzejniecei Inesei Zanderei, kas iepazīstināja klātesošos ar dzejnieka Pētera Brūvera saistību ar Stopiņu novadu, balstoties uz viņa mātes Vijas Brūveres atmiņām. Pētera Brūvera tetraloģijas "Valodas ainava" tituldzejoļus lasīja Maima Grīnberga, dzejnieka sieva Iveta un meitas Indra un Zane.

Pēcpusdienā Stopiņu novada Līčos, dzejnieka mājās "Kalēji", svinēja Pētera Brūvera pēdējā dzejoļu krājuma "Mācos rakstīt jeb Ātrs palīgīdzeklis poētisku tekstu apguvē" atvēršanu. Dzeju un atdzeju no jaunā krājuma lasīja latviešu un lietuviešu literāti – Uldis Bērziņš, Knuts Skujenieks, Liāna Langa, Vlads Brazjūns, Antans A. Jonīns, Erika Druņģīte un citi, bet dziesmas ar Pētera Brūvera vārdiem spēlēja Ingus Ulmanis un Aigars Voitišķis. Pasākumā runas teica grāmatas sastādītāji Māris Salējs un Indra Brūvere-Daruliene, izdevniecības "Mansards" vadītājs Jānis Oga, kā arī Stopiņu novada domes priekšsēdētājs Jānis Pumpurs.

Ziņas sagatavojuši: **Līga Bite, Mārtiņš Vilemsons, Ivo Kiršblats, Dzintra Āboliņa, Gints Ivuškāns, Ilze Aizsila, Ieva Aile, Aiga Priede, Inga Priede, Ieva Grēgere, Signeta Reimane, Marita Kurčanova, Evita Enģele, Līga Svara, Alma Šlosberga, Elīna Brigmane, Dace Kaņepone, Anita Šmite, Sarmīte Rode, Jānis Peņģerots, Jolanta Rubine, Madara Ļaksa, Inese Krivmane, Zane Brūvere, Iveta Cīrulle, Liāna Lilēnblate-Sipko, Zane Ābelīte-Medne, Laura Moča, Elīna Upīte, Līga Hofmane, Liene Jurkāne, Monika Griezne un Indra Brūvere-Daruliene**

ATPŪTĀI, ATELPĀI, SMAIDAM

Atvērto durvju diena psihiatriskajā slimnīcā: "Šeit tu vari kļūt, par ko vien vēlies!"

☺ ☺ ☺

Auto nav nekāda luksusa prece, bet benzīns gan!

☺ ☺ ☺

Ātrākais dzīvnieks pasaulē tomēr ir blusa, kas lēkā pa skrienošā geparda kažoku.

☺ ☺ ☺

Bagāti vīrieši nemēdz būt veci!

☺ ☺ ☺

Barojiet baložus ar krāsu, un pilsēta kļūs krāsaināka!

☺ ☺ ☺

Bells izgudroja telefonu, bet Mocarts sacerēja zvanu melodijas.

☺ ☺ ☺

Bezgalība – kad igauņi mēģina saskaitīt ķīniešus.

☺ ☺ ☺

Cilvēka lielumu nosaka to problēmu lielums, kuras viņš ignorē.

☺ ☺ ☺

Daloties brālīgi, ir svarīgi zināt – ar lielo vai mazo brāli.

☺ ☺ ☺

Dažs, ticis pie teikšanas, uzskata, ka līdz ar to ir atbrīvots no domāšanas.

☺ ☺ ☺

Dzīve ir teātris, kur neviens nezina scenāriju, bet visi grib būt suflieri.

☺ ☺ ☺

Dzīve ir kā tualetes papīra rullis – visumā jau diezgan gara, bet tiek iztērēta visādiem sū...

☺ ☺ ☺

Džentlmenis – cilvēks, kas jebkuru dāmas izstāstītu anekdoti dzird pirmoreiz.

☺ ☺ ☺

Fakts, ka medūzas, kam nav smadzeņu, spējušas izdzīvot 650 miljonus gadu, dod cerību daudziem cilvēkiem.

☺ ☺ ☺

Gredzeni uz kāzu automašīnas rāda pasākuma sākotnējo rezultātu – nulle pret nulli.

☺ ☺ ☺

Krievijā viss, kas tiek darīts ar atslēgu, mazāku par 24. izmēru, skaitās nanotehnoloģijas...

☺ ☺ ☺

– Tu mani mīli?

– Jā.

– Ļoti?

– Jā.

– Kas tev patīk vislabāk?

– Alus.

☺ ☺ ☺

Kā ķīnieši uzlauz datoru paroles?

Katrs pamēģina pa vienai...

☺ ☺ ☺

Mūsdienās bērni divu gadu vecumā prot: atbloķēt telefonu, atbloķēt planšetdatoru, ieslēgt datoru, ieslēgt televizoru... Ko es darīju divu gadu vecumā? Ēdu smiltis.

☺ ☺ ☺

20 gadus mācīju lietotājiem nebakstīt ar pirkstiem ekrānā. Viss darbs vājā – sasodītie planšetdatori...

☺ ☺ ☺

– Sakiet, vai jums sieviešu viagra ir?

– Juvelierveikals ir ielas otrā pusē...

☺ ☺ ☺

Sieva saka vīram:

– Izgludini savu kreklu, citādi cilvēki padomās, ka es par tevi nerūpējos.

☺ ☺ ☺

– Man ir divas meitiņas – dvīnītes.

– Nu, un kā tad tu viņas atšķir?

– Pēc dzimumzīmītēm – blondīnei dzimumzīmīte ir uz kreisā vaiga, bet brunetei – uz labā.

☺ ☺ ☺

Es darbā strādāju par 100%... 12% pirmdien, 23% otrdien, 40% trešdien, 20% ceturtdien un 5% piektdien.

☺ ☺ ☺

Vecmāmiņa saka mazmeitai:

– Starp citu, es tavā vecumā jau strādāju.

– Bet es tavā vecumā vēl strādāšu.

☺ ☺ ☺

Zvana sieva:

– Dārgais, vai tu jau apēdi maizītes, ko es tev no rīta uztaisīju?

– Jā, mīļā, paldies, bija ļoti garšīgi.

– Ja?! Nu, tad neko... Es tikai tagad pamanīju, ka tīru zābakus ar aknu pastēti.

☺ ☺ ☺

– Vai tu nevarētu ieteikt, ko lai uzdāvina sievai dzimšanas dienā?

– Vai nebūtu vienkāršāk pajautāt viņai pašai?

– Nuu... tādas naudas man nav.

☺ ☺ ☺

– Pēteri, tu manī vispār neklausies!

– Klausos gan!

– Un ko tad es tikko teicu?

– Savas ierastās sieviešu pļāpas.

– Nu, labi, šoreiz tev paveicās!

☺ ☺ ☺

– Hallo, radio? Lūdzu, uzlieciet manam šefam dziesmu "Es skrienu" – viņam vakar šofera tiesības atņēma...

PIE PLECA PLECS... BEZ ELKOŅIEM!

Tādi mēs sajūtāties **1989. gada 23. augustā**, kad vairāk nekā miljons baltiešu sadēvās rokās, veidojot 600 kilometru garo **Baltijas ceļu** no Tompea pils pakājes Tallinā cauri Latvijai un tās sirdij – Rīgai līdz Ģedimina tornim Viļņā. Vienotības un brīvības ceļš tolaik atgādināja par dižvaru akceptēto trīs Baltijas valstu interešu nodevību pirms 50 gadiem, kas tika iekodēta Molotova–Rībentropa pakta slepenajos papildprotokolos. Tie Igaunijai, Latvijai un Lietuvai lēma 50 garus padomju okupācijas gadus. Baltijas ceļš bija apliecinājums ilgi apslāpētajām neatkarības gaidām, ko jauta tikai cerībās. “*Vēl tikko svīdis auseklītis*”... “*Un karogu pār mūsu galvām/ Vēl tikko atro-tijis vējš*”... Liekas, ka šis dižā liepājnieka Olafa Gūtmaņa dzejas rindas, ko vēlāk komponēja un izpildīja cits ne mazāk dižs liepājnieks Imants Kalniņš, precīzi raksturo tālaika situāciju un izjūtas – brīdi pirms.

*Pie pleca plecs ar īstiem brāļiem,
Bez elkoņiem – pie pleca plecs.
Pie pleca plecs ar ģenerāļiem,
Kas skaidri kaujas lauku redz.*

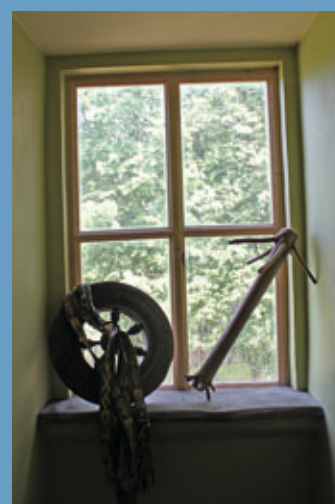
Tādi mēs toreiz stāvējām – gan ierindnieki, gan ģenerāļi; gan latvieši, gan cittautībnieki; gan sirmgalvji, gan ķipari – katrs savā vietā, pašai izlēdzīgi cenšoties izlocīt Baltijas ceļā vēl lieku likloci ļaužu pārpildītajos posmos. Tik saprotoši, iejūtīgi un atvērti pasaulei kā vēl nekad. Jau 25 gadi mūs šķir no šīs pasaulei demonstrētās vienotības un nevardarbīga protesta akcijas paraugstundas. Pa šo laiku daudzi “ceļabiedri” palikuši vien mūsu atmiņās, jaunākie ierindnieki paši kļuvuši par vecākiem, toreizējās mammas un tēvi iecelti vecvecāku godā, esam mainījušies visi. Tie bijuši bezgalīga prieka gadi, visām trim Baltijas māsām atjaunojot valstisko neatkarību. Tie bijuši arī smagu pārbaudījumu un sāpīgu kļūdu gadi, kas tomēr nespēj aizēnot Baltijas ceļa īpašo nozīmi Eiropas un pasaules vēsturē.

Jācer, ka Latvijas iedzīvotāji aktīvi iesaistīsies arī pērn uzsāktajā Baltijas ceļa atmiņu un liecību vākšanā un digitalizēšanā. 23. augustā, atklājot Latvijas Nacionālās bibliotēkas ierakstu studiju, te tiks ierakstīti Baltijas valstu Ministru prezidentu Baltijas ceļa stāsti. Šī iespēja būs arī citiem iedzīvotājiem. Bet atmiņu stāstiem pievienoto vērtību piešķirs dažādas “taustāmas” liecības, ko saglabās Eiropas digitālajā atmiņu vietnē. 23. un 24. augustā Esplanādē, “Rīga 2014” atklātajā telpā, ikvienam interesentam būs iespēja digitalizēt savu līdzpaņemto Baltijas ceļa piemiņas lietu un iekļaut to digitālajā arhīvā publicēšanai www.europeana1989.eu. Mūsdienās jau pēc mirkļa internetu pārplūdinātu selfiju jeb “pašiņu” jūtukoši, tolaik reti kuram bija iespēja iemūžināt vienotības mirkli krāsu foto, tomēr kāds varbūt vēl tagad var sameklēt un saglabāt vēsturei toreiz mugurā vilkto kleitu vai kaklā iekarināto dzimtas talismanu, līdzī paņemto tranzistoru, sameklēt albumā fotogrāfiju tam senajam auto, ar kuru ģimene devās uz Baltijas ceļu. Ideju var būt daudz. Atgādinām, ka Baltijas ceļš top arī tiešsaistē – nule minētajā interneta vietnē īpašā kartē katrs var iezīmēt savu atrašanās vietu unikālās akcijas brīdī.

Lai 23. augustā, atceroties dienu pirms 25 gadiem, pierimst partiju ķīviņi un pieklust ģimeniskās ķildas, lai katrs un visi atmiņās vēlreiz sajūtāties kā ierindnieki, kas spēj pašapliecināties bez elkoņiem!

Baltijas ceļa ceturtdaļgadsimta atcerei no augusta līdz pat 2014. gada beigām Latvijā notiks daudz pasākumu. Valsts kancelejas un Ārlietu ministrijas izsludinātajā konkursā par piemērotāko saukli no trim labākajiem pretendentiem iedzīvotāju balsojumā uzvarēja **Egila Krutova** ierosinājums “**Baltijas ceļš – brīvības ceļš!**”. Savām izjūtām un iespējām atbilstošāko no koncertiem, izstādēm, konferencēm, stāstu vakariem, arī sportiskiem notikumiem katrs var laikus izvēlēties, ielūkojoties Baltijas ceļa 25. gadadienas interaktīvajā kalendārā, kur informācija tiks regulāri papildināta: <http://b2.brinumzeme.lv/vk/>.

Logi Sēlijā
Guntas Klismetas un Dainas Oliņas foto

“LOGS”
Mazajā Pils ielā 1, Rīgā, LV 1050, tālr. 6732 6634, 6750 8530